

SUSY UDSAT 2022

Sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark
og udviklingen siden 2007

Freja Ekstrøm Nilou
Nanna Bjørnbak Christoffersen
Sofie Rossen Møller
Marie Borring Klitgaard
Pia Vivian Pedersen
Michael Davidsen
Ola Ekholm
Nanna Gram Ahlmark

SUSY UDSAT 2022

Sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark og udviklingen siden 2007

Freja Ekstrøm Nilou*, Nanna Bjørnbak Christoffersen*, Sofie Rossen Møller, Marie Borring Klitgaard, Pia Vivian Pedersen, Michael Davidsen, Ola Ekholm og Nanna Gram Ahlmark

*Delt førsteforfatterskab

Internt review: Susan Andersen

Copyright © 2023

Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Uddrag, herunder figurer og tabeller, er tilladt mod tydelig kildegengivelse.

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-605-3

Statens Institut for Folkesundhed

Stu­diestræde 6

1455 København K

www.sdu.dk/sif

Rapporten kan downloades fra www.sdu.dk/sif

Forord

I denne rapport præsenteres resultaterne fra Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen SUSY UDSAT 2022. Undersøgelsen er udført af Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet for Rådet for Socialt Udsatte.

SUSY UDSAT 2022 er en undersøgelse af sundhed, sygelighed og trivsel blandt socialt udsatte mennesker i Danmark i 2022 og udviklingen siden 2007. Desuden sammenlignes sundhedstilstanden blandt socialt udsatte mennesker med sundhedstilstanden i den generelle befolkning. Dette er den fjerde sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark. Undersøgelsen er baseret på spørgeskemaer udfyldt af brugere af herberger, væresteder og andre sociale tilbud i hele landet. De mennesker, der har deltaget i undersøgelsen, er mennesker, som for eksempel har et alkoholoverforbrug, et stofbrug, en psykisk lidelse, eller som lever i hjemløshed eller fattigdom. Ofte lever svarpersonerne under flere af disse belastende livsomstændigheder på samme tid.

Undersøgelsen vidner om stor ulighed i sundhed i Danmark. Socialt udsatte mennesker har det markant værre end den generelle befolkning på en lang række områder vedrørende social, mental og fysisk sundhed. På de fleste områder er sundhedstilstanden blandt socialt udsatte mennesker ikke blevet bedre siden den sidste undersøgelse i 2017, dog ses der heldigvis også forbedringer på flere områder. Med undersøgelsen står det imidlertid klart, at der fortsat er behov for politisk fokus på at forebygge og afhjælpe social ulighed i sundhed i Danmark samt brug for konkrete indsatser med dette formål.

Undersøgelsen er udarbejdet af en projektgruppe bestående af videnskabelige assistenter Freja Ekstrøm Nilou, Nanna Bjørnbak Christoffersen, Sofie Rossen Møller, Marie Borring Klitgaard, seniorforsker Pia Vivian Pedersen, seniorrådgiver Ola Ekholm, seniorforsker Michael Davidsen og seniorforsker Nanna Gram Ahlmark. Tak til følgende studentermedhjælpere, der har leveret et uundværligt bidrag til dataindsamlingen: Rebecca Amalie Struwe Kjeldsen, Victor Andersen, Anna-Oline Grarup Hertz, Lucca-Mathilde Thorup Ferm, Mikkel Bukholt Nielsen, Elvira Kristine Hallengren, samt til praktikant Emilie Søgaard Lundberg. Desuden tak til Alice Marna Simonsen og Anna Katrine Juhl Andersen for bidrag til dataindsamlingen på de sociale tilbud. Stor tak til projektets følgegruppe, der har bidraget med sparring undervejs, og som består af faglig koordinator for socialsygeplejerskerne i Region Hovedstaden Nina Brünés, overlæge i Sundhedsteamet i Københavns Kommune Henrik Thiesen, sekretariatschef i Landsforeningen af Væresteder Cliff Kalsoft, klinisk sygeplejespecialist i socialsygepleje Signe Koba, formand for Brugernes Akademi Anja Bloch og socialsygeplejerske på Psykiatrisk Afdeling Esbjerg Jannie Helene Schlander.

Vi vil gerne rette en stor tak til de mange mennesker, der har egne, levede erfaringer med social udsathed, og som har brugt tid og ressourcer på at besvare spørgeskemaet. Også tak til de mange medarbejdere, der har bakket op om undersøgelsen og hjulpet den på vej, på de herberger, væresteder og øvrige sociale tilbud, hvor dataindsamlingen har fundet sted.

Morten Hulvej Rod
Direktør
Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Kira West
Formand
Rådet for Socialt Udsatte

Indhold

1 Sammenfatning	1
2 Introduktion	9
Formål.....	9
Rapportens opbygning	9
Hvad vil det sige at leve i social udsathed?	9
Socialt udsatte mennesker i denne undersøgelse	10
3 Metode	12
Spørgeskemaet	12
Dataindsamling	14
Definition af belastende livsomstændigheder i rapporten	16
Datamateriale	17
Statistisk analyse	18
4 Læsevejledning	21
Eksempler på tabeller og figurer	22
5 Sociodemografi	25
Belastende livsomstændigheder	30
Andre kombinationer af belastende livsomstændigheder.....	39
6 Selvvurderet helbred	44
Selvvurderet helbred	45
Udvikling	48
Opsamling: Selvvurderet helbred.....	49
7 Mental sundhed	50
Nervøs eller stresset.....	51
Symptomer på depression og angst	54
Udvikling	58
Opsamling: Mental sundhed.....	59
8 Opfyldelse af basale behov	60
Mad.....	61
Bad.....	68
Træthed	70
Søvn.....	73
Udvikling	75
Opsamling: Opfyldelse af basale behov	77
9 Sygdomme og helbredsproblemer	78
Langvarig sygdom	79
Kronisk bronkitis	81
Forhøjet blodtryk.....	83
Hepatitis C	85
Slidgigt	87
Diagnosticeret psykisk lidelse	89
Angstlidelse	91
Depression.....	93
PTSD	95
ADHD/ADD	97

Aktivitetsbegrænset på grund af sygdom eller skader.....	99
Udvikling	101
Opsamling: Sygdomme og helbredsproblemer	103
10 Smerter og ubehag	104
Kroniske smerter	105
Smerter eller ubehag i skulder eller nakke.....	107
Smerter eller ubehag i ryg eller lænd	109
Smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder	111
Hovedpine.....	113
Hurtig hjertebanken	115
Mavesmerter og/eller ondt i maven.....	117
Fordøjelsesbesvær	119
Eksem, hududslæt, kløe eller bylder	121
Forkølelse, snue eller hoste	123
Åndedrætsbesvær eller forpustelse	125
Udvikling	127
Opsamling: Smerter og ubehag	129
11 Tandsundhed.....	130
Antal tænder	131
Tandsmerter	134
Brug af tandlæge	136
Udvikling	138
Opsamling: Tandsundhed	139
12 Brug af sundhedsvæsen.....	140
Kontakt med alment praktiserende læge	141
Brug af psykiatrisk sundhedsvæsen	143
Brug af somatisk sundhedsvæsen	148
Har modtaget tilbud om alkohol- eller stofbehandling	152
Opsamling: Brug af sundhedsvæsenet.....	153
13 COVID-19.....	154
Har haft COVID-19	155
Indlæggelse på grund af COVID-19.....	156
Vaccination mod COVID-19	157
Adgang til sundhedsydelser under COVID-19-pandemien	158
Opsamling: COVID-19.....	159
14 Sundhedsadfærd	160
Rygning	161
Alkoholforbrug.....	166
Motion.....	169
Udvikling	171
Opsamling: Sundhedsadfærd.....	173
15 Stofbrug	175
Brug af cannabis.....	176
Brug af stoffer og ikke-lægeordineret medicin	179
Overdosis.....	182
Har manglet adgang til gratis rent injektionsudstyr.....	185
Har manglet adgang til stofindtagelsesrum.....	186
Udvikling	187
Opsamling: Stofbrug.....	189
16 Problematisk brug af spil.....	190
Problematisk brug af spil	191

Opsamling: Problematisk brug af spil	193
17 Sociale relationer.....	194
Sammenhæng mellem selv vurderet helbred og sociale relationer	195
Kontakt til familie, venner og bekendte	196
Regner ikke med hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom	200
Har ikke nogen at tale med, hvis man har problemer eller brug for støtte	202
Føler sig uønsket alene.....	204
Har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen	206
Udvikling	208
Opsamling: Sociale relationer	210
18 Vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed	212
Vold.....	213
Seksuelle overgreb.....	219
Uønsket seksuel opmærksomhed.....	223
Udvikling	226
Opsamling: Vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed	228
19 Selvmordstanker og -forsøg.....	229
Selvmordstanker.....	230
Selvmordsforsøg	233
Udvikling	235
Opsamling: Selvmordstanker og -forsøg	236
20 Økonomi.....	237
Lønnet arbejde.....	238
Kontanthjælp.....	240
Førtidspension og folkepension	242
Penge fra familie, venner og lignende	244
Samlet flasker	246
Udvikling	248
Opsamling: Økonomi	250
21 Konklusion.....	251

1 Sammenfatning

Denne rapport præsenterer resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen SUSY UDSAT 2022, som afdækker sundhed, sygelighed og trivsel blandt socialt udsatte mennesker i Danmark. Rådet for Socialt Udsatte har taget initiativ til og finansieret undersøgelsen. SUSY UDSAT 2022 er gennemført af Statens Institut for Folkesundhed (SIF), Syddansk Universitet.

SUSY UDSAT 2022 er en opfølgning på de tilsvarende SUSY UDSAT-undersøgelser gennemført af SIF i 2007, 2012 og 2017. Formålet med SUSY UDSAT 2022 er at belyse socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel. Desuden er formålet med undersøgelsen at sammenligne socialt udsatte menneskers sundhedstilstand med den øvrige danske befolknings sundhedstilstand samt at undersøge, hvilke ændringer der ses i sundhedstilstanden blandt socialt udsatte mennesker fra 2007 til 2022.

Undersøgelsen er baseret på selvadministrerede spørgeskemaer uddelt på cirka 200 herberger, væresteder, varmestuer, natcaféer, forsorgshjem og lignende sociale tilbud fordelt over hele landet. Undersøgelsen er baseret på besvarelser fra 1.134 personer.

I rapporten præsenteres resultaterne inden for en række emner. For hvert emne opgøres den samlede andel for svarpersonerne samt andele fordelt efter fem udvalgte belastende livsomstændigheder (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom og øvrige i SUSY UDSAT 2022, som rummer de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de førnævnte belastende livsomstændigheder). Den samme svarperson lever ofte under flere belastende livsomstændigheder, og opdelingen af de belastende livsomstændigheder skal derfor ikke forstås som gensidigt udelukkende. Desuden belyses socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel i forhold til graden af udsathed, hvilket er opgjort som antallet af de belastende livsomstændigheder, som svarpersonerne lever under.

I alle de tilfælde, hvor det er muligt, sammenlignes resultaterne fra SUSY UDSAT 2022 med sundheds- og sygelighedstilstanden i den generelle danske befolkning, som den fremgår af Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021 (SUSY-2021). Desuden belyses udviklingen fra 2007 til 2022 på de mål for socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel, hvor det er muligt.

Selv vurderet helbred

Svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har markant dårligere selv vurderet helbred end svarpersonerne i SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning. I SUSY UDSAT 2022 har 51 % af svarpersonerne et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred, mens andelen i den generelle befolkning er 85 %.

Andelen, der har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred, er større blandt socialt udsatte mænd (52 %) end socialt udsatte kvinder (48 %). Andelen falder med stigende alder fra 61 % blandt de 18-34-årige til 47 % blandt de 55-80-årige.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen med et fremragende, vældig godt eller godt helbred er mindst blandt personer med et alkoholoverforbrug (37 %) og blandt personer, der lever i fattigdom (37 %). Andelen med et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred falder desuden, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger.

Fra 2012 til 2022 er der ikke sket nogen statistisk signifikant ændring i forekomsten af at have et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred blandt socialt udsatte mennesker.

Mental sundhed

Svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har generelt dårligere mental sundhed end svarpersonerne i SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning. Således er andelen, der ofte eller meget ofte føler sig nervøs eller stresset (47 %), og andelen, der har symptomer på alvorlig depression og angst (17 %), markant større blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 end blandt svarpersonerne i SUSY-2021 (hhv. 17 % og 3 %).

En større andel af socialt udsatte kvinder (52 %) end socialt udsatte mænd (43 %) føler sig ofte eller meget ofte nervøs eller stresset, mens der ikke ses nogen kønsforskel i andelen, der har symptomer på alvorlig depression og angst.

Personer, der lever i fattigdom, har generelt dårligere mental sundhed end personer, der lever under andre former for belastende livsomstændigheder. Desuden ses det for begge mål på mental sundhed, at andelen af personer med dårlig mental sundhed stiger med antallet af belastende livsomstændigheder.

De 18-34-årige og de 35-44-årige har generelt dårligere mental sundhed end de ældre aldersgrupper. Eksempelvis har 66 % af de 18-34-årige ofte eller meget ofte følt sig stresset eller nervøs inden for den seneste måned, mens andelen er 36 % blandt de 55-80-årige.

Fra 2012 til 2022 er der sket en statistisk signifikant stigning i forekomsten af ofte eller meget ofte at føle sig nervøs eller stresset blandt socialt udsatte mennesker.

Opfyldelse af basale behov

Der er en større andel blandt socialt udsatte mennesker, som oplever ikke at få søvn nok (21 %) sammenlignet med andelen i den generelle befolkning (13 %).

Der ses generelt ikke store forskelle mellem socialt udsatte mænd og socialt udsatte kvinder i forhold til opfyldelsen af basale behov. Dog er der en større andel af socialt udsatte kvinder end socialt udsatte mænd, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok (hhv. 23 % og 19 %), og som altid eller det meste af tiden har følt sig træt (hhv. 41 % og 31 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses en tendens til, at personer, der lever i fattigdom, i ringest grad får opfyldt de basale behov, der indgår som mål i undersøgelsen.

Der ses en tendens til, at det er de to yngste aldersgrupper – de 18-34-årige og de 35-44-årige – som i ringest grad får opfyldt deres basale behov i tilværelsen. Eksempelvis er der 17 % blandt de yngste aldersgrupper, der ofte oplever ikke at få mad nok, fordi de ikke har råd, mens andelen er 6 % blandt de 55-80-årige.

For samtlige mål for opfyldelsen af basale behov ses det, at jo flere belastende livsomstændigheder, svarpersonen lever under, i des ringere grad får svarpersonen opfyldt sine basale behov i tilværelsen.

I perioden 2007 til 2022 ses en statistisk signifikant stigning i forekomsten af kun nogle gange, sjældent eller aldrig at komme i bad i det omfang, svarpersonerne har behov for det, og en

statistisk signifikant stigning i forekomsten af altid eller det meste af tiden at have følt sig træt den seneste måned blandt socialt udsatte mennesker.

Sygdomme og helbredsproblemer

Socialt udsatte mennesker har generelt en markant større forekomst af sygdomme og helbredsproblemer end den generelle befolkning. For eksempel er forekomsten af angstlidelse 35 % blandt socialt udsatte mennesker, mens andelen er 8 % i den generelle befolkning. Ser man på langvarig sygdom, er andelen 58 % blandt socialt udsatte mennesker og 34 % i den generelle befolkning.

Ser man på kønsforskelle, er der en større andel, der har psykiske lidelser, blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd. Ser man på andelen med PTSD, er denne 23 % blandt kvinder og 17 % blandt mænd.

Især blandt personer, der lever i fattigdom, og blandt personer med en psykisk lidelse, ses en høj forekomst af de undersøgte psykiske lidelser, mens der blandt personer med et alkoholoverforbrug ses en høj forekomst af somatiske sygdomme og helbredsproblemer. Andelen med en langvarig sygdom er størst for personer, der har en psykisk lidelse (65 %). For størstedelen af alle de sygdomme og helbredsproblemer, der undersøges, stiger andelen i takt med et stigende antal belastende livsomstændigheder.

Der er overordnet set en større forekomst af somatiske sygdomme og helbredsproblemer i de to ældste aldersgrupper (45-54-årige og 55-80-årige), mens der generelt er en større forekomst af psykiske lidelser i de to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige).

Der ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at leve med en langvarig sygdom fra 2007 til 2022 blandt socialt udsatte mennesker.

Smerter og ubehag

Sammenlignet med den generelle befolkning er socialt udsatte mennesker markant dårligere stillet, når det kommer til forskellige former for smerter og ubehag. Eksempelvis er andelen, der lever med kroniske smerter 50 % blandt socialt udsatte mennesker mod 24 % i den generelle befolkning. For de fire mål for specifikke smerter og ubehag, som kan sammenlignes med den generelle befolkning, ses ligeledes, at andelen er markant større blandt socialt udsatte mennesker end i den generelle befolkning – det vil sige i forhold til smerter eller ubehag i skulder eller nakke; i ryg eller lænd; arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder; og hovedpine. For tre af disse mål for smerter og ubehag er andelen dobbelt så stor blandt socialt udsatte mennesker sammenlignet med den generelle befolkning. Eksempelvis er andelen med smerter eller ubehag i ryg eller lænd 31 % blandt socialt udsatte mennesker mod 15 % i den generelle befolkning.

For samtlige mål for smerter og ubehag er andelen større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd, bortset fra åndedrætsbesvær og forpustelse, hvor der ikke er forskel på kønnene. Eksempelvis er andelen, der har været meget generet af hovedpine inden for de seneste 14 dage, 20 % blandt socialt udsatte kvinder og 10 % blandt socialt udsatte mænd.

Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen med smerter eller ubehag størst blandt personer, der lever i fattigdom, og personer med et alkoholoverforbrug. For de fleste mål ses en generel tendens til, at andelen, der oplever de forskellige former for smerter og ubehag, stiger i takt med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Fra 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at være meget generet af hovedpine, at være meget generet af forkølelse, snue eller hoste og at være meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse blandt socialt udsatte mennesker.

Tandsundhed

Der er en markant større andel blandt socialt udsatte mennesker, der har færre end 20 tænder tilbage, sammenlignet med den generelle befolkning. Andelen med færre end 20 tænder tilbage er således ni gange større blandt socialt udsatte mennesker (45 %) end i den generelle befolkning (5 %).

Socialt udsatte mænd er dårligere stillet i forhold til tandsundhed end socialt udsatte kvinder, både hvad angår antal tænder, men også når man ser på andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år. I alt 48 % blandt socialt udsatte mænd og 61 % blandt socialt udsatte kvinder har været hos tandlægen inden for det seneste år.

Mens andelen, der har færre end 20 tænder tilbage, stiger med stigende alder, er mønstret omvendt, når det handler om tandsmerter. Her er andelen størst i den yngste aldersgruppe (18-34 år), og andelen falder med stigende alder. Andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, er desuden mindst blandt de 18-34-årige.

For socialt udsatte mennesker ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at have færre end 20 tænder tilbage fra 2007 til 2022.

Brug af sundhedsvæsenet

Det er ikke muligt at sammenligne socialt udsatte menneskers brug af sundhedsvæsenet med den generelle befolknings brug.

For de fleste mål for brugen af sundhedsvæsenet ses ikke store forskelle mellem socialt udsatte mænd og socialt udsatte kvinder. Dog er der en større andel af socialt udsatte kvinder (76 %) end socialt udsatte mænd (67 %), der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder.

Når brug af sundhedsvæsenet opgøres på belastende livsomstændigheder, ses det, at personer med et alkoholoverforbrug har haft hyppigere kontakt med sundhedsvæsenet sammenlignet med de øvrige belastende livsomstændigheder. Overordnet set er der en tendens til, at jo flere belastende livsomstændigheder, svarpersonen lever under, des større brug af sundhedsvæsenet har de. Dog med undtagelse af andelen af svarpersoner, der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, hvor der ikke ses nogen entydig sammenhæng mellem antallet af belastende livsomstændigheder og kontakt til alment praktiserende læge.

I forhold til alder ses ikke nogen entydig tendens på tværs af målene for brug af sundhedsvæsenet. Dog ses det, at andelen er størst i den yngste aldersgruppe (18-34-årige) hvad angår at have været i kontakt med henholdsvis psykiatrisk (15 %) og somatisk akutmodtagelse (22 %) og at have været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling (14 %).

COVID-19

Over halvdelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har ikke haft COVID-19, mens lidt mere end en tredjedel har haft COVID-19. Der er kun en lille andel, som har været indlagt på grund af COVID-19.

Langt størstedelen af svarpersonerne er blevet tilbudt vaccination mod COVID-19, og ud af dem har de fleste taget imod tilbuddet (91 %).

Næsten en femtedel af svarpersonerne har oplevet forringet adgang til deres praktiserende læge under pandemien, mens lidt under halvdelen har oplevet den samme adgang som før COVID-19-pandemien.

Sundhedsadfærd

Ved en sammenligning af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 og den generelle befolkning ses det, at der er en væsentligt større andel blandt socialt udsatte mennesker, som ryger dagligt (61 %), ryger 15 cigaretter eller flere dagligt (39 %) eller drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere (19 %) end i den generelle befolkning (hhv. 14 %, 7 % og 13 %).

For samtlige mål for sundhedsadfærd ses det, at socialt udsatte mænd har en mere uhensigtsmæssig sundhedsadfærd end socialt udsatte kvinder. For eksempel ses det, at 66 % af mændene ryger dagligt, mens 54 % af kvinderne ryger dagligt. Desuden drikker 23 % af mændene alkohol 4 gange om ugen eller oftere sammenlignet med 14 % af blandt kvinderne.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele for målene vedrørende sundhedsadfærd især blandt personer med et alkoholoverforbrug, personer med et stofbrug, personer i hjemløshed og personer, der lever i fattigdom. For daglig rygning og alkoholforbrug gælder det, at andelen stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger. For rygning af 15 cigaretter eller flere om dagen er andelen større blandt personer med 2 eller flere belastende livsomstændigheder end blandt personer med færre belastende livsomstændigheder.

Der ses ikke nogen entydig tendens i forhold til alder.

I perioden 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af daglig rygning, at ryge 15 cigaretter eller flere om dagen og for ikke at dyrke nogen form for motion blandt socialt udsatte mennesker.

Stofbrug

Ved en sammenligning af socialt udsatte mennesker og den generelle befolkning ses det, at der er en markant større andel blandt socialt udsatte mennesker, som har brugt cannabis inden for den seneste måned. Blandt socialt udsatte mennesker har 33 % brugt cannabis, mens andelen er 3 % i den generelle befolkning.

I forhold til køn ses en større andel blandt socialt udsatte mænd (46 %) end blandt socialt udsatte kvinder (35 %), der inden for den seneste måned har brugt stoffer og ikke-lægeordineret medicin. Desuden er andelen for brug af cannabis inden for den seneste måned større blandt socialt udsatte mænd (37 %) end blandt socialt udsatte kvinder (26 %).

Ud over personer med et stofbrug ses de største andele for brug af cannabis, stoffer og ikke-lægeordineret medicin samt for at have taget en overdosis blandt personer med et alkoholoverforbrug og personer, der lever i fattigdom. For disse tre mål ses det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

De største andele for brug af cannabis, stoffer og ikke-lægeordineret medicin samt for overdoser ses hos de to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige).

I perioden 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af cannabisbrug inden for den seneste måned blandt socialt udsatte mennesker.

Problematiske brug af spil

Der ses en større andel, der har et problematisk brug af spil, blandt socialt udsatte mennesker (5 %) end i den generelle befolkning (1 %).

Andelen, der har et problematisk brug af spil, er størst blandt socialt udsatte mennesker i alderen 35-44-år (9 %). Det ses desuden, at andelen med et problematisk brug af spil stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger.

Sociale relationer

Ved en sammenligning af socialt udsatte mennesker og den generelle befolkning ses det, at andelen, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, er dobbelt så stor blandt socialt udsatte mennesker (10 %) som i den generelle befolkning (5 %). Det ses også, at en væsentlig større andel blandt socialt udsatte mennesker oplever ensomhed (26 %), defineret ved ofte at føle sig uønsket alene, sammenlignet med den generelle befolkning (8 %). Desuden er der en større andel blandt socialt udsatte mennesker (18 %), der ikke regner med hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom, end i den generelle befolkning (13 %). Omvendt er andelen, der dagligt eller næsten dagligt har kontakt til venner og bekendte, større blandt socialt udsatte mennesker (53 %) end i den generelle befolkning (26 %).

Der er en større andel blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd, som dagligt eller næsten dagligt har kontakt til familie (hhv. 41 % og 26 %) og ligeledes en større andel blandt kvinder, som oplever, at familie og venner kræver for meget i hverdagen end mænd (hhv. 15 % og 10 %). Desuden er forekomsten af ofte at føle sig uønsket alene lidt større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd (hhv. 28 % og 24 %). For de øvrige mål ses ingen væsentlige kønsforskelle.

For fire af målene for sociale relationer ses det, at personer, der lever i fattigdom, har de største andele. Andelen, der dagligt eller næsten dagligt har kontakt til deres familie og venner, er mindst blandt dem, der lever under flest belastende livsomstændigheder. Det ses også, at andelen, der ofte føler sig uønsket alene, stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger.

I den yngste aldersgruppe (18-34-årige) ses den største andel, der oplever at have familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen (17 %), og som ofte føler sig uønsket alene (33 %). Samtidig er det også i den yngste aldersgruppe, at forekomsten af daglig eller næsten daglig kontakt til familie er størst (40 %).

Der ses ingen statistisk signifikante ændringer fra 2007 til 2022 for målene for sociale relationer blandt socialt udsatte mennesker.

Vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed

For samtlige mål inden for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed gælder det, at andelen er markant større blandt socialt udsatte mennesker end i den generelle befolkning. Eksempelvis ses det, at andelen, der har været udsat for grov vold og lettere fysisk vold inden for det seneste år, er henholdsvis 15 % og 16 % blandt socialt udsatte mennesker, mens andelen er henholdsvis 1 % og 2 % i den generelle befolkning. Ligeledes ses det, at andelen, der har været udsat for andre seksuelle overgreb end gennemført tvunget samleje, er 10 % blandt socialt udsatte mennesker mod 1 % i den generelle befolkning.

For samtlige mål på nær målet for grov vold gælder det, at andelen er større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd. Især ses der en kønsforskel for målene, der vedrører; gennemført tvunget samleje (6 % blandt kvinder, 1 % blandt mænd), seksuelle overgreb (18 % blandt kvinder, 4 % blandt mænd) og uønsket seksuel opmærksomhed (35 % blandt kvinder, 14 % blandt mænd).

For samtlige mål inden for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed, med undtagelse af gennemført tvunget samleje, ses de største andele i den yngste aldersgruppe (18-34-årige), og for de fleste mål ses desuden en tendens til, at andelen falder med stigende alder.

For størstedelen af målene gælder det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

I perioden fra 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at have været udsat for henholdsvis trusler om vold, lettere fysisk vold og grov fysisk vold blandt socialt udsatte mennesker.

Selv mordstanker og -forsøg

I alt har 62 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 nogensinde haft selvmordstanker, og 33 % har forsøgt selvmord på et tidspunkt i deres liv. Det er ikke muligt at sammenligne med den generelle befolkning.

For begge mål ses det, at andelen er størst blandt socialt udsatte kvinder sammenlignet med socialt udsatte mænd.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der nogensinde har haft selvmordstanker, er størst blandt personer med en psykisk lidelse (78 %) og personer, der lever i fattigdom (77 %), mens der ikke ses store forskelle i forhold til at have forsøgt selvmord. For begge mål stiger andelen med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der ses en tendens til, at andelen, der har haft selvmordstanker, og andelen, der har forsøgt selvmord, er størst i de to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige).

I perioden 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af selvmordsforsøg blandt socialt udsatte mennesker.

Økonomi

I alt har 14 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 fået penge fra lønnet arbejdet (bl.a. salg af Hus Forbi, aktivering eller løn med tilskud) den seneste måned, mens 8 % har fået penge ved at samle flasker eller fra familie, venner og lignende. Lidt under en tredjedel har modtaget kontanthjælp, mens i alt 40 % har modtaget førtidspension den seneste måned.

For tre af målene for økonomi ses det desuden, at andelen falder med stigende alder. Det drejer sig om andelen med lønnet arbejde, andelen, der har modtaget kontanthjælp, og andelen, der har fået penge fra familie, venner og lignende den seneste måned.

For tre af målene for økonomi stiger andelen med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Det drejer sig om andelen, der har modtaget kontanthjælp, andelen, der har

fået penge fra familie, venner og lignende, og andelen, der har fået penge ved at samle flasker den seneste måned.

Der ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at modtage kontanthjælp og førtidspension fra 2007 til 2022 blandt socialt udsatte mennesker.

2 Introduktion

Formål

Rådet for Socialt Udsatte har bedt Statens Institut for Folkesundhed (SIF), SDU gennemføre en undersøgelse, der belyser socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel i Danmark. Denne undersøgelse er en opfølgning på tre tidligere undersøgelser gennemført i henholdsvis 2007, 2012 og 2017, der ligeledes omhandler sundheds- og sygelighedstilstanden blandt socialt udsatte mennesker i Danmark (1-3).

Formålet med undersøgelsen er:

- at beskrive forekomsten og fordelingen af sundhed, sygelighed og trivsel blandt socialt udsatte mennesker i Danmark i 2022
- at sammenligne status med den øvrige danske befolkning
- at undersøge udviklingen i socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel fra 2007 til 2022

Rapportens opbygning

Rapporten indeholder resultaterne af en spørgeskemaundersøgelse om sundhed, sygelighed og trivsel blandt socialt udsatte mennesker i Danmark i 2022. Desuden indeholder rapporten en illustration af udviklingen i socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel fra 2007 til 2022. Nærværende kapitel (kapitel 2) indeholder rapportens formål og en beskrivelse af, hvad begrebet social udsathed indebærer. Kapitel 3 beskriver metoden, kapitel 4 indeholder en læsevejledning til fortolkning af figurer og tabeller, kapitel 5 indeholder sociodemografiske beskrivelser af svarpersonerne, og kapitlerne 6-20 præsenterer rapportens resultater og belyser forskellige emner vedrørende sundhed, sygelighed og trivsel. Resultatkapitlerne indledes med en kort introduktion og præsentation af kapitlets emner. Herefter præsenteres resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen. Som afslutning på kapitlerne præsenteres en opsamling med kapitlets hovedresultater, og hvor det er muligt, sammenlignes udviklingen i socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel med udviklingen i den generelle befolkning på baggrund af Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne, som angivet i SUSY-2021(4). I kapitel 21 præsenteres undersøgelsens konklusion.

Hvad vil det sige at leve i social udsathed?

Begrebet *social udsathed* skal forstås som et flydende begreb, der ikke lader sig klart afgrænse eller definere. Begrebet dækker over mange forskellige typer af livssituationer og relaterer sig til begreber som social sårbarhed, social udstødelse og social eksklusion (5). Overordnet set kan social udsathed forstås som en ophobning af ofte flere samtidige sociale og sundhedsmæssige problemstillinger, såsom hjemløshed, rusmiddelbrug, fattigdom og psykisk lidelse, som øger den enkeltes risiko for at blive ekskluderet fra centrale samfundsområder som uddannelsessystemet, boligmarkedet, arbejdsmarkedet og fra sociale aktiviteter og fællesskaber. Ifølge Rådet for Socialt Udsatte kan social udsathed forstås ud fra, i hvor høj grad borgeren oplever at have handlerum i

og magt over eget liv, eller om borgeren føler sig strukturelt fastlåst i en situation eller udstødelserproces, som vedkommende ikke ønsker at være i (6). Derudover kan social udsathed forstås som en proces, der forløber over tid, og den enkelte vil typisk bevæge sig mellem varierende grader af social udsathed og marginalisering gennem forskellige livsfaser (7). Mennesker, der lever i social udsathed i Danmark, er en mangfoldig gruppe med vidt forskellige livssituationer. Fælles for dem er, at de til en vis grad er ekskluderet fra samfundsfællesskabet, og at de er i øget risiko for stigmatisering og diskrimination (7, 8).

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE) har ud fra en multidimensionel forståelse af udsathed operationaliseret begrebet således, at psykiske lidelser, rusmiddelproblemer og hjemløshed udgør de primære indikatorer på udsathed, og hertil kommer to sekundære indikatorer om rusmiddelrelaterede fysiske lidelser og betinget fængselsdom inden for de seneste fem år (8). På baggrund af disse oplysninger inddeler VIVE socialt udsatte mennesker i otte grupper med varierende grad af kompleksitet i udsathed – fra mennesker med moderat psykisk lidelse til mennesker, der både har en psykisk lidelse, et rusmiddelbrug og lever i hjemløshed. Ud fra VIVE's opgørelse var det samlede antal socialt udsatte mennesker i Danmark cirka 280.000 i 2014 (9).

Socialt udsatte mennesker i denne undersøgelse

I denne undersøgelse er socialt udsatte mennesker afgrænset til mennesker, der er brugere af herberger, forsorgshjem, væresteder, varmestuer, natcaféer, botilbud, rusmiddelcentre, krisecentre og andre lignende tilbud, eller mennesker, som har været i kontakt med en socialsygeplejerske. Målgruppen for spørgeskemaundersøgelsen er således, ligesom i SUSY UDSAT 2007, 2012 og 2017, brugere af disse steder. Der har ikke været øvrige kriterier, svarepersonerne skulle leve op til, for at være i målgruppe for at besvare spørgeskemaet. Medarbejdere fra de mange tilbud og indsatser rundt omkring i landet, som vi har henvendt os til, har hjulpet med at distribuere fysiske spørgeskemaer til de borgere, som de har været i kontakt med. Vi har inkluderet mange forskellige typer af tilbud og indsatser ud fra et ønske om at favne diversiteten af mennesker, der på forskellig vis og i forskellig grad lever i social udsathed. Hjælpen fra medarbejdere i dataindsamlingen har været afgørende for gennemførelsen af undersøgelsen. Der er imidlertid mange socialt udsatte mennesker, som vi ikke når med undersøgelsen, herunder mennesker, som ikke bruger de inkluderede sociale tilbud. Man kan derfor ikke se resultaterne af undersøgelsen som repræsentative for alle mennesker, der lever i social udsathed i Danmark. Det er ikke muligt at gennemføre undersøgelsen som en repræsentativ undersøgelse, da "socialt udsatte mennesker" som tidligere beskrevet ikke er en fastdefineret, afgrænset gruppe, og man kan derfor ikke adspørge et repræsentativt udsnit af gruppen. Undersøgelsen er imidlertid relevant, fordi den belyser sundhed, sygelighed og trivsel hos en del af befolkningen, vi normalt ikke når med gængse spørgeskemaundersøgelser.

I denne rapport beskrives fordelingen af sundhed, sygelighed og trivsel ud fra nogle inddelinger af social udsathed baseret på forskellige belastende livsomstændigheder, nemlig hjemløshed; fattigdom; psykisk lidelse; alkoholoverforbrug; stofbrug. Dette uddybes i afsnittet *Definition af belastende livsomstændigheder i rapporten* i kapitel 3. Ved at anvende denne inddeling af social udsathed kan vi pege på, om nogle livsomstændigheder er forbundet med ringere sundhed, helbred og trivsel end andre. Desuden beskriver rapporten sundhed, sygelighed og trivsel i forhold til graden af udsathed målt ved antallet af belastende livsomstændigheder, som det enkelte menneske lever under. Ved at belyse betydningen af ophobningen af belastende livsomstændigheder tages der højde for, at mange socialt udsatte mennesker lever med flere sociale belastninger på én gang. Det skal dog nævnes, at inddelingerne udgør en éndimensionel

kategorisering, som forsimples den komplekse livssituation, der kendetegner mange socialt udsatte menneskers liv. Inddelingerne af social udsathed skal derfor udelukkende forstås som metodiske kategoriseringer, som bidrager til at belyse betydningen af belastende livsomstændigheder for målgruppen.

-
1. Pedersen P. V., Christensen A. I., Hesse U., Curtis T. (2008). SUSY UDSAT: Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark 2007. København: Rådet for Socialt Udsatte.
 2. Pedersen P. V., Holst M., Davidsen M., Juel K. (2012). SUSY UDSAT 2012: Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark 2012 og udviklingen siden 2007. København: Rådet for Socialt Udsatte.
 3. Ahlmark, N., Sørensen, I., Davidsen, M. og Ekholm, O. (2018). SUSY UDSAT 2017. Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark og udviklingen siden 2007. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
 4. Jensen, H. A. R., Møller, S. R., Davidsen, M., Christensen, A. I., & Ekholm, O. (2022). Materiale og metode. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
 5. Christensen U. & Larsen, J. E. (2012). Social udsathed og helbred. I: Lund, R., Christensen, U. & Iversen, L. (Red.), *Medicinsk Sociologi. Sociale faktorerens betydning for befolkningens helbred*, 2. udgave.
 6. Rådet for Socialt Udsatte (2021). FORANDRINGSKRAFT. Fire forudsætninger for social forandring. Rådet for Socialt Udsatte.
 7. Pedersen, P. V. (2018). Socialt udsattes møde med sundhedsvæsnet. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
 8. Larsen, J. E. (2009). Forståelser af begrebet social udsathed. I: Brandt, P., Henriksen, B. L., Jensen, K. B. & Rasmussen, N. C. (Red.), *Udsat for forståelse - en antologi om socialt udsatte*. København: Rådet for Socialt Udsatte.
 9. Benjaminsen, L., Birkelund, J. F., Enemark, M. H. & Andrade S. B. (2018). Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet – Samfundsøkonomiske aspekter. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd (VIVE).

3 Metode

I dette kapitel beskrives processen for udviklingen af spørgeskemaet samt for dataindsamlingen i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen.

Spørgeskemaet

Spørgeskemaet er på de fleste områder identisk med de spørgeskemaer, som blev anvendt i SUSY UDSAT 2007, 2012 og 2017 (1-3). Udviklingen af det første spørgeskema i 2007 skete med særlig opmærksomhed på tre kriterier, som stadig er gældende i spørgeskemaet fra 2022:

Identifikation af særlige livsomstændigheder: Spørgsmålene skal identificere nogle af de forskellige livsomstændigheder, som socialt udsatte mennesker kan leve under: alkoholbrug, stofbrug, hjemløshed, psykisk sygdom og fattigdom.

Meningsfuldhed: Spørgsmålene skal give mening og være relevante for mennesker i social udsathed og omhandle forhold og situationer, der afspejler socialt udsatte menneskers levevilkår og hverdagsliv. De spørgsmål, der normalt anvendes i de danske Sundheds- og sygelighedsundersøgelser (SUSY-undersøgelserne), skal tilpasses og gøres mere forståelige. Samtidig bliver der udviklet nye spørgsmål, der vedrører socialt udsatte gruppers livssituation.

Sammenlignelighed: Spørgsmålene skal gøre det muligt at sammenligne sundheds- og sygelighedstilstanden mellem socialt udsatte mennesker og den generelle danske befolkning. Det er derfor væsentligt, at så mange spørgsmål som muligt er sammenlignelige med spørgsmål fra SUSY-undersøgelserne, og spørgsmålene bliver dermed udvalgt, så de er så enslydende som muligt.

Foruden at sammenligne med den generelle danske befolkning er formålet med SUSY UDSAT 2022 ligeledes at følge udviklingen i socialt udsatte menneskers sundhedstilstand over tid fra 2007 til 2022. Derfor er det vigtigt, at størstedelen af spørgsmålene fra de øvrige SUSY UDSAT-undersøgelser går igen i spørgeskemaet for 2022.

Det første spørgeskema fra 2007 blev udviklet af en projektgruppe på SIF på baggrund af resultaterne fra et litteraturstudie om socialt udsatte menneskers sundhed (Simonsen et al. 2007) og møder med Rådet for Socialt Udsatte. Udviklingen af spørgeskemaet tog udgangspunkt i spørgsmål fra SUSY-undersøgelserne og det modelspørgeskema, som SIF anvendte til at udarbejde kommunale sundhedsprofiler. Socialstyrelsens enhed for socialt udsatte voksne bidrog med nyttige kommentarer, og fageksperter fra området foreslog at inddrage spørgsmål om ensomhed og isolation, fysisk vold og seksuelle overgreb. Efter ønske fra Rådet for Socialt Udsatte blev der medtaget spørgsmål vedrørende kontakt til sundhedsvæsenet, nationalitet og boligsituation. I 2017 blev spørgsmål om eksempelvis børn, kontakt med socialsygeplejersker, brug af stofindtagelsesrum, overdosis og uønsket seksuel opmærksomhed tilføjet til spørgeskemaet i samråd med Rådet for Socialt Udsatte og en mindre følgegruppe.

I spørgeskemaet for 2022 er der i samråd med Rådet for Socialt Udsatte og en følgegruppe bestående af fagpersoner inden for området tilføjet spørgsmål om spillevaner samt spørgsmål relateret til, om svarpersonerne har haft COVID-19, er blevet vaccineret, og om de har oplevet ændringer i adgangen til sundhedsydelser under pandemien. Desuden er der lavet mindre

justeringer af spørgsmålsformuleringer og svarkategorier i forhold til spørgeskemaet fra 2017, ligesom enkelte spørgsmål er taget ud af spørgeskemaet for at undgå, at spørgeskemaet blev længere end ved den seneste undersøgelse. Dette er gjort på baggrund af tilbagemeldinger fra sociale tilbud i SUSY UDSAT 2017 om, at spørgeskemaets længde var en barriere for svarpersonernes deltagelse i undersøgelsen. Grundet disse ændringer og tilføjelser har spørgeskemaet været igennem en mindre pilottest internt på SIF for at sikre kvaliteten.

Som det vil fremgå af de følgende kapitler, er det ikke alle mål for sundhed, sygelighed og trivsel i SUSY UDSAT, der kan sammenlignes over tid fra 2007 til 2022. Dette skyldes ændringer i spørgsmålsformuleringerne, som for eksempel er foretaget i tråd med ændringer i SUSY-spørgeskemaet til den generelle befolkning for at sikre, at vi fortsat vil kunne sammenligne SUSY UDSAT-besvarelsenerne med den generelle befolkning.

Spørgeskemaet er inddelt i følgende emner:

Personlige forhold – herunder blandt andet alder, køn, samlivsforhold, boligforhold og fødested.

Sundhed – herunder blandt andet opfattelse af eget helbred, rygning, alkohol og brug af rusmidler.

Spillevaner – herunder blandt andet, om man har løjet for familie/venner om spillevaner.

Sygdom og smerter – herunder blandt andet, om man har eller har haft forskellige psykiske og somatiske sygdomme eller sygdomssymptomer.

Kontakt med sundhedsvæsenet – herunder blandt andet kontakt til det psykiatriske og somatiske sundhedsvæsen og tandlæge.

Generel trivsel – herunder blandt andet søvn og adgang til bad.

COVID-19 – herunder blandt andet, om man er tilbudt vaccine, og om man har oplevet en ændring i adgangen til sundhedsvæsenet.

Kontakt til andre mennesker – herunder blandt andet omfanget af kontakt med familie og venner.

Penge, uddannelse og arbejde – herunder blandt andet indtægt, uddannelse og beskæftigelse.

Vold, seksuelle overgreb og selvmordsforsøg – herunder blandt andet fysiske og seksuelle overgreb.

Dataindsamling

I spørgeskemabaserede befolkningsundersøgelser, som for eksempel SUSY-undersøgelserne, inviteres befolkningen oftest via deres e-Boks, eventuelt suppleret med et fysisk brev til deres adresse. Dette er ikke en hensigtsmæssig strategi, når mange af de mennesker, vi ønsker at invitere til at deltage i undersøgelsen, har usikre boligforhold, lever i hjemløshed, sjældent har adgang til computer eller ikke benytter e-Boks. Derfor har strategien for dataindsamlingen, ligesom i de forhenværende SUSY UDSAT-undersøgelser, i stedet været at møde målgruppen dér, hvor de befinder sig, og invitere dem til at udfylde et fysisk spørgeskema. Vi har fået hjælp fra medarbejdere fra en lang række sociale tilbud, som har uddelt spørgeskemaerne til målgruppen og i nogle tilfælde bistået udfyldelsen af spørgeskemaet. Vi har blandt andet fået hjælp fra medarbejdere på væresteder, varmestuer, natcaféer, herberger, botilbud, rusmiddelcentre, krisecentre og fra socialsygeplejersker. Fremover vil denne række af tilbud benævnes 'sociale tilbud'. I alt indvilligede 200 sociale tilbud fordelt over hele landet i at hjælpe med at uddele spørgeskemaer.

Forberedelse til dataindsamling

Forberedelsen til dataindsamlingen forløb fra februar 2022 til starten af april 2022. Første led i forberedelsen bestod i opdatere listen over relevante sociale tilbud og herefter kontakte en række hovedorganisationer med flere sociale tilbud tilknyttet, blandt andre Frelsens Hær, Blå Kors, Røde Kors og KFUM Socialt Arbejde. Derudover kontaktede vi de seks største kommuners socialforvaltninger (København, Aarhus, Odense, Aalborg, Vejle og Esbjerg Kommune). Hovedorganisationerne og kommunerne blev kontaktet på e-mail med et invitationsbrev fra Rådet for Socialt Udsatte og SIF og information om undersøgelsen. Formålet med at kontakte hovedorganisationerne og kommunerne var for det første at gøre dem opmærksomme på undersøgelsen og at opfordre dem til at dele oplysningerne med deres tilknyttede sociale tilbud samt opfordre disse til at hjælpe med udlevering af spørgeskemaer til målgruppen. For det andet var formålet at bede hovedorganisationerne og kommunerne om at opdatere en liste med kontaktoplysninger over deres tilknyttede sociale tilbud, som projektgruppen havde informationer om fra hjemmesider og tidligere SUSY UDSAT-undersøgelser. Listen indeholdt desuden sociale tilbud uden en hovedorganisation, som deltog i SUSY UDSAT 2017, og den blev løbende opdateret med sociale tilbud, som projektgruppen blev opmærksom på eksempelvis gennem følgegruppen eller henvendelser udefra.

Andet led i forberedelsen af dataindsamlingen var at invitere de sociale tilbud på den opdaterede liste til at deltage i undersøgelsen. De blev indledningsvis kontaktet via e-mail med et invitationsbrev og information om undersøgelsen, og efterfølgende blev de kontaktet telefonisk. Hvis en institution ønskede at bidrage, spurgte vi, hvor mange spørgeskemaer det enkelte sted ønskede at få tilsendt.

Enkelte sociale tilbud ønskede ikke at bidrage til dataindsamlingen, da de vurderede, at det ville være for tidskrævende, eller fordi de ønskede at skåne deres brugere og bevare deres tilbud som et frirum, hvor brugerne ikke skulle forholde sig til den type forespørgsler. Andre vurderede, at deres brugere ikke tilhørte målgruppen for undersøgelsen. I nogle tilfælde var det sociale tilbud lukket siden deres bidrag til dataindsamlingen til SUSY UDSAT 2017. Enkelte tilbud på listen fra SUSY UDSAT 2017 opnåede projektgruppen ikke kontakt til.

Projektgruppen afholdt tre informationsmøder om undersøgelsen, hvor medarbejdere fra de forskellige sociale tilbud havde mulighed for at få detaljeret information om undersøgelsen og stille opklarende spørgsmål. Projektgruppen afholdt to online informationsmøder og ét fysisk møde i Aarhus.

Udsendelse af spørgeskemaer

De første spørgeskemaer blev sendt ud i starten af april 2022, og tilbuddene kunne sende de udfyldte spørgeskemaer tilbage til SIF frem til udgangen af september 2022. Rådet for Social Udsatte ansatte to personer (herefter kaldet 'interviewere') til at assistere svarpersonerne med at udfylde spørgeskemaerne på udvalgte større sociale tilbud i Jylland og i København. Intervieweren havde kendskab til målgruppen gennem tidligere ansættelse ved et af de sociale tilbud og hjalp med dataindsamlingen på steder i både København og Aalborg. Projektgruppen var i dataindsamlingsperioden løbende i kontakt med interviewerne for at høre, hvordan dataindsamlingen forløb og for at drøfte eventuelle udfordringer. Derudover tog projektmedarbejdere fra SIF ud til udvalgte sociale tilbud, som ønskede assistance, og assisterede svarpersonerne med at udfylde spørgeskemaerne. Alle sociale tilbud blev opfordret til at tilkendegive, om de havde brug for assistance, men langt de fleste ønskede selv at stå for denne hjælp til deres brugere.

Projektgruppen var systematisk i telefonisk kontakt med de sociale tilbud på listen for at høre, hvordan det gik med deltagelsen, om der var behov for flere spørgeskemaer, og om der var nogen udfordringer eller spørgsmål. Denne løbende kontakt var, i følge medarbejderne på de sociale tilbud, af stor betydning for deres fortsatte motivation for at bakke op om undersøgelsen. Den sidste rundringning til de sociale tilbud i starten af september 2022 gav anledning til feedback vedrørende medarbejdernes oplevelser med at have bidraget til dataindsamlingen, både positive oplevelser og udfordringer.

De fleste sociale tilbud bakkede op om undersøgelsen og fandt det meningsfuldt at bidrage til at indsamle viden om målgruppens sundhed og trivsel. De var derfor villige til at afsætte ressourcer til at informere om og hjælpe svarpersonerne med at udfylde spørgeskemaet, hvis det var nødvendigt. Flere af medarbejderne fra sociale tilbud beskrev, at spørgeskemaets længde gjorde det vanskeligt for dem at motivere borgerne til at deltage, da de kan have svært ved at overskue de mange spørgsmål. Derudover efterspurgte flere medarbejdere spørgeskemaer på andre sprog, da manglende danskundskaber var en barriere for deltagelse for flere borgere. Desuden nævnte flere medarbejdere, at nogle af spørgsmålene var for tunge til, at borgerne selv kunne udfylde skemaet, hvorfor de som medarbejdere var nødt til at hjælpe. I den forbindelse nævntes det af en medarbejder, at det var u hensigtsmæssigt, at spørgsmålene om selvmord og overgreb er placeret i slutningen af spørgeskemaet. Selvom flere medarbejdere oplevede, at det var svært at motivere borgerne, fortalte flere, at udfyldelsen af spørgeskemaet gav anledning til gode snakke og fordybning. Endelig var det flere medarbejders erfaring, at det typisk er de mest velfungerende borgere, der har udfyldt spørgeskemaet, da dem, der havde det sværest, ikke havde ressourcerne og overskuddet til at besvare spørgeskemaet.

Indtastning af spørgeskemaer i SurveyXact

De sociale tilbud, som bidrog med at uddele og indsamle de fysiske spørgeskemaer til deres brugere, sendte spørgeskemaerne tilbage til SIF i frankerede svarkuverter. Her blev de fysiske spørgeskemaer indtastet manuelt i SurveyXact af en projektmedarbejder, hvorefter indtastningen blev tjekket igennem af en anden projektmedarbejder eller af samme projektmedarbejder en anden dag. Mange af spørgeskemaerne indeholdt besvarelser, der var selvmodsigende, ufuldstændige, hvor der var sat flere krydser end tilladt eller tilføjet yderligere information i prosa. I forbindelse med indtastningen var det derfor nødvendigt at vedtage nogle generelle principper for indtastning samt løbende at forholde os til specifikke spørgeskemaer for at sikre, at indtastningen var mest mulig tro mod svarpersonens hensigt. Sådanne tilfælde blev drøftet i projektgruppen, og på den baggrund blev der løbende lavet retningslinjer for, hvordan spørgeskemaerne skulle indtastes for at sikre stringens.

Definition af belastende livsomstændigheder i rapporten

I denne undersøgelse opgøres socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel i forhold til forskellige typer af belastende livsomstændigheder ligesom i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser. Disse belastende livsomstændigheder omfatter alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug og fattigdom. Da én person kan leve under mere end én belastende livsomstændighed på samme tid, er kategoriseringerne ikke gensidigt udelukkende. Det skal nævnes, at inddelingerne af belastende livsomstændigheder udgør en éndimensionel kategorisering, som forsimples den komplekse livssituation, der kendetegner mange socialt udsatte menneskers liv. Inddelingerne skal derfor udelukkende forstås som metodiske kategoriseringer, som bidrager til at belyse betydningen af belastende livsomstændigheder for målgruppen.

De forskellige belastende livsomstændigheder defineres på følgende måde i denne undersøgelse:

Personer med et alkoholoverforbrug: Personer, der har angivet, at de dagligt eller næsten dagligt drikker fem genstande eller mere ved samme lejlighed.

Personer med en psykisk lidelse: Personer, der har angivet, at de har en diagnosticeret psykisk lidelse.

Hjemløshed: Personer, der har angivet, at de den seneste måned har boet enten på herberg, pensionat eller forsorgshjem, eller at de har boet på gaden eller ingen bolig har haft.

Personer med et stofbrug: Personer, der har angivet, at de inden for den seneste måned har brugt kokain, amfetamin, heroin, GHB/fantasy eller andre stoffer eller har indtaget ikke-lægeordineret medicin, herunder opioider/substitution (fx ketamin, smertemorfiner, metadon), benzodiazepiner/stesolidpræparater eller anden ikke-lægeordineret medicin. Brug af cannabis indgår ikke i definitionen af personer med et stofbrug, da der i den definition fokuseres på brugen af hårde stoffer. Der er i stedet lavet særskilte analyser om brugen af cannabis

Fattigdom: Personer, der har angivet, at de ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd.

Kategorien øvrige i SUSY UDSAT 2022 rummer de personer, der ikke har angivet at leve under nogen af de fem typer af belastende livsomstændigheder på baggrund af de relevante spørgsmål. For at blive placeret i kategorien øvrige i SUSY UDSAT 2022 skal svarpersonerne have besvaret alle fem spørgsmål, der bruges til at definere de belastende livsomstændigheder. Da spørgeskemaerne alene er besvaret af personer, der gør brug af herberger, væresteder eller lignende sociale tilbud eller har været i kontakt med en socialsygeplejerske, er personerne i kategorien øvrige i SUSY UDSAT 2022 blandt målgruppen for spørgeskemaundersøgelsen, selvom de ifølge deres spørgeskemabesvarelse ikke lever under nogen af de undersøgte fem belastende livsomstændigheder.

Nye definitioner af alkoholoverforbrug og psykisk lidelse

Definitionen af alkoholoverforbrug har ændret sig en anelse gennem årene. I SUSY UDSAT 2007 og 2012 blev alkoholoverforbrug defineret ud fra to spørgsmål: om man drikker alkohol hver dag eller næsten hver dag, og om man, sidste gang man drak, drak mere end fem genstande. I SUSY UDSAT 2017 ændredes definitionen til den, der også anvendes i SUSY UDSAT 2022, så den mere præcist indfanger, hvorvidt man dagligt eller næsten dagligt overskrider Sundhedsstyrelsens anbefalinger i forhold til alkoholindtag.

Definitionen af psykisk lidelse har ligeledes ændret sig gennem årene. I forbindelse med SUSY UDSAT 2007 og SUSY UDSAT 2012 blev svarpersoner kategoriseret som havende en psykisk lidelse, hvis de havde svaret, at de havde en sindslidelse, led af kronisk angst eller depression eller havde en anden psykisk lidelse eller dårlige nerver (1, 2). I forbindelse med SUSY UDSAT 2017 og i nærværende undersøgelse (SUSY UDSAT 2022) bliver svarpersoner kategoriseret som mennesker med en psykisk lidelse, hvis de har angivet, at de har en diagnosticeret psykisk lidelse (3).

Datamateriale

I alt modtog projektgruppen på SIF 1.159 spørgeskemaer. Til sammenligning modtog projektgruppen i 2017 1.302 skemaer og 1.176 i 2012 (2, 3). Som inklusionskriterie skulle svarpersonerne som minimum enten have svaret på køn og alder eller have oplyst CPR-nummer. Én svarperson levede ikke op til dette kriterie. Dertil inkluderes svar fra svarpersoner i alderen 18-80 år. Dette er fastsat efter den nedre aldersgrænse i tidligere SUSY UDSAT-undersøgelser (18 år) og af hensyn til sammenlignelighed med SUSY-undersøgelserne (de nationale sundheds- og sygelighedsundersøgelser), hvor den øvre aldersgrænse er 80 år. 10 personer var enten yngre eller ældre og blev derfor ekskluderet. Afslutningsvis var der 14 personer, som havde udfyldt spørgeskemaet to gange (samme CPR-nummer), hvorfor dubletten blev ekskluderet. Projektgruppen modtog 11 spørgeskemaer efter dataindsamlingen var afsluttet, hvorved disse ikke er inkluderet. Det endelige datasæt indeholder derved besvarelser fra 1.134 personer.

Som beskrevet ovenfor er inklusionskriteriet baseret på, at svarpersonen har skullet oplyse køn og alder eller CPR-nummer. Derved er alle spørgeskemabesvarelser, der har opfyldt dette krav, inkluderet uanset antallet af besvarede spørgeskemaspørgsmål. Det bør derfor bemærkes, at antallet af svarpersoner derfor kan variere mellem de enkelte spørgsmål. Ydermere kan antallet af svarpersoner variere på grund af indlagte spring i spørgeskemaet, det vil sige, at der er nogle af spørgsmålene, man kun skal besvare, hvis man har angivet et bestemt svar til det foregående spørgsmål. På enkelte spørgsmål har det været muligt at angive flere svar, hvorved den procentvise fordeling vil summere til mere end 100 procent. Desuden kan afrunding af andele gøre, at der ikke summeres til præcis 100 procent.

Opdeling på køn

I SUSY UDSAT 2022 har det til forskel fra tidligere SUSY UDSAT-undersøgelser været muligt for svarpersonerne at angive køn med tre mulige svarkategorier: mand, kvinde og andet/non-binær. I alt har 12 svarpersoner angivet at identificere sig som andet/non-binær. Af datasikkerhedsmæssige årsager kan der ikke afrapporteres på baggrund af 12 besvarelser. I alle forekomster opdelt på køn (mand/kvinde) er personer, der har angivet at identificere sig som andet/non-binære derfor ekskluderet. I øvrige opgørelser, eksempelvis forekomster fordelt på alder, er personer, der identificerer sig som andet/non-binær, inkluderet.

Belastende livsomstændigheder

Igennem rapporten opdeles størstedelen af tabellerne og figurerne på enten belastende livsomstændigheder eller antal belastende livsomstændigheder. For disse to typer af opgørelser er der anvendt to forskellige populationer, og derfor kan antal svarpersoner og den procentvise fordeling variere mellem tabeller og figurer.

Figurer, viser andele baseret på antallet af belastende livsomstændigheder, baseres på data fra 1.081 svarpersoner, hvorimod tabeller, der fordeler de relevante mål på de fem typer af belastende

livsomstændigheder, anvender data fra 1.134 svarpersoner. Dette skyldes, at svarpersonen skal have besvaret alle fem spørgsmål, der anvendes til at definere de belastende livsomstændigheder, for at kunne indgå i figurene, der inddrager antallet af belastende livsomstændigheder. For tabellerne, der fordeler målene på de fem belastende livsomstændigheder, gælder det, at svarpersonerne blot som minimum skal have besvaret ét af de fem spørgsmål, der anvendes til at definere de belastende livsomstændigheder. For at blive placeret i kategorien øvrige i SUSY UDSAT 2022 i tabellerne gælder det, at svarpersonerne skal have besvaret alle fem spørgsmål, der bruges til at definere de belastende livsomstændigheder.

Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021

SIF, SDU, har i 1987, 1994, 2000, 2005, 2010, 2013, 2017 og 2021 gennemført Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen (SUSY), som er nationalt repræsentative befolkningsundersøgelser af sundhed, sygelighed og trivsel blandt voksne i Danmark på 16 år eller derover (4). I 2010, 2013, 2017 og 2021 er SUSY-undersøgelsen gennemført som en del af Den Nationale Sundhedsprofil, som er en større national undersøgelse af sundhed, sygelighed og trivsel i den voksne befolkning. I nogle tabeller sammenlignes data fra SUSY UDSAT 2022 med data fra SUSY-2021 for at belyse forskellen mellem socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel med den generelle befolkning. Dette gøres, hvor spørgsmålene i SUSY-spørgeskemaet og SUSY UDSAT-spørgeskemaet er ens og dermed kan sammenlignes. I nærværende rapport indgår alene besvarelser fra personer i alderen 18-80 år fra SUSY-2021, i alt 10.354 personer, således at aldersspændet i undersøgelsen er sammenligneligt med aldersspændet i SUSY UDSAT 2022.

Dataindsamlingen til SUSY-2021 fandt sted mellem d. 5. februar og d. 12. maj 2021. Således er dataindsamlingsstidspunktet anderledes end i SUSY UDSAT 2022, hvor dataindsamlingen foregik i perioden fra april til september 2022. Desuden faldt tidspunktet for dataindsamlingen til SUSY-2021 sammen med en periode, hvor der stadig gjaldt en række restriktioner og tiltag i forbindelse med håndteringen af COVID-19-pandemien. Dette har med stor sandsynlighed påvirket resultaterne i undersøgelsen, idet rammerne for vores liv var markant anderledes, end vi er vant til. Resultaterne i denne undersøgelse skal således ses i lyset heraf, og endelige konklusioner om forskelle i sundhed og sygelighed mellem socialt udsatte mennesker og den generelle befolkning skal foretages med vis forsigtighed.

Statistisk analyse

Gennem rapporten præsenteres størstedelen af tabellerne som procentvise fordelinger samt i antal svarpersoner for de enkelte mål. I kapitlerne præsenteres afslutningsvis en figur for udviklingen over tid for de enkelte mål, hvor det har været muligt at lave en sammenligning.

Udviklingsfigurerne illustrerer udviklingen i form af relative risiko (RR) mellem SUSY UDSAT 2022 og en tidligere SUSY UDSAT-undersøgelse – typisk SUSY UDSAT 2007, som er den første SUSY UDSAT-undersøgelse.

Relativ risiko anvendes til at angive, hvor mange gange større sandsynlighed svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har for en given indikator i forhold til den gruppe, der sammenlignes med – kaldet referencegruppen (indeks=1). Hvis værdien for den relative risiko er større end 1, betyder dette, at deltagerne i SUSY UDSAT 2022 har en større risiko end referencegruppen. Omvendt hvis den relative risiko er mindre end 1, har deltagerne i SUSY UDSAT 2022 en lavere risiko end referencegruppen. Hvis den relative risiko er præcis 1, er der ingen forskel mellem grupperne, det vil sige, at risikoen er den samme. Til disse beregninger anvendes et 95 % konfidensinterval, hvilket gør, at man kan sige, om den udregnede relative risiko er statistisk signifikant.

Fortolkningen af dette interval er, at gentages undersøgelsen mange gange, vil konfidensintervallet i 95 % af tilfældene omfatte den sande værdi for den relative risiko. Den relative risiko er statistisk

signifikant større eller mindre end 1, hvis 1 ikke er indeholdt i 95 % konfidensintervallet. Hvis 1 derimod er indeholdt i konfidensintervallet, er der ikke statistisk signifikant forskel på de betragtede gruppers risiko. Den relative risiko er desuden justeret for køns- og aldersforskelle, således at eventuelle forskelle ikke kan tilskrives forskelle i køn og alder mellem svarpersonerne i de forskellige SUSY UDSAT-undersøgelser.

Statistisk usikkerhed

I dette afsnit belyser vi den statistiske usikkerhed for rapportens forekomster.

Tabel 3.1 95 % sikkerhedsgrænser for en given forekomst afhængig af antal svarpersoner. Procent

Antal svarpersoner (n)	Forekomster (%)								
	10	20	30	40	50	60	70	80	90
30	2-27	8-39	15-49	23-59	31-69	41-77	51-85	61-92	73-98
60	4-21	11-32	19-43	28-53	37-63	47-72	57-81	68-89	79-96
100	5-18	13-29	21-40	30-50	40-60	50-70	60-79	71-87	82-95
150	6-16	14-27	23-38	32-48	42-58	52-68	62-77	73-86	84-94
200	6-15	15-26	24-37	33-47	43-57	53-67	63-76	74-85	85-94
500	8-13	17-24	26-34	36-44	46-54	56-64	66-74	76-83	87-92

Tabel 3.1 viser 95 % sikkerhedsgrænser for et givent antal svarpersoner og for en given forekomst.

Af tabellen fremgår det, at i en gruppe med 60 svarpersoner vil 95 % sikkerhedsintervallet for en forekomst på 20 % være 11-32 %. Den formelle fortolkning heraf er, at i 95 % af tilfældene vil det angivne interval indeholde den sande værdi af forekomsten. Den populære fortolkning er, at hvis antallet af svarpersoner er 60, og forekomsten af et givent mål er 20 %, vil den sande forekomst med 95 % sandsynlighed ligge mellem 11 % og 32 %.

Som det ses af ovenstående tabel, er 95 % sikkerhedsintervallet bredt for små grupper, hvilket betyder, at usikkerheden for små grupper er temmelig stor. I rapporten fremhæves visse forekomster som værende specielt usikre ved at sætte den angivne forekomst i parentes. Dette sker, *enten* hvis gruppen indeholder 20 svarpersoner eller færre, *eller* hvis det antal svarpersoner, som forekomsten er baseret på, er mindre end 5, eller større end $(n - 5)$, hvor n er gruppestørrelsen. Det antal, forekomsten er baseret på, kan udregnes ud fra ovenstående tabel – for eksempel ved en forekomst på 60 % og en gruppestørrelse på 30, er antallet $(30 \cdot 60) / 100 = 18$.

Beregningerne i tabel 1 er lavet med eksakte tests i SAS-version 9.4. Dette sikrer, at alle sikkerhedsintervaller ligger mellem 0 og 100, men betyder samtidigt, at sikkerhedsintervallerne ikke er symmetriske.

1. Pedersen, P. V., Christensen, A. I., Hesse, U. & Curtis, T. (2008). SUSY UDSAT: Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark 2007. København: Rådet for Socialt Udsatte.

2. Pedersen, P. V., Holst, M., Davidsen, M. & Juel, K. (2012). SUSY UDSAT 2012: Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark 2012 og udviklingen siden 2007. København: Rådet for Socialt Udsatte.

3. Ahlmark, N., Sørensen, I., Davidsen, M. & Ekholm, O. (2018). SUSY UDSAT 2017. Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark og udviklingen siden 2007. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

4. Jensen, H. A. R., Møller, S. R., Davidsen, M., Christensen, A. I., & Ekholm, O. (2022) Materiale og metode. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

4 Læsevejledning

I rapporten skelner vi mellem statutabeller og øvrige tabeller.

Statustabellerne er de tabeller, der går igen ved hver SUSY UDSAT-undersøgelse, og som viser forekomsten af ét eller flere udvalgte svar til et spørgsmål (fx alle dem, der har svaret 'Ja' til at have en langvarig sygdom) fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Hvor det er muligt, vil der ligeledes i statutabellen sammenlignes med data fra SUSY-21, som repræsenterer den generelle befolkning. Statustabellerne følges op af en statusfigur, som viser andele grupperet efter antallet af de belastende livsomstændigheder, den enkelte svarperson lever under. Endelig vises der en udviklingstabel og -figur med udgangspunkt i statutabellerne og baseret på tal fra de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser fra henholdsvis 2007, 2012 og 2017 for de mål, hvor det er muligt at lave en sammenligning. Statustabeller, statusfigurer, udviklingstabeller og udviklingsfigurer er gule.

Derudover indeholder rapporten øvrige tabeller, som eksempelvis viser svarfordelingen på et bestemt spørgsmål fra spørgeskemaet, eller som krydser besvarelserne for to forskellige spørgsmål. Disse tabeller er grønne.

I rapporten afrapporteres resultaterne efter en gennemgående kapitelstruktur. Hvert kapitel indledes med en kort introduktion, hvorefter kapitlets emner præsenteres. Inden for hvert emne præsenteres først én eller flere udvalgte tabeller, der viser svarfordelingen på et givent spørgsmål, eller som krydser besvarelserne for flere forskellige spørgsmål (grønne tabeller). Denne type tabeller indgår i størstedelen af kapitlerne. Herefter præsenteres emnets statutabeller og -figurer (gule). Disse tabeller og figurer indgår ligeledes i størstedelen af rapportens kapitler. De fleste kapitler afsluttes med en udviklingstabel, en udviklingsfigur og en opsamling.

Når der i rapporten refereres til andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, er der tale om andelen ud af alle de svarpersoner, der har besvaret det pågældende spørgsmål. Da den enkelte svarperson ikke nødvendigvis har besvaret alle spørgsmål, vil det samlede antal svarpersoner variere mellem de forskellige tabeller og figurer.

Eksempler på tabeller og figurer

I det følgende gennemgås et eksempel på en statustabel, en statusfigur, en udviklingstabel og en udviklingsfigur for at beskrive, hvordan de skal læses og forstås.

Tabel 4.1 Eksempel på statustabel. Andel med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, i SUSY UDSAT 2022 og i SUSY-2021 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	57	60	65	57	55	53	52	34
Mænd	57	56	65	54	58	51	54	33
Kvinder	59	73	65	66	48	56	49	36
18-34 år	45	(60)	59	49	42	38	32	23
35-44 år	55	52	62	52	53	48	52	29
45-54 år	59	65	70	69	60	72	44	35
55-80 år	63	60	65	55	63	52	59	47
<i>Antal</i>	<i>1.054</i>	<i>149</i>	<i>478</i>	<i>227</i>	<i>275</i>	<i>110</i>	<i>263</i>	<i>9.827</i>

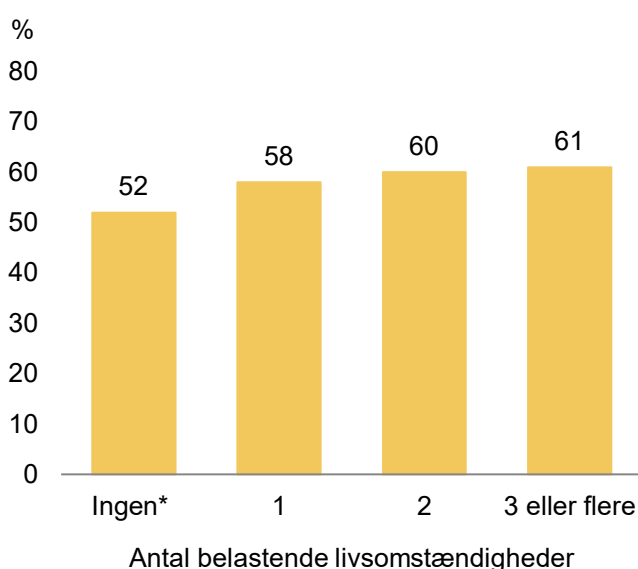
Tabel 4.1 er et eksempel på en statusstabel. Af den anden kolonne fra venstre fremgår det, at i alt 57 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har angivet, at de har en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse. De følgende fem kolonner angiver andelen med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse blandt personer, der lever under hver af de fem udvalgte belastende livsomstændigheder: personer med et alkoholoverforbrug (60 %), personer med en psykisk lidelse (65 %), personer der lever i hjemløshed (57 %), personer med et stofbrug (55 %) og personer der lever i fattigdom (53 %). Det vil sige, at 60 % af de svarpersoner, der har et alkoholoverforbrug, har svaret, at de har en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse. Den sjette kolonne angiver andelen blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (52 %), som er de socialt udsatte svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder. Den sidste kolonne i tabellen angiver andelen blandt svarpersonerne i spørgeskemaundersøgelsen SUSY-2021 (34 %), som repræsenterer den generelle befolkning.

Tallene fra SUSY-2021 er angivet til sammenligning med tallene fra SUSY UDSAT 2022 i de tilfælde, hvor det samme spørgsmål har været anvendt i de to undersøgelser. SUSY-2021-tallene repræsenterer den generelle befolkning. Det ses af tabellen, at der er en markant større andel, der har en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 end blandt svarpersonerne i SUSY-2021.

I tabellen angives desuden andelen blandt mænd, kvinder og i forskellige aldersgrupper. Af tabellen fremgår det, at andelen, der har en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, er større blandt socialt udsatte kvinder (59 %) end blandt socialt udsatte mænd (57 %). Denne kønsforskel ses også, når man ser på flere af de belastende livsomstændigheder, henholdsvis hos personer med alkoholoverforbrug, personer i hjemløshed og personer, der lever i fattigdom. Det ses endvidere i tabellen, at andelen, der har en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, er mindst blandt de 18-34-årige (45 %) og størst blandt de 55-80-årige (63 %).

Det er vigtigt at understrege, at mange af forekomsterne fordelt på aldersgrupper under de forskellige belastende livsomstændigheder er forbundet med en vis statistisk usikkerhed på grund af få svarpersoner. Forekomster behæftet med særligt stor statistisk usikkerhed er angivet i parentes. Dette er tilfældet, hvis antallet af svarpersoner, som forekomsten er baseret på, er mindre end fem, eller hvis gruppen, der har besvaret det givne spørgsmål, indeholder færre end 20 svarpersoner. Et eksempel på, at en gruppe indeholder færre end 20 svarpersoner, er, hvis der er færre end 20 svarpersoner, der lever i hjemløshed, som samtidig tilhører den ældste aldersgruppe, som har besvaret et specifikt spørgsmål. I dette tilfælde vil andelen for denne gruppe blive angivet med en parentes. Der vil ikke blive kommenteret på tal med statistisk usikkerhed. For uddybning se afsnittet *Statistisk usikkerhed* i kapitel 3.

Figur 4.1 Eksempel på statusfigur. Andel med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

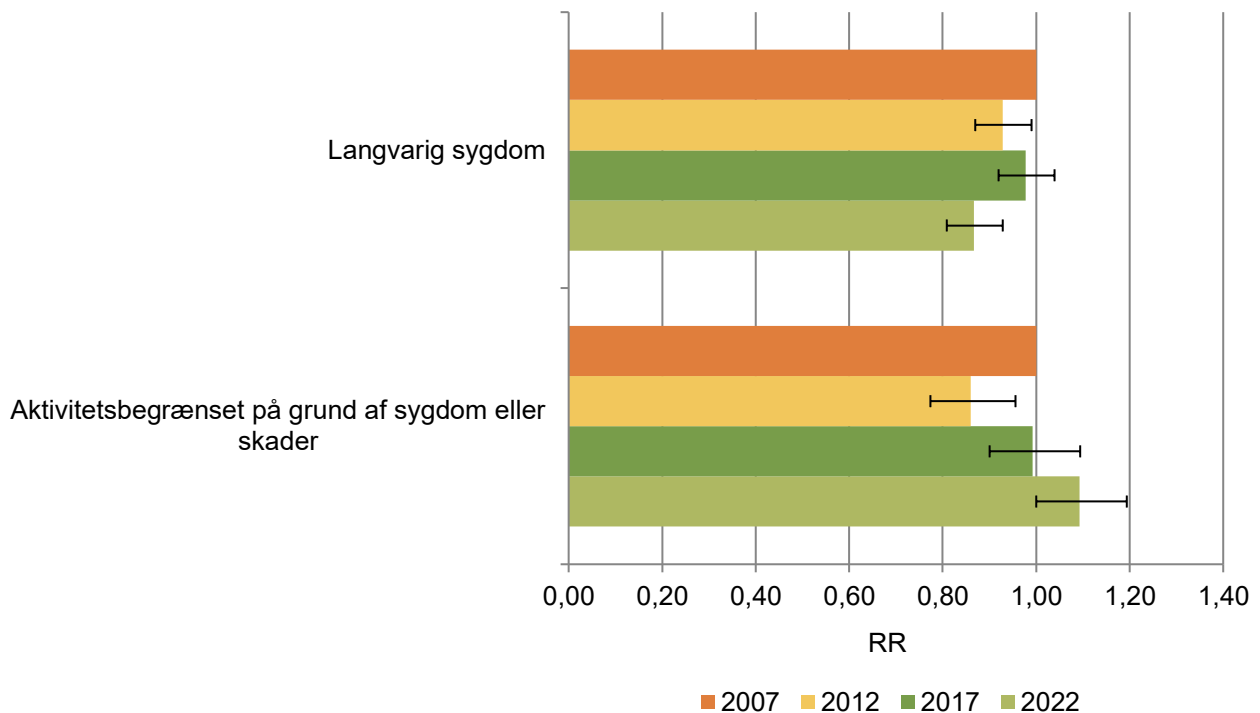
Der præsenteres statusfigurer, der viser andele grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom), den enkelte svarperson lever under, henholdsvis ingen, 1, 2 og 3 eller flere belastende livsomstændigheder. Det ses af figur 4.1, at andelen med langvarig sygdom er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (61 %), og mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (52 %).

Tabel 4.2 Eksempel på udviklingstabel. Mål for sygdomme og helbredsproblemer i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Langvarig sygdom	64	59	63	58
Aktivitetsbegrænset på grund af sygdom eller skader	42	36	41	47

Som afslutning på hvert kapitel belyses udviklingen fra 2007 til 2022 for de relevante mål, hvor det er muligt at sammenligne over tid. Udviklingen vises i en tabel og i en figur. Som eksempel ses det i tabel 4.2, at andelen, der har haft en langvarig sygdom, var 64 % i 2007, 59 % i 2012, 63 % i 2017 og 58 % i 2022.

Figur 4.2 Eksempel på udviklingsfigur. Køns- og aldersjusteret relativ risiko for at have langvarig sygdom og være begrænset pga. sygdom eller skader i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1).

Figur 4.2 viser udviklingen i forekomsten for to af mål inden for sygdomme og helbredsproblemer i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007. Udviklingen præsenteres i relativ risiko (RR), justeret i forhold til køn og alder, således at de eventuelle forskelle hen over tid ikke kan tilskrives forskelle i køn og alder mellem svarpersonerne i de forskellige SUSY UDSAT-undersøgelser.

På den lodrette akse ses målene, som sammenlignes over tid, og på den vandrette akse ses den relative risiko. Den orange søjle repræsenterer SUSY UDSAT 2007, mens de øvrige søjler viser den relative risiko for henholdsvis SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022.

I figuren ovenfor sammenlignes SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 med SUSY UDSAT 2007, som således er vores referencegruppe (indeks=1). De andre søjler vurderes derfor altid i forhold til referencegruppen. Her aflæses både den RR og konfidensintervallet. For nærmere beskrivelse af disse se afsnittet *Statistisk analyse* i kapitel 3.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er et statistisk signifikant fald i forekomsten af langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse. Der ses en ikke en statistisk signifikant ændring for målet om at være aktivitetsbegrænset på grund af sygdom eller skader i perioden 2007 til 2022.

5 Sociodemografi

I dette kapitel beskrives de sociodemografiske karakteristika for svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022. Først præsenteres køns- og aldersfordelingen samt højest fuldførte uddannelse blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 sammenlignet med den generelle befolkning. Herefter sammenlignes køns- og aldersfordelingen i SUSY UDSAT 2022 med tidligere SUSY UDSAT-undersøgelser. Dernæst belyses opholdsby og fødested. Herefter belyses de belastende livsomstændigheder herunder køn, alder, samlivsstatus, børn, uddannelse, indtægtskilde og boform fordelt på de belastende livsomstændigheder. Til sidst præsenteres en række figurer, der illustrerer, hvordan forskellige belastende livsomstændigheder overlapper blandt svarpersonerne.

Tabel 5.1 Kønsfordeling, aldersfordeling og højest fuldførte uddannelse blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022 og SUSY-2021

	SUSY UDSAT 2022		SUSY-2021	
	Antal	%	Antal	%
Mænd	709	63	4.524	44
Kvinder	413	37	5.830	56
<i>I alt</i>	<i>1.122</i>	<i>100</i>	<i>10.534</i>	<i>100</i>
18-34 år	168	15	1.980	19
35-44 år	206	18	1.166	11
45-54 år	306	27	1.805	17
55-80 år	448	40	5.403	52
<i>I alt</i>	<i>1.128</i>	<i>100</i>	<i>10.534</i>	<i>100</i>
Under uddannelse	4	0	486	5
Grundskole	285	27	574	6
Kort uddannelse	499	46	3.393	36
Kort videregående uddannelse	51	5	827	9
Mellemlang videregående uddannelse	103	10	2.387	25
Lang videregående uddannelse	43	4	1.422	15
Anden uddannelse	90	8	390	4
<i>I alt</i>	<i>1.075</i>	<i>100</i>	<i>9.479</i>	<i>100</i>

Tabel 5.1 viser køns- og aldersfordelingen blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 samt SUSY-2021. Opdelt på køn ses det i SUSY UDSAT 2022, at 63 % mænd har deltaget i undersøgelsen mod 37 % kvinder. Denne fordeling er omvendt i SUSY-2021, hvor flest kvinder (56 %) har deltaget sammenlignet med mænd (44 %).

For både SUSY UDSAT 2022 og SUSY-2021 ses det, at der er flest svarpersoner i aldersgruppen 55-80 år – henholdsvis 40 % og 52 %. For de andre aldersgrupper er fordelingen forskellig i SUSY UDSAT 2022 og SUSY-2021.

Ser man på højest fuldførte uddannelse, ses det, at 27 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har grundskole som højest fuldførte uddannelse, hvor dette gælder for 6 % af svarpersonerne i SUSY-2021. For begge undersøgelser ses det, at flest svarpersoner har kort uddannelse som højest fuldførte uddannelse – henholdsvis 46 % og 36 %.

Sammenligning med tidligere SUSY UDSAT-undersøgelser

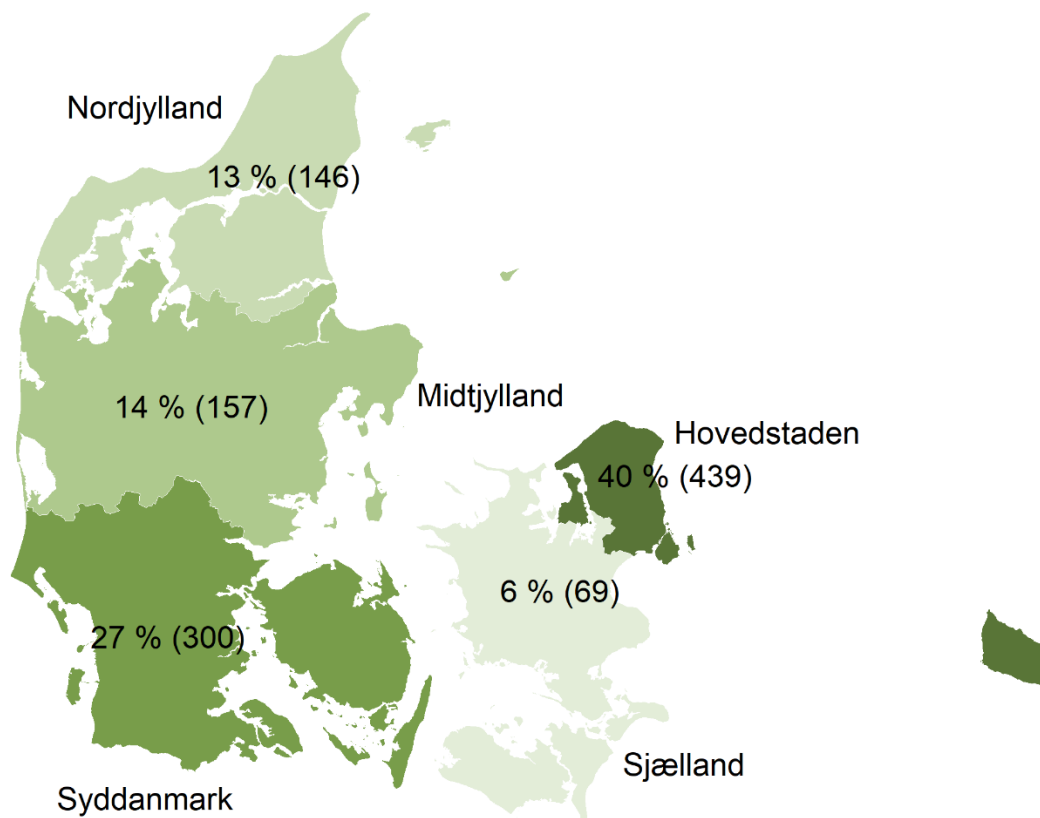
Tabel 5.2 Køns- og aldersfordeling blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022

	SUSY UDSAT 2007		SUSY UDSAT 2012		SUSY UDSAT 2017		SUSY UDSAT 2022	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Mænd	930	72	816	71	820	65	709	63
Kvinder	360	28	341	29	448	35	413	37
<i>I alt</i>	<i>1.290</i>	<i>100</i>	<i>1.157</i>	<i>100</i>	<i>1.268</i>	<i>100</i>	<i>1.122</i>	<i>100</i>
18-34 år	271	21	238	21	278	22	168	15
35-44 år	411	32	270	23	282	22	206	18
45-54 år	409	32	364	31	373	29	306	27
55-80 år	199	15	285	25	335	26	448	40
<i>I alt</i>	<i>1.290</i>	<i>100</i>	<i>1.157</i>	<i>100</i>	<i>1.268</i>	<i>100</i>	<i>1.128</i>	<i>100</i>

Tabel 5.2 viser køns- og aldersfordelingen for SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Det ses, at andelen af kvinder er steget fra 28 % i 2007 til 37 % i 2022. Ser man på aldersfordelingen, er aldersgruppen 45-54 år den største i 2007 (sammen med aldersgruppen 35-44 år) i 2012 og 2017, hvorimod aldersgruppen 55-80 år er den største i 2022.

Primær opholdsby og fødested

Figur 5.1 Danmarkskort over primære opholdsby blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022 fordelt på region. Procent og antal

Figur 5.1 viser andel og antal svarpersoner fordelt efter, hvilken region svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 primært opholder sig i.

Af figuren fremgår det, at flest svarpersoner primært opholder sig i Region Hovedstaden (40 %). Der er 27 % af svarpersonerne, der primært opholder sig i Region Syddanmark, 14 % i Region Midtjylland, 13 % i Region Nordjylland og 6 % i Region Sjælland.

Tabel 5.3 Oversigt over primære opholdsbyer blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022

Region Hovedstaden						
Brøndby	Humblebæk	Hvidovre	Høje Taastrup	Kongens Lyngby	København	Lyngby
Rønne	Taastrup					
Region Midtjylland						
Grenaa	Grindsted	Herning	Holstebro	Horsens	Kibæk	Lemvig
Randers	Silkeborg	Skive	Struer	Viborg	Aarhus	
Region Nordjylland						
Arden	Haslev	Hjørring	Hobro	Hurup	Nørresundby	Svenstrup
Thisted	Aalborg					
Region Sjælland						
Faxe	Helsingør	Korsør	Nykøbing Falster	Næstved	Slagelse	
Region Syddanmark						
Fredericia	Haderslev	Hanstholm	Kolding	Nyborg	Odense	Otterup
Svendborg	Sønderborg	Varde	Vojens			

Tabel 5.3 viser en oversigt over de byer, som tre eller flere af svarpersonerne i SUSY UDSAT har angivet som deres primære opholdsby. Som det fremgår af tabellen, har deltagelsen i SUSY UDSAT 2022 inkluderet både større og mindre byer over hele landet. Af datasikkerhedsmæssige årsager er det kun muligt at angive byer, hvor mindst tre svarpersoner har angivet denne som primær opholdsby. I alt har svarpersonerne angivet 106 forskellige byer som primær opholdsby (data ikke vist).

Tabel 5.4 Fordeling af primær opholdsby blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022. Antal og procent

	Antal	%
København	361	32
Aarhus	86	8
Odense	135	12
Aalborg	76	7
Esbjerg	17	2
Fredericia	32	3
Haderslev	31	3
Slagelse	22	2
Svendborg	25	2
Anden	334	30
<i>I alt</i>	<i>1.119</i>	<i>100</i>

Tabel 5.4 viser fordelingen af primær opholdsby blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022. I tabellen er medtaget de fem største byer i Danmark samt byer, hvor mindst 20 svarpersoner opholder sig.

Det fremgår af tabellen, at 62 % opholder sig i en af de fem største byer i Danmark (København, Aarhus, Odense, Aalborg eller Esbjerg). Knap hver tredje opholder sig i København (32 %), 12 % i Odense, 8 % i Aarhus, 7 % i Aalborg og 2 % i Esbjerg.

Tablet 5.5 Fordeling af fødested blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022. Antal og procent

	Antal	%
Danmark	926	82
Grønland	63	6
Øvrige Norden	20	2
Øvrige Europa	27	2
Afrika	29	3
Asien	10	1
Mellemøsten	15	1
Andet	6	1
Uoplyst	38	3
I alt	1.134	100

Tablet 5.5 viser fordelingen af fødested blandt svarpersonerne. Det ses, at 82 % er født i Danmark. Den næststørste andel er født i Grønland (6 %) efterfulgt af Afrika (3 %).

Belastende livsomstændigheder

De belastende livsomstændigheder, der belyses i denne undersøgelse, er alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug og fattigdom. De svarpersoner, der ikke lever under nogle af disse belastende livsomstændigheder, omtales i rapporten som øvrige i SUSY UDSAT 2022.

Tablet 5.6 SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Antal og procent

	Antal	Procent
Alkoholoverforbrug	154	14
Psykisk lidelse	511	46
Hjemløshed	240	21
Stofbrug	299	26
Fattigdom	120	11
Øvrige i SUSY UDSAT 2022	273	24

Tablet 5.6 viser fordelingen af belastende livsomstændigheder blandt svarpersonerne. Den procentvise fordeling summerer til mere end 100 procent, da flere af svarpersonerne lever under mere end én af de belastende livsomstændigheder. Det ses, at flest svarpersoner har en psykisk lidelse (46 %). I alt 26 % har et stofbrug, 21 % lever i hjemløshed, 14 % har et alkoholoverforbrug, og 11 % lever i fattigdom.

I nærværende rapport fordeles svarpersonerne efter antallet af belastende livsomstændigheder, som svarpersonen lever under. Dette gøres for at undersøge, om der er en sammenhæng mellem antallet af belastende livsomstændigheder og diverse mål for sundhed, sygelighed og trivsel. I undersøgelsen er der lavet følgende grupperinger:

- Ingen belastende livsomstændighed
- 1 belastende livsomstændighed
- 2 belastende livsomstændigheder
- 3 eller flere belastende livsomstændigheder

'Ingen belastende livsomstændighed' svarer til gruppen øvrige i SUSY UDSAT 2022.

Tablet 5.7 Antal belastende livsomstændigheder i SUSY UDSAT 2022 fordelt på typen af belastende livsomstændigheder. Antal personer og procent

	SUSY UDSAT 2022		Alkohol-overforbrug		Psykisk lidelse		Hjemløshed		Stofbrug		Fattigdom		Øvrige i SUSY UDSAT 2022	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Ingen	273	25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	273	100
1	460	43	38	25	261	51	67	28	97	32	18	15	0	0
2	250	23	64	42	166	32	119	46	116	39	58	48	0	0
3 eller flere	98	9	52	34	84	16	63	26	86	29	44	37	0	0
<i>I alt</i>	<i>1.081</i>	<i>100</i>	<i>154</i>	<i>100</i>	<i>511</i>	<i>100</i>	<i>240</i>	<i>100</i>	<i>299</i>	<i>100</i>	<i>120</i>	<i>100</i>	<i>273</i>	<i>100</i>

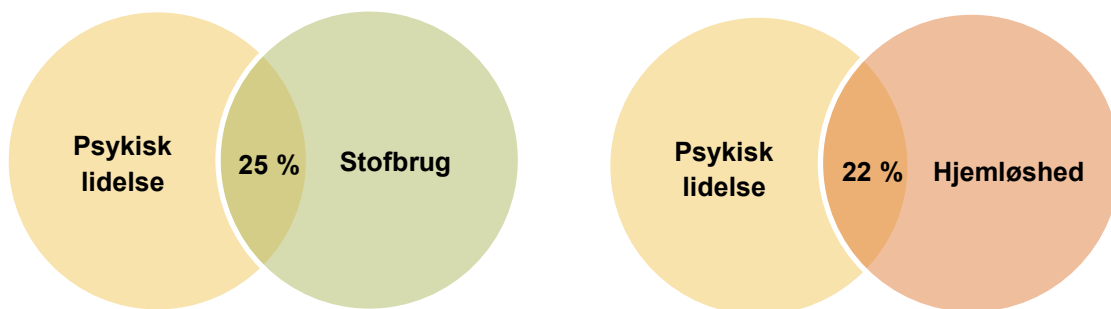
I tabel 5.7 præsenteres fordelingen af antal belastende livsomstændigheder fordelt på typen af belastende livsomstændigheder blandt svarpersonerne.

Det fremgår, at i alt 43 % i SUSY UDSAT 2022 lever under 1 belastende livsomstændighed, mens 23 % lever under 2 belastende livsomstændigheder, og 9 % lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Det ses, at personer med en psykisk lidelse oftest lever under 1 belastende livsomstændighed (51 %), mens personer, der har et alkoholoverforbrug eller et stofbrug, eller som lever i hjemløshed eller fattigdom, oftest lever under 2 belastende livsomstændigheder.

Det ses desuden, at 85 % af svarpersonerne, der lever i fattigdom, lever under 2 eller flere belastende livsomstændigheder.

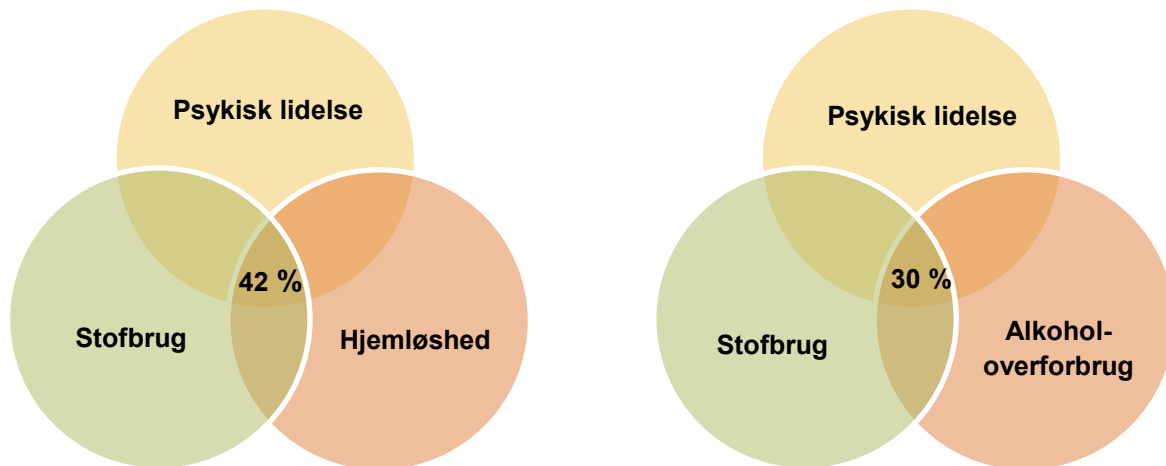
Figur 5.1 De to hyppigste kombinationer af belastende livsomstændigheder blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der lever under 2 belastende livsomstændigheder. Procent

Figur 5.1 illustrerer de to hyppigste kombinationer af belastende livsomstændigheder blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der lever under 2 belastende livsomstændigheder.

Ser man på kombinationer af belastende livsomstændigheder (figur 5.1), ses det, at blandt personer med to belastende livsomstændigheder (n=250), er den mest almindelige kombination at have en psykisk lidelse og et stofbrug, hvilket ses hos i alt 25 %, herefter er den næstmest almindelige kombination at have psykisk lidelse og hjemløshed (22 %).

Figur 5.2 De to hyppigste kombinationer af belastende livsomstændigheder blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder. Procent

Figur 5.2 viser de to hyppigste kombinationer af belastende livsomstændigheder blandt svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Ser man alene på de 98 personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (figur 5.2), er den mest almindelige kombination at have psykisk lidelse, et stofbrug og at leve i hjemløshed (42 %). Herefter er den næstmest hyppige kombination at have psykisk lidelse, et stofbrug og et alkoholoverforbrug (30 %).

Tablet 5.8 Køns- og aldersfordeling i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Antal og procent.

	SUSY UDSAT 2022		Alkohol-overforbrug		Psykisk lidelse		Hjemløshed		Stofbrug		Fattigdom		Øvrige i SUSY UDSAT 2022	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Mænd	709	63	120	78	280	56	178	75	204	69	73	62	169	62
Kvinder	413	37	34	22	219	44	59	25	93	31	44	38	104	38
<i>I alt</i>	<i>1.122</i>	<i>100</i>	<i>154</i>	<i>100</i>	<i>499</i>	<i>100</i>	<i>237</i>	<i>100</i>	<i>297</i>	<i>100</i>	<i>117</i>	<i>100</i>	<i>273</i>	<i>100</i>
18-34 år	168	15	11	7	90	18	52	22	63	21	28	24	24	9
35-44 år	206	18	34	22	111	22	55	23	72	24	34	29	33	12
45-54 år	306	27	45	29	154	30	66	28	85	29	30	25	65	24
55-80 år	448	40	64	42	154	30	67	28	78	26	27	23	149	55
<i>I alt</i>	<i>1.128</i>	<i>100</i>	<i>154</i>	<i>100</i>	<i>509</i>	<i>100</i>	<i>240</i>	<i>100</i>	<i>298</i>	<i>100</i>	<i>119</i>	<i>100</i>	<i>271</i>	<i>100</i>

Tablet 5.8 viser køns- og aldersfordelingen i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Det fremgår af tabellen, at 63 % af svarpersonerne er mænd, og 37 % er kvinder.

Den højeste andel af mænd (78 %) ses blandt svarpersoner med et alkoholoverforbrug, mens den højeste andel af kvinder (44 %) ses blandt svarpersoner, der har en psykisk lidelse.

Fordelt på aldersgrupper ses det, at 40 % er 55-80 år, mens 15 % er 18-34 år. Opdelt på belastende livsomstændigheder ses det, at der blandt personer, der har et alkoholoverforbrug, er 42 % i aldersgruppen 55-80 år.

Sammenlignet med tidligere års SUSY UDSAT-undersøgelser er andelen af svarpersoner i den ældste aldersgruppe (55-80 år) steget. I SUSY UDSAT 2007 var andelen 15 % (1), i SUSY UDSAT 2012 25 % (2), i SUSY UDSAT 2017 26 % (3), og i denne undersøgelse er andelen steget til 40 %. Ud af de 448 svarpersoner i aldersgruppen 55-80 år er 116 svarpersoner (26 %) mellem 67-80 år, og altså inden for pensionsalderen i 2022, og 338 (74 %) svarpersoner er mellem 55-66 år.

Tablet 5.9 Gennemsnitsalder i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. År

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	50,0	50,8	47,3	46,0	45,4	44,1	55,4
Mænd	50,2	50,6	47,4	45,8	45,4	43,0	56,5
Kvinder	49,6	51,6	47,2	46,7	45,3	46,0	53,6
<i>Antal</i>	<i>1.116</i>	<i>154</i>	<i>497</i>	<i>237</i>	<i>296</i>	<i>116</i>	<i>271</i>

I tabel 5.9 vises gennemsnitsalderen samlet samt for mænd og kvinder i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Blandt de mandlige svarpersoner er gennemsnitsalderen 50,2 år, mens den er 49,6 år blandt kvinder. For både mænd og kvinder ses den højeste gennemsnitsalder for svarpersoner, der har et alkoholoverforbrug (hhv. 50,6 år og 51,6 år). Den laveste gennemsnitsalder ses blandt mænd, der lever i fattigdom (43,0 år) og blandt kvinder, der har et stofbrug (45,3 år). Blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 er gennemsnitsalderen for mænd 56,5 år og 53,6 år for kvinder.

Tabel 5.10 Samlivsstatus, børn, uddannelse og indtægtskilde den seneste måned i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Antal og procent

	SUSY UDSAT 2022		Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
	Antal	%	%	%	%	%	%	%
Gift eller samboende	130	12	12	11	5	14	10	15
Kæreste (ikke samboende)	133	12	12	10	11	15	13	14
Enlig	833	76	76	79	84	72	77	71
<i>I alt</i>	<i>1.096</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Har børn	565	50	56	45	51	48	47	56
Har ikke børn	557	50	44	55	49	52	53	44
<i>I alt</i>	<i>1.122</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Under uddannelse	4	0	0	0	1	0	0	0
Grundskole	285	27	29	21	28	31	47	30
Kort uddannelse	499	46	40	49	48	50	35	43
Kort videregående uddannelse	51	5	6	6	5	4	1	4
Mellemlang videregående uddannelse	103	10	10	10	7	5	8	10
Lang videregående uddannelse	43	4	3	5	4	3	2	4
Anden uddannelse	90	8	12	9	7	8	6	8
<i>I alt</i>	<i>1.075</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Lønnet arbejde – uden brug af socialt frikort	90	8	6	7	8	8	1	10
Lønnet arbejde – med brug af det socialt frikort	32	3	3	3	4	4	3	2
Salg af HUS FORBI	15	1	3	2	3	2	5	1
SU (Statens uddannelsesstøtte)	5	0	0	1	0	0	1	0
Arbejdsløshedsdagpenge	17	2	2	1	0	1	1	3
Aktivering/løn med tilskud	25	2	1	3	2	1	1	2
Sygedagpenge	38	4	1	4	2	3	3	3
Kontanthjælp	331	30	36	30	50	34	51	22
Revalidering	14	1	1	2	2	2	3	1
Førtidspension	437	40	45	47	27	41	31	36
Folkepension	120	11	8	5	5	5	4	23
Penge fra familie, venner og lignende	85	8	10	10	10	11	19	6
Salg af seksuelle ydelser	8	1	1	1	1	1	3	0
Kriminalitet (fx tyveri og salg af stoffer)	33	3	8	3	5	9	8	2
Tiggeri	12	1	3	1	3	3	5	0
Samle flasker	89	8	12	8	13	14	21	5
Andet	76	7	4	9	6	6	5	6
<i>I alt*</i>	<i>1.427</i>	<i>130</i>	<i>144</i>	<i>137</i>	<i>141</i>	<i>145</i>	<i>165</i>	<i>122</i>

*Det har været muligt for svarpersonerne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

Tabel 5.10 viser fordelingen af samlivsstatus, om svarpersonen har børn, uddannelse og indtægtskilde den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022, samlet og fordelt på belastende livsomstændigheder.

Samlivsstatus er opgjort ud fra spørgsmålet omhandler ægteskabelig stilling, og hvorvidt svarpersonen bor sammen med sin kæreste/ægtefælle. Oplysninger om børn er indhentet ved at spørge, om svarpersonen har børn samt antallet af børn under 18 år. Højest fuldførte uddannelse er opgjort ud fra spørgsmål omhandler skole- og ungdomsuddannelse samt fuldførelse af anden uddannelse. Indtægtskilde inden for den seneste måned afrapporteres ud fra spørgsmål om, hvorfra svarpersonen har fået penge den seneste måned. For dette spørgsmål har det været muligt at angive mere end én indtægtskilde, hvorved svarene summerer til mere end 100 procent.

Det fremgår af tabellen, at flest svarpersoner angiver at være enlige (skilte, ugifte eller enke/enkemand) (76 %). Den største andel ses blandt svarpersoner, der lever i hjemløshed (84 %). Det er blandt øvrige i SUSY UDSAT (15 %) og blandt personer med et stofbrug (14 %), at der er flest, som er gift eller samboende. Den største andel af svarpersoner med en kæreste (ikke samboende) ses blandt personer med et stofbrug (15 %).

Halvdelen (50 %) af svarpersonerne har børn. De største andele af svarpersoner med børn ses blandt personer med et alkoholoverforbrug (56 %) og blandt øvrige i SUSY UDSAT (56 %).

I alt har 46 % en kort uddannelse som højest fuldførte uddannelse, 27 % har grundskole, mens 0 % (4 svarpersoner) er under uddannelse. For svarpersoner, som lever i fattigdom, har 47 % grundskole som højest fuldførte uddannelse.

I alt 40 % har angivet at modtage førtidspension, 30 % har angivet at modtage kontanthjælp, og 11 % har angivet at modtage folkepension. I alt 8 % har angivet at have modtaget penge fra familie, venner og lignende, og 8 % har angivet, at de har samlet flasker. Dertil har 1 % angivet at have en indtægt fra henholdsvis salg af HUS FORBI, revalidering, salg af seksuelle ydelse og/eller tiggeri. Nul procent (5 svarpersoner) har angivet at modtage SU.

Opdelt på belastende livsomstændigheder ses det, at der blandt personer, der lever i fattigdom, er 21 %, hvis indtægtskilde har været at samle flasker, og at 19 % har modtaget penge fra familie, venner og lignende.

Tabel 5.11 Køns- og aldersfordeling i SUSY UDSAT 2022 opdelt på antal belastende livsomstændigheder. Antal og procent

	SUSY UDSAT 2022		Antal belastende livsomstændigheder							
	Antal	%	Ingen*		1		2		3 eller flere	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Mænd	672	63	169	62	271	60	160	65	72	74
Kvinder	398	37	104	38	183	40	86	35	25	26
<i>I alt</i>	<i>1.070</i>	<i>100</i>	<i>273</i>	<i>100</i>	<i>454</i>	<i>100</i>	<i>246</i>	<i>100</i>	<i>97</i>	<i>100</i>
18-34 år	157	15	24	9	68	15	43	17	22	22
35-44 år	200	19	33	12	76	17	59	24	32	33
45-54 år	299	28	65	24	130	29	75	30	29	30
55-80 år	419	39	149	55	182	40	73	29	15	15
<i>I alt</i>	<i>1.075</i>	<i>100</i>	<i>271</i>	<i>100</i>	<i>456</i>	<i>100</i>	<i>250</i>	<i>100</i>	<i>98</i>	<i>100</i>

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Tabel 5.11 viser køns- og aldersfordelingen i SUSY UDSAT 2022 samlet samt fordelt på antallet af belastende livsomstændigheder, den enkelte svarperson lever under. For ingen, 1, 2 og 3 eller flere belastende livsomstændigheder ses en ulige kønsfordeling. Denne ulighed er størst blandt svarpersoner, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Der er flest svarpersoner i den ældste aldersgruppe af 55-80-årige (39 %) og færrest i den yngste aldersgruppe af 18-34-årige (15 %). Andelen af svarpersoner i de tre yngste aldersgrupper stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Omvendt falder andelen fra 55 % til 15 % i den ældste aldersgruppe med et faldende antal belastende livsomstændigheder.

Tabel 5.12 Samlivsstatus, uddannelse og indtægtskilde den seneste måned i SUSY UDSAT 2022, fordelt på antal belastende livsomstændigheder. Antal og procent

	SUSY UDSAT 2022		Antal belastende livsomstændigheder			
	Antal	%	Ingen*	1	2	3 eller flere
Gift eller samboende	127	12	15	12	11	8
Kæreste (ikke samboende)	128	12	14	11	12	14
Enlig	794	76	71	77	77	78
<i>I alt</i>	<i>1.049</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
<i>Har børn</i>	<i>542</i>	<i>51</i>	<i>56</i>	<i>48</i>	<i>48</i>	<i>51</i>
<i>Har ikke børn</i>	<i>530</i>	<i>49</i>	<i>44</i>	<i>52</i>	<i>52</i>	<i>49</i>
<i>I alt</i>	<i>1.072</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Under uddannelse	4	0	0	0	1	0
Grundskole	276	27	30	22	28	34
Kort uddannelse	483	47	43	51	42	47
Kort videregående uddannelse	51	5	4	5	6	3
Mellemlang videregående uddannelse	98	9	10	10	8	5
Lang videregående uddannelse	41	4	4	4	4	2
Anden uddannelse	85	8	8	7	11	8
<i>I alt</i>	<i>1.038</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
Lønnet arbejde – uden brug af sociale frikort	87	8	10	9	7	3
Lønnet arbejde – med brug af det sociale frikort	30	3	2	3	4	3
Salg af HUS FORBI	15	1	1	0	2	6
SU (Statens uddannelsesstøtte)	4	0	0	1	0	0
Arbejdsløshedsdagpenge	17	2	3	1	2	0
Aktivering/løn med tilskud	25	2	2	3	1	1
Sygedagpenge	35	3	3	4	4	0
Kontanthjælp	323	31	22	27	38	50
Revalidering	14	1	1	1	1	5
Førtidspension	423	40	36	43	41	35
Folkepension	112	11	23	9	3	2
Penge fra familie, venner og lignende	84	8	6	6	11	17
Salg af seksuelle ydelser	8	1	0	0	2	2
Kriminalitet (fx tyveri og salg af stoffer)	32	3	2	1	4	16
Tiggeri	12	1	0	0	2	6
Samle flasker	86	8	5	5	11	22
Andet	73	7	6	7	9	3
<i>I alt**</i>	<i>1.380</i>	<i>130</i>	<i>122</i>	<i>120</i>	<i>142</i>	<i>171</i>

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

**Det har været muligt for svarpersonerne at angive mere end ét svar. Grupperne er derfor ikke gensidigt udelukkende.

I tabel 5.12 ses fordelingen af samlivsstatus, om svarpersonen har børn, uddannelse og indtægtskilde den seneste måned i SUSY UDSAT 2022, samlet og fordelt på antal belastende livsomstændigheder. Andelen af svarpersoner, der er gift eller samboende, falder med et stigende antal af belastende livsomstændigheder. Omvendt stiger andelen, der er enlige, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger. Det ses ikke en entydig tendens for andelen, der har børn, i forhold til antal af belastende livsomstændigheder.

For højest fuldførte uddannelse ses det, at på tværs af antallet af belastende livsomstændigheder har flest svarpersoner angivet henholdsvis grundskole eller kort uddannelse som højest fuldførte uddannelse.

Blandt svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, har den største andel angivet at modtage førtidspension (36 %) som indtægtskilde. Samtidig har 50 % af svarpersonerne, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder, angivet at have modtaget kontanthjælp som indkomst. Det ses også, at andelen, der har modtaget penge fra henholdsvis familie, venner og lignende, fra kriminalitet, fra tiggeri og ved at samle flasker, er større blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder, end blandt personer, der lever under færre belastende livsomstændigheder.

Tabel 5.13 Andel, der inden for den seneste måned har boet i udvalgte boformer, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige SUSY UDSAT 2022
I ejerbolig/andelsbolig	10	5	13	0	7	7	12
I lejebolig (værelse, lejlighed, hus)	59	54	60	5	56	55	78
Hos familie/venner	5	7	4	6	10	6	4
På et behandlingssted	2	4	3	2	1	0	2
I støttebolig/bofællesskab/halvvejshus	3	7	3	0	3	1	2
På herberg/pensionat/forsorgshjem	20	24	19	90	22	27	0
På gaden/ingen bolig	4	8	4	18	8	14	0
Andet (herunder fængsel)	3	7	2	1	5	6	4
<i>Antal</i>	<i>1.127</i>	<i>153</i>	<i>509</i>	<i>240</i>	<i>296</i>	<i>119</i>	<i>273</i>

Tabel 5.13 beskriver andelen i SUSY UDSAT 2022, der inden for den seneste måned har boet i udvalgte boformer, fordelt på belastende livsomstændigheder. Det har været muligt for svarpersonerne at angive flere boformer. Derved vil den procentvise fordeling summere til mere end 100 procent.

Af tabellen fremgår det, at den største andel af svarpersonerne (59 %) har boet i lejebolig inden for den seneste måned, mens den mindste andel har angivet, at de har boet på et behandlingssted den seneste måned (2 %). I alt 20 % har angivet, at de har boet på herberg, pensionat eller forsorgshjem den seneste måned, og 4 % har angivet, at de har boet på gaden eller ingen bolig har haft.

Blandt svarpersoner, der lever i hjemløshed, har 90 % angivet at bo på herberg, pensionat eller forsorgshjem inden for den seneste måned, og 18 % har angivet at bo på gaden eller være uden bolig den seneste måned. Andelen, der har boet på gaden eller været uden bolig, er ligeledes relativt stor blandt personer, der lever i fattigdom (14 %). Derimod har 78 % af svarpersonerne i øvrige SUSY UDSAT 2022, som refererer til de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, angivet at bo i lejebolig den seneste måned. Ser man på andelen, der har angivet at bo hos venner eller familie, er denne størst blandt svarpersoner med et stofbrug (10 %).

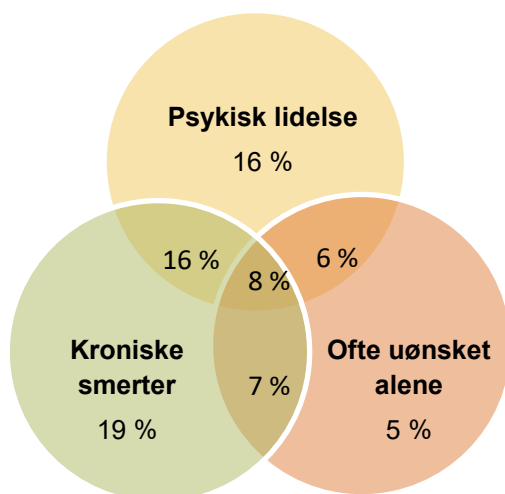
Andre kombinationer af belastende livsomstændigheder

I dette afsnit præsenterer vi fem figurer, der eksemplificerer de mange og overlappende belastende livsomstændigheder, som socialt udsatte mennesker lever under. Vi opererer i SUSY UDSAT-undersøgelserne med fem belastende livsomstændigheder (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug og fattigdom). Disse kategorier er imidlertid en simplificering af de mange og samspillende vanskelige livsbetingelser, der karakteriserer målgruppen. Med dette afsnit ønsker vi – gennem udvalgte eksempler – at illustrere de mangeartede og overlappende svære livsomstændigheder og sygdomsforhold, der kendetegner socialt udsatte menneskers livssituation.

Figurerne er bygget op således, at én cirkel repræsenterer én af de fem belastende livsomstændigheder, som går igen igennem rapporten (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug og fattigdom). Én cirkel repræsenterer en somatisk komponent for eksempel kroniske smerter. Den sidste cirkel repræsenterer en psykisk eller social komponent for eksempel at være ofte uønsket alene.

Andelene i figurerne er procenter i forhold til det antal personer, der har besvaret alle tre spørgsmål vedrørende de pågældende mål.

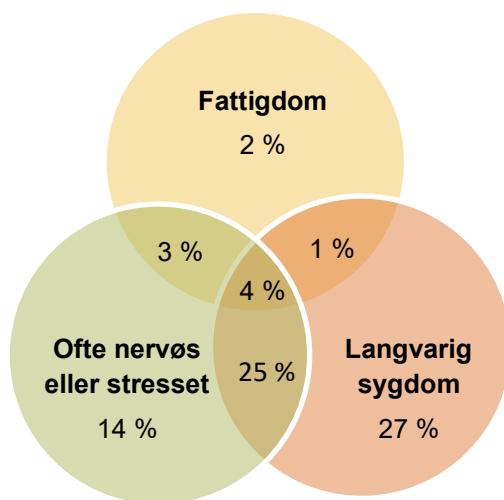
Figur 5.3 Overlap mellem psykisk lidelse, kroniske smerter og oplevelser af ofte at være uønsket alene i SUSY UDSAT 2022. Procent

Figur 5.3 viser overlappet mellem psykisk lidelse, kroniske smerter og oplevelser af ofte at være uønsket alene. Figuren er baseret på 1.070 personer, som har besvaret alle tre spørgsmål i SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet om, hvorvidt man har en diagnosticeret psykisk lidelse, hvorvidt man har kroniske smerter, og hvorvidt man oplever at være uønsket alene. Det vil sige, at andelen i figuren er procenter ud af de 1.070 personer.

Det største overlap for disse tre udvalgte belastende livomstændigheder ses mellem kroniske smerter og psykisk lidelse. Her ses det, at 16 % af svarpersonerne både har en psykisk lidelse og har kroniske smerter. Det fremgår desuden, at 7 % af svarpersonerne lever med både kroniske smerter og ofte er uønsket alene. I alt 8 % af svarpersonerne lever både med en psykisk lidelse, kroniske smerter og er ofte uønsket alene.

Figur 5.4 Overlap mellem fattigdom, ofte at føle sig nervøs eller stresset og langvarig sygdom i SUSY UDSAT 2022. Procent

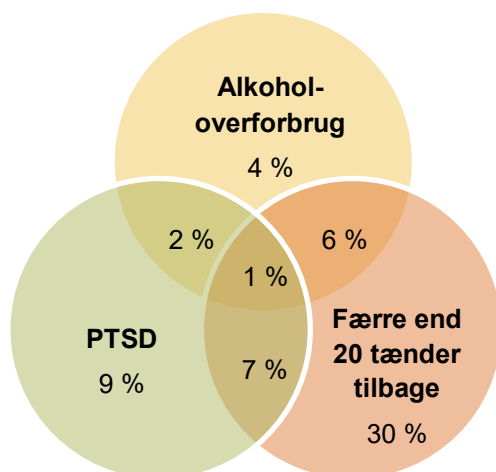

Figur 5.4 viser overlappet mellem fattigdom, ofte at føle sig nervøs eller stresset og langvarig sygdom i SUSY UDSAT 2022. Figuren er baseret på 1.055 personer, som har besvaret alle tre spørgsmål i SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet om, hvorvidt man ofte ikke får mad nok, fordi man ikke har råd, om man har en langvarig sygdom/langvarig eftervirkning af skade/handicap/anden langvarig lidelse og spørgsmålet om, i hvilket omfang man føler sig nervøs eller stresset. Det vil sige, at andelen i figuren er procenter ud af de 1.055 personer.

Det største overlap ses mellem langvarig sygdom og det ofte at føle sig nervøs og stresset, hvilket gør sig gældende for 25 % af svarpersonerne.

I alt 4 % lever både i fattigdom, føler sig ofte nervøs og stresset og har langvarig sygdom.

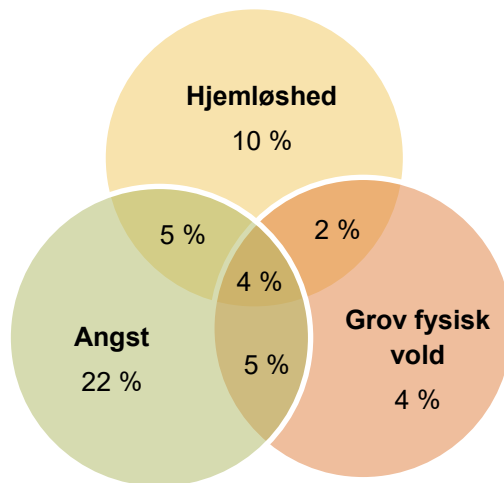
Figur 5.5 Overlap mellem alkoholoverforbrug, PTSD og færre end 20 tænder tilbage i SUSY UDSAT 2022. Procent

Figur 5.5 viser overlappet mellem alkoholoverforbrug, PTSD og dét at have færre end 20 tænder tilbage i SUSY UDSAT 2022. Figuren er baseret på 1.000 personer, som har besvaret alle tre spørgsmål i SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet om, hvor ofte man drikker fem genstande eller flere ved samme lejlighed, om man har PTSD, og hvor mange tænder man har tilbage. Det vil sige, at andelene i figuren er procenter ud af de 1.000 personer.

Det største overlap ses mellem PTSD og færre end 20 tænder tilbage, hvor 7 % af svarpersonerne både har PTSD og færre end 20 tænder tilbage. Det fremgår desuden, at 6 % af svarpersonerne både har et alkoholoverforbrug og har færre end 20 tænder tilbage.

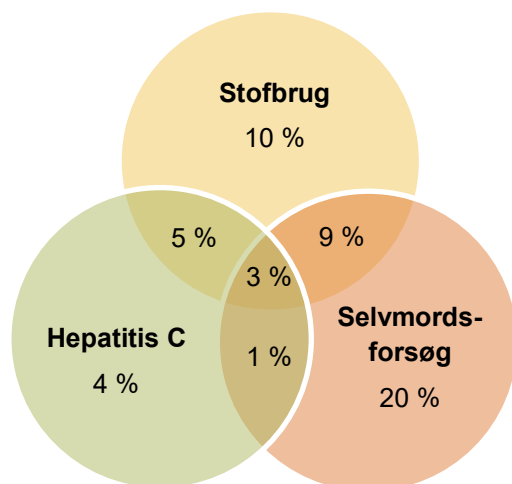
I alt 1 % af svarpersonerne har både et alkoholoverforbrug, PTSD og har færre end 20 tænder tilbage.

Figur 5.6 Overlap mellem hjemløshed, angst og grov fysisk vold i SUSY UDSAT 2022. Procent

Figur 5.6 viser overlappet mellem hjemløshed, angst og grov fysisk vold i SUSY UDSAT 2022. Figuren er baseret på 1.044 personer, som har besvaret alle tre spørgsmål i SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet om boform den seneste måned, om man har en angstlidelse, og om man har været udsat for grov fysisk vold (blevet sparket, slået med knyttet hånd eller genstand, kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trapper eller lignende, udsat for kvælningsforsøg, angrebet med kniv eller skydevåben) inden for det seneste år. Det vil sige, at andelen i figuren er procenter ud af de 1.044 personer.

I alt 5 % af svarpersonerne lever både i hjemløshed og har angst. Ligeledes er der 5 % af svarpersonerne, som både lider af angst og har været udsat for grov fysisk vold inden for det seneste år.

I alt lever 4 % i hjemløshed samtidig med, at de har angst og har været udsat for grov fysisk vold inden for det seneste år.

Figur 5.7 Overlap mellem stofbrug, hepatitis C og selvmordsforsøg i SUSY UDSAT 2022. Procent

Figur 5.7 viser overlappet mellem stofbrug, hepatitis C og selvmordsforsøg i SUSY UDSAT 2022. Tabellen baserer sig på 969 personer, som har besvaret alle tre spørgsmål i SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet om, hvorvidt man har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned, om man har hepatitis C, og om man (nogensinde) har forsøgt at tage sit eget liv. Det vil sige, at andelen er procent ud af de 969 personer.

Det største overlap ses mellem stofbrug og selvmordsforsøg. Det fremgår, at 9 % af svarpersonerne både har et stofbrug og har forsøgt at tage sit eget liv.

I alt er der 3 % af svarpersonerne, som både har et stofbrug, har hepatitis C og har forsøgt at tage sit eget liv. Det ses desuden, at 5 % af svarpersonerne både har et stofbrug og har hepatitis C.

1. Pedersen, P. V., Christensen, A. I., Hesse, U. & Curtis, T. (2008). SUSY UDSAT: Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark 2007. København: Rådet for Socialt Udsatte.

2. Pedersen, P. V., Holst, M., Davidsen, M. & Juel, K. (2012). SUSY UDSAT 2012: Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark 2012 og udviklingen siden 2007. København: Rådet for Socialt Udsatte.

3. Ahlmark, N., Sørensen, I., Davidsen, M. & Ekholm, O. (2018). SUSY UDSAT 2017. Sundhedsprofil for socialt udsatte i Danmark og udviklingen siden 2007. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

6 Selvvurderet helbred

Dette kapitel handler om selvvurderet helbred.

En persons vurdering af eget helbred er en helhedsorienteret vurdering, som ikke blot tager udgangspunkt i den aktuelle helbredssituation, men også i udviklingen af helbredet igennem hele livsforløbet (1). Det inkluderer eksempelvis også kendskabet til sygelighed og dødelighed i familien og vurdering af egen helbredssituation i forhold til andre jævnaldrende (2). Vurderingen af eget helbred afspejler indre og ydre ressourcer, der kan trækkes på i tilfælde af sygdom, for eksempel oplevelsen af indre kontrol eller ekstern social støtte (2).

Undersøgelser har vist, at der er en sammenhæng mellem et dårligt selvvurderet helbred og henholdsvis dødelighed (3), øget risiko for forskellige kroniske sygdomme (4, 5) og større forbrug af sundhedsydelse og medicin (6-8).

Selvurderet helbred

Selvurderet helbred er i SUSY UDSAT 2022 undersøgt ved at spørge, hvordan svarpersonerne synes deres helbred er alt i alt, med svarmulighederne 'Fremragende', 'Vældig godt', 'Godt', 'Mindre godt' og 'Dårligt'.

Tabel 6.1 Selvvurderet helbred i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Fremragende	5	3	4	10	2	4	4
Vældig godt	11	8	11	11	12	9	10
Godt	35	26	31	29	33	23	44
Mindre godt	37	42	40	35	36	46	32
Dårligt	13	21	14	15	17	18	10
<i>Antal</i>	<i>1.126</i>	<i>154</i>	<i>508</i>	<i>240</i>	<i>297</i>	<i>120</i>	<i>272</i>

Tabel 6.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om selvvurderet helbred.

Af tabellen fremgår det, at 5 % i SUSY UDSAT 2022 vurderer deres helbred som fremragende, mens 11 % vurderer deres helbred som vældig godt. I alt 35 % vurderer deres helbred som godt.

Andelen med godt selvvurderet helbred er størst blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (44 %), personer med stofbrug (33 %) og personer, der har en psykisk lidelse (31 %).

Halvdelen af svarpersonerne vurderer deres helbred som enten mindre godt (37 %) eller dårligt (13 %). Andelen, der vurderer deres helbred som mindre godt er størst blandt personer i fattigdom (46 %), mens andelen, der vurderer deres helbred som dårligt, er størst blandt personer med alkoholoverforbrug (21 %).

Tabel 6.2 Sammenhæng mellem selvvurderet helbred og langvarig sygdom i SUSY UDSAT 2022. Procent

	Ingen langvarig sygdom	Langvarig sygdom
Fremragende, vældig godt eller godt	29	22
Mindre godt eller dårligt	14	35

Tabel 6.2 viser sammenhængen mellem selvvurderet helbred og langvarig sygdom. Tabellen baserer sig således både på det førnævnte spørgsmål til selvvurderet helbred og spørgsmålet til langvarig sygdom: 'Har du nogen langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse? Med langvarig menes mindst 6 måneder med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

At tabellen fremgår det, at andelen, der vurderer deres helbred til at være fremragende, vældig godt eller godt, er større blandt personer, der ikke har en langvarig sygdom (29 %), end blandt personer, der har en langvarig sygdom (22 %).

Samtidig er andelen, der vurderer deres helbred til at være mindre godt eller dårligt, større blandt personer, der har en langvarig sygdom (35 %), end blandt personer, der ikke har en langvarig sygdom (14 %).

Tabel 6.3 Andel, der har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	51	37	46	50	47	37	58	85
Mænd	52	38	47	51	48	36	59	87
Kvinder	48	35	46	46	45	36	57	82
18-34 år	61	(18)	54	58	60	46	67	90
35-44 år	52	35	44	47	54	44	67	88
45-54 år	48	44	42	38	42	20	60	85
55-80 år	47	36	48	57	34	33	54	80
<i>Antal</i>	<i>1.126</i>	<i>154</i>	<i>508</i>	<i>240</i>	<i>297</i>	<i>120</i>	<i>272</i>	<i>10.301</i>

Tabel 6.3 viser andelen af personer i SUSY UDSAT 2022 med fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred i procent fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

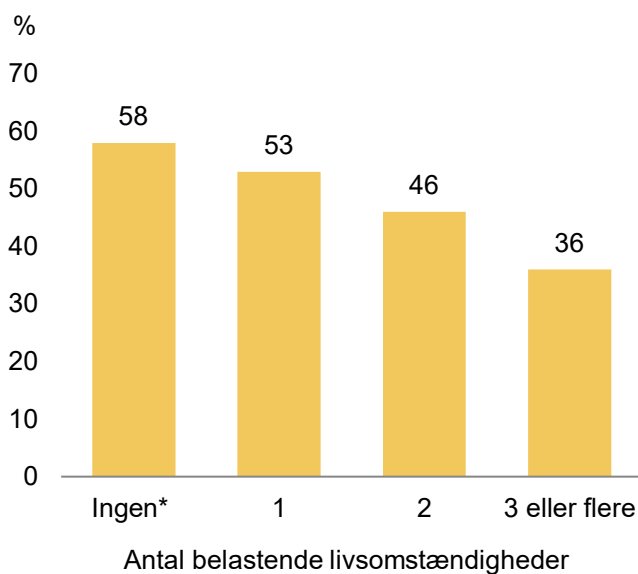
Af tabellen fremgår det, at 51 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har vurderet eget helbred som fremragende, vældig godt eller godt. I SUSY-2021 er andelen 85 %.

Ser man på de forskellige belastende livsomstændigheder, er andelen med fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred størst blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (58 %), det vil sige socialt udsatte personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder. Samtidig ses det, andelen er mindst blandt personer med et alkoholoverforbrug (37 %) og personer, der lever i fattigdom (37 %).

Der er en større andel blandt socialt udsatte mænd (52 %) end blandt socialt udsatte kvinder (48 %), der vurderer eget helbred som fremragende, vældig godt eller godt. Denne kønsforskel ses ligeledes, når man ser på de enkelte belastende livsomstændigheder, bortset fra fattigdom, hvor andelen er lige stor blandt kvinder og mænd.

Ser man på aldersgrupperne, fremgår det, at andelen, der vurderer eget helbred som fremragende, vældig godt eller godt, falder med stigende alder fra 61 % blandt de 18-34-årige til 47 % blandt de 55-80-årige.

Figur 6.1 Andel, der har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 6.1 viser andelen med et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred i procent grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder, den enkelte svarperson lever under.

Af figuren fremgår det, at andelen med et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred falder med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er således størst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (58%), og andelen er mindst blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (36 %).

Udvikling

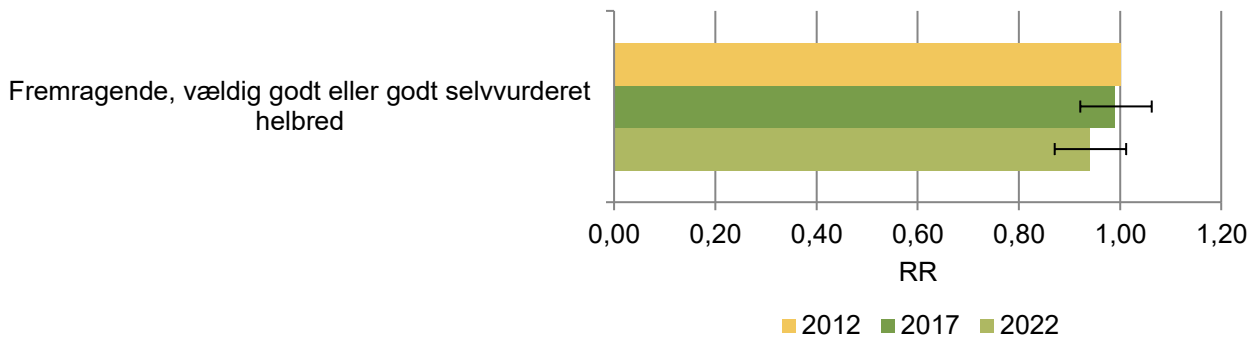
I det følgende beskrives udviklingen over tid for selv vurderet helbred i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko. Det har ikke været muligt at sammenligne med 2007, da spørgsmålsformuleringen var anderledes det år.

Tabel 6.4 Andel, der har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred	-	55	54	51

Tabel 6.4 viser andelen i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022, der har et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred. Af tabellen fremgår det, at andelen med et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred var henholdsvis 55 % i 2012, 54 % i 2017 og 51 % i 2022.

Figur 6.2 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for at have et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred i 2012 (indeks=1) sammenlignet med 2017 og 2022 i SUSY UDSAT.

Figur 6.2 viser udviklingen i forekomsten af at have et fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred i SUSY UDSAT 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2012. Udviklingen præsenteres i relativ risiko (RR).

Fra 2012 til 2022 ses der ingen statistisk signifikant ændring.

Opsamling: Selvvurderet helbred

Svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har markant dårligere selvvurderet helbred end svarpersonerne i SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning. I SUSY UDSAT 2022 har 51 % af svarpersonerne et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred, mens andelen i den generelle befolkning er 85 %.

Andelen, der har et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred, er større blandt socialt udsatte mænd (52 %) end socialt udsatte kvinder (48 %). Andelen falder med stigende alder fra 61 % blandt de 18-34-årige til 47 % blandt de 55-80-årige.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen med et fremragende, vældig godt eller godt helbred er mindst blandt personer med et alkoholoverforbrug (37 %) og blandt personer, der lever i fattigdom (37 %). Andelen med et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred falder desuden, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger.

Fra 2012 til 2022 er der ikke sket nogen statistisk signifikant ændring i forekomsten af at have et fremragende, vældig godt eller godt selvvurderet helbred blandt socialt udsatte mennesker.

1. Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Møller, S. R. & Román, J. E., Kragelund, K., Christensen, A. I. & Ekholm, O. (2022) *Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021*. København: Sundhedsstyrelsen.
2. Idler E. L. & Benyamini, Y. (1997) Self-rated health and mortality: A review of twenty-seven community studies. *Journal of Health and Social Behavior*, 38, 21-37.
3. DeSalvo, K., Bloser, N., Reynolds, K. et al. (2006) Mortality prediction with a single general self-rated health question. *Journal of General Internal Medicine*, 21, 267–75.
4. Ambresin, G., Chondros, P., Dowrick, C., Hermann, H. & Gunn, J. M. (2014). Self-rated health and long-term prognosis of depression. *Ann Fam Med*, 12, 57-65.
5. Riise, H. K., Riise, T., Natvig, G. K. & Daltveit, A. K. (2014) Poor self-rated health associated with an increased risk of subsequent development of lung cancer. *Qual Life Res*, 23, 145-53.
6. Hajek, A., Kretzler, B. & König, H. H. (2021) Determinants of Frequent Attendance in Primary Care. A Systematic Review of Longitudinal Studies. *Front Med.*, 8, 595-674.
7. Vie, T. L., Hufthammer, K. O., Holmen, T. L., Meland, E. & Breidablik, H. J. (2018) Is self-rated health in adolescence a predictor of prescribed medication in adulthood? Findings from the Nord Trøndelag Health Study and the Norwegian Prescription Database. *SSM Popul Health*, 4, 144-52.
8. Holstein, B.E., Hansen, E. H., Andersen, A. & Due, P. (2008) Self-rated health as predictor of medicine use in adolescence. *Pharmacoepidemiology Drug Safety*, 17, 186-92.

7 Mental sundhed

Dette kapitel handler om mental sundhed- I de seneste 20-25 år er der både internationalt og i Danmark kommet et øget fokus på befolkningens mentale sundhed (1). Den stigende bevågenhed skyldes blandt andet, at flere og flere oplever mentale helbredsproblemer, ligesom der både politisk og generelt er en større anerkendelse af, at den mentale sundhed påvirker menneskers trivsel og helbred generelt (1).

Mental sundhed er en bred betegnelse, der af World Health Organization defineres som en tilstand, hvor man kan "udfolde sine evner, håndtere dagligdagens udfordringer og stress samt indgå i fællesskaber med andre mennesker" (1, 2).

Mens dette kapitel belyser symptomer på nervøsitet, stress, angst og depression, fokuseres der i øvrige af rapportens kapitler på andre aspekter, der afspejler og påvirker menneskers mentale sundhed, såsom selv vurderet helbred og opfyldelse af basale behov.

Kapitlet afdækker ovenstående gennem to emner.

Det første emne omhandler nervøsitet og stress.

Det andet emne omhandler en række symptomer for depression og angst ved hjælp af målemetoden Patient Health Questionnaire for Depression and Anxiety (PHQ-4).

Nervøs eller stresset

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne blevet undersøgt gennem spørgsmålet: 'Hvor ofte har du følt dig nervøs eller stresset inden for den seneste måned?' med svarmulighederne 'Aldrig', 'Næsten aldrig', 'En gang imellem', 'Ofte' og 'Meget ofte'.

Tabel 7.1 Følelsen af nervøsitet eller stress i dagligdagen, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Aldrig	9	7	4	11	4	6	15
Næsten aldrig	11	10	7	8	6	6	15
En gang imellem	34	30	29	25	32	18	41
Ofte	26	27	32	29	30	27	17
Meget ofte	20	26	28	27	27	43	11
<i>Antal</i>	<i>1.123</i>	<i>152</i>	<i>508</i>	<i>238</i>	<i>295</i>	<i>120</i>	<i>272</i>

Tabel 7.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvor ofte svarpersonerne i løbet af den seneste måned har følt sig nervøs eller stresset i dagligdagen.

Af tabellen fremgår det, at i alt 9 % i SUSY UDSAT 2022 aldrig føler sig nervøs eller stresset. I alt 11 % føler sig næsten aldrig nervøs eller stresset, mens 34 % føler sig stresset og nervøs en gang imellem. Ser man på de belastende livsomstændigheder, fremgår det, at andelen, der henholdsvis aldrig, næsten aldrig eller en gang imellem føler sig nervøs eller stresset, er størst blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022.

Næsten halvdelen af svarpersonerne føler sig enten ofte (26 %) eller meget ofte (20 %) nervøs eller stresset. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der meget ofte føler sig nervøs eller stresset, er størst blandt personer, der lever i fattigdom (43 %). Der er ikke væsentlige forskelle mellem de øvrige opgørelser på belastende livsomstændigheder på andelen, der ofte føler sig nervøs eller stresset.

Tabel 7.2 Andel, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresset den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	47	53	59	56	58	70	28	17
Mænd	43	51	58	54	57	64	24	14
Kvinder	52	59	61	63	59	82	35	22
18-34 år	66	(100)	76	71	73	79	50	24
35-44 år	55	68	61	67	62	65	36	20
45-54 år	46	52	54	58	57	70	28	16
55-80 år	36	37	54	34	42	70	23	9
<i>Antal</i>	<i>1.123</i>	<i>152</i>	<i>508</i>	<i>238</i>	<i>295</i>	<i>120</i>	<i>272</i>	<i>10.024</i>

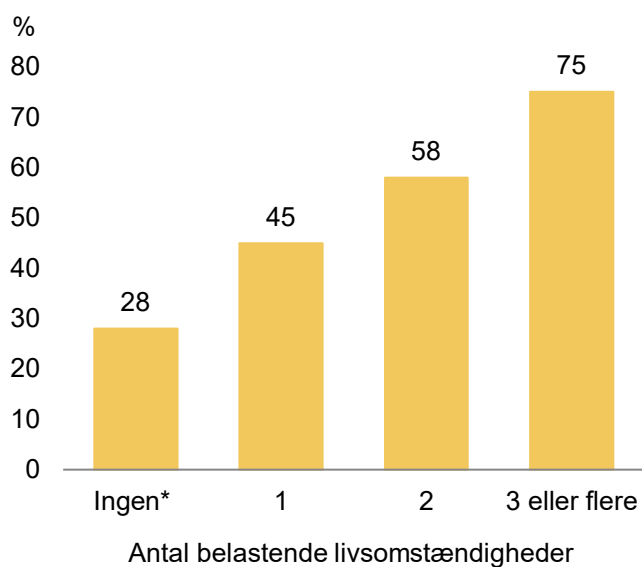
Tabel 7.2 viser andelen af personer, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresset i dagligdagen den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

Af tabellen fremgår det, at andelen, der ofte eller meget ofte føler sig nervøs eller stresset, i SUSY UDSAT 2022 er 47 %, mens den i SUSY-2021 er 17 %. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (70 %).

Andelen, der ofte eller meget ofte har følt sig stresset, er større blandt kvinder (52 %) end blandt mænd (43%). Denne kønsforskel gør sig ligeledes gældende, når man ser på de forskellige belastende livsomstændigheder, og forskellen er størst blandt personer, der lever i fattigdom, hvor andelen blandt kvinder er 82 %, mens andelen blandt mænd er 64 %.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresset, størst blandt de 18-34-årige (66 %). Andelen falder desuden med stigende alder.

Figur 7.1 Andel, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresset den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 7.1 viser andelen, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresset, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Det fremgår af figuren, at andelen, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresset, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 28 %, mens andelen for personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder, er 75 %.

Symptomer på depression og angst

(Patient Health Questionnaire for Depression and Anxiety)

I SUSY UDSAT 2022 undersøges symptomer på depression og angst gennem målemetoden *Patient Health Questionnaire for Depression and Anxiety* (PHQ-4). PHQ-4 kombinerer spørgsmål fra to screeningsinstrumenter for henholdsvis angst, nemlig *General Anxiety Disorder-2* (GAD-2), og depression, nemlig *Patient Health Questionnaire-2* (PHQ-2) (3, 4).

I PHQ-4 spørges der til, hvor ofte svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har: 'Følt dig nervøs, ængstelig eller anspændt', 'Ikke kunnet holde op med at bekymre dig eller ikke kunnet styre din bekymring', 'Lille interesse i eller glæde ved at gøre ting', 'Følt dig nedtrykt, håbløs eller været deprimeret', med svarmulighederne 'Slet ikke', 'Flere dage', 'Mere end halvdelen af dagene' og 'Næsten hver dag'.

Hver af svarmulighederne har en værdi, og ud fra svarene udregnes således en samlet score, der indikerer, om svarpersonen har symptomer på depression og angst, og i så fald om symptomerne er normale (ingen symptomer på depression eller angst), milde, moderate eller alvorlige.

Tabel 7.3 Oplevelsen af ofte ikke at kunne holde op med at bekymre sig eller ikke kunne styre sin bekymring de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Slet ikke	29	26	19	23	21	15	45
Flere dage	38	32	38	35	37	27	35
Mere end halvdelen af dagene	14	15	18	15	17	18	10
Næsten hver dag	20	28	25	27	26	40	11
<i>Antal</i>	<i>1.046</i>	<i>141</i>	<i>485</i>	<i>227</i>	<i>270</i>	<i>111</i>	<i>252</i>

Tabel 7.3 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvor ofte svarpersonen ikke har kunnet holde op med at bekymre sig eller styre sin bekymring de seneste 14 dage.

Af tabellen fremgår det, at i alt 29 % i SUSY UDSAT 2022 slet ikke har haft følelsen af ikke at kunne holde op med at bekymre sig eller kunne styre sin bekymring.

I alt 38 % har flere dage haft følelsen af ikke at kunne holde op med at bekymre sig eller kunne styre sin bekymring de seneste 14 dage, mens 14 % har haft følelsen i mere end halvdelen af dagene.

I alt 20 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har næsten hver dag haft følelsen af ikke at kunne holde op med at bekymre sig eller kunne styre sin bekymring.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der slet ikke har haft følelsen af ikke at kunne holde op med at bekymre sig eller kunne styre sin bekymring, er størst blandt øvrige

i SUSY UDSAT 2022 (45 %). Omvendt er andelen, der næsten hver dag har haft denne følelse, mindst blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (11 %). Samtidig ses det, at andelen, der næsten hver dag har haft denne følelse, er størst blandt personer, der lever i fattigdom (40 %).

Tabel 7.4 Oplevelsen af ofte at føle sig nedtrykt, håbløs eller deprimeret de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Slet ikke	33	24	25	25	19	17	51
Flere dage	36	29	38	37	40	27	28
Mere end halvdelen af dagene	16	23	18	15	20	18	14
Næsten hver dag	16	24	19	23	21	38	7
<i>Antal</i>	<i>1.038</i>	<i>140</i>	<i>479</i>	<i>224</i>	<i>276</i>	<i>111</i>	<i>250</i>

Tabel 7.4 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvor ofte svarpersonerne har haft følelsen af at være nedtrykt, håbløs eller deprimeret de seneste 14 dage.

Af tabellen fremgår det, at i alt 33 % i SUSY UDSAT 2022 slet ikke har haft følelsen af at være nedtrykt, håbløs eller deprimeret. Opgjort på belastende livsomstændigheder fremgår det, at den største andel ses blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (51 %), som beskriver de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder.

I alt 36 % har flere dage haft følelsen af at være nedtrykt, håbløs eller deprimeret, mens 16 % har haft følelsen i mere end halvdelen af dagene de seneste 14 dage.

16 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har næsten hver dag haft følelsen af at være nedtrykt, håbløs eller deprimeret, og opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer, der lever i fattigdom (38 %).

Table 7.5 Andel med symptomer på alvorlig depression og angst, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	17	27	22	22	21	36	10	3
Mænd	17	27	24	23	23	38	8	3
Kvinder	17	29	21	19	17	36	13	4
18-34 år	19	(36)	27	22	20	19	(10)	5
35-44 år	25	44	29	32	28	42	19	4
45-54 år	15	32	19	16	18	38	9	3
55-80 år	13	10	17	18	19	45	9	2
<i>Antal</i>	<i>991</i>	<i>135</i>	<i>464</i>	<i>217</i>	<i>255</i>	<i>106</i>	<i>236</i>	<i>9.773</i>

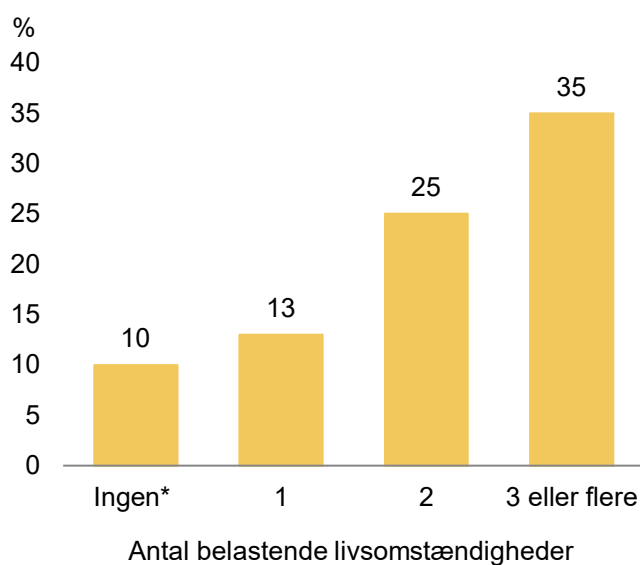
Table 7.5 viser andelen med tegn på alvorlig depression og angst fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

Af tabellen fremgår det, at i alt 17 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har symptomer på alvorlig depression og angst. I SUSY-2021 er andelen 3 %. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i fattigdom (36 %), og blandt personer med et alkoholoverforbrug (27 %).

I SUSY UDSAT 2022 er der samlet set ingen forskel mellem kønnene. Ser man på de forskellige belastende livsomstændigheder er den største kønsforskelle blandt personer med et stofbrug, hvor andelen, der har symptomer på alvorlig depression og angst, udgør 23 % blandt mænd og 17 % blandt kvinder.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel med tegn på alvorlig depression og angst blandt de 35-44-årige (25 %).

Figur 7.2 Andel med symptomer på alvorlig depression, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 7.2 viser andelen af svarpersoner med symptomer på alvorlig depression og angst, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Andelen med symptomer på alvorlig depression og angst stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder, fra 10 % blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, til 35 % blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Udvikling

I det følgende beskrives udviklingen over tid for ét af målene for mental sundhed i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

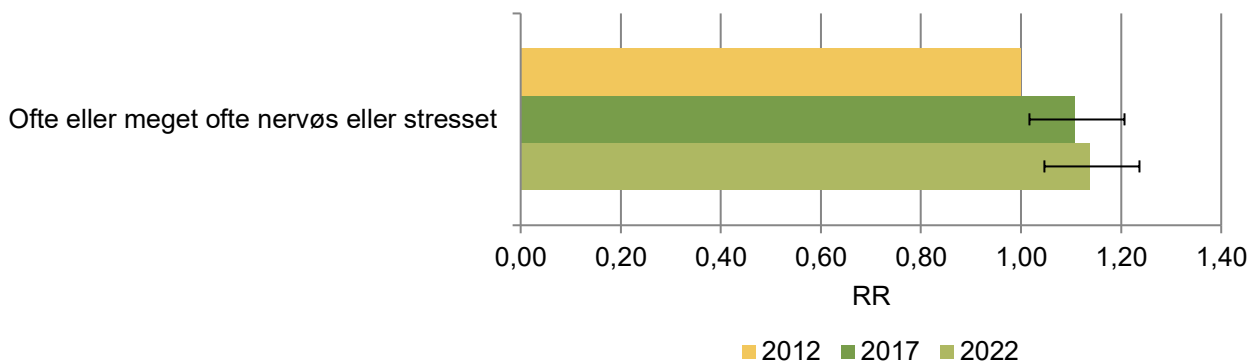
Det er ikke muligt at vise udviklingen for målet for symptomer på depression og angst, da det ikke indgik i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Tablet 7.6 Mål for mental sundhed i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresse	-	43	48	47

Tablet 7.6 viser andelen, der ofte eller meget ofte har følt sig nervøs eller stresse, i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022. Af tabellen fremgår det, at andelen, der ofte eller meget ofte føler sig nervøs eller stresse, i 2012 er 43 %, mens andelen i 2017 er 48 % og i 2022 er 47 %.

Figur 7.3 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for ofte eller meget ofte at have følt sig nervøs eller stresse i SUSY UDSAT 2012 (indeks=1) sammenlignet med SUSY UDSAT 2017 og 2022.

Figur 7.3 viser udviklingen i forekomsten for ét af målene for mental sundhed i SUSY UDSAT 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2012. Udviklingen præsenteres i relativ risiko (RR). Af figuren fremgår det, at der fra 2012 til 2022 ses en statistisk signifikant stigning i forekomsten af ofte eller meget ofte at føle sig nervøs eller stresse.

Opsamling: Mental sundhed

Svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har generelt dårligere mental sundhed end svarpersonerne i SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning. Således er andelen, der ofte eller meget ofte føler sig nervøs eller stresset (47 %), og andelen, der har symptomer på alvorlig depression og angst (17 %), markant større blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 end blandt svarpersonerne i SUSY-2021 (hhv. 17 % og 3 %).

En større andel af socialt udsatte kvinder (52 %) end socialt udsatte mænd (43 %) føler sig ofte eller meget ofte nervøs eller stresset, mens der ikke ses nogen kønsforskel i andelen, der har symptomer på alvorlig depression og angst.

Personer, der lever i fattigdom, har generelt dårligere mental sundhed end personer, der lever under andre former for belastende livsomstændigheder. Desuden ses det for begge mål på mental sundhed, at andelen af personer med dårlig mental sundhed stiger med antallet af belastende livsomstændigheder.

De 18-34-årige og de 35-44-årige har generelt dårligere mental sundhed end de ældre aldersgrupper. Eksempelvis har 66 % af de 18-34-årige ofte eller meget ofte følt sig stresset eller nervøs inden for den seneste måned, mens andelen er 36 % blandt de 55-80-årige.

Fra 2012 til 2022 er der sket en statistisk signifikant stigning i forekomsten af ofte eller meget ofte at føle sig nervøs eller stresset blandt socialt udsatte mennesker.

-
1. Rosendahl, H. A., Davidsen, M., Møller, Román, J. E. I., Møller, S. R., Christensen, A. I. & Ekholm, O. (2022). Hvordan har du det? Region Syddanmark 2021. Vejle: Region Syddanmark.
 2. World Health Organization (2013). Mental Health Action Plan 2013-2020. Genève: World Health Organization.
 3. Nielsen, L., Hinrichsen, C., Santini, Z. I. & Koushede, V. (2016). Måling af mental sundhed. En baggrundsrapport for spørgeskemaundersøgelsen Danskernes Trivsel. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
 4. Kroenke, K., Spitzer, R. L., Williams, J. B. W. & Löwe, B. (2009) An ultra-brief screening scale for anxiety and depression: The PHQ-4. *Psychosomatics*, 50(6), 613-621.

8 Opfyldelse af basale behov

Dette kapitel handler om opfyldelsen af basale menneskelige behov i tilværelsen. Kapitlet afdækker fire emner.

Det første emne omhandler mad, herunder hvor ofte svarpersonerne får et måltid mad fra varrestuer, væresteder eller suppekøkkener, og om de har råd til at få nok mad og mad af den ønskede kvalitet og variation. Desuden afdækkes det, hvor ofte svarpersonerne får et varmt måltid mad.

Det andet emne omhandler bad, herunder om svarpersonerne kommer i bad i det omfang, de mener, de har behov for det.

Det tredje emne omhandler træthed.

Det fjerde emne omhandler søvn, herunder om svarpersonerne får nok søvn til at føle sig udhvilet.

Mad

Dette emne afdækker, i hvilket omfang svarpersonerne får måltider på varrestuer, væresteder eller suppekøkkener, og om svarpersonerne har råd til nok mad og råd til mad af den ønskede variation og kvalitet. Desuden afdækkes, hvor ofte svarpersonerne får et varmt måltid mad.

Får måltider på varrestuer, væresteder eller suppekøkkener

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt om, hvor tit de spiser et måltid mad i varrestue, værested, suppekøkken eller lignende, hvortil svarmulighederne var 'Aldrig eller sjældent', 'En gang om ugen', 'Et par gange om ugen' og 'Hver dag eller næsten hver dag'.

Tablet 8.1 Hvor ofte der spises et måltid mad i varrestue, værested, suppekøkken eller lignende, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Aldrig eller sjældent	42	42	43	45	37	34	41
En gang om ugen	12	7	12	10	13	21	12
Et par gange om ugen	22	28	21	17	27	23	23
Hver dag eller næsten hver dag	24	24	24	28	23	21	24
<i>Antal</i>	<i>1.119</i>	<i>153</i>	<i>506</i>	<i>237</i>	<i>296</i>	<i>117</i>	<i>273</i>

Tablet 8.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvor ofte svarpersonerne spiser et måltid mad i varrestuer, væresteder, suppekøkkener eller lignende, fordelt på belastende livsomstændigheder.

Af tabellen fremgår det, at 42 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 enten aldrig eller sjældent spiser et måltid mad i varrestuer, væresteder, suppekøkkener eller lignende. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer i hjemløshed (45 %).

Samlet set svarer 46 % af svarpersonerne, at de spiser et måltid mad i varrestuer, væresteder, suppekøkkener eller lignende minimum et par gange om ugen. Opdelt på belastende livsomstændigheder ses den største andel, der spiser et måltid mad i varrestuer et par gange om ugen, blandt personer med et alkoholoverforbrug (28 %) og personer med et stofbrug (27 %).

Andelen af personer, der dagligt eller næsten dagligt spiser i varrestuer og lignende, er størst blandt personer i hjemløshed (28 %).

Får ikke mad nok, fordi man ikke har råd

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt om, hvor ofte det sker, at vedkommende ikke får mad nok, fordi vedkommende ikke har råd, hvortil svarmulighederne var 'Ja, ofte', 'Ja, nogle gange' og 'Nej, aldrig'.

Tabel 8.2 Andel, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	11	16	12	16	16	100	0
Mænd	10	17	12	14	14	100	0
Kvinder	11	15	11	22	19	100	0
18-34 år	17	(55)	17	24	21	100	0
35-44 år	17	38	15	22	21	100	0
45-54 år	10	(9)	11	(6)	15	100	0
55-80 år	6	(3)	7	15	8	100	0
<i>Antal</i>	<i>1.120</i>	<i>153</i>	<i>506</i>	<i>236</i>	<i>299</i>	<i>120</i>	<i>273</i>

Tabel 8.2 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

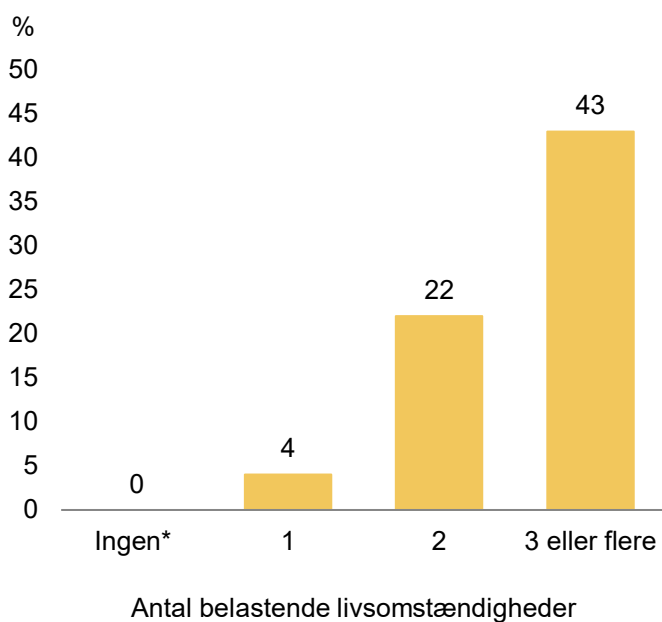
For svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 samlet set har 11 % oplyst, at de ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd.

Andelen, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, er 10 % for mænd og 11 % for kvinder. Der ses en større forskel mellem kønnene blandt mennesker i hjemløshed, hvor 22 % af kvinderne ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, mens andelen for mænd i hjemløshed er 14 %.

Andelen, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, er størst blandt de 18-34-årige (17 %) og de 35-44-årige (17 %).

Da den belastende livsomstændighed 'fattigdom' i undersøgelsen er defineret som dét ofte ikke at få mad nok, fordi der ikke er råd, er andelen 100 % blandt personer i fattigdom. Ligeledes dækker kategorien Øvrige i SUSY UDSAT 2022 over svarpersoner, som ikke lever under nogen af de fem belastende livsomstændigheder, hvorfor andelen her er 0 %. Der kan ikke foretages en sammenligning med svarpersoner i SUSY-2021, da dette spørgsmål er særligt udviklet til SUSY UDSAT og ikke er en del af SUSY-2021-spørgeskemaet.

Figur 8.1 Andel, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 8.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen, der ofte ikke får mad nok, fordi de ikke har råd, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For svarpersoner, der lever under 1 af de belastende livsomstændigheder, er andelen 4 %, mens andelen for personer, som lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder, er 43 %.

Får ikke den kvalitet eller variation af mad, man gerne vil, fordi man ikke har råd

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt om, hvor ofte det sker, at de ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, hvortil svarmulighederne var 'Ja, ofte', 'Ja, nogle gange' og 'Nej, aldrig'.

Tabel 8.3 Andel, der ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT
Total	23	28	27	33	30	86	8
Mænd	23	30	26	30	29	85	8
Kvinder	24	24	28	40	33	86	7
18-34 år	32	(55)	35	40	32	(89)	(17)
35-44 år	36	59	35	49	42	(94)	(12)
45-54 år	21	14	26	25	32	(87)	(6)
55-80 år	16	18	19	22	17	70	6
<i>Antal</i>	<i>1.114</i>	<i>151</i>	<i>504</i>	<i>235</i>	<i>296</i>	<i>119</i>	<i>272</i>

Tabel 8.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

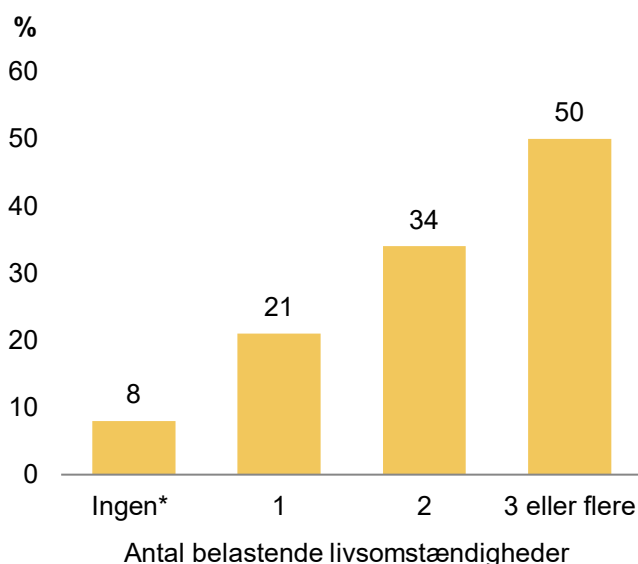
For svarpersonerne samlet set ses det, at 23 % ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (86 %).

Andelen er cirka den samme for socialt udsatte mænd (23 %) som for socialt udsatte kvinder (24 %). Kønsforskellen er dog større, hvis man ser på enkelte af de belastende livsomstændigheder, såsom hjemløshed og stofbrug, hvor andelen er størst blandt socialt udsatte kvinder, og på alkoholoverforbrug, hvor andelen er størst blandt socialt udsatte mænd.

I forhold til alder ses de største andele blandt de 35-44-årige (36 %) og de 18-34-årige (32 %).

Figur 8.2 Andel, der ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 8.2 viser andelen, der ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen, der ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For svarpersoner, som ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 8 %, mens den for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder, er 50 %.

Spiser sjældent eller aldrig et varmt måltid mad

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, hvor tit de spiser et varmt måltid mad, hvortil svarmulighederne var 'Aldrig eller sjældent', 'En gang om ugen', 'Et par gange om ugen' og 'Hver dag eller næsten hver dag'.

Tabel 8.4 Andel, der én gang om ugen, sjældent eller aldrig spiser et varmt måltid mad, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	11	9	11	8	17	36	6
Mænd	10	9	11	6	15	32	5
Kvinder	11	(9)	12	10	19	44	8
18-34 år	11	(9)	10	(8)	8	22	21
35-44 år	11	15	7	11	18	29	(6)
45-54 år	12	(7)	16	9	21	50	8
55-80 år	9	8	11	(4)	17	41	3
<i>Antal</i>	<i>1.122</i>	<i>153</i>	<i>507</i>	<i>238</i>	<i>297</i>	<i>119</i>	<i>272</i>

Tabel 8.4 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der én gang om ugen, sjældent eller aldrig spiser et varmt måltid mad.

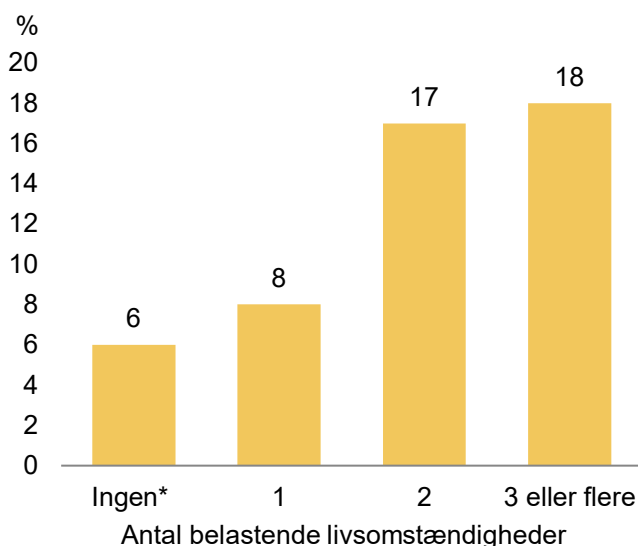
For svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 samlet set ses det, at 11 % én gang om ugen, sjældent eller aldrig spiser et varmt måltid mad.

Opgjort på belastende livsomstændigheder fremgår det, at andelen er størst blandt personer, der lever i fattigdom (36 %).

Der er ikke en væsentlig forskel på andelen, der én gang om ugen, sjældent eller aldrig spiser et varmt måltid mad, blandt socialt udsatte mænd (10 %) og socialt udsatte kvinder (11 %). Der ses dog kønsforskelle, når der opgøres på belastende livsomstændigheder. Således er andelen, der én gang om ugen, sjældent eller aldrig spiser et varmt måltid mad, 44 % blandt socialt udsatte kvinder i fattigdom, mens den er 32 % blandt socialt udsatte mænd, der lever i fattigdom.

Der ses ikke væsentlige forskelle i andelene mellem aldersgrupperne.

Figur 8.3 Andel, der én gang om ugen, sjældnere eller aldrig spiser et varmt måltid mad, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 8.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der én gang om ugen, sjældnere eller aldrig spiser et varmt måltid mad grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er således mindst for personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (6 %) og størst for de svarpersoner, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (18 %).

Bad

Dette emne omhandler, hvorvidt svarpersonerne kommer i bad i det omfang, de har behov for det.

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de kommer i bad i det omfang, de har behov for det, med svarmulighederne 'Ja, altid', 'Ja, nogle gange' og 'Nej, sjældent eller aldrig'.

Tabel 8.5 Andel, der nogle gange eller sjældent/aldrig kommer i bad i det omfang, de har behov for det, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	31	51	38	37	40	48	17
Mænd	32	54	40	37	42	51	15
Kvinder	29	41	34	34	34	39	19
18-34 år	30	(80)	40	28	34	52	21
35-44 år	37	50	48	41	42	50	(6)
45-54 år	32	50	34	47	43	45	20
55-80 år	28	48	34	30	38	46	17
<i>Antal</i>	<i>1.108</i>	<i>151</i>	<i>504</i>	<i>234</i>	<i>293</i>	<i>117</i>	<i>271</i>

Tabel 8.5 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der nogle gange, sjældent eller aldrig kommer i bad i det omfang, de har behov for det.

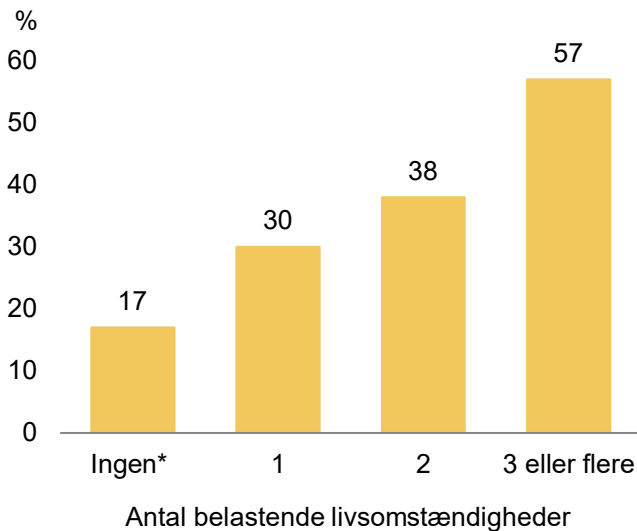
For svarpersonerne samlet set ses det, at i alt 31 % nogle gange, sjældent eller aldrig kommer i bad i det omfang, de har behov for det.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer med et alkoholoverforbrug (51 %).

Andelen er en anelse større blandt socialt udsatte mænd (32 %) end blandt socialt udsatte kvinder (29 %). Samme tendens gør sig gældende, når man ser på de enkelte belastende livsomstændigheder.

I forhold til alder ses den største andel blandt 35-44-årige (37 %).

Figur 8.3 Andel, der nogle gange eller sjældent/aldrig kommer i bad i det omfang, de har behov for det, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 8.3 viser andelen, der nogle gange, sjældent eller aldrig kommer i bad i det omfang, de har behov for det, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen, der nogle gange, sjældent eller aldrig kommer i bad i det omfang, de har behov for det, stiger med stigende antal belastende livsomstændigheder. Det ses således, at andelen er mindst for personer, som ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (17 %), og størst for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (57 %).

Træthed

I SUSY UDSAT 2022 er træthed undersøgt ved at spørge svarpersonerne: 'Tænk på den seneste måned: Hvor stor en del af tiden har du følt dig træt?' med svarmulighederne 'Hele tiden', 'Det meste af tiden', 'Noget af tiden', 'Lidt af tiden' og 'På intet tidspunkt'.

Tabel 8.6 Har følt sig træt inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Hele tiden	10	10	12	13	12	24	7
Det meste af tiden	24	29	29	26	33	37	17
Noget af tiden	36	32	34	33	32	23	36
Lidt af tiden	24	23	22	19	21	10	31
På intet tidspunkt	6	6	3	9	3	5	9
<i>Antal</i>	<i>1.102</i>	<i>150</i>	<i>505</i>	<i>233</i>	<i>291</i>	<i>116</i>	<i>268</i>

Tabel 8.6 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvor stor en del af tiden svarpersonen har følt sig træt inden for den seneste måned, fordelt på belastende livsomstændigheder.

Af tabellen fremgår det, at i alt 10 % har følt sig træt hele tiden, og 24 % har følt sig træt det meste af tiden. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der har følt sig træt hele tiden, og andelen, der har følt sig træt det meste af tiden, er størst blandt personer i fattigdom.

I alt 30 % har svaret, at de på intet tidspunkt eller lidt af tiden den seneste måned har følt sig træt. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der på intet tidspunkt eller lidt af tiden har følt sig træt, er størst blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (40 %), som er de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

Tabel 8.7 Andel, der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	35	39	41	39	45	61	24
Mænd	31	39	37	36	44	57	19
Kvinder	41	41	45	46	47	70	33
18-34 år	45	(40)	55	46	49	59	42
35-44 år	44	56	50	48	49	68	27
45-54 år	35	48	38	39	43	62	27
55-80 år	27	24	30	25	40	56	20
<i>Antal</i>	<i>1.102</i>	<i>150</i>	<i>505</i>	<i>233</i>	<i>291</i>	<i>116</i>	<i>268</i>

Tabel 8.7 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

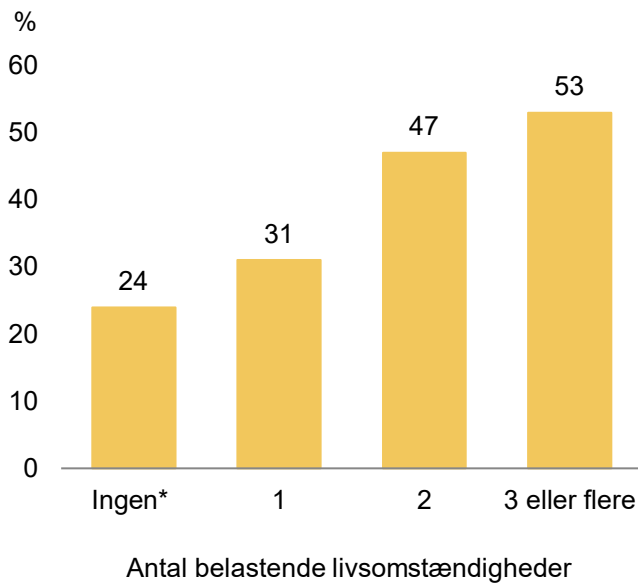
I alt har 35 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 angivet, at de hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (61 %). Der er ikke store forskelle i andelen, når man sammenligner de øvrige belastende livsomstændigheder.

Der er en større andel blandt kvinder (41 %) end blandt mænd (31 %), der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned. Denne kønsforskel gør sig gældende på tværs af de belastende livsomstændigheder og er størst blandt personer, der lever i fattigdom, hvor andelen blandt kvinder er 70 %, mens den blandt mænd er 57 %.

Sammenlignes aldersgrupperne er andelen, der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned, størst i de yngste aldersgrupper, henholdsvis 45 % blandt de 18-34-årige og 44 % blandt de 35-44-årige.

Figur 8.4 Andel, der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 8.4 viser andelen, der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen, der hele tiden eller det meste af tiden har følt sig træt den seneste måned, stiger med stigende antal belastende livsomstændigheder. Således ses den mindste andel blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (24 %), mens den største andel ses blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (53 %).

Søvn

I SUSY UDSAT 2022 er emnet søvn undersøgt ved at spørge svarpersonerne, om de synes, de får nok søvn til at føle sig udhvilet, hvortil svarmulighederne var 'Ja, som regel', 'Ja, men ikke tit nok', og 'Nej, aldrig (eller næsten aldrig)'.

Tablet 8.8 Andel, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok til at føle sig udhvilet, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY 2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	21	17	24	24	27	38	16	13
Mænd	19	17	22	22	26	32	15	12
Kvinder	23	18	27	27	29	50	18	14
18-34 år	26	(40)	33	34	25	52	(13)	16
35-44 år	24	24	28	24	30	32	18	16
45-54 år	19	20	22	22	27	28	14	13
55-80 år	18	8	19	18	26	42	18	9
<i>Antal</i>	<i>1.107</i>	<i>151</i>	<i>504</i>	<i>234</i>	<i>294</i>	<i>116</i>	<i>271</i>	<i>10.158</i>

Tablet 8.8 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok til at føle sig udhvilet, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

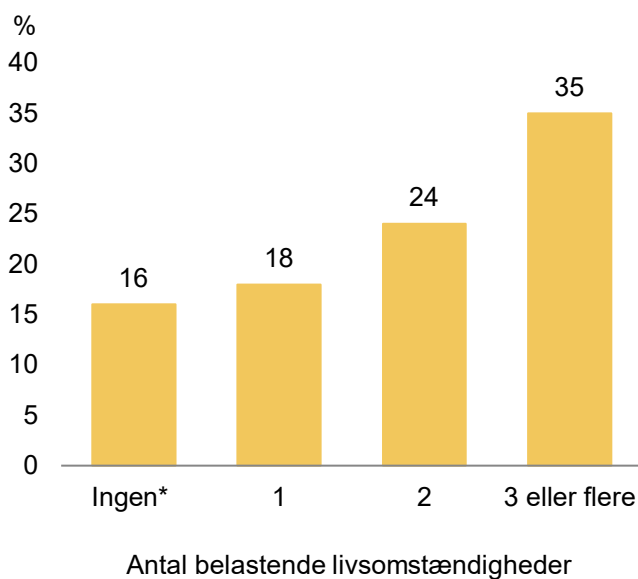
I alt får 21 % i SUSY UDSAT 2022 aldrig eller næsten aldrig søvn nok til at føle sig udhvilet, mens andelen er 13 % i SUSY-2021.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok til at føle sig udhvilet, blandt personer, der lever i fattigdom (38 %).

Andelen er større blandt socialt udsatte kvinder (23 %) end blandt socialt udsatte mænd (19 %). Forskellen mellem kønnene er særligt stor blandt personer, der lever i fattigdom, hvor andelen blandt mænd er 32 %, mens andelen blandt kvinder er 50 %.

I forhold til alder ses de største andele blandt de 18-34-årige (26 %) og de 35-44-årige (24 %).

Figur 8.5 Andel, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok til at føle sig udhvilet, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 8.5 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok til at føle sig udhvilet, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok til at føle sig udhvilet, stiger med stigende antal belastende livsomstændigheder. Således ses den mindste andel blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (16 %), mens den største andel ses blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (35 %).

Udvikling

I det følgende beskrives udviklingen over tid for de forskellige mål for opfyldelsen af basale behov. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Tabel 8.9 Mål for opfyldelsen af basale behov i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

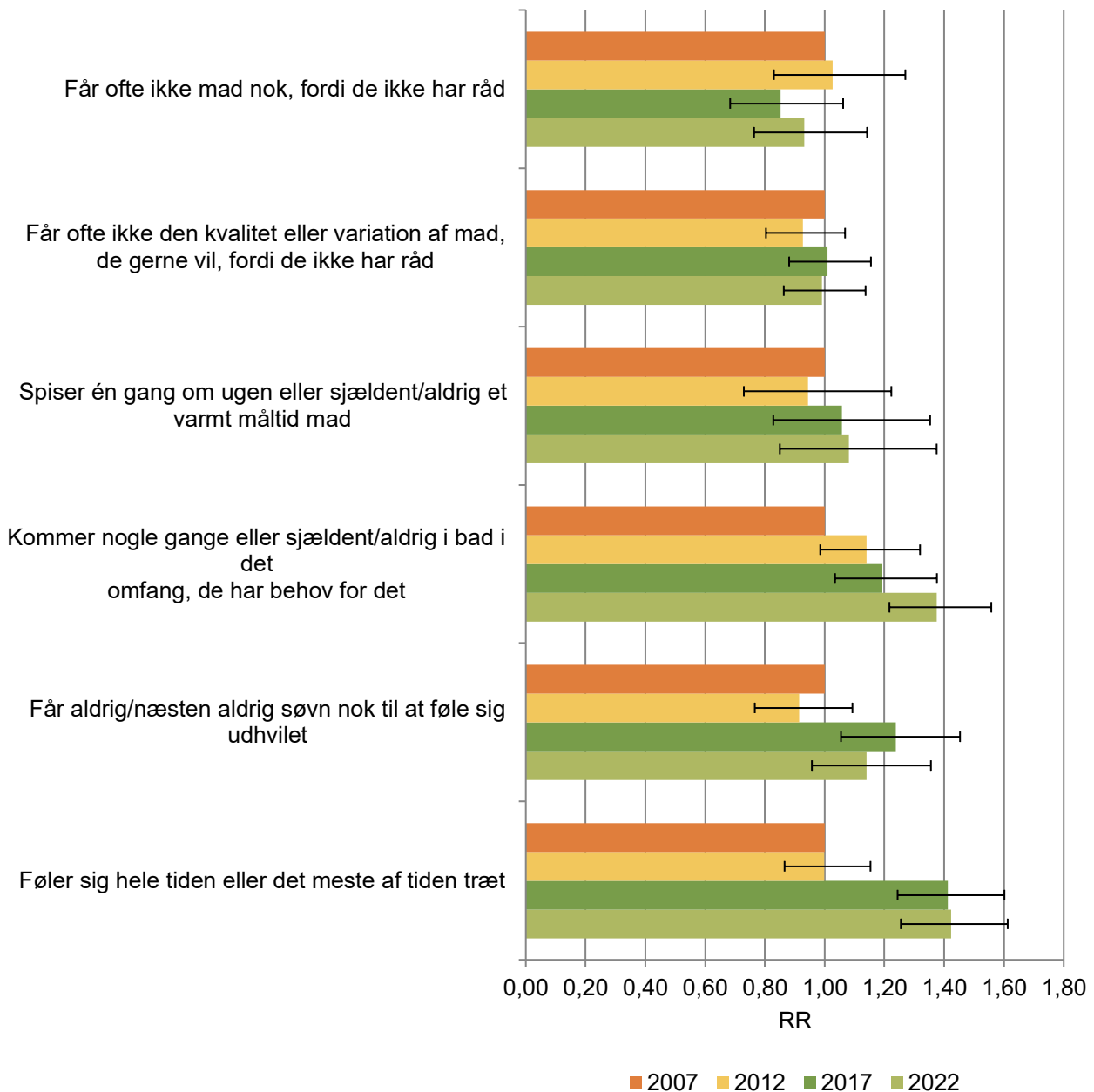
	2007	2012	2017	2022
Får ofte ikke mad nok, fordi de ikke har råd	13	13	11	11
Får ofte ikke den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd	27	24	26	23
Spiser én gang om ugen eller sjældent/aldrig et varmt måltid mad	10	9	10	11
Kommer nogle gange eller sjældent/aldrig i bad i det omfang, de har behov for det	23	26	27	31
Får aldrig/næsten aldrig søvn nok til at føle sig udhvilet	19	17	23	21
Føler sig hele tiden eller det meste af tiden træt	25	25	36	35

Tabel 8.9 viser andele i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022 for målene om opfyldelsen af basale behov i tilværelsen.

Af tabellen fremgår det, at andelen, der ofte ikke får den kvalitet eller variation af mad, de gerne vil, fordi de ikke har råd, var 27 % i SUSY UDSAT 2007, mens den er 23 % i SUSY UDSAT 2022.

Derudover ses det, at andelen, der nogle gange, sjældent eller aldrig kommer i bad i det omfang, der er behov for det, var 23 % i SUSY UDSAT 2007, og i 2022 er andelen 31 %. Andelen, der altid eller det meste af tiden har følt sig træt, var 25 % i 2007 og 35 % i 2022.

Figur 8.6 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for opfyldelsen af basale behov i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1)

Figur 8.6 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for de seks mål, der belyser opfyldelsen af basale behov i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er en statistisk signifikant stigning i forekomsten af nogle gange, sjældent eller aldrig at komme i bad i det omfang, svarpersonerne har behov for det, og en statistisk signifikant stigning i forekomsten af altid eller det meste af tiden at have følt sig træt.

For de øvrige mål ses ikke en statistisk signifikant ændring fra 2007 til 2022.

Opsamling: Opfyldelse af basale behov

I dette kapitel ses, at en større andel blandt socialt udsatte mennesker oplever ikke at få søvn nok (21 %) sammenlignet med andelen i den generelle befolkning (13 %).

Der ses generelt ikke store forskelle mellem socialt udsatte mænd og kvinder i forhold til opfyldelsen af basale behov. Dog er der en større andel af socialt udsatte kvinder end socialt udsatte mænd, der aldrig eller næsten aldrig får søvn nok (hhv. 23 % og 19 %), og som altid eller det meste af tiden har følt sig træt (hhv. 41 % og 31 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses en tendens til, at personer, der lever i fattigdom, i ringest grad får opfyldt de basale behov, der indgår som mål i undersøgelsen.

Der ses en tendens til, at det er de to yngste aldersgrupper – de 18-34-årige og de 35-44-årige – som i ringest grad får opfyldt deres basale behov i tilværelsen. Eksempelvis er der 17 % blandt de yngste aldersgrupper, der ofte oplever ikke at få mad nok, fordi de ikke har råd, mens andelen er 6 % blandt de 55-80-årige.

For samtlige mål for opfyldelsen af basale behov ses det, at jo flere belastende livsomstændigheder, svarpersonen lever under, i des ringere grad får svarpersonen opfyldt sine basale behov i tilværelsen.

I perioden 2007 til 2022 ses en statistisk signifikant stigning i forekomsten af kun nogle gange, sjældent eller aldrig at komme i bad i det omfang, svarpersonerne har behov for det, og en statistisk signifikant stigning i forekomsten af altid eller det meste af tiden at have følt sig træt den seneste måned blandt socialt udsatte mennesker.

9 Sygdomme og helbredsproblemer

Dette kapitel handler om sygdomme og helbredsproblemer. Både forekomsten af en række fysiske og psykiske sygdomme og helbredsproblemer vil blive belyst.

Kapitlet afdækker 11 emner.

Det første emne omhandler, hvor mange af svarpersonerne der lever med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse.

De efterfølgende ni emner omhandler forekomsten af specifikke sygdomme og helbredsproblemer, henholdsvis kronisk bronkitis, forhøjet blodtryk, hepatitis C, slidgigt, diagnosticeret psykisk lidelse, angstlidelse, depression, PTSD, ADHD/ADD.

Det sidste emne omhandler, hvor mange af svarpersonerne der oplever, at sygdom og skader begrænser dem i at gøre, som de plejer i deres hverdag.

Langvarig sygdom

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt gennem spørgsmålet: 'Har du nogen langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse? Med langvarig menes mindst 6 måneder' med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tablet 9.1 Andel med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	58	60	65	57	55	53	52	34
Mænd	57	56	65	54	58	51	54	33
Kvinder	59	73	65	66	48	56	49	36
18-34 år	45	(60)	59	49	42	38	32	23
35-44 år	55	52	62	52	53	48	52	29
45-54 år	59	65	70	69	60	72	44	35
55-80 år	63	60	65	55	63	52	59	47
<i>Antal</i>	<i>1.066</i>	<i>149</i>	<i>490</i>	<i>230</i>	<i>277</i>	<i>113</i>	<i>263</i>	<i>9.827</i>

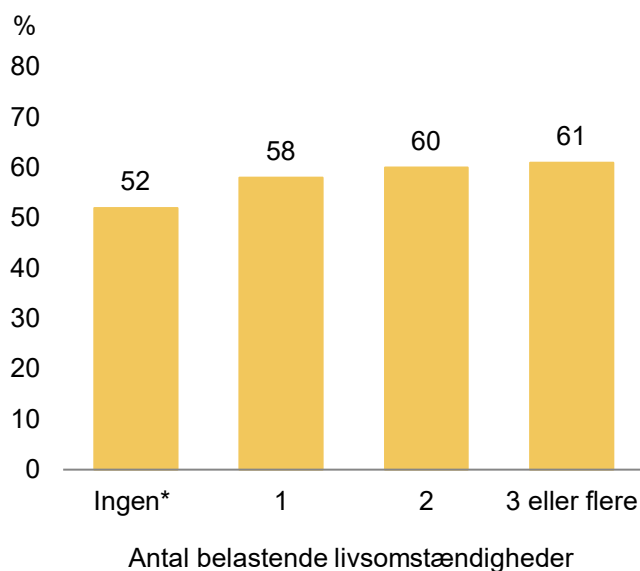
Tablet 9.1 viser andelen af svarpersonerne, der har en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, fordelt på køn, alder og belastende livsomstændigheder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

I alt har 58 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, mens andelen i SUSY-2021 er 34 %. Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen størst blandt personer med en psykisk lidelse (65 %).

Der er ingen væsentlige kønsforskelle mellem socialt udsatte mænd og socialt udsatte kvinder samlet set, men ser man på opdelingen på de enkelte belastende livsomstændigheder, er andelen med langvarig sygdom større blandt kvinder end blandt mænd i alle tilfælde bortset fra blandt personer med en psykisk lidelse, hvor der ikke ses en kønsforskel, og blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022, hvor andelen er større blandt mænd.

Andelen med en langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse stiger med stigende alder fra 45 % i den yngste aldersgruppe til 63 % i den ældste aldersgruppe.

Figur 9.1 Andel med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.1 viser andelen med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen med langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse er mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (52%). Der er ikke væsentlige forskelle i andelen blandt personer, der lever under 1 (58 %), 2 (60 %) eller 3 eller flere (61 %) belastende livsomstændigheder.

Kronisk bronkitis

I SUSY UDSAT 2022 er kronisk bronkitis undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har kronisk bronkitis nu eller har haft det tidligere med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tabel 9.2 Andel, der har kronisk bronkitis, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	21	30	19	19	27	24	24	5
Mænd	22	30	21	17	26	30	25	5
Kvinder	20	31	17	24	30	15	22	5
18-34 år	10	(10)	12	11	12	(12)	(9)	1
35-44 år	11	15	14	(8)	22	24	(6)	1
45-54 år	23	31	26	21	32	30	22	2
55-80 år	29	42	20	31	38	29	31	9
<i>Antal</i>	<i>1.038</i>	<i>142</i>	<i>477</i>	<i>215</i>	<i>265</i>	<i>109</i>	<i>261</i>	<i>9.650</i>

Tabel 9.2 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har svaret, at de har kronisk bronkitis nu. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

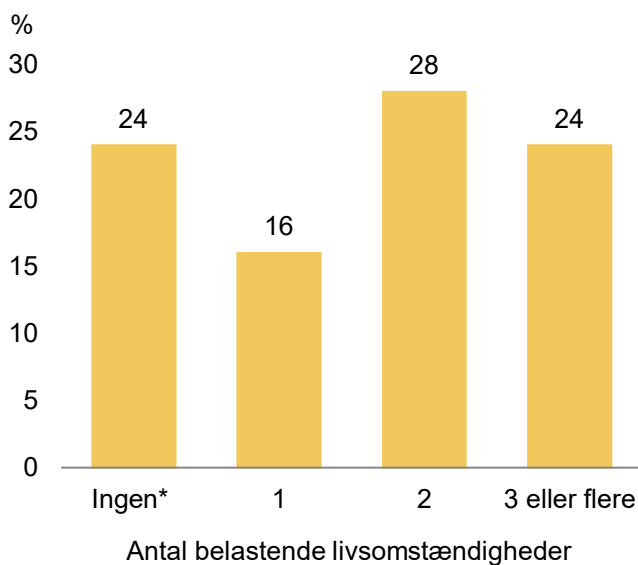
I alt har 21 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 kronisk bronkitis. Dette er væsentligt flere end i den generelle befolkning, hvor andelen er 5 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et alkoholoverforbrug (30 %) og et stofbrug (27 %).

Der er ikke store kønsforskelle. Andelen, der har kronisk bronkitis, udgør 22 % blandt socialt udsatte mænd og 20 % blandt socialt udsatte kvinder. Ser man på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder, er kønsforskellene ligeledes ikke store, bortset fra personer, der lever i hjemløshed, hvor andelen med kronisk bronkitis er større blandt kvinder (24 %) end blandt mænd (17 %), og personer, der lever i fattigdom, hvor andelen med kronisk bronkitis er større blandt mænd (30 %) end blandt kvinder (15 %).

Sammenlignes aldersgrupperne, ses de største andele blandt de ældre grupper, nemlig blandt de 45-54-årige (23 %) og de 55-80-årige (29 %).

Figur 9.2 Andel, der har kronisk bronkitis, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.2 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har kronisk bronkitis, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der ses ikke et entydigt mønster i forhold til antallet af belastende livsomstændigheder. Den største andel ses blandt personer, der lever under 2 af de belastende livsomstændigheder (28 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der lever under 1 af de belastende livsomstændigheder (16 %).

Forhøjet blodtryk

I SUSY UDSAT 2022 er forhøjet blodtryk undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har forhøjet blodtryk nu eller har haft det tidligere, med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tablet 9.3 Andel, der har eller tidligere har haft forhøjet blodtryk, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	42	49	41	34	40	39	47	22
Mænd	46	50	46	37	44	35	56	23
Kvinder	36	43	37	29	33	49	33	21
18-34 år	19	(20)	21	27	25	(16)	(9)	4
35-44 år	33	44	38	35	39	47	28	14
45-54 år	39	38	40	33	45	31	40	19
55-80 år	58	62	57	39	49	65	61	48
<i>Antal</i>	<i>1.021</i>	<i>140</i>	<i>466</i>	<i>211</i>	<i>259</i>	<i>104</i>	<i>257</i>	<i>9.685</i>

Tablet 9.3 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har eller tidligere har haft forhøjet blodtryk. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

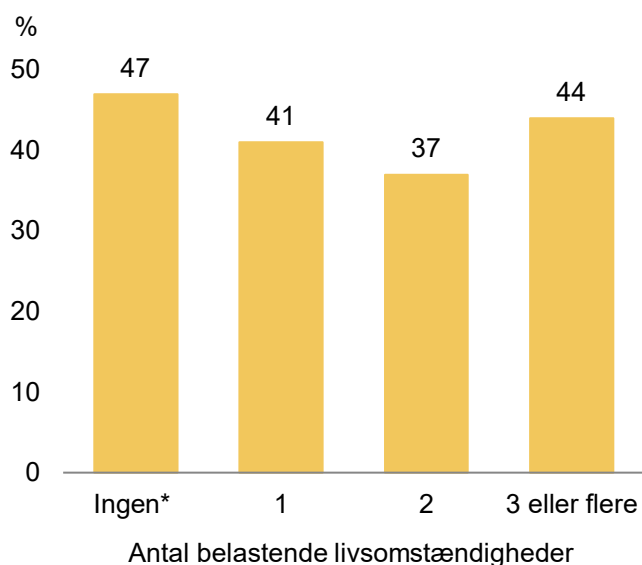
I alt 42 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har eller har tidligere haft forhøjet blodtryk. Andelen er næsten dobbelt så stor som i den generelle befolkning (SUSY-2021), hvor andelen er 22 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel ses blandt personer med et alkoholoverforbrug (49 %) og blandt Øvrige i SUSY UDSAT (47 %).

Der er en større andel blandt mænd (46 %) end blandt kvinder (36 %), der har eller tidligere har haft forhøjet blodtryk. Den samme kønsforskel går igen på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder, med undtagelse af personer, der lever i fattigdom, hvor andelen er størst blandt kvinder.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses det, at andelen, der har eller tidligere har haft forhøjet blodtryk, stiger med stigende alder fra 19 % blandt de 18-34-årige til 58 % blandt de 55-80-årige.

Figur 9.3 Andel, der har eller tidligere har haft forhøjet blodtryk, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.3 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har eller tidligere har haft forhøjet blodtryk, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der ses ikke et entydigt mønster i forhold til antallet af belastende livsomstændigheder. Den største andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (47 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der lever under 2 belastende livsomstændigheder (37 %).

Hepatitis C

I SUSY UDSAT 2022 er hepatitis C undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har hepatitis C nu eller har haft det tidligere med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tabel 9.4 Andel, der har eller tidligere har haft hepatitis C, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	13	17	9	9	29	6	10
Mænd	12	14	10	9	28	(5)	10
Kvinder	14	31	8	10	33	(8)	12
18-34 år	6	(30)	6	(7)	11	(0)	(4)
35-44 år	12	(13)	8	(6)	22	(6)	(13)
45-54 år	15	22	11	10	39	(12)	13
55-80 år	14	14	9	12	40	(5)	10
<i>Antal</i>	<i>1.006</i>	<i>140</i>	<i>462</i>	<i>213</i>	<i>263</i>	<i>104</i>	<i>249</i>

Tabel 9.4 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har eller tidligere har haft hepatitis C.

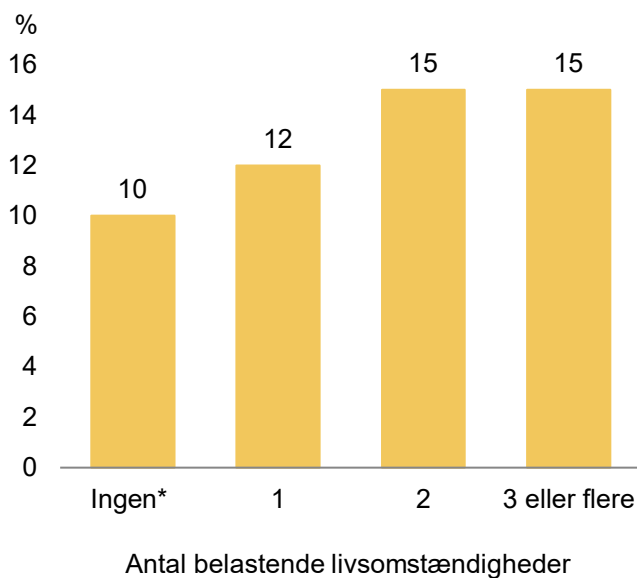
I alt har 13 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 hepatitis C nu eller har haft det tidligere.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer med et stofbrug (29 %).

I SUSY UDSAT 2022 er der samlet set ingen væsentlige kønsforskelle i andelen, der har eller tidligere har haft hepatitis C. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses dog, at andelen, der har eller tidligere har haft hepatitis C, er større blandt kvinder med et alkoholoverforbrug (31 %) end blandt mænd med et alkoholoverforbrug (14 %). Også blandt personer med et stofbrug er andelen større blandt kvinder (33 %) end blandt mænd (28 %).

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 45-54-årige (15 %).

Figur 9.4 Andel, der har eller tidligere har haft hepatitis C, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.4 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har eller tidligere har haft hepatitis C, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

De største andele ses blandt personer, der lever under henholdsvis 2 eller 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (15 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (10 %).

Slidgigt

I SUSY UDSAT 2022 er slidgigt undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har slidgigt nu eller har haft det tidligere med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tablet 9.5 Andel, der har slidgigt, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	34	39	31	33	32	37	40	16
Mænd	33	39	30	33	31	29	38	14
Kvinder	38	41	33	33	34	51	44	21
18-34 år	10	(30)	11	13	9	24	(17)	2
35-44 år	21	16	23	27	22	26	23	7
45-54 år	34	29	36	34	42	41	32	17
55-80 år	50	61	43	52	49	58	51	36
<i>Antal</i>	<i>1.029</i>	<i>145</i>	<i>474</i>	<i>217</i>	<i>265</i>	<i>109</i>	<i>254</i>	<i>9.668</i>

Tablet 9.5 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har slidgigt nu. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

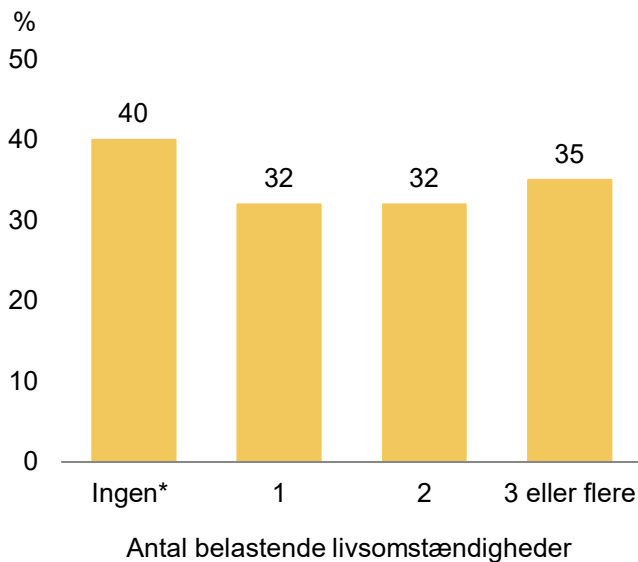
I alt har 34 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 slidgigt, hvilket er en dobbelt så stor andel som blandt svarpersonerne i SUSY-2021, hvor andelen er 16 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et alkoholoverforbrug (39 %), personer, der lever i fattigdom (37 %), og øvrige i SUSY UDSAT 2022 (40 %), det vil sige svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

I SUSY UDSAT 2022 er der en større andel blandt kvinder (38 %) end blandt mænd (33 %), der har slidgigt. Ser man på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder, gør den samme kønsforskel sig gældende, bortset fra blandt personer i hjemløshed, hvor andelen er den samme blandt mænd og kvinder.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 55-80-årige (50 %), og andelen stiger med stigende alder.

Figur 9.5 Andel, der har slidgigt, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.5 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har slidgigt, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Den største andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (40 %). Der er ikke væsentlige forskelle på andelen blandt personer, der lever under 1, 2 eller 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Diagnosticeret psykisk lidelse

I SUSY UDSAT 2022 er diagnosticeret psykisk lidelse undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har en diagnosticeret psykisk lidelse nu eller har haft det tidligere med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tablet 9.6 Andel, der har en diagnosticeret psykisk lidelse, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overfor brug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	46	42	100	45	47	51	0
Mænd	41	41	100	39	47	46	0
Kvinder	54	44	100	58	45	56	0
18-34 år	55	(70)	100	53	51	58	0
35-44 år	55	47	100	48	65	50	0
45-54 år	51	44	100	52	46	55	0
55-80 år	36	33	100	29	26	42	0
<i>Antal</i>	<i>1.105</i>	<i>153</i>	<i>511</i>	<i>235</i>	<i>287</i>	<i>116</i>	<i>273</i>

Tablet 9.6 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har en diagnosticeret psykisk lidelse.

I alt har 46 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 en diagnosticeret psykisk lidelse.

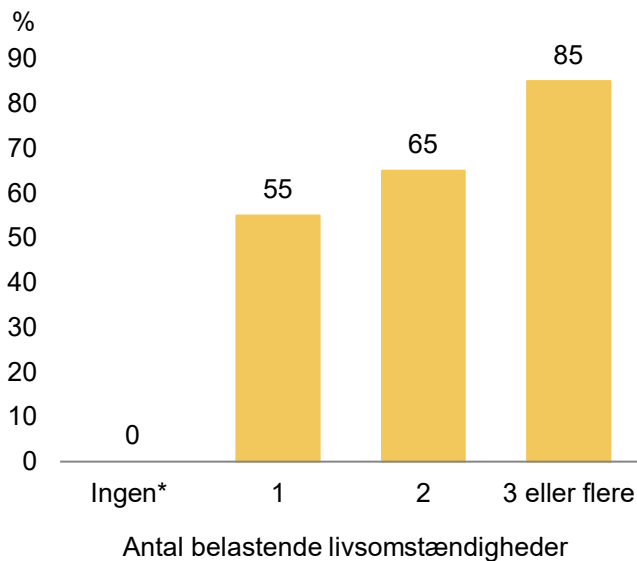
Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (51 %).

Andelen med en diagnosticeret psykisk lidelse er større blandt socialt udsatte kvinder (54 %) end blandt socialt udsatte mænd (41 %). Ser man på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder, gør den samme kønsforskel sig gældende, bortset fra blandt personer med et stofbrug, hvor andelen er lidt større blandt mænd end blandt kvinder.

Sammenlignes aldersgrupperne er andelen nogenlunde lige store blandt de 18-34-årige (55 %), de 35-44-årige (55 %) og de 45-54-årige (51 %). I alt 36 % blandt de 55-80-årige har en diagnosticeret psykisk lidelse.

Den belastende livsomstændighed 'psykisk lidelse' er i SUSY UDSAT 2022 defineret som de svarpersoner, der har angivet, at de har en diagnosticeret psykisk lidelse, og derfor er andelen 100 % blandt personer med en psykisk lidelse.

Figur 9.6 Andel, der har en diagnosticeret psykisk lidelse, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.6 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har en diagnosticeret psykisk lidelse, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen. Da den belastende livsomstændighed 'psykisk lidelse' er defineret ud fra det pågældende spørgsmål, er andelen af personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, 0 %.

Andelen med en diagnosticeret psykisk lidelse stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den største andel ses således blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (85 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der lever under 1 af de belastende livsomstændigheder (55 %).

Angstlidelse

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har en angstlidelse nu eller har haft det tidligere, med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tabel 9.7 Andel, der har en angstlidelse, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	35	39	54	42	42	55	15	8
Mænd	31	35	50	40	40	58	11	6
Kvinder	42	56	58	46	45	49	21	11
18-34 år	52	(80)	67	60	53	65	29	13
35-44 år	43	55	58	46	51	53	18	7
45-54 år	40	43	58	45	44	63	16	6
55-80 år	21	21	38	20	20	32	11	5
<i>Antal</i>	<i>1.050</i>	<i>145</i>	<i>487</i>	<i>221</i>	<i>268</i>	<i>110</i>	<i>264</i>	<i>9.752</i>

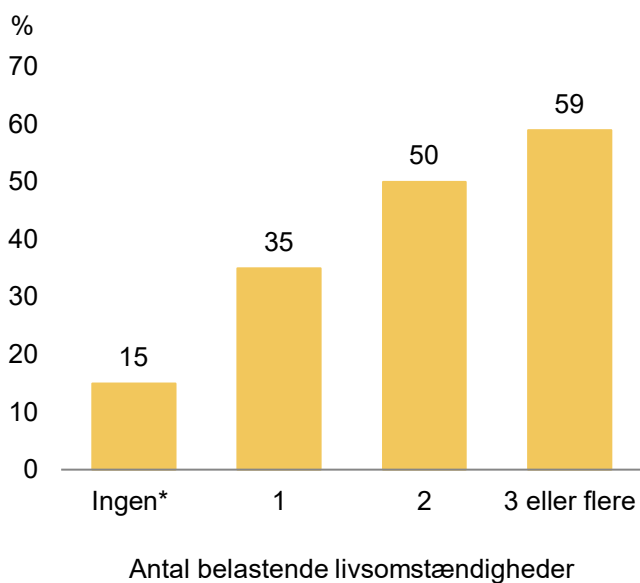
Tabel 9.7 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har en angstlidelse nu. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

I alt har 35 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT en angstlidelse. Det er mere end fire gange større end i den generelle befolkning (SUSY-2021), hvor andelen er 8 %. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der har en psykisk lidelse (54 %) og i fattigdom (55 %).

I SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har en angstlidelse, større blandt kvinder (42 %) end blandt mænd (31 %). Ser man på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder, gør den samme kønsforskel sig gældende, bortset fra blandt personer, der lever i fattigdom, hvor andelen er større blandt mænd end blandt kvinder.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt den yngste aldersgruppe af 18-34-årige (52 %). Andelen, der har en angstlidelse, falder med stigende alder.

Figur 9.7 Andel, der har en angstlidelse, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.7 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har en angstlidelse, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den største andel ses således blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (59 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (15 %).

Depression

I SUSY UDSAT 2022 er depression undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har en depression nu eller har haft det tidligere med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tabel 9.8 Andel, der har en depression, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overfor brug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige- i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	29	33	40	35	38	46	14	6
Mænd	27	30	39	34	34	48	12	6
Kvinder	32	45	38	38	45	43	17	7
18-34 år	40	(70)	48	48	36	40	33	9
35-44 år	38	41	44	49	45	50	16	5
45-54 år	32	39	39	35	45	55	13	6
55-80 år	19	19	33	14	22	36	11	6
<i>Antal</i>	<i>1.034</i>	<i>147</i>	<i>483</i>	<i>217</i>	<i>269</i>	<i>108</i>	<i>253</i>	<i>9.746</i>

Tabel 9.8 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har en depression nu. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

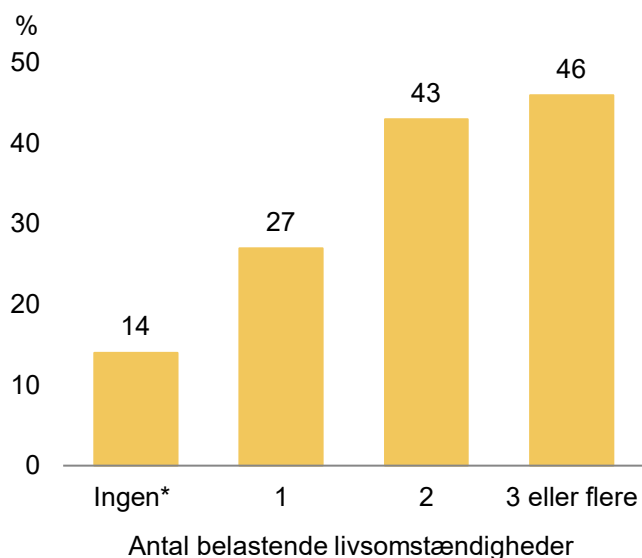
I alt har 29 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT angivet, at de har en depression. I SUSY-2021 er andelen 6 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i fattigdom (46 %), og blandt personer, der har en psykisk lidelse (40 %).

I SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har en depression, større blandt kvinder (32 %) end blandt mænd (27 %). Ser man på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder, gør den samme kønsforskel sig gældende, bortset fra blandt personer med en psykisk lidelse og personer, der lever i fattigdom.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 18-34-årige (40 %), og andelen falder med stigende alder.

Figur 9.8 Andel, der har en depression, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.8 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har en depression, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den største andel ses blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (46 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (14 %).

PTSD

Dette emne omhandler posttraumatisk belastningsreaktion (PTSD). I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har PTSD nu eller har haft det tidligere, med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tabel 9.9 Andel, der har PTSD, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	19	24	31	24	26	34	5
Mænd	17	22	28	25	23	29	4
Kvinder	23	30	34	20	32	43	6
18-34 år	23	(40)	32	29	26	35	(9)
35-44 år	27	28	40	37	35	35	(9)
45-54 år	22	17	33	24	30	44	(6)
55-80 år	12	23	22	10	13	20	(3)
<i>Antal</i>	<i>1.016</i>	<i>136</i>	<i>473</i>	<i>218</i>	<i>262</i>	<i>107</i>	<i>255</i>

Tabel 9.9 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har PTSD nu.

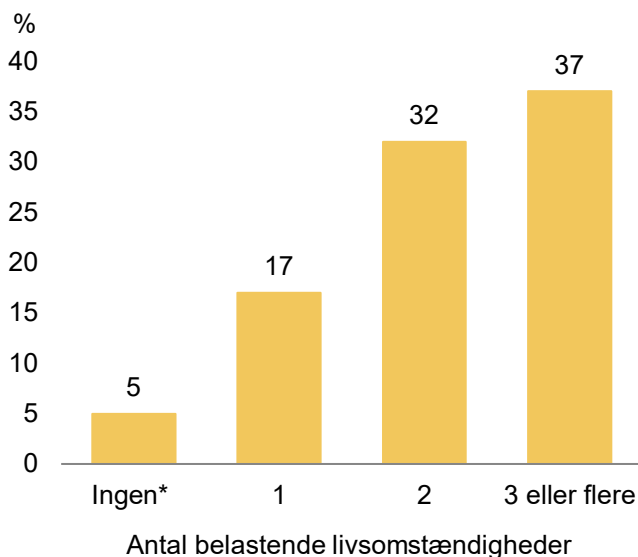
I alt har 19 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 PTSD.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele ses blandt personer, der lever i fattigdom (34 %), og blandt personer med en psykisk lidelse (31 %).

Andelen med PTSD er større blandt socialt udsatte kvinder (23 %) end blandt socialt udsatte mænd (17 %). På tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder er andelen blandt kvinder ligeledes større end andelen blandt mænd, bortset fra blandt personer, der lever i hjemløshed.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 35-44-årige (27 %).

Figur 9.9 Andel, der har PTSD, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.9 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har PTSD, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den største andel ses således blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (37 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (5 %).

ADHD/ADD

Dette afsnit omhandler ADHD/ADD (Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder/Attention-Deficit Disorder). I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har ADHD/ADD nu eller har haft det tidligere, med svarmulighederne 'Nej, det har jeg aldrig haft', 'Ja, det har jeg nu' og 'Ja, det har jeg tidligere haft'.

Tabel 9.10 Andel, der har ADHD/ADD, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	19	25	31	24	32	38	6
Mænd	20	25	33	23	33	37	7
Kvinder	18	23	28	25	28	39	5
18-34 år	38	(70)	49	41	46	56	22
35-44 år	27	38	37	27	44	35	(10)
45-54 år	18	24	28	20	24	35	8
55-80 år	9	9	16	11	15	23	(2)
<i>Antal</i>	<i>997</i>	<i>137</i>	<i>460</i>	<i>208</i>	<i>263</i>	<i>104</i>	<i>247</i>

Tabel 9.10 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har ADHD/ADD.

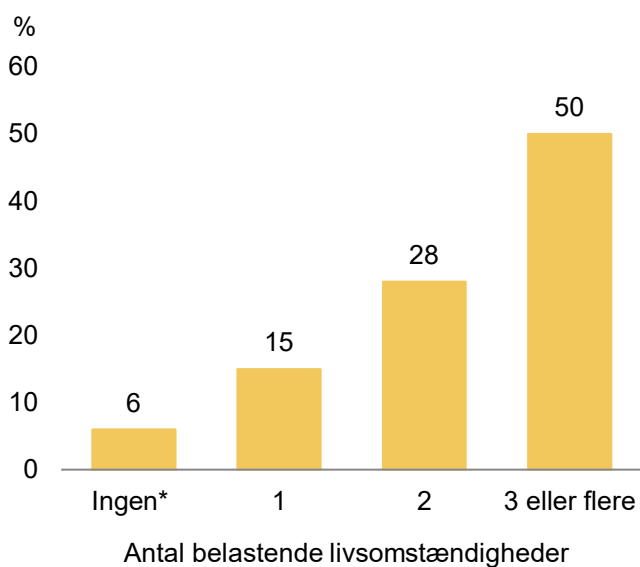
I alt 19 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT har ADHD/ADD.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i fattigdom (38 %), personer med et stofbrug (32 %) og personer med en psykisk lidelse (31 %).

Der er ikke stor forskel på andelen med ADHD/ADD blandt socialt udsatte mænd (20 %) og socialt udsatte kvinder (18 %). På tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder er der ligeledes ikke store forskelle mellem kønnene, dog er andelen med ADHD/ADD større blandt mænd end blandt kvinder for personer med en psykisk lidelse og for personer med et stofbrug.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 18-34-årige (38 %). Andelen med ADHD/ADD falder med stigende alder.

Figur 9.10 Andel, der har ADHD/ADD, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.10 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har ADHD/ADD, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den største andel ses således blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (50 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (6 %).

Aktivitetsbegrænset på grund af sygdom eller skader

Dette emne er undersøgt i SUSY UDSAT 2022 gennem spørgsmålet: 'Har du inden for de seneste 14 dage haft svært ved at gøre det, du plejer, pga. sygdom eller skader?' med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 9.11 Andel, der har været begrænset i at gøre, som de plejer, på grund af sygdom eller skader, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	47	56	53	44	55	58	38
Mænd	44	53	52	44	54	57	33
Kvinder	50	67	53	44	56	56	45
18-34 år	44	(70)	56	37	51	65	26
35-44 år	50	64	60	53	58	65	39
45-54 år	46	52	53	57	53	59	31
55-80 år	46	52	46	30	57	38	43
<i>Antal</i>	<i>1.096</i>	<i>149</i>	<i>506</i>	<i>233</i>	<i>286</i>	<i>116</i>	<i>270</i>

Tabel 9.11 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har været begrænset i at gøre, som de plejer, på grund af sygdom eller skader.

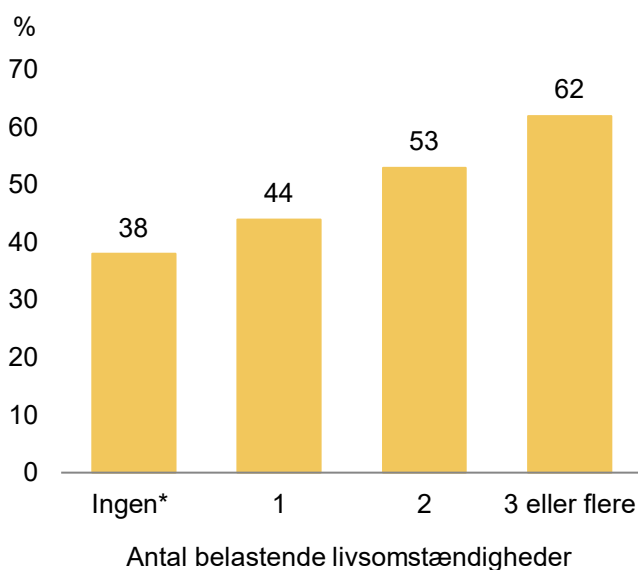
I alt har 47 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været begrænset i at gøre, som de plejer, på grund af sygdom eller skader.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i fattigdom (58 %), blandt personer med et alkoholoverforbrug (56 %) og blandt personer med et stofbrug (55 %).

Der er en større andel, der har været begrænset i at gøre, som de plejer, på grund af sygdom eller skader blandt socialt udsatte kvinder (50 %) end blandt socialt udsatte mænd (44 %). På tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder ses en større andel blandt kvinder med et alkoholoverforbrug (67 % mod 53 % for mænd) samt blandt kvinder i grupperingen øvrige i SUSY UDSAT (45 % mod 33 % blandt mænd).

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 35-44-årige (50 %).

Figur 9.11 Andel, der haft svært ved at gøre, som de plejer, på grund af sygdom eller skader, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 9.11 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har haft svært ved at gøre, som de plejer på grund af sygdom eller skader, grupperet efter antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den største andel ses således blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (62 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (38 %).

Udvikling

Den følgende tabel og figur beskriver udviklingen over tid for to af målene for sygdomme og helbredsproblemer i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise udvikling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

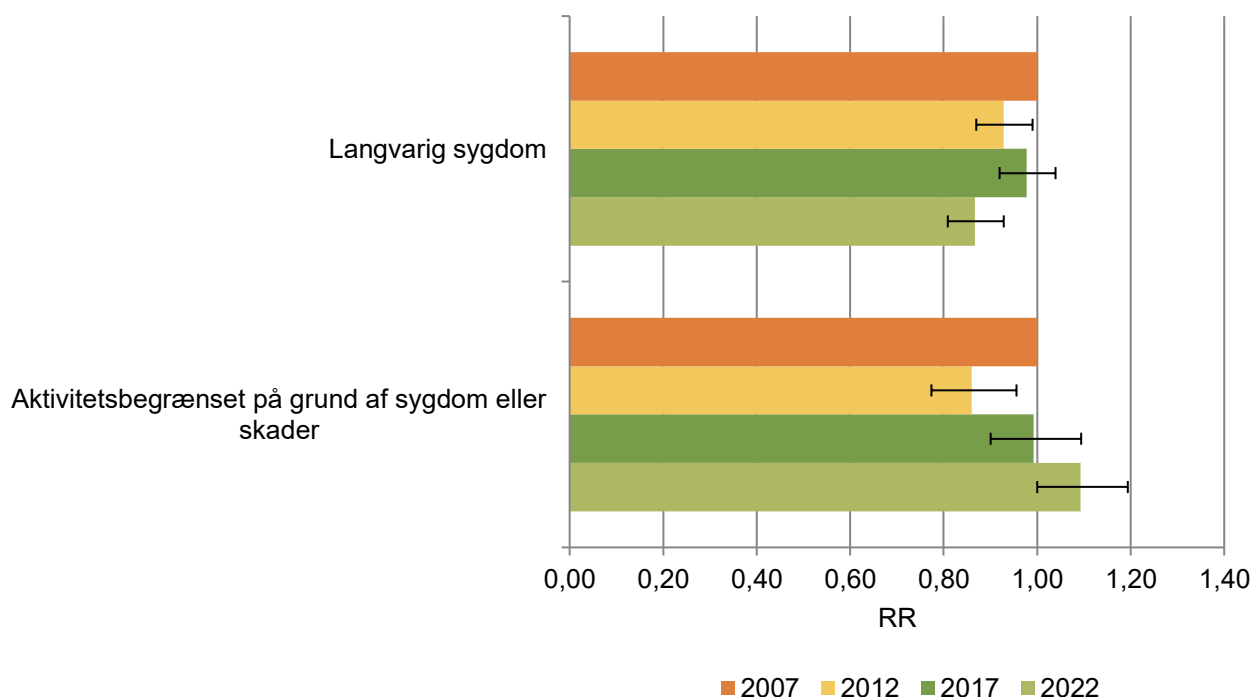
Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for de specifikke sygdomme, dels fordi nogle af spørgsmålsformuleringerne i SUSY UDSAT 2022 er forskellige fra formuleringerne i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser, og dels fordi nogle af spørgsmålene i SUSY UDSAT 2022 ikke var en del af de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Tabel 9.12 Mål for sygdomme og helbredsproblemer i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Langvarig sygdom	64	59	63	58
Aktivitetsbegrænset på grund af sygdom eller skader	42	36	41	47

Tabel 9.12 viser andelen for to af målene for sygdomme og helbredsproblemer i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Af tabellen fremgår det, at andelen, der lever med langvarig sygdom, er 64 % i 2007, mens den i 2022 er 58 %. Andelen, der er begrænset i at gøre, som de plejer, i hverdagen på grund af sygdom eller skader, er 42 % 2007, mens den i 2022 er 47 %.

Figur 9.12 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for at have langvarig sygdom og være begrænset pga. sygdom eller skader i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1).

Figur 9.12 viser udviklingen i den køns- og aldersjusterede relative risiko for to af målene for sygdomme og helbredsproblemer i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er et statistisk signifikant fald i forekomsten af langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse. Der ses ikke en statistisk signifikant ændring for målet om at være aktivitetsbegrænset på grund af sygdom eller skader i perioden 2007-2022.

Til sammenligning ses der i den generelle befolkning en statistisk signifikant stigning i andelen, der lever med en langvarig lidelse, fra 2010 til 2021 (1).

Opsamling: Sygdomme og helbredsproblemer

Socialt udsatte mennesker har generelt en markant større forekomst af sygdomme og helbredsproblemer end den generelle befolkning. For eksempel er forekomsten af angstlidelse 35 % blandt socialt udsatte mennesker, mens andelen er 8 % i den generelle befolkning. Ser man på langvarig sygdom, er andelen 58 % blandt socialt udsatte mennesker og 34 % i den generelle befolkning.

Ser man på kønsforskelle, er der en større andel, der lever med psykiske lidelser, blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd. Ser man på andelen med PTSD, er denne 23 % blandt kvinder og 17 % blandt mænd.

Især blandt personer, der lever i fattigdom, og blandt personer med en psykisk lidelse, ses en høj forekomst af de undersøgte psykiske lidelser, mens der blandt personer med et alkoholoverforbrug ses en høj forekomst af somatiske sygdomme og helbredsproblemer. Andelen med en langvarig sygdom er størst for personer, der lever med en psykisk lidelse (65 %). For størstedelen af alle de sygdomme og helbredsproblemer, der undersøges, stiger andelen i takt med et stigende antal belastende livsomstændigheder.

Der er overordnet set en større forekomst af somatiske sygdomme og helbredsproblemer i de to ældste aldersgrupper (45-54-årige og 55-80-årige), mens der generelt er en større forekomst af psykiske lidelser i de to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige).

Der ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at leve med en langvarig sygdom fra 2007 til 2022 blandt socialt udsatte mennesker.

1. Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Møller, S. R., Román, J. E. I., Kragelund, K., Christensen, A. I. & Ekholm, O. (2022). Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2021. København: Sundhedsstyrelsen.

10 Smerter og ubehag

Dette kapitel handler om smerter og ubehag. Forekomsten af smerter og ubehag er endnu en måde at måle sygelighedstilstanden på i en befolkning. Smerter i hverdagen kan være manifestationer af langvarige sygdomme, enkeltstående sygdomsepisoder eller som ganske almindeligt besvær, der kan udvikle sig til sygdom eller helt forsvinde igen, og det er individuelt, hvornår smerter og ubehag opleves som bekymrende eller behandlingskrævende. Smerter eller ubehag kan have stor betydning for livskvalitet og herudover resultere i et nedsat funktionsniveau (1).

Kapitlet afdækker 11 emner.

Det første emne omhandler, hvor mange af svarpersonerne der lever med kroniske smerter.

De efterfølgende ni emner omhandler specifikke smerter og ubehag: Smerter eller ubehag i skulder eller nakke; smerter eller ubehag i ryg eller lænd; smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder; hovedpine; hurtig hjertebanken; mavesmerter og/eller ondt i maven; eksem, hududslæt, kløe eller bylder; forkølelse, snue eller hoste; åndedrætsbesvær eller forpustelse.

Kroniske smerter

I SUSY UDSAT 2022 er kroniske smerter undersøgt gennem spørgsmålet: 'Har du langvarige/kroniske smerter, der har varet i 6 måneder eller mere?' med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 10.1 Andel med kroniske smerter, der har varet i 6 måneder eller mere, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	50	59	53	53	53	61	48	24
Mænd	49	56	54	52	54	59	46	21
Kvinder	53	67	51	56	49	67	52	29
18-34 år	40	(50)	49	54	34	58	38	13
35-44 år	50	65	52	57	55	56	55	21
45-54 år	53	64	61	54	60	66	40	28
55-80 år	52	52	47	47	58	65	52	32
<i>Antal</i>	<i>1.090</i>	<i>152</i>	<i>504</i>	<i>231</i>	<i>285</i>	<i>116</i>	<i>269</i>	<i>9.866</i>

Tabel 10.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har kroniske smerter, der har varet i 6 måneder eller mere. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

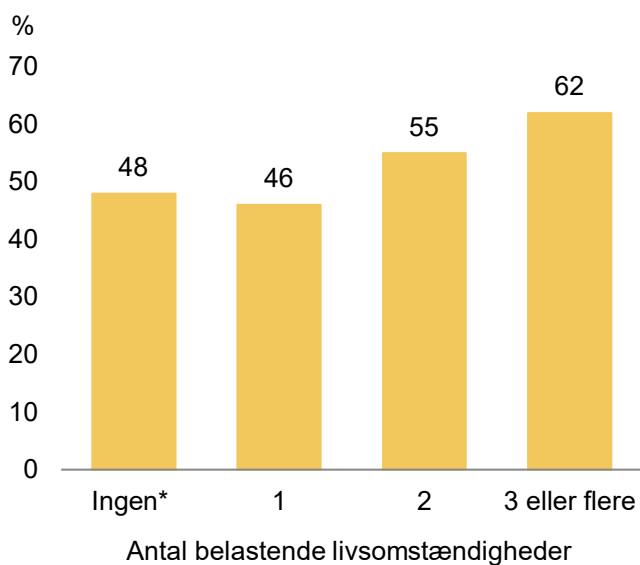
I alt har 50 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 kroniske smerter, og andelen er således dobbelt så stor som andelen i SUSY-2021 (24 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele med kroniske smerter blandt personer, der lever i fattigdom (61 %) og med et alkoholoverforbrug (59 %).

Samlet set i SUSY UDSAT 2022 er andelen med kroniske smerter lidt større blandt kvinder (53 %) end blandt mænd (49 %). Der ses desuden en lidt større andel blandt kvinder, hvis man ser på de enkelte belastende livsomstændigheder, bortset fra psykisk lidelse og stofbrug, hvor andelen er en smule større blandt mænd.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen størst blandt de 45-54-årige (53 %) og de 55-80-årige (52 %).

Figur 10.1 Andel med kroniske smerter, der har været i 6 måneder eller mere, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.1 viser andelen med kroniske smerter grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Andelen er større blandt personer, der lever under 2 (55 %) eller 3 eller flere belastende livsomstændigheder (62 %) sammenlignet med personer, der lever under færre belastende livsomstændigheder (hhv.46 % og 48 %).

Smerter eller ubehag i skulder eller nakke

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tablet 10.2 Andel, der har været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	24	25	24	24	28	40	24	15
Mænd	21	23	20	22	26	40	23	12
Kvinder	29	32	30	30	33	44	24	21
18-34 år	25	(50)	28	29	32	37	25	12
35-44 år	23	26	26	23	23	38	21	15
45-54 år	26	24	26	31	31	48	23	17
55-80 år	22	21	19	15	28	38	24	16
<i>Antal</i>	<i>1.087</i>	<i>147</i>	<i>495</i>	<i>227</i>	<i>283</i>	<i>114</i>	<i>268</i>	<i>9.917</i>

Tablet 10.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke inden for de seneste 14 dage. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

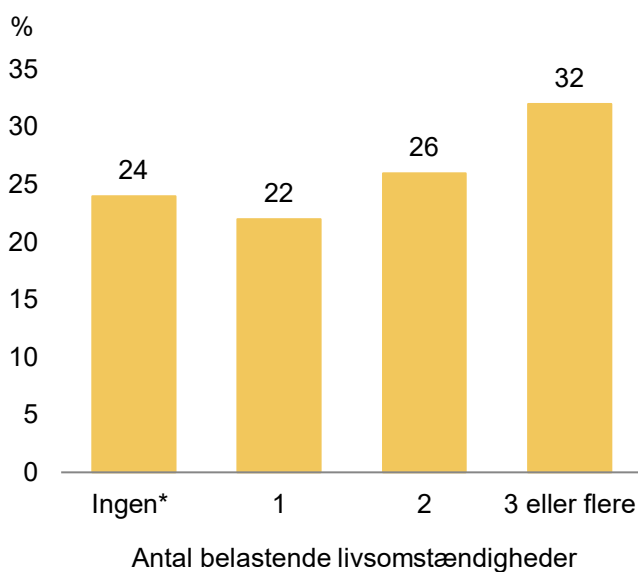
I alt har 24 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke inden for de seneste 14 dage. Andelen i SUSY-2021 er 15 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (40 %).

I SUSY UDSAT 2022 er der samlet set en kønsforskel, hvor andelen er større blandt socialt udsatte kvinder (29 %) end blandt socialt udsatte mænd (21 %). Der ses ligeledes en større andel blandt kvinder end blandt mænd inden for alle de belastende livsomstændigheder.

Der er ikke væsentlige forskelle i andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke inden for de seneste 14 dage, blandt de forskellige aldersgrupper.

Figur 10.2 Andel, der har været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarypersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.2 viser andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke de seneste 14 dage, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svaryperson lever under.

Af figuren fremgår det, at andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (32 %). Der ses ikke væsentlige forskelle mellem de øvrige tre grupperinger, hvor henholdsvis 24 %, 22 %, og 26 % har været meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke de seneste 14 dage.

Smerter eller ubehag i ryg eller lænd

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.3 Andel, der har været meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	31	40	31	30	38	53	28	15
Mænd	29	34	28	29	34	49	28	13
Kvinder	36	63	35	31	46	58	28	19
18-34 år	31	(60)	35	39	38	52	26	12
35-44 år	31	47	30	35	33	48	29	14
45-54 år	32	35	34	29	40	61	28	15
55-80 år	31	38	26	20	40	50	29	18
<i>Antal</i>	<i>1.082</i>	<i>146</i>	<i>495</i>	<i>227</i>	<i>282</i>	<i>112</i>	<i>264</i>	<i>9.921</i>

Tabel 10.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd inden for de seneste 14 dage. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

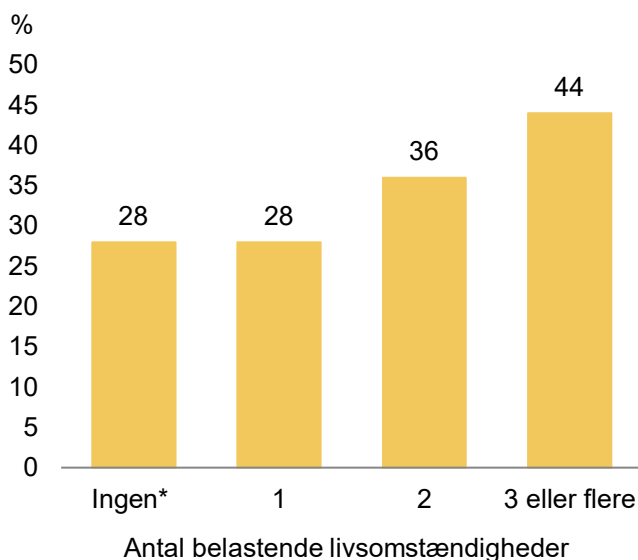
I alt har 31 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd. Andelen i SUSY-2021 er med 15 % halvt så stor.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (53 %).

Der er samlet set en større andel, der er meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd, i SUSY UDSAT 2022 blandt socialt udsatte kvinder (36 %) end blandt socialt udsatte mænd (29 %). Andelen blandt kvinder er ligeledes større end andelen blandt mænd opgjort på de fem belastende livsomstændigheder.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen stort set den samme blandt alle grupperne, nemlig 31 % og i ét tilfælde 32 %.

Figur 10.3 Andel, der har været meget generet af smerter eller ubehag i ryg og lænd inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.3 viser andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd de seneste 14 dage, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (44 %), mens den er mindst for personer, der lever under 1 eller ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (28 %).

Smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.4 Andel, der har været meget generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	32	41	33	33	34	44	29	16
Mænd	29	36	28	29	32	34	27	13
Kvinder	38	61	38	42	38	61	31	20
18-34 år	21	(50)	28	32	19	26	(17)	8
35-44 år	33	45	31	38	35	44	33	13
45-54 år	30	39	33	29	34	45	23	18
55-80 år	38	39	36	33	46	64	32	22
<i>Antal</i>	<i>1.092</i>	<i>151</i>	<i>498</i>	<i>228</i>	<i>288</i>	<i>115</i>	<i>266</i>	<i>9.913</i>

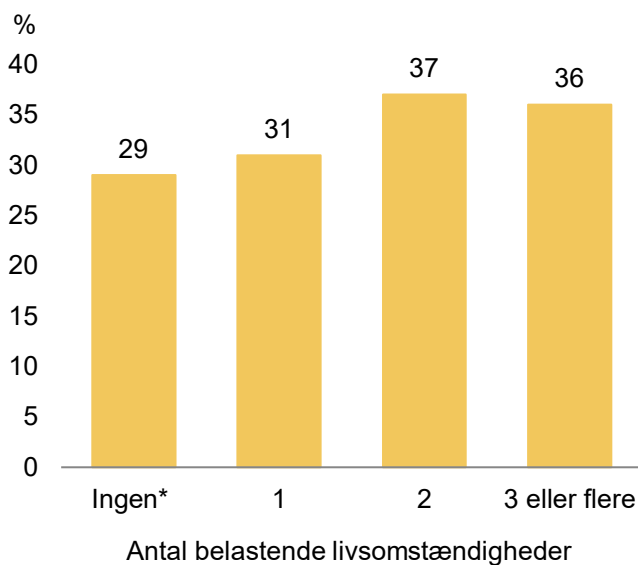
Tabel 10.4 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder inden for de seneste 14 dage. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

I alt har 32 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af smerter i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder. I SUSY-2021 er andelen halvt så stor (16 %). Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i fattigdom (44 %) og personer med et alkoholoverforbrug (41 %).

Der ses en større andel blandt social udsatte kvinder (38 %) end blandt socialt udsatte mænd (29 %) for dette mål. Der ses ligeledes en større andel blandt kvinder end blandt mænd opgjort på alle de belastende livsomstændigheder, og forskellen mellem kvinder og mænd er størst blandt personer, der lever i fattigdom eller personer med et alkoholoverforbrug.

Sammenligner man aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 55-80-årige (38 %), mens den mindste andel ses blandt de 18-34-årige (21 %).

Figur 10.4 Andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.4 viser andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder inden for de seneste 14 dage grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen

Andelen er en smule større blandt personer, der lever under henholdsvis 2 (37 %) eller 3 eller flere (36 %) af de belastende livsomstændigheder sammenlignet med personer, der lever under færre belastende livsomstændigheder. Der er dog ikke store forskelle mellem grupperingerne.

Hovedpine

I SUSY UDSAT 2022 er emnet hovedpine undersøgt ved at spørge, om svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af hovedpine, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.5 Andel, der har været meget generet af hovedpine i løbet af de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	14	14	17	13	16	29	10	7
Mænd	10	12	11	10	13	24	7	4
Kvinder	20	23	23	21	21	40	15	12
18-34 år	20	(30)	23	21	20	33	26	8
35-44 år	19	27	20	23	21	32	(12)	8
45-54 år	12	12	16	(5)	13	25	(6)	7
55-80 år	10	(7)	11	8	11	24	8	5
<i>Antal</i>	<i>1.081</i>	<i>145</i>	<i>496</i>	<i>226</i>	<i>282</i>	<i>114</i>	<i>265</i>	<i>9.896</i>

Tabel 10.5 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af hovedpine inden for de seneste 14 dage. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

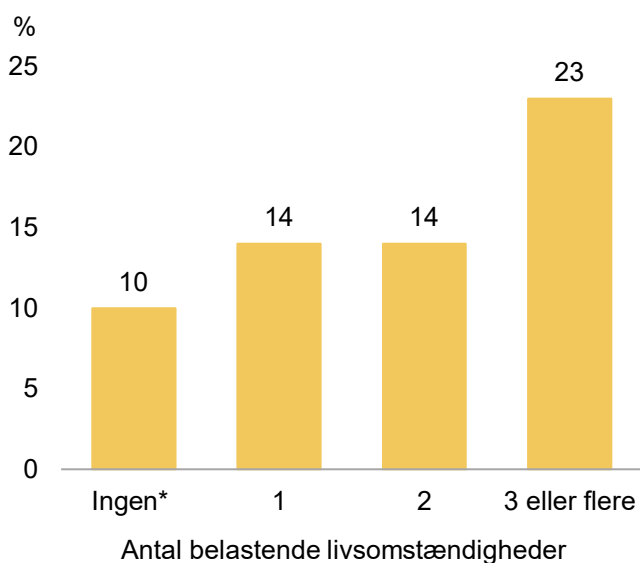
I alt har 14 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af hovedpine i løbet af de seneste 14 dage. Det er en dobbelt så stor andel som blandt svarpersonerne i SUSY-2021, hvor andelen er 7 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (29 %).

Andelen, der været meget generet af hovedpine i løbet af de seneste 14 dage, er dobbelt så stor blandt socialt udsatte kvinder (20 %) som blandt socialt udsatte mænd (10 %). Andelen er ligeledes godt dobbelt så stor blandt kvinder som blandt mænd på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder.

Sammenligner man aldersgrupperne, ses de største andele blandt de yngste grupper, nemlig de 18-34-årige (20 %) og de 35-44-årige (19 %).

Figur 10.5 Andelen, der har været meget generet af hovedpine inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.5 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af hovedpine inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (23 %), og mindst for personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (10 %).

Hurtig hjertebanken

Dette emne omhandler hurtig hjertebanken. I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen inden for de seneste 14 dage har været generet af hurtig hjertebanken, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.6 Andel, der har været meget generet af hurtig hjertebanken inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	11	17	13	13	16	18	8
Mænd	10	17	13	14	17	15	6
Kvinder	13	16	13	12	11	24	10
18-34 år	16	(10)	19	15	18	19	(13)
35-44 år	17	34	21	22	23	30	(6)
45-54 år	10	17	9	16	13	18	8
55-80 år	7	8	8	(3)	10	(0)	7
<i>Antal</i>	<i>1.073</i>	<i>144</i>	<i>494</i>	<i>224</i>	<i>281</i>	<i>111</i>	<i>264</i>

Tabel 10.6 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af hurtig hjertebanken inden for de seneste 14 dage.

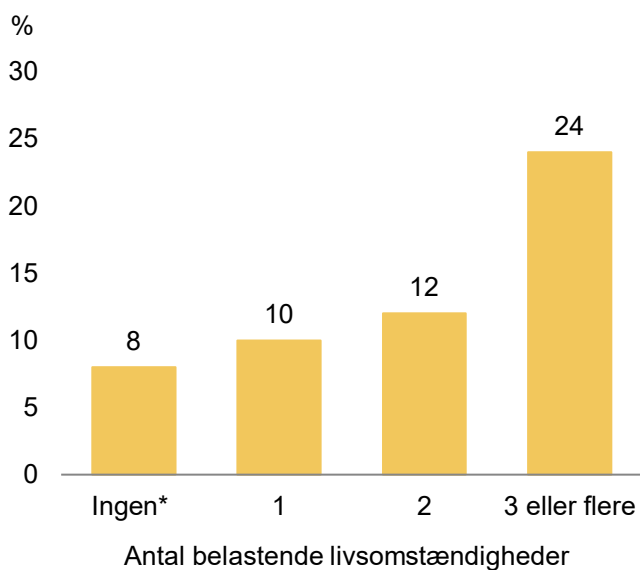
I alt har 11 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af hovedpine inden for de seneste 14 dage.

Opgjort på belastende livsomstændigheder, ses der ikke store forskelle, dog er andelen blandt personer, der lever i fattigdom (18 %), med et alkoholoverforbrug (17 %) og med et stofbrug (16 %) en smule højere end blandt personer, der lever under de øvrige belastende livsomstændigheder.

I SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har været meget generet af hurtig hjertebanken, samlet set en anelse større blandt socialt udsatte kvinder (13 %) end blandt socialt udsatte mænd (10 %). Ser man på de forskellige belastende livsomstændigheder, varierer det, om andelen er størst blandt kvinder eller blandt mænd.

Sammenligner man aldersgrupperne, ses de største andele blandt de yngste aldersgrupper, nemlig de 18-34-årige (16 %) og de 35-44-årige (17 %).

Figur 10.6 Andel, der har været meget generet hurtig hjertebanken inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.6 viser andelen, der har været meget generet af hurtig hjertebanken inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder, fra 8 % blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, til 24 % blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Mavesmerter og/eller ondt i maven

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen inden for de seneste 14 dage har været generet af mavesmerter og/eller ondt i maven, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.7 Andel, der har været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	12	15	14	17	18	23	6
Mænd	10	13	11	15	18	18	6
Kvinder	15	22	20	22	19	33	7
18-34 år	17	(30)	22	27	16	(15)	(17)
35-44 år	14	18	14	21	20	21	(12)
45-54 år	13	20	15	15	21	43	(6)
55-80 år	8	8	9	8	14	(13)	4
<i>Antal</i>	<i>1.083</i>	<i>147</i>	<i>498</i>	<i>227</i>	<i>285</i>	<i>113</i>	<i>265</i>

Tabel 10.7 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven, inden for de seneste 14 dage.

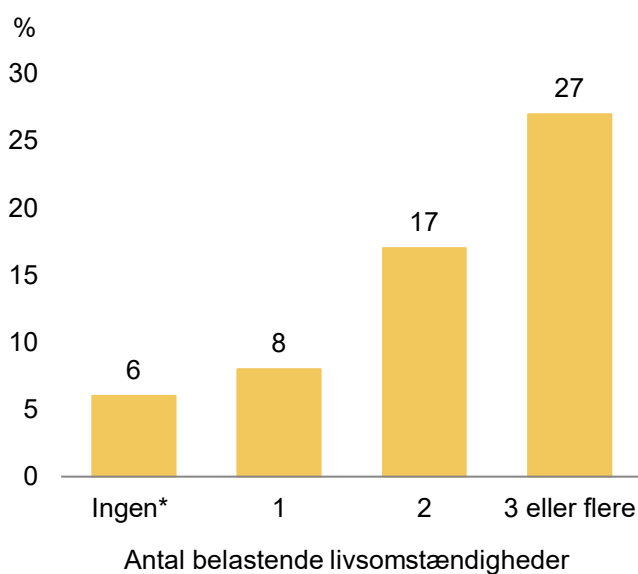
I alt har 12 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven inden for de seneste 14 dage.

Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen størst blandt personer, der lever i fattigdom (23 %).

Samlet set i SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven, større blandt kvinder (15 %) end blandt mænd (10 %). Andelen er ligeledes større blandt kvinder end blandt mænd på tværs af alle de belastende livsomstændigheder.

Sammenligner man aldersgrupperne, er andelen, der har været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven, størst blandt 18-34-årige (17 %). Andelen falder med stigende alder til 8 % blandt den ældste aldersgruppe.

Figur 10.7 Andel, der har været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.7 viser andelen, der har været meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er således størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (27 %), og mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (6 %).

Fordøjelsesbesvær

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen inden for de seneste 14 dage har været generet af fordøjelsesbesvær, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.8 Andel, der har været meget generet af fordøjelsesbesvær inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	14	17	17	17	21	27	8
Mænd	11	14	13	16	19	22	8
Kvinder	18	28	23	20	24	36	9
18-34 år	18	(60)	20	26	20	30	(14)
35-44 år	17	24	20	19	24	21	(13)
45-54 år	14	15	18	16	22	33	8
55-80 år	11	8	13	8	18	25	7
<i>Antal</i>	<i>1.075</i>	<i>146</i>	<i>493</i>	<i>228</i>	<i>281</i>	<i>112</i>	<i>263</i>

Tabel 10.8 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af fordøjelsesbesvær inden for de seneste 14 dage.

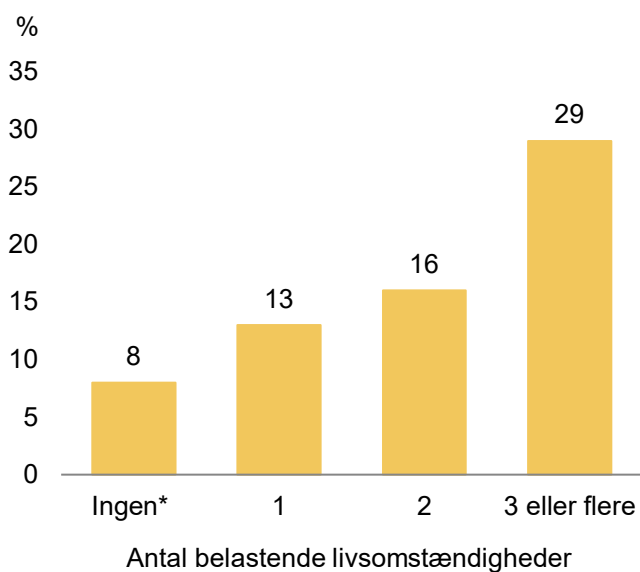
I alt har 14 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af fordøjelsesbesvær.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (27 %).

I SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har været meget generet af fordøjelsesbesvær, samlet set større blandt kvinder (18 %) end blandt mænd (11 %). Andelen er ligeledes større blandt kvinder end blandt mænd opgjort på belastende livsomstændigheder.

Sammenligner man aldersgrupperne, ses det, at andelen, der har været meget generet af fordøjelsesbesvær, falder med alderen, fra 18 % blandt de 18-34-årige til 11 % blandt de 55-80-årige.

Figur 10.8 Andel, der har været meget generet af fordøjelsesbesvær inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.8 viser andelen, der har været meget generet af fordøjelsesbesvær inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (29 %), og mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (8 %).

Eksem, hududslæt, kløe eller bylder

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.9 Andel, der har været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	10	10	12	11	11	22	10
Mænd	8	9	12	11	9	12	5
Kvinder	13	16	12	12	13	39	17
18-34 år	13	(10)	16	18	18	(15)	(17)
35-44 år	11	(12)	10	17	7	21	22
45-54 år	10	(10)	11	8	7	35	11
55-80 år	8	10	12	(5)	13	(17)	5
<i>Antal</i>	<i>1.079</i>	<i>147</i>	<i>494</i>	<i>230</i>	<i>279</i>	<i>111</i>	<i>267</i>

Tabel 10.9 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder inden for de seneste 14 dage.

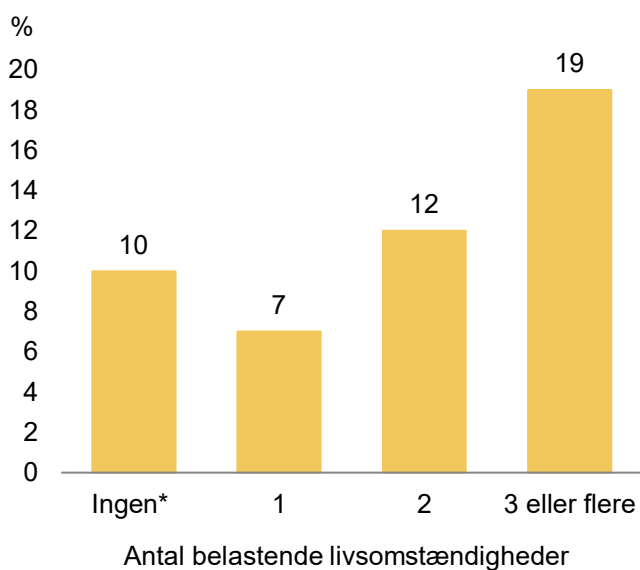
I alt har 10 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (22 %).

I SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder, samlet set større blandt kvinder (13 %) end blandt mænd (8 %). Andelen er markant større blandt kvinder i fattigdom (39 %) sammenlignet med mænd i fattigdom (12 %)

Sammenligner man aldersgrupperne, er andelen, der har været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder, en smule større blandt 18-34-årige (13 %) end blandt de øvrige aldersgrupper.

Figur 10.9 Andel, der har været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.9 viser andelen, der har været meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (19 %), og mindst blandt personer, der lever under 1 belastende livsomstændighed (7 %).

Forkølelse, snue eller hoste

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen inden for de seneste 14 dage har været generet af forkølelse, snue eller hoste, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.10 Andel, der har været meget generet af forkølelse, snue eller hoste inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 og fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	9	11	9	8	13	16	9
Mænd	8	12	8	6	13	15	7
Kvinder	11	(9)	10	12	14	19	12
18-34 år	13	(20)	14	13	18	(15)	(14)
35-44 år	9	(12)	9	9	13	18	(6)
45-54 år	8	(10)	7	8	13	(15)	8
55-80 år	9	10	9	(3)	11	(16)	9
<i>Antal</i>	<i>1.083</i>	<i>145</i>	<i>497</i>	<i>228</i>	<i>283</i>	<i>112</i>	<i>265</i>

Tabel 10.10 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af forkølelse, snue eller hoste inden for de seneste 14 dage.

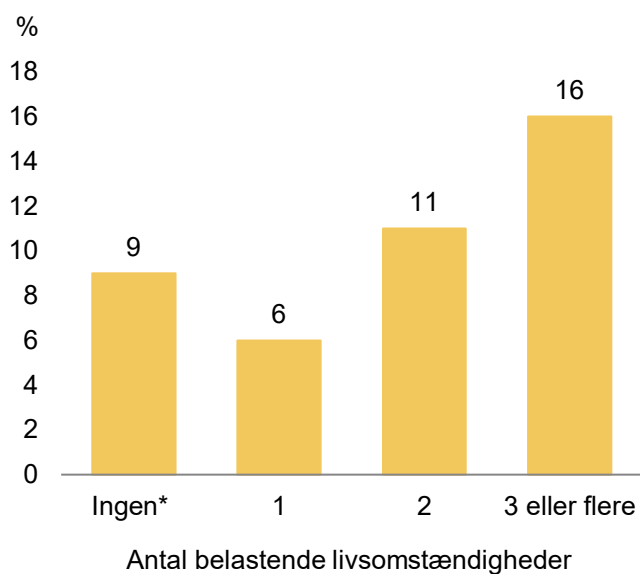
I alt har 9 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT været meget generet af forkølelse, snue eller hoste.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (16 %).

Der er en lidt større andel blandt kvinder (11 %) end blandt mænd (8 %), der har været meget generet af forkølelse, snue eller hoste. Andelen er ligeledes lidt større blandt kvinder end blandt mænd for de fleste belastende livsomstændigheder.

Sammenligner man på tværs af alder, er andelen størst i den yngste aldersgruppe af 18-34-årige (13 %).

Figur 10.10 Andel, der har været meget generet af forkølelse, snue eller hoste inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.10 viser andelen, der har været meget generet af forkølelse, snue eller hoste inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (16 %), og mindst blandt personer, der lever under 1 belastende livsomstændighed (6 %).

Åndedrætsbesvær eller forpustelse

I SUSY UDSAT 2022 er åndedrætsbesvær og forpustelse undersøgt ved at spørge, om svarepersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 10.11 Andel, der har været meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	17	29	17	18	22	24	15
Mænd	17	28	18	17	24	21	15
Kvinder	17	30	16	20	17	32	13
18-34 år	16	(20)	18	13	16	(15)	(14)
35-44 år	16	21	16	15	22	27	(12)
45-54 år	16	29	18	22	27	30	13
55-80 år	20	34	15	20	21	25	16
<i>Antal</i>	<i>1.078</i>	<i>150</i>	<i>495</i>	<i>228</i>	<i>282</i>	<i>111</i>	<i>262</i>

Tabel 10.11 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse.

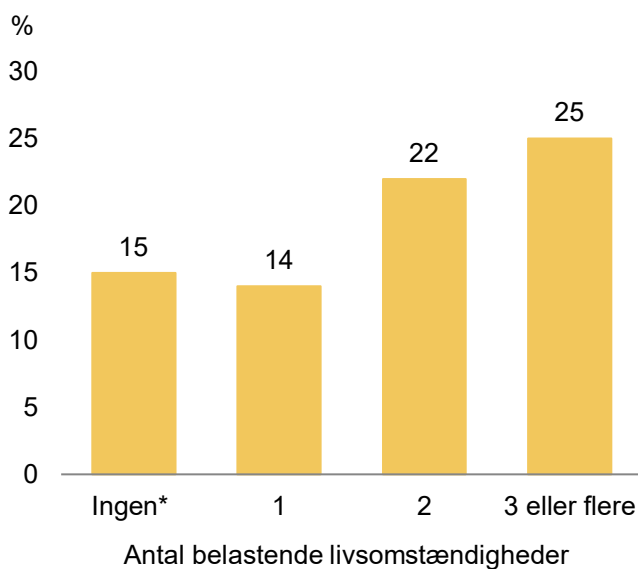
I alt har 17 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer med et alkoholoverforbrug (29 %).

Samlet set i SUSY UDSAT 2022 er der en lige stor andel blandt mænd (17 %) og blandt kvinder (17 %), der har været meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse. Opgjort på belastende livsomstændigheder, varierer det, om andelen er størst blandt kvinder eller mænd.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 55-80-årige (20 %), mens andelen blandt alle de øvrige aldersgrupper er 16 %.

Figur 10.11 Andel, der har været meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 10.11 viser andelen, der har været meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (25 %), og mindst blandt personer, der lever under henholdsvis 1 belastende livsomstændighed (14 %) eller ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (15 %).

Udvikling

Den følgende tabel og figur beskriver udviklingen over tid for ti af målene for smerter og ubehag i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for kroniske smerter, da spørgsmålet ikke indgik i SUSY UDSAT-spørgeskemaet de foregående år.

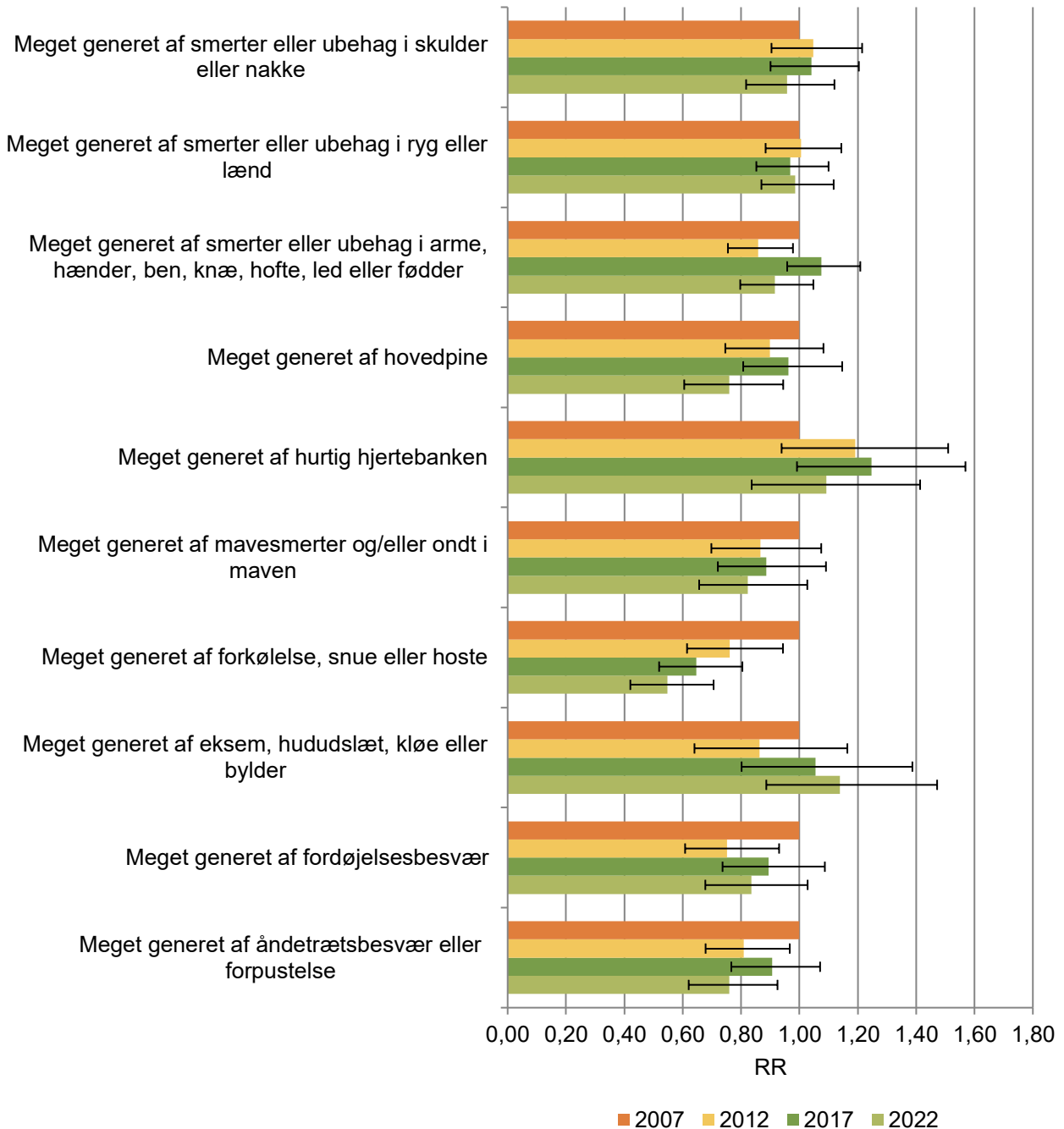
Tabel 10.12 Mål for smerter og ubehag i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke	25	26	26	24
Meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd	31	31	30	31
Meget generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofter, led eller fødder	33	29	37	32
Meget generet af hovedpine	19	16	18	14
Meget generet af hurtig hjertebanken	11	13	14	11
Meget generet af mavesmerter og/eller ondt i maven	15	13	14	12
Meget generet af fordøjelsesbesvær	17	12	15	14
Meget generet af eksem, hududslæt, kløe eller bylder	-	-	9	10
Meget generet af forkølelse, snue eller hoste	-	-	11	9
Meget generet af åndedrætsbesvær og/eller forpustelse	21	17	20	17

Tabel 10.12 viser andelen for 10 af målene for smerter og ubehag i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022.

Af tabellen fremgår det eksempelvis, at andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd, er 31 % både i 2007, 2012 og 2022, mens den er 30 % i 2017. Ser man på andelen, der har været meget generet af smerter eller ubehag i arme, hænder, ben, knæ, hofter, led eller fødder, er den i 2017 37 %, mens den i 2022 er 32 %. Andelen, der har været meget generet af hovedpine i 2007 er 19 %, mens den i 2022 er 14 %.

Figur 10.12 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for smerter og ubehag i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1).

Figur 10.12 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for ti af de mål, der belyser smerter og ubehag i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007. Det vil sige, at figuren viser udviklingen i den relative risiko i forhold til SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er sket et statistisk signifikant fald i forekomsten af at være meget generet af hovedpine, at være meget generet af forkølelse, snue eller hoste og at være meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse. For de øvrige mål ses ikke en statistisk signifikant ændring fra 2007 til 2022.

Opsamling: Smerter og ubehag

Sammenlignet med den generelle befolkning er socialt udsatte mennesker markant dårligere stillet, når det kommer til forskellige former for smerter og ubehag. Eksempelvis er andelen, der lever med kroniske smerter 50 % blandt socialt udsatte mennesker mod 24 % i den generelle befolkning. For de fire mål for specifikke smerter og ubehag, som kan sammenlignes med den generelle befolkning, ses ligeledes, at andelen er markant større blandt socialt udsatte mennesker end i den generelle befolkning – det vil sige i forhold til smerter eller ubehag i skulder eller nakke; i ryg eller lænd; arme, hænder, ben, knæ, hofte, led eller fødder; og hovedpine. For tre af disse mål for smerter og ubehag er andelen dobbelt så stor blandt socialt udsatte mennesker sammenlignet med den generelle befolkning. Eksempelvis er andelen med smerter eller ubehag i ryg eller lænd 31 % blandt socialt udsatte mennesker mod 15 % i den generelle befolkning.

For samtlige mål for smerter og ubehag er andelen større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd, bortset fra åndedrætsbesvær og forpustelse, hvor der ikke er forskel på kønnene. Eksempelvis er andelen, der har været meget generet af hovedpine inden for de seneste 14 dage, 20 % blandt socialt udsatte kvinder og 10 % blandt socialt udsatte mænd.

Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen med smerter eller ubehag størst blandt personer, der lever i fattigdom, og personer med et alkoholoverforbrug. For de fleste mål ses en generel tendens til, at andelen, der oplever de forskellige former for smerter og ubehag, stiger i takt med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Fra 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at være meget generet af hovedpine, at være meget generet af forkølelse, snue eller hoste og at være meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse blandt socialt udsatte mennesker.

1. Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Møller, S. R., Román, J. E. I., Kragelund, K., Christensen, A. I. og Ekholm, O. (2022). Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021. København: Sundhedsstyrelsen.

11 Tandsundhed

Tandsundhed har betydning for det enkelte menneskes livskvalitet og er afgørende for basale livsfunktioner som fødeindtagelse, mental sundhed og social kontakt (1, 2). Sygdomme og smerter i tænder og mund kan skabe gener, der begrænser, hvordan den enkelte kan leve sig liv og har indflydelse på muligheden for at passe arbejde og skole (2). Tand- og mundsygdomme hænger sammen med både sundhedsadfærd og sociale og økonomiske livsbetingelser, og der er en sammenhæng mellem uddannelsesniveau og tandsundhed, både hvad angår forekomsten og sværhedsgraden af tandsygdomme (1).

Kapitlet afdækker tre emner.

Det første emne omhandler antallet af tænder, svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har tilbage.

Det andet emne omhandler, hvor stor en andel af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der er meget generet af tandsmerter.

Det tredje emne omhandler andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været til tandlæge inden for det seneste år.

Antal tænder

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, hvor mange tænder svarpersonen har tilbage, med svarmulighederne 'Ingen tænder tilbage', '1-9 tænder tilbage', '10-19 tænder tilbage', '20-27 tænder tilbage' og 'Alle tænder tilbage'.

Tabel 11.1. Antal tænder tilbage i SUSY UDSAT 2022 fordelt på køn og alder. Procent

	Mænd	Kvinder	18-34 år	35-44 år	45-54 år	55-80 år
Ingen tænder tilbage	13	11	4	9	13	16
1-9 tænder tilbage	14	13	2	10	14	20
10-19 tænder tilbage	20	17	10	17	18	24
20-27 tænder tilbage	32	31	29	34	33	30
Alle tænder tilbage	21	28	56	30	23	10
<i>Antal</i>	692	401	162	201	299	438

Tabel 11.1 viser antal tænder, som svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har tilbage, fordelt på køn og alder.

Af tabellen ses, at 13 % blandt socialt udsatte mænd ikke har nogen tænder tilbage, og at der blandt socialt udsatte kvinder er 11 %, som ingen tænder har tilbage. Henholdsvis 14 % og 13 % af socialt udsatte mænd og socialt udsatte kvinder har mellem 1-9 tænder tilbage. Andelen, der har alle tænder tilbage, er 21 % blandt socialt udsatte mænd og 28 % blandt socialt udsatte kvinder. Der er ikke væsentlige forskelle i andelen mellem kønnene.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen, der ingen tænder har tilbage, størst i den ældste aldersgruppe (16 %), det vil sige de 55-80-årige. Omvendt er andelen, der har alle tænder tilbage, størst blandt den yngste aldersgruppe af 18-34-årige (56 %). Andelene, der har mellem 1-9 og 10-20 tænder tilbage er ligeledes størst i den ældste gruppe og andelene bliver gradvist mindre, jo yngre gruppen af svarpersoner er. Andelen, der har 20-27 tænder tilbage, er størst blandt de to midterste aldersgrupper, henholdsvis de 35-44-årige (34 %) og de 45-54-årige (33 %).

Tabel 11.2 Antal tænder tilbage i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ingen tænder tilbage	12	16	9	8	20	15	12
1-9 tænder tilbage	14	17	11	12	15	14	7
10-19 tænder tilbage	19	23	16	25	18	18	20
20-27 tænder tilbage	31	27	34	33	27	30	32
Alle tænder tilbage	24	17	30	22	19	23	19
<i>Antal</i>	1.105	150	500	234	291	116	269

Tabel 11.2 viser antallet af tænder, som svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har tilbage, fordelt på belastende livsomstændigheder.

I alt har 12 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 ingen tænder tilbage, og lidt under halvdelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har færre end 20 tænder tilbage. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der ikke har nogen tænder tilbage, er størst blandt personer med et stofbrug (20 %) efterfulgt af personer i fattigdom (15 %) og personer, som har et alkoholoverforbrug (16 %).

I alt 31 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har 20-27 tænder tilbage. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer, der har en psykisk lidelse (34 %) eller lever i hjemløshed (33 %).

Andelen med alle tænder tilbage er 24 %, og den er størst blandt personer, som har en psykisk lidelse (30 %). Andelen med alle tænder tilbage er mindst blandt personer med et alkoholoverforbrug (17 %).

Tablet 11.3 Andel, der har færre end 20 tænder tilbage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	45	56	36	44	53	47	49	5
Mænd	48	52	42	45	55	41	52	6
Kvinder	41	72	32	44	52	58	45	4
18-34 år	15	(40)	10	18	20	30	26	7
35-44 år	36	45	29	39	49	36	33	5
45-54 år	44	51	42	52	65	59	39	4
55-80 år	61	67	50	61	71	63	61	6
<i>Antal</i>	<i>1.105</i>	<i>150</i>	<i>500</i>	<i>234</i>	<i>291</i>	<i>116</i>	<i>269</i>	<i>9.717</i>

Tablet 11.3 viser andelen, der har færre end 20 tænder tilbage, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

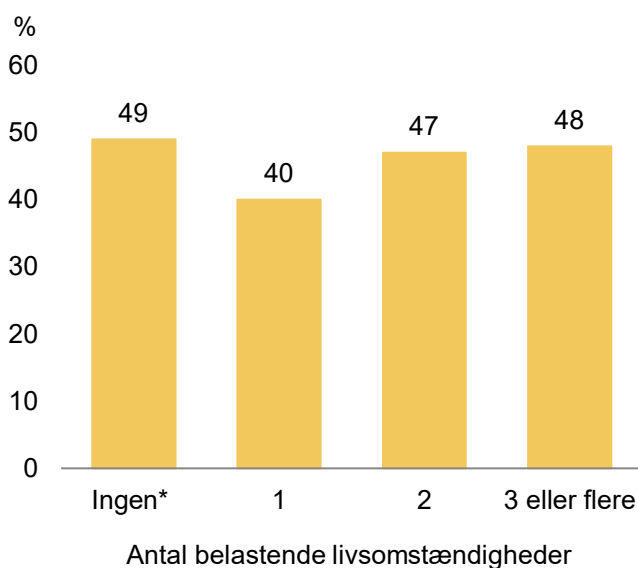
I alt har 45 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 færre end 20 tænder tilbage. Andelen blandt socialt udsatte er ni gange større end i den generelle befolkning, hvor andelen udgør 5 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder, ses den største andel med færre end 20 tænder tilbage blandt personer med et alkoholoverforbrug (56 %) og personer med et stofbrug (53 %).

Andelen i SUSY UDSAT 2022 med færre end 20 tænder tilbage er samlet set større blandt socialt udsatte mænd (48 %) end blandt socialt kvinder (41 %). Opgjort på belastende livsomstændigheder varierer det, om andelen er størst blandt kvinder eller blandt mænd.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen størst blandt de 55-80-årige (61 %). Andelen stiger med stigende alder.

Figur 11.1 Andel, der har færre end 20 tænder tilbage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 11.1 viser andelen, der har færre end 20 tænder tilbage, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Der er ikke væsentlige forskelle mellem de personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, eller som lever under 2 eller 3 eller flere belastende livsomstændigheder. Andelen er en smule mindre blandt personer, der lever under 1 belastende livsomstændighed (40 %).

Tandsmerter

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen i løbet af de seneste 14 dage har været generet af tandsmerter, med svarmulighederne 'Ja, meget generet', 'Ja, lidt generet' og 'Nej'.

Tabel 11.4 Andel, der har været meget generet af tandsmerter inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	12	16	12	19	17	30	8
Mænd	13	15	16	19	18	32	7
Kvinder	12	18	8	20	14	29	10
18-34 år	17	(10)	16	27	15	30	(17)
35-44 år	15	30	13	19	21	36	(12)
45-54 år	13	14	13	17	19	25	11
55-80 år	9	11	9	16	14	28	5
<i>Antal</i>	<i>1.090</i>	<i>150</i>	<i>497</i>	<i>228</i>	<i>287</i>	<i>113</i>	<i>268</i>

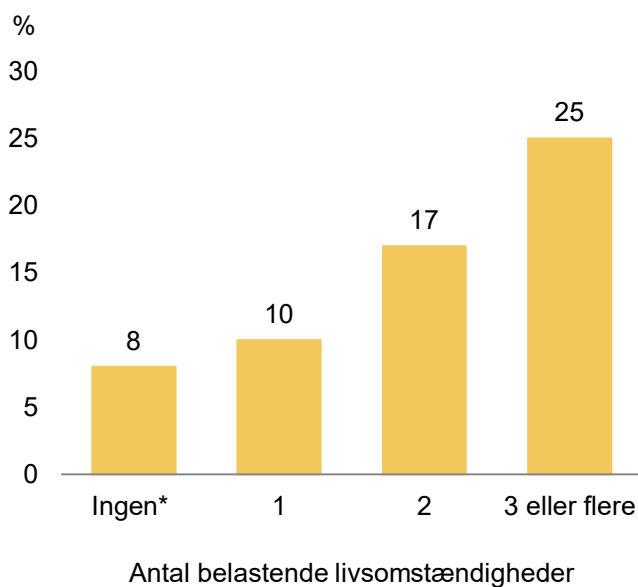
Tabel 11.4 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været meget generet af tandsmerter.

I alt har 12 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været meget generet af tandsmerter inden for de seneste 14 dage. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (30 %), hvor andelen er næsten dobbelt så stor sammenlignet med de øvrige belastende livsomstændigheder.

Samlet set i SUSY UDSAT 2022 er der ingen væsentlige forskelle på andelen blandt mænd (13 %) og blandt kvinder (12 %). Opgjort på belastende livsomstændigheder, varierer det, om andelen er størst blandt mænd eller blandt kvinder. Blandt personer, der har en psykisk lidelse, er andelen dobbelt så stor blandt mænd (16 %) sammenlignet med kvinder (8 %).

Sammenlignes aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 18-34-årige (17 %). Andelen falder med stigende alder.

Figur 11.2 Andel, der har været meget generet af tandsmerter inden for de seneste 14 dage, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 11.2 viser andelen, der har været meget generet af tandsmerter inden for de seneste 14 dage, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder.

Af figuren fremgår det, at andelen, der har været meget generet af tandsmerter inden for de seneste 14 dage, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er størst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (25 %), og mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (8 %).

Brug af tandlæge

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, om svarpersonen har været hos tandlægen inden for det seneste år, med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 11.5 Andel, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	53	40	57	48	48	45	53
Mænd	48	34	54	47	43	40	48
Kvinder	61	64	60	51	59	52	61
18-34 år	45	(40)	55	48	39	56	33
35-44 år	52	41	53	45	54	44	61
45-54 år	56	45	58	52	46	31	59
55-80 år	54	37	59	45	50	50	52
<i>Antal</i>	<i>1.109</i>	<i>151</i>	<i>501</i>	<i>234</i>	<i>293</i>	<i>117</i>	<i>272</i>

Tabel 11.5 viser andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

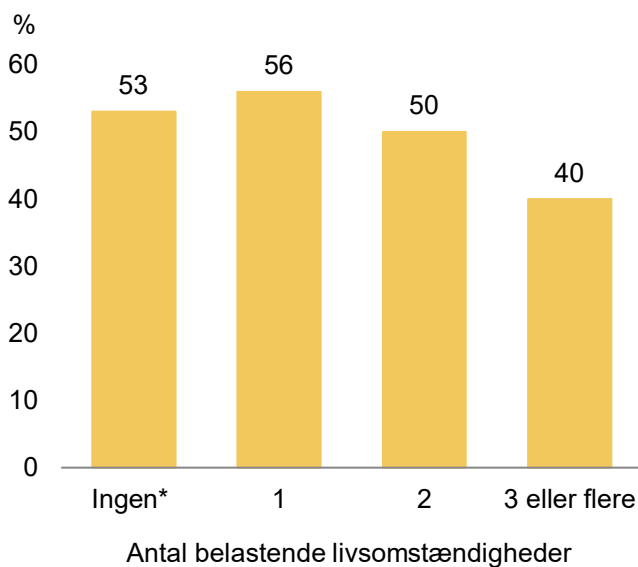
I alt har 53 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været hos tandlæge inden for det seneste år.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer med en psykisk lidelse (57 %). For de øvrige belastende livsomstændigheder har under halvdelen været til tandlægen inden for det seneste år.

Samlet set i SUSY UDSAT 2022 er andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, større blandt kvinder (61 %) end blandt mænd (48 %). Andelen er ligeledes større blandt kvinder end blandt mænd opgjort på de belastende livsomstændigheder – i særlig grad blandt personer med et alkoholoverforbrug, hvor andelen blandt kvinder er 64 %, og andelen blandt mænd er 34 %.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, mindst i den yngste aldersgruppe af 18-34-årige (45 %), mens der ikke er væsentlige forskelle mellem de øvrige tre aldersgrupper.

Figur 11.3 Andel, der har været til tandlægen inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 11.3 viser andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der er ikke væsentlige forskelle på andelen af svarpersoner, der lever under henholdsvis 1, 2 eller ikke lever under nogen belastende livsomstændigheder. Andelen er mindst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (40 %).

Udvikling

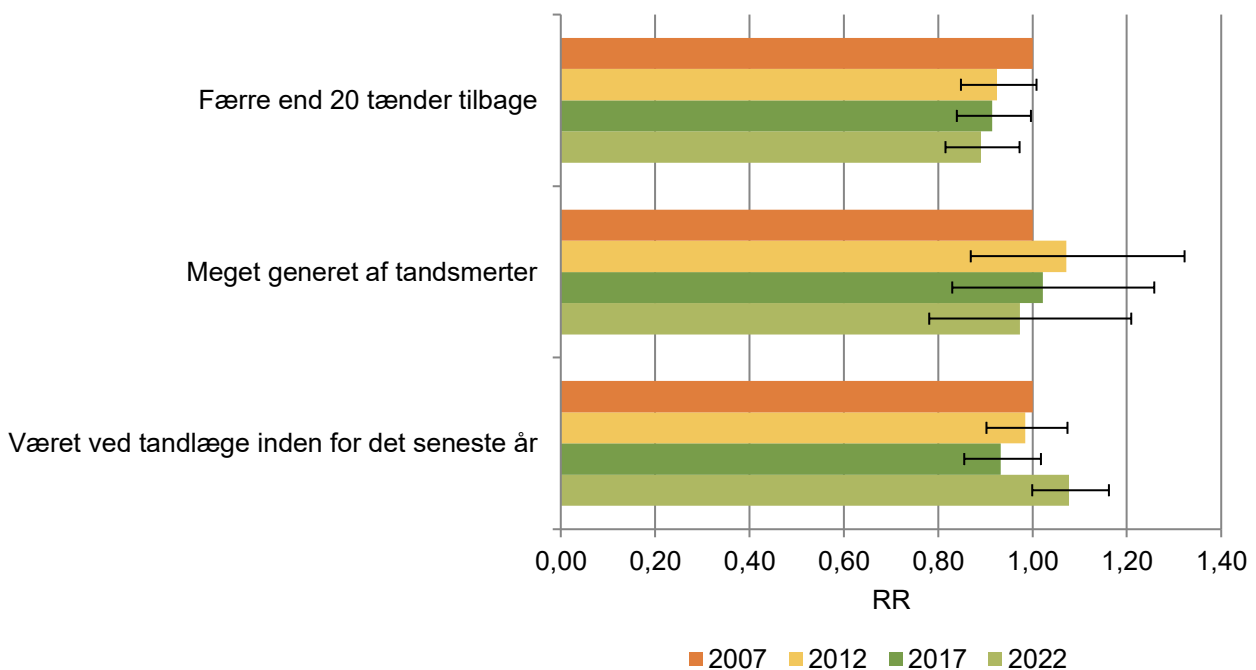
Den følgende tabel og figur beskriver udviklingen over tid for målene for tandsundhed i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Tabel 11.6 Mål for tandsundhed i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Færre end 20 tænder tilbage	45	43	42	45
Meget generet af tandsmerter	14	15	14	12
Været ved tandlæge inden for det seneste år	48	47	45	53

Tabel 11.6 viser andelen for tre mål for tandsundhed i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Af tabellen fremgår det, at andelen, der har færre end 20 tænder tilbage, er 45 % både i 2007 og i 2022. Ser man på andelen, der har været meget generet af tandsmerter, er den 14 % i både 2007 og 2017, mens den er 12 % i 2022. Andelen, der har været ved tandlæge inden for det seneste år, er 48 % i 2007, mens den er 53 % i 2022.

Figur 11.4 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for tandsundhed i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1).

Figur 11.4 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for tre mål, der belyser tandsundhed i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007. Det vil sige, at figuren viser udviklingen i den relative risiko i forhold til SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er sket et statistisk signifikant fald i forekomsten af at have færre end 20 tænder tilbage. For de øvrige mål ses ikke en statistisk signifikant ændring fra 2007 til 2022.

Opsamling: Tandsundhed

Der er en markant større andel blandt socialt udsatte mennesker, der har færre end 20 tænder tilbage, sammenlignet med den generelle befolkning. Andelen med færre end 20 tænder tilbage er således ni gange større blandt socialt udsatte mennesker (45 %) end i den generelle befolkning (5 %).

Socialt udsatte mænd er dårligere stillet i forhold til tandsundhed end socialt udsatte kvinder, både hvad angår antal tænder, men også når man ser på andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år. I alt 48 % blandt socialt udsatte mænd og 61 % blandt socialt udsatte kvinder har været hos tandlægen inden for det seneste år.

Mens andelen, der har færre end 20 tænder tilbage, stiger med stigende alder, er mønstret omvendt, når det handler om tandsmerter. Her er andelen størst i den yngste aldersgruppe (18-34 år), og andelen falder med stigende alder. Andelen, der har været hos tandlægen inden for det seneste år, er desuden mindst blandt de 18-34-årige.

For socialt udsatte mennesker ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at have færre end 20 tænder tilbage fra 2007 til 2022.

1. Petersen, P. E., Davidsen, M., Ekholm, O. & Christensen, A. I. (2019). Tandsundhed: Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2017. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

2. Udesen, C. H., Skaarup, C., Petersen M. N. S. & Ersbøll, A. K. E. (2020). Social ulighed i sundhed og sygdom. København: Sundhedsstyrelsen.

12 Brug af sundhedsvæsenet

Dette kapitel handler om socialt udsatte menneskers brug af sundhedsvæsenet. Samlet set tyder forskningen på, at mennesker i social udsathed i mange tilfælde har et merforbrug af sundhedsvæsenet (1). Dog er det vigtigt at holde sig for øje, at socialt udsatte menneskers merforbrug af sundhedsvæsenet ikke nødvendigvis er et udtryk for, at deres helbredsmæssige behov bliver imødekommet (1). Socialt udsatte mennesker møder nemlig en lang række barrierer i deres adgang til sundhedsydelser og sundhedsindsatser, som blandt andet skyldes sundhedsvæsenets komplekse organisering, høje grad af specialisering, begrænsede åbningstider, krav om tidsbestilling og en række indirekte krav, som kan være vanskelige for socialt udsatte mennesker at leve op til (1, 2).

Kapitlet afdækker fire emner.

Det første emne omhandler kontakten til alment praktiserende læge.

Det andet emne omhandler brugen af det psykiatriske sundhedsvæsen, herunder oplevelser af at blive afvist i psykiatrien, indlæggelse på psykiatriske afdelinger/hospital og besøg på psykiatrisk akutmodtagelse.

Det tredje emne omhandler brugen af det somatiske sundhedsvæsen, herunder indlæggelse på somatiske hospitaler og besøg på somatisk akutmodtagelse.

Det fjerde underemne omhandler tilbud om alkohol- eller stofbehandling.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for målene i dette kapitel, da spørgsmålsformuleringerne om brugen af sundhedsvæsenet i SUSY UDSAT 2022 er forskellige fra formuleringerne i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Kontakt med alment praktiserende læge

I SUSY UDSAT 2022 er kontakten til alment praktiserende læge undersøgt ved at spørge, om svarpersonerne inden for de seneste tre måneder har været i kontakt med alment praktiserende læge, med svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tablet 12.1 Andel, der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	70	70	73	67	64	63	71
Mænd	67	67	70	65	65	62	66
Kvinder	76	81	77	72	62	64	79
18-34 år	66	(56)	71	59	63	59	71
35-44 år	68	55	76	64	60	67	67
45-54 år	69	66	71	68	62	54	80
55-80 år	73	84	74	73	71	70	68
<i>Antal</i>	<i>1.104</i>	<i>148</i>	<i>502</i>	<i>230</i>	<i>286</i>	<i>116</i>	<i>271</i>

I tabel 12.1 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

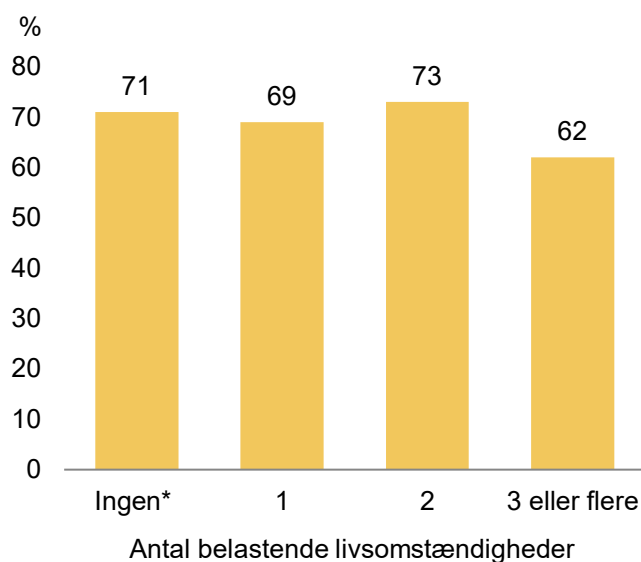
I alt har 70 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været i kontakt med en alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med en psykisk lidelse (73 %).

I forhold til køn ses det, at andelen er større blandt socialt udsatte kvinder (76 %) end blandt socialt udsatte mænd (67 %). Samme tendens gør sig gældende, når man ser på de enkelte belastende livsomstændigheder, på nær for personer med et stofbrug, hvor andelen er større blandt mænd (65 %) end blandt kvinder (62 %).

Andelen, der har været i kontakt med en alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, stiger med stigende alder. Således ses den største andel blandt de 55-80-årige (73 %).

Figur 12.1 Andel, der har været i kontakt med en alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 12.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været i kontakt med en alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at der ikke er nogen entydig sammenhæng mellem antallet af belastende livsomstændigheder og andelen, der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder. Det ses dog, at andelen er mindst blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (62 %).

Brug af psykiatrisk sundhedsvæsen

Dette emne omhandler om brugen af det psykiatriske sundhedsvæsen, herunder oplevelser med afvisning i psykiatrisk behandling, indlæggelser og akutmodtagelsesbesøg.

Har oplevet at blive afvist i psykiatrien

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for det seneste år har oplevet at blive afvist i at modtage psykiatrisk behandling (fx psykiatrisk akutmodtagelse/ambulatorium), hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tablet 12.2 Har oplevet at blive afvist i psykiatrien inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022, fordelt på antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonerne. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Antal belastende livsomstændigheder			
		Ingen*	1	2	3 eller flere
Ja	10	4	8	16	24
Nej	90	96	92	84	76
<i>I alt</i>	<i>1.097</i>	<i>269</i>	<i>452</i>	<i>246</i>	<i>95</i>

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Tablet 12.2 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne har oplevet at blive afvist i at modtage psykiatrisk behandling, eksempelvis på psykiatrisk akutmodtagelse eller ambulatorium, inden for det seneste år. Samtlige svarpersoner er blevet stillet spørgsmålet, hvilket betyder, at nogen af dem, der har svaret 'Nej', givetvis ikke har forsøgt at opsøge psykiatrien.

Af tabellen fremgår det, at 10 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har oplevet at blive afvist i at modtage psykiatrisk behandling inden for det seneste år.

Desuden viser tabellen, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Det vil sige, at andelen er mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (4 %), mens den største andel ses blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (24 %).

Indlæggelse på psykiatrisk hospital/afdeling

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for de seneste tre måneder har været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling, hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tablet 12.3 Andel, der har været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	8	13	14	10	9	9	3
Mænd	7	13	14	8	12	10	3
Kvinder	9	(13)	14	13	(4)	(5)	(4)
18-34 år	14	(40)	22	16	17	(7)	(0)
35-44 år	10	(13)	15	(8)	9	21	(9)
45-54 år	8	12	12	10	9	(4)	(3)
55-80 år	5	(8)	9	(5)	(2)	(0)	(3)
<i>Antal</i>	<i>1.040</i>	<i>134</i>	<i>481</i>	<i>217</i>	<i>265</i>	<i>104</i>	<i>260</i>

I tabel 12.3 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling inden for de seneste tre måneder.

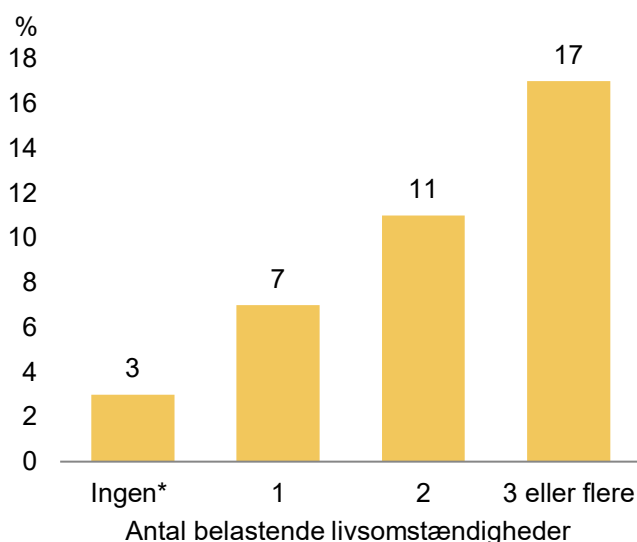
I alt 8 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været indlagt på psykiatrisk afdeling/hospital inden for de seneste tre måneder.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med en psykisk lidelse (14 %) og personer med et alkoholoverforbrug (13 %).

Der ses ingen væsentlig forskel i andelen mellem mænd og kvinder.

I forhold til alder ses det, at andelen falder med stigende alder, fra 14 % blandt de 18-34-årige til 5 % blandt de 55-80-årige.

Figur 12.2 Andel, der har været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 12.2 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling inden for de seneste tre måneder, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således er andelen mindst blandt svarpersoner, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (3 %), og størst blandt svarpersoner, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (17 %).

Psykiatriske akutmodtagelsesbesøg

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for de seneste tre måneder har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse/skadestue, hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tablet 12.4 Andel, der har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	8	14	13	10	9	10	3
Mænd	8	13	14	9	11	10	3
Kvinder	8	(14)	12	11	(5)	(10)	(4)
18-34 år	15	(22)	23	12	17	(7)	(0)
35-44 år	11	17	13	14	14	19	(3)
45-54 år	9	17	13	11	6	(11)	(6)
55-80 år	4	(8)	7	(2)	(0)	(0)	(3)
<i>Antal</i>	<i>1.037</i>	<i>133</i>	<i>477</i>	<i>215</i>	<i>265</i>	<i>103</i>	<i>260</i>

I tabel 12.4 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

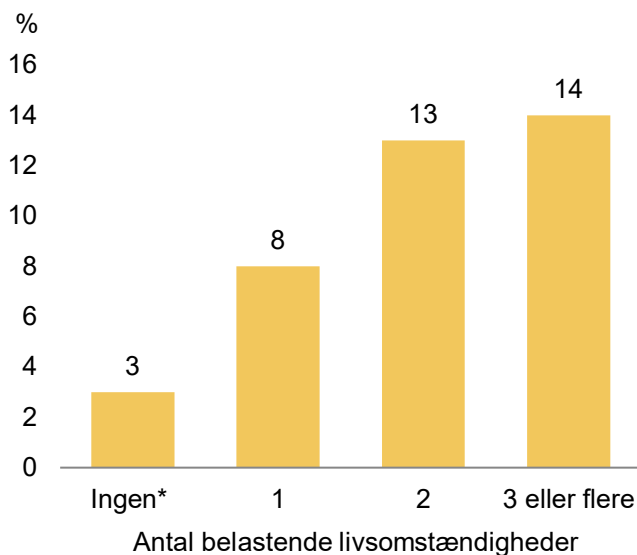
Af tabellen fremgår det, at i alt 8 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et alkoholoverforbrug (14 %) og med en psykisk lidelse (13 %).

Der ses ikke nogen væsentlig kønsforskel i andelen, der har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse/skadestue inden for de seneste tre måneder.

I forhold til alder ses det, at andelen falder med stigende alder fra 15 % blandt de 18-34-årige til 4 % blandt de 55-80-årige.

Figur 12.3 Andel, der har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 12.3 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har været i kontakt med psykiatrisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således er andelen mindst blandt svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (3 %), og størst blandt svarpersoner, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (14 %).

Brug af somatisk sundhedsvæsen

Dette emne omhandler brugen af det somatiske sundhedsvæsen, herunder indlæggelser og akutmodtagelsesbesøg.

Indlæggelse på somatisk hospital

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for de seneste tre måneder har været indlagt på et somatisk hospital med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tablet 12.5 Andel, der har været indlagt på et somatisk hospital inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændighed, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	13	29	12	17	19	13	8
Mænd	13	28	13	14	22	18	9
Kvinder	12	33	12	24	15	(7)	7
18-34 år	10	(22)	14	17	16	(12)	(0)
35-44 år	14	30	15	16	20	(14)	(9)
45-54 år	12	23	10	16	17	17	8
55-80 år	14	34	11	17	25	(10)	10
<i>Antal</i>	<i>1.040</i>	<i>135</i>	<i>469</i>	<i>218</i>	<i>270</i>	<i>104</i>	<i>262</i>

Tablet 12.5 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har været indlagt på et somatisk hospital inden for de seneste tre måneder, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

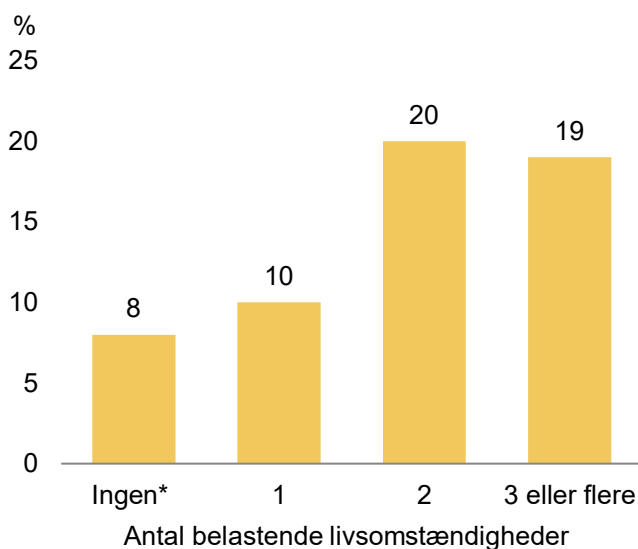
Af tabellen fremgår det, at i alt 13 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været indlagt på et somatisk hospital inden for de seneste tre måneder.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer med et alkoholoverforbrug (29 %).

Samlet set er der ikke en væsentlig forskel mellem kønnene, idet andelen blandt socialt udsatte mænd er 13 %, mens den blandt socialt udsatte kvinder er 12 %. Dog er der større variation mellem kønnene, når man ser på de enkelte belastende livsomstændigheder. Den største forskel mellem kønnene ses blandt personer i hjemløshed, hvor andelen blandt mænd er 14 %, mens den blandt kvinder er 24 %.

I forhold til alder er andelen en anelse højere blandt de 35-44-årige (14 %) og de 55-80-årige (14 %) end blandt de øvrige to aldersgrupper.

Figur 12.4 Andel, der har været indlagt på et somatisk hospital inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 12.4 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har været indlagt på et somatisk hospital inden for de seneste tre måneder, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Af figuren fremgår det, at de mindste andele ses blandt de svarpersoner, der lever under 1 (10 %) eller ingen af de undersøgte belastende livsomstændigheder (8 %). De største andele ses blandt personer, der lever under 2 (20 %) eller 3 eller flere (19 %) belastende livsomstændigheder.

Somatisk akutmodtagelsesbesøg

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for de seneste tre måneder har været i kontakt med somatisk akutmodtagelse, hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 12.6 Andel, der har været i kontakt med en somatisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige SUSY UDSAT 2022
Total	16	39	18	20	21	20	8
Mænd	16	39	17	17	23	21	8
Kvinder	17	38	21	27	19	19	9
18-34 år	22	(44)	31	23	30	26	(4)
35-44 år	18	47	18	20	23	24	(12)
45-54 år	14	34	13	18	17	(11)	11
55-80 år	14	37	17	20	17	(18)	6
<i>Antal</i>	<i>1.039</i>	<i>136</i>	<i>473</i>	<i>219</i>	<i>267</i>	<i>106</i>	<i>261</i>

Tabel 12.6 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været i kontakt med en somatisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

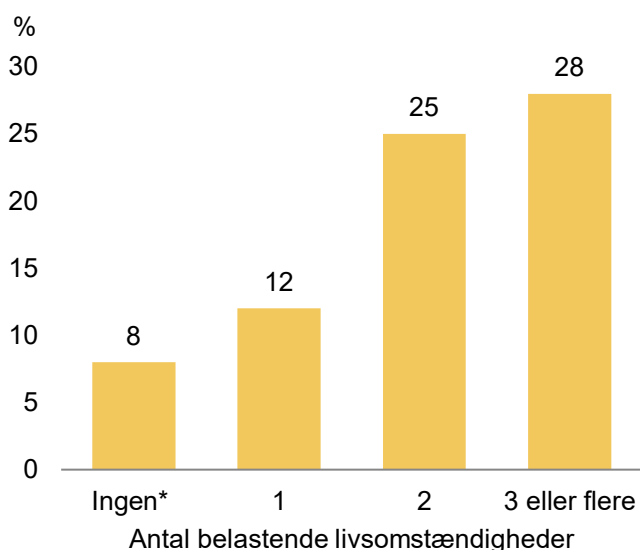
I alt 16 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været i kontakt med en somatisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer med et alkoholoverforbrug (39 %).

Samlet set er der ikke væsentlig forskel i andelen, der har været i kontakt med somatisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, blandt socialt udsatte mænd (16 %) og socialt udsatte kvinder (17 %). Dog er kønsforskellen større, når der ses på de enkelte belastende livsomstændigheder. Her er forskellen mellem kønnene størst blandt personer i hjemløshed, hvor andelen blandt mænd er 17 %, mens den blandt kvinder er 27 %.

I forhold til alder ses det, at andelen er størst i den yngste aldersgruppe af 18-34-årige (22 %).

Figur 12.5 Andel, der har været i kontakt med en somatisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 12.5 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har været i kontakt med en somatisk akutmodtagelse inden for de seneste tre måneder, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 8 %, mens andelen er 28 % for svarpersoner, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder.

Har modtaget tilbud om alkohol- eller stofbehandling

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de nogensinde har modtaget tilbud om behandling for alkohol- og stofmisbrug, herunder ambulante behandling (alkohol-/stofbehandling, substitutionsbehandling, afgiftning), døgnbehandling eller andet. Svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej', ligesom svarpersonerne havde mulighed for at skrive, hvilken anden type behandling de har fået tilbud om.

Tabel 12.7 Andel, der nogensinde har modtaget tilbud om forskellige typer af behandling for alkohol- eller stofmisbrug, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Mænd	Kvinder	18-34 år	35-44 år	45-54 år	55-80 år
Ambulant behandling	44	47	39	37	49	48	40
Døgnbehandling	28	31	25	28	33	30	25
Andet	4	4	5	6	6	6	1
<i>Antal</i>	<i>1.090</i>	<i>687</i>	<i>391</i>	<i>160</i>	<i>198</i>	<i>298</i>	<i>428</i>

Tabel 12.7 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har svaret ja til nogensinde at have modtaget forskellige tilbud om behandling for alkohol- eller stofmisbrug, fordelt på køn og alder.

Af tabellen fremgår det, at i alt 44 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT har modtaget tilbud om ambulante behandling, 28 % har modtaget tilbud om døgnbehandling, og 4 % har modtaget et andet tilbud om behandling for alkohol- eller stofmisbrug.

I forhold til køn ses det, at andelen er større blandt socialt udsatte mænd end blandt socialt udsatte kvinder for både tilbud om ambulante behandling, døgnbehandling og anden behandling.

I forhold til alder ses den største andel, der har modtaget tilbud om ambulante behandling, blandt de 35-44-årige (49 %) og de 45-54-årige (48 %), og for tilbud om døgnbehandling ses den største andel blandt de 35-44-årige (33 %).

Opsamling: Brug af sundhedsvæsenet

Det er ikke muligt at sammenligne socialt udsatte menneskers brug af sundhedsvæsenet med den generelle befolknings brug.

For de fleste mål for brugen af sundhedsvæsenet ses ikke store forskelle mellem socialt udsatte mænd og socialt udsatte kvinder. Dog er der en større andel af socialt udsatte kvinder (76 %) end socialt udsatte mænd (67 %), der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder.

Når brug af sundhedsvæsenet opgøres på belastende livsomstændigheder, ses det, at personer med et alkoholoverforbrug har haft hyppigere kontakt med sundhedsvæsenet sammenlignet med de øvrige belastende livsomstændigheder. Overordnet set er der en tendens til, at jo flere belastende livsomstændigheder, svarpersonen lever under, des større brug af sundhedsvæsenet har de. Dog med undtagelse af andelen af svarpersoner, der har været i kontakt med alment praktiserende læge inden for de seneste tre måneder, hvor der ikke ses nogen entydig sammenhæng mellem antallet af belastende livsomstændigheder og kontakt til alment praktiserende læge.

I forhold til alder ses ikke nogen entydig tendens på tværs af målene for brug af sundhedsvæsenet. Dog ses det, at andelen er størst i den yngste aldersgruppe (18-34-årige) hvad angår at have været i kontakt med henholdsvis psykiatrisk (15 %) og somatisk akutmodtagelse (22 %) og at have været indlagt på psykiatrisk hospital/afdeling (14 %).

1. Pedersen, P. V., Christoffersen, N. B., Møller, S. R. & Davidsen, M. (2023). Dødelighed og brug af sundhedsvæsenet blandt socialt udsatte mennesker i Danmark. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

2. Christoffersen, N. B., Nilou, F. E., Ahlmark, N. G. & Pedersen, P. V. (2022). Sundhedsindsatser målrettet socialt udsatte mennesker – udvalgte eksempler. København: Sundhedsstyrelsen.

13 COVID-19

Dette kapitel omhandler COVID-19. Under COVID-19-pandemien blev der i marts 2020 indført en række tiltag i Danmark for at begrænse smittespredningen, belastningen af sygehusvæsenets kapacitet og ikke mindst de menneskelige omkostninger i form af svære sygdomsforløb og dødsfald (1). Tiltagene bestod blandt andet i hjemsendelse af alle offentligt ansatte, der ikke varetog samfundskritiske funktioner, og lukning af institutioner, skoler og lignende. COVID-19-pandemien skabte et øget pres på både sundhedsvæsenet og andre dele af velfærdssamfundet, som påvirkede befolkningen på forskellig vis (1).

SUSY UDSAT 2022-dataindsamlingen blev gennemført, da der ikke længere var restriktioner i samfundet. Spørgeskemaet indeholdt en række spørgsmål relateret til COVID-19 for at belyse, hvordan socialt udsatte menneskers blev påvirket af pandemien blandt andet hvad angår adgang til vaccination og sundhedsydelse.

Kapitlet afdækker fire emner.

Det første emne omhandler smitte med COVID-19 blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022.

Det andet emne omhandler indlæggelser grundet COVID-19 blandt svarpersonerne.

Det tredje emne omhandler tilbud om vaccination og modtagelse af vaccination mod COVID-19 blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022.

Det fjerde emne omhandler svarpersonernes adgang til nødvendige sundhedsydelser under COVID-19-pandemien.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for målene i dette kapitel, da spørgsmålene ikke indgik i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Har haft COVID-19

I SUSY UDSAT 2022 undersøges dette emne gennem spørgsmålet: 'Har du nogensinde haft COVID-19?', med svarmulighederne 'Ja, bekræftet med en positiv test', 'Ja, det er jeg overbevist om, men jeg blev ikke testet', 'Nej' og 'Ved ikke'.

Tabel 13.1 Smitte med COVID-19, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja, bekræftet med en positiv test	35	26	34	38	31	32	35
Ja, det er jeg overbevist om, men jeg blev ikke testet	4	11	4	5	6	4	2
Nej	54	57	55	48	56	58	55
Ved ikke	8	6	7	9	7	6	8
<i>Antal</i>	<i>1.107</i>	<i>151</i>	<i>504</i>	<i>234</i>	<i>291</i>	<i>117</i>	<i>272</i>

Tabel 13.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt man har haft COVID-19, fordelt på belastende livsomstændigheder.

I alt har 35 % af svarpersonerne haft COVID-19, hvor det er blevet bekræftet med en positiv test, og 4 % er overbevist om, at de har haft COVID-19, men er ikke blevet testet. Det ses også, at 54 % ikke har haft COVID-19, mens 8 % har svaret, at de ikke ved, om de har haft COVID-19.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der har haft COVID-19 og har fået det bekræftet via en test, er størst blandt personer i hjemløshed (38 %) og mindst blandt personer med et alkoholoverforbrug (26 %). Andelen, der ikke har haft COVID-19, er mindst blandt personer i hjemløshed (48 %) og er ellers nogenlunde ens for de øvrige typer af belastninger (fra 55 %-58 %).

Indlæggelse på grund af COVID-19

I SUSY UDSAT 2022 undersøges dette emne gennem spørgsmålet: 'Har du været indlagt på grund af COVID-19?', med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 13.2 Indlæggelse på grund af COVID-19, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja	5	5	4	8	4	2	8
Nej	95	95	96	92	96	98	92
<i>Antal</i>	<i>418</i>	<i>56</i>	<i>189</i>	<i>100</i>	<i>107</i>	<i>42</i>	<i>98</i>

Tabel 13.2 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har været indlagt på grund af COVID-19.

I alt har 5 % været indlagt på grund af COVID-19, mens 95 % ikke har været indlagt på grund af COVID-19.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der har været indlagt på grund af COVID-19, er størst blandt personer i hjemløshed (8 %) og blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (8 %), hvilket beskriver de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

Vaccination mod COVID-19

Dette emne omhandler vaccination mod COVID-19. I SUSY UDSAT 2022 undersøges dette emne gennem spørgsmålet: 'Er du blevet tilbudt vaccine mod COVID-19?', med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'. Dernæst spørges der til, om svarpersonen har taget imod tilbuddet om vaccination med svarmulighederne 'Ja, 1 gang', 'Ja, 2 gange', 'Ja, 3 gange' og 'Nej'. Ja-svarene er lagt sammen i tabel 13.3, så den viser dem, der har svaret 'Ja' uanset, hvor mange gange, de har modtaget vaccination.

Tabel 13.3 Tilbud om vaccination mod COVID-19 i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja	96	95	98	93	96	96	96
Nej	4	5	2	7	4	4	4
<i>Antal</i>	<i>1.104</i>	<i>149</i>	<i>501</i>	<i>232</i>	<i>289</i>	<i>116</i>	<i>271</i>

Tabel 13.3 viser svarfordelingen for spørgsmålet om, hvorvidt man har fået tilbud om vaccination mod COVID-19.

I alt har 96 % modtaget tilbud om vaccination, mens 4 % ikke har fået tilbud om vaccination mod COVID-19. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der ikke har fået tilbudt vaccination, er størst blandt personer, der lever i hjemløshed (7 %).

Tabel 13.4 Vaccination mod COVID-19, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja	91	88	91	82	88	85	94
Nej	10	12	9	18	12	14	6
<i>Antal</i>	<i>1.051</i>	<i>139</i>	<i>486</i>	<i>213</i>	<i>276</i>	<i>111</i>	<i>256</i>

Tabel 13.4 viser andelen, der henholdsvis er, og ikke er, blevet vaccineret mod COVID-19 i SUSY UDSAT 2022, fordelt på belastende livsomstændigheder.

I alt er 91 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 blevet vaccineret, mens 10 % ikke er.

Opdelt på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der er blevet vaccineret mod COVID-19, er størst blandt personer med en psykisk lidelse (91 %) og øvrige i SUSY UDSAT 2022 (94 %), som beskriver de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

Adgang til sundhedsydelse under COVID-19-pandemien

I SUSY UDSAT 2022 undersøges adgang til sundhedsydelse under COVID-19-pandemien ved at spørge, om svarpersonerne sammenlignet med før COVID-19-pandemien har oplevet forbedret, forringet eller samme adgang til henholdsvis praktiserende læge; rusmiddel-/substitutionsbehandling; indlæggelse eller ambulante behandling på hospital; akutmodtagelse/skadestue; og andre sundhedsydelser. Svarpersonerne havde også mulighed for at svare 'ikke relevant', hvis de ikke har haft brug for den pågældende sundhedsydelse.

Tabel 13.5 Adgang til sundhedsydelser under COVID-19-pandemien i SUSY UDSAT 2022. Procent

	Praktiserende læge	Rusmiddel-/substitutionsbehandling	Indlæggelse eller ambulante behandling på hospital	Akutmodtagelse/skadestue	Andre sundhedsydelser
Forbedret adgang	3	2	2	2	1
Forringet adgang	17	7	7	5	4
Samme adgang	44	20	21	19	8
Ikke relevant	36	72	70	74	87
<i>Antal</i>	<i>1.057</i>	<i>1.013</i>	<i>1.017</i>	<i>1.015</i>	<i>746</i>

Tabel 13.5 viser svarfordelingen på spørgsmålet om, hvordan svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har oplevet adgangen til sundhedsydelser under COVID-19-pandemien.

Det fremgår af tabellen, at en lille andel af svarpersonerne har oplevet en forbedret adgang under pandemien (1-3 %), og at en relativt stor andel ikke har haft brug for de pågældende sundhedsydelser.

I alt 17 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har oplevet forringet adgang til deres praktiserende læge under COVID-19-pandemien, og 7 % har oplevet forringet adgang til henholdsvis rusmiddel-/substitutionsbehandling og indlæggelse eller ambulante behandling på hospital.

Der er desuden 44 %, som har oplevet samme adgang til deres alment praktiserende læge som før COVID-19-pandemien.

Opsamling: COVID-19

Lidt over halvdelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har ikke haft COVID-19, mens lidt mere end en tredjedel har haft COVID-19. Der er kun en lille andel, som har været indlagt på grund af COVID-19.

Langt størstedelen af svarpersonerne (96 %) er blevet tilbudt vaccination mod COVID-19, og ud af dem har de fleste taget imod tilbuddet (91 %).

Næsten en femtedel af svarpersonerne har oplevet forringet adgang til deres praktiserende læge under pandemien, mens lidt under halvdelen har oplevet den samme adgang som før COVID-19-pandemien.

1. Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Møller, S. R., Román, J. E. I., Kragelund, K., Christensen, A. I. & Ekholm, O. (2022). Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021. København: Sundhedsstyrelsen.

14 Sundhedsadfærd

I dette kapitel belyses forskellige aspekter af socialt udsatte menneskers sundhedsadfærd.

Sundhedsadfærd kan overordnet set defineres som de vaner, aktiviteter og den adfærd, der influerer på menneskets sundhed og helbred (1). Der kan både være tale om bevidst adfærd, som afspejler et reflekteret valg med henblik på at bevare eller forbedre sundheden eller undgå sygdom, men der kan også være tale om mere vanemæssig adfærd uden egentlige overvejelser om de sundheds- eller helbredsmæssige konsekvenser (2). Der ses desuden en social ulighed i sundhedsadfærd, idet den enkeltes sundhedsadfærd hænger sammen med vedkommendes socioøkonomisk status og generelle levevilkår (3).

I SUSY UDSAT 2022 undersøges tre emner inden for sundhedsadfærd, nemlig rygning, alkoholforbrug og motion. Rygning er den forebyggelige enkeltfaktor, der har størst betydning for dødeligheden i Danmark (4), og rygning øger risikoen for en lang række alvorlige sygdomme, herunder lungekræft, kronisk obstruktiv lungesygdom (KOL) og hjertekarsygdomme (4-6). Alkohol er ligeledes en væsentlig forebyggelig risikofaktor, som har stor betydning for dødeligheden i Danmark, og som er hel eller delvis årsag til mere end 200 sygdomme og tilstande, herunder afhængighed, skrumpelever, knogleskørhed, søvnforstyrrelser og en lang række kræftformer (4,7-9). Desuden kan et overforbrug af alkohol have psykosociale konsekvenser i form af øget risiko for ulykker, vold og selvmord (4, 10-12). Desuden oplever personer med lav socioøkonomisk status i højere grad negative helbredsmæssige konsekvenser af deres alkoholforbrug end personer med høj socioøkonomisk status (4,13). Fysisk aktivitet – forstået som et bredt spektrum af aktiviteter fra hård motion til gåture og havearbejde – forebygger en lang række sygdomme og tilstande, herunder type 2-diabetes og hjertekarsygdomme (4, 14).

Kapitlet afdækker tre emner.

Det første emne omhandler rygning, herunder hyppigheden og omfanget af rygning blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022.

Det andet emne omhandler alkoholforbrug.

Det tredje emne omhandler motion.

Rygning

Dette emne omhandler om rygning, herunder daglig rygning og rygning af 15 cigaretter eller flere om dagen.

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de ryger cigaretter, cigarer, cerutter eller pipe. Hertil var svarmulighederne 'Ja, hver dag', 'Ja, mindst én gang om ugen (men ikke hver dag)', 'Ja, sjældnere end hver uge', 'Nej, jeg er holdt op' og 'Nej, jeg har aldrig røget'.

Tablet 14.1 Rygning af cigaretter, cigarer, cerutter eller pipe, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja, hver dag	61	80	58	75	81	80	48
Ja, mindst én gang om ugen	2	3	2	3	2	1	1
Ja, sjældnere end hver uge	2	0	2	1	0	0	3
Nej, jeg er er holdt op	20	11	21	11	12	11	27
Nej, jeg har aldrig røget	16	6	17	10	5	8	21
<i>Antal</i>	<i>1.115</i>	<i>153</i>	<i>504</i>	<i>236</i>	<i>294</i>	<i>119</i>	<i>273</i>

Tablet 14.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt og hvor ofte svarpersonerne ryger cigaretter, cigarer, cerutter eller pipe, fordelt på belastende livsomstændigheder.

Af tabellen fremgår det, at 61 % af svarpersonerne ryger dagligt, mens 20 % er holdt op, og 16 % angiver aldrig at have røget. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at især gruppen af øvrige i SUSY UDSAT har angivet, at de enten aldrig har røget (21 %) eller er holdt op (27 %).

Daglig rygning

Tablet 14.2 Andel, der ryger dagligt, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	61	80	58	75	81	80	48	14
Mænd	66	82	65	77	82	79	53	15
Kvinder	54	76	51	72	79	80	40	13
18-34 år	62	(100)	58	74	82	75	50	12
35-44 år	63	85	59	76	80	74	55	11
45-54 år	68	89	67	76	82	(97)	52	17
55-80 år	55	69	48	74	79	77	45	15
<i>Antal</i>	<i>1.115</i>	<i>153</i>	<i>504</i>	<i>236</i>	<i>294</i>	<i>119</i>	<i>273</i>	<i>9.828</i>

I tabel 14.2 ses andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der dagligt ryger enten cigaretter, cigarer, cerutter eller pibe, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden ses tal for SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

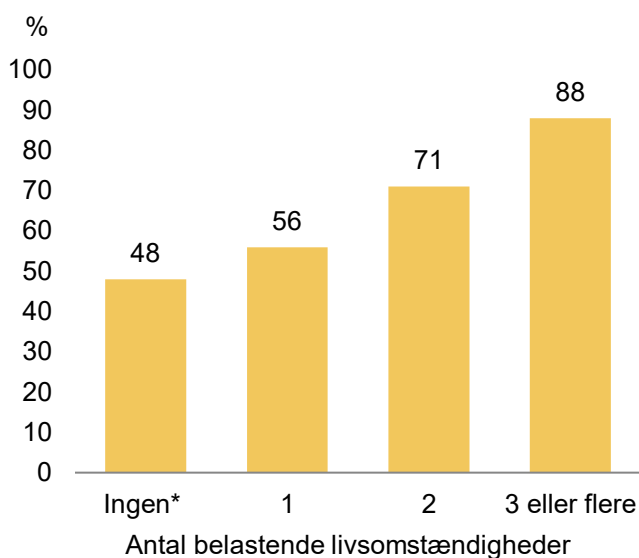
Af tabellen fremgår det, at i alt 61 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 ryger dagligt, hvilket er en markant større andel end i den generelle befolkning, hvor i alt 14 % ryger dagligt.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele af daglige rygere blandt socialt udsatte personer med et stofbrug (81 %), personer med et alkoholoverforbrug (80 %), personer, der lever i fattigdom (80 %), samt personer, der lever i hjemløshed (75 %).

Både samlet set og på tværs af de belastende livsomstændigheder (med undtagelse af personer i fattigdom) ses det, at andelen, der ryger dagligt, er større blandt socialt udsatte mænd end blandt socialt udsatte kvinder.

I forhold til alder ses den største andel blandt de 45-54-årige (68 %).

Figur 14.1 Andel, der ryger dagligt, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 14.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ryger dagligt, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen, der ryger dagligt, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For svarpersoner, som ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen således 48 %, mens andelen er 88 % for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder.

Ryger 15 cigaretter eller flere om dagen

I SUSY UDSAT 2022 bliver svarpersonerne spurgt, om de ryger cigaretter, cigarer, cerutter og pipe. De svarpersoner, der har svaret ja til dette, bliver herefter spurgt: 'Hvis du ryger cigaretter hver dag: Hvor meget ryger du om dagen?', hvortil svarpersonerne kan skrive et tal.

Tabel 14.3 Andel, der ryger 15 eller flere cigaretter om dagen, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	39	59	37	55	50	54	33	7
Mænd	45	61	45	57	53	56	38	8
Kvinder	30	52	29	51	45	54	25	5
18-34 år	37	(63)	40	58	49	50	29	5
35-44 år	39	60	35	52	47	53	38	6
45-54 år	48	64	43	58	53	(61)	41	9
55-80 år	35	54	32	51	50	57	30	7
<i>Antal</i>	<i>950</i>	<i>126</i>	<i>431</i>	<i>194</i>	<i>227</i>	<i>90</i>	<i>242</i>	<i>9.811</i>

Tabel 14.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der dagligt ryger 15 eller flere cigaretter, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

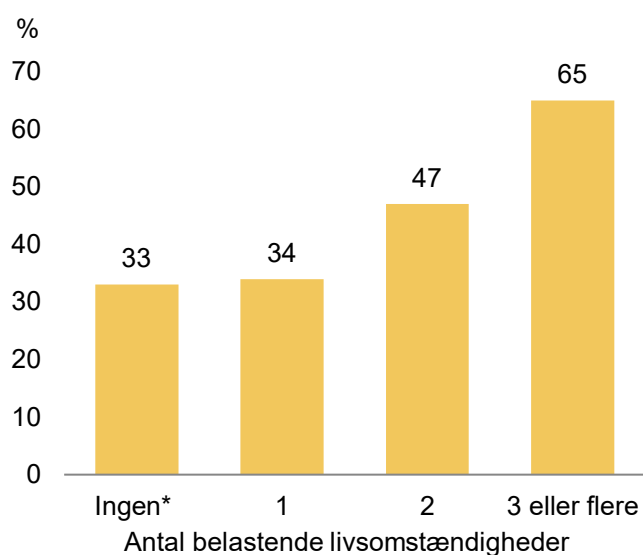
Der er en markant større andel, der ryger 15 eller flere cigaretter dagligt, blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 (39 %) end i den generelle befolkning (7 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et alkoholoverforbrug (59 %), personer i hjemløshed (55 %), personer i fattigdom (54 %) og personer med et stofbrug (50 %).

Der ses en kønsforskel i andelen, der ryger 15 eller flere cigaretter dagligt. Andelen er således større blandt socialt udsatte mænd (45 %) end blandt socialt udsatte kvinder (30 %). Denne kønsforskel ses også på tværs af de belastende livsomstændigheder.

I forhold til alder ses den største andel blandt de 45-54-årige (48 %).

Figur 14.2 Andel, der ryger 15 eller flere cigaretter om dagen, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 14.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ryger 15 eller flere cigaretter dagligt, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen er større blandt personer, der lever under henholdsvis 2 eller 3 eller flere belastende livsomstændigheder, sammenlignet med personer, der lever under færre belastninger.

Alkoholforbrug

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, hvor tit de drikker alkohol, hvortil svarmulighederne var 'Aldrig', 'Højest én gang om måneden', '2-4 gange om måneden', '2-3 gange om ugen' og '4 gange om ugen eller oftere'.

Tabel 14.4 Hyppighed af alkoholforbrug, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Aldrig	40	0	39	35	38	43	48
Højest én gang om måneden	19	0	20	18	14	15	23
2-4 gange om måneden	12	0	12	15	14	12	12
2-3 gange om ugen	10	0	11	10	9	6	10
4 gange om ugen eller oftere	19	100	17	22	24	24	7
<i>Antal</i>	<i>1.116</i>	<i>154</i>	<i>505</i>	<i>234</i>	<i>294</i>	<i>120</i>	<i>271</i>

Tabel 14.4 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvor ofte svarpersonen drikker alkohol, fordelt på belastende livsomstændigheder.

Af tabellen fremgår det, at over halvdelen af svarpersonerne højest én gang om måneden (19 %) eller aldrig (40 %) drikker alkohol. For begge svarmuligheder er andelen størst for øvrige i SUSY UDSAT 2022, som refererer til de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (hhv. 23 % og 48 %).

Samtidig er der 19 % af svarpersonerne, som drikker alkohol fire gange om ugen eller oftere.

Tabel 14.5 Andel, der drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	19	100	17	22	25	24	7	13
Mænd	23	100	22	22	27	30	7	16
Kvinder	14	100	12	23	19	16	7	8
18-34 år	12	100	12	18	23	21	(0)	4
35-44 år	19	100	17	20	23	38	(6)	8
45-54 år	19	100	16	17	27	17	(6)	12
55-80 år	22	100	22	32	26	19	8	25
<i>Antal</i>	<i>1.116</i>	<i>154</i>	<i>505</i>	<i>234</i>	<i>294</i>	<i>120</i>	<i>271</i>	<i>9.801</i>

Tabel 14.5 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, der repræsenterer den generelle befolkning.

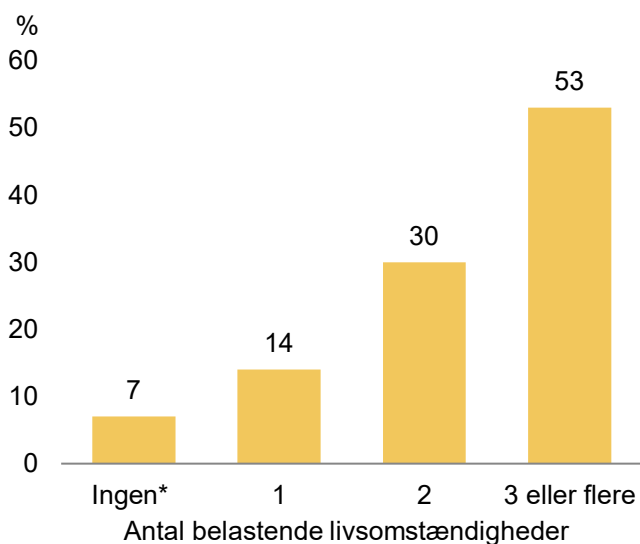
Det ses, at i alt 19 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere, mens denne andel udgør 13 % i den generelle befolkning.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er 100 % for socialt udsatte personer med et alkoholoverforbrug. Dette skyldes, at denne belastende livsomstændighed er defineret ud fra et spørgsmål om, hvorvidt svarpersonerne dagligt eller næsten dagligt drikker mere end 5 genstande eller flere ved samme lejlighed. Det ses også, at 25 % blandt personer med et stofbrug, 24 % blandt personer i fattigdom og 22 % blandt personer i hjemløshed har angivet, at de drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere.

Andelen, der drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere, er større blandt socialt udsatte mænd (23 %) end blandt socialt udsatte kvinder (14 %).

I forhold til alder ses den største andel blandt de 55-80-årige (22 %).

Figur 14.3 Andel, der drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 14.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger markant med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således er andelen mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (7 %), og størst blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (53 %).

Motion

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de dyrker nogen form for motion (fx at gå, cykle, svømme, lave gymnastik eller spille fodbold) med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 14.6 Andel, der ikke dyrker nogen form for motion (fx at gå, cykle, svømme, lave gymnastik eller spille fodbold), i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent.

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	43	57	40	45	53	49	34
Mænd	44	53	44	44	53	50	31
Kvinder	41	68	36	49	52	48	38
18-34 år	41	(55)	39	49	50	46	21
35-44 år	47	68	50	53	58	44	30
45-54 år	38	51	36	32	51	59	28
55-80 år	44	55	39	48	53	44	38
<i>Antal</i>	<i>1.112</i>	<i>152</i>	<i>503</i>	<i>234</i>	<i>291</i>	<i>119</i>	<i>271</i>

Tabel 14.6 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ikke dyrker nogen form for motion (fx at gå, cykle, svømme, lave gymnastik eller spille fodbold), fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

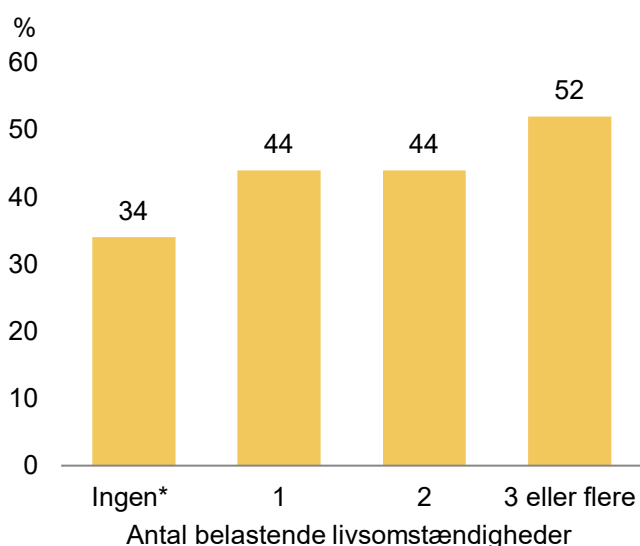
I alt 43 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 dyrker ikke nogen form for motion.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer med et alkoholoverforbrug (57 %) og personer med et stofbrug (53 %).

Der ses en mindre forskel mellem kønnene, hvor andelen blandt socialt udsatte mænd er 44 %, og andelen er 41 % blandt socialt udsatte kvinder. Opdelt på belastende livsomstændigheder varierer det, om andelen er størst blandt kvinder eller mænd.

I forhold til alder ses den største andel blandt de 35-44-årige (47 %).

Figur 14.4 Andel, der ikke dyrker nogen form for motion (fx at gå, cykle, svømme, lave gymnastik eller spille fodbold), i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 14.4 viser andelen, der ikke dyrker nogen form for motion (fx at gå, cykle, svømme, lave gymnastik eller spille fodbold), grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren ses det, at andelen er mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (34 %) og størst blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (52 %).

Udvikling

I det følgende beskrives udviklingen over tid for de forskellige mål for sundhedsadfærd i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise udvikling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for alkoholforbrug, da spørgsmålsformuleringerne er forskellige fra formuleringerne i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

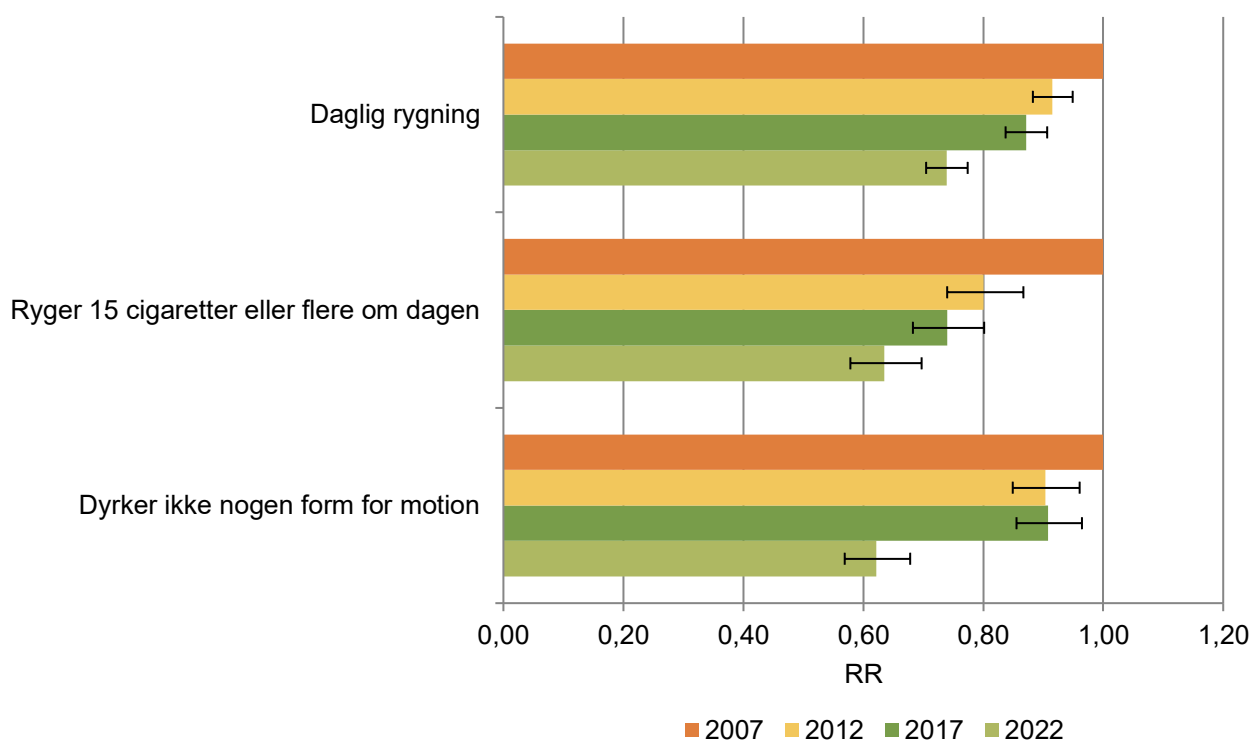
Tabel 14.7 Mål for sundhedsadfærd i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Daglig rygning	88	78	74	61
Ryger 15 cigaretter eller flere om dagen	67	52	47	39
Dyrker ikke nogen form for motion	69	62	62	43

Tabel 14.7 viser andele i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022 for tre af målene for sundhedsadfærd.

Af tabellen fremgår det, at andelen, der ryger dagligt, var 88 % blandt svarpersonerne i 2007, mens den i 2022 er 61 %. Desuden er andelen, der ryger 15 cigaretter eller flere om dagen, 67 % i 2007, mens den er 39 % i 2022. Andelen, der ikke dyrker nogen form for motion, var 69 % i 2007 og er i 2022 43 %.

Figur 14.5 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for sundhedsadfærd i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1)

Figur 14.5 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for de tre mål, der belyser sundhedsadfærd i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007.

Det er vigtigt at bemærke, at der er en mindre ændring i spørgsmålet vedrørende motion i SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet i forhold til de tidligere SUSY UDSAT-undersøgelser. I SUSY UDSAT 2022-spørgeskemaet nævnes det at 'gå' som et eksempel på en motionsform, mens det at 'gå' ikke nævnes som et eksempel i de tidligere år. Dette kan have gjort, at flere svarpersoner har svaret ja til, at de dyrker motion, og at de har skrevet et højere antal timers motion om ugen end i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er sket et statistisk signifikant fald i forekomsten af daglig rygning, at ryge 15 eller flere cigaretter dagligt og af ikke at dyrke nogen form for motion blandt socialt udsatte mennesker.

I den generelle befolkning er der ligeledes i perioden 2010 til 2021 sket et statistisk signifikant fald i andelen, der ryger dagligt (fra 20,9 % til 13,9 %), og i andelen, der ryger flere end 15 cigaretter om dagen (fra 10,9 % til 6,0 %) (4).

Opsamling: Sundhedsadfærd

Ved en sammenligning af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 og den generelle befolkning ses det, at der er en væsentligt større andel blandt socialt udsatte mennesker, som ryger dagligt (61 %), ryger 15 cigaretter eller flere dagligt (39 %) eller drikker alkohol 4 gange om ugen eller oftere (19 %) end i den generelle befolkning (hhv. 14 %, 7 % og 13 %).

For samtlige mål for sundhedsadfærd ses det, at socialt udsatte mænd har en mere uhensigtsmæssig sundhedsadfærd end socialt udsatte kvinder. For eksempel ses det, at 66 % af mændene ryger dagligt, mens 54 % af kvinderne ryger dagligt. Desuden drikker 23 % af mændene alkohol 4 gange om ugen eller oftere sammenlignet med 14 % af blandt kvinderne.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele for målene vedrørende sundhedsadfærd især blandt personer med et alkoholoverforbrug, personer med et stofbrug, personer i hjemløshed og personer, der lever i fattigdom. For daglig rygning og alkoholforbrug gælder det, at andelen stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger. For rygning af 15 cigaretter eller flere om dagen er andelen større blandt personer med 2 eller flere belastende livsomstændigheder end blandt personer med færre belastende livsomstændigheder.

Der ses ikke nogen entydig tendens i forhold til alder.

I perioden 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af daglig rygning, at ryge 15 cigaretter eller flere om dagen og for ikke at dyrke nogen form for motion blandt socialt udsatte mennesker.

1. Due, P. & Holstein, B. E. (2016). Sundhedsadfærd. I: Jensen, B. B., Grønbæk, M., Reventlow, B. (Red.), *Forebyggende sundhedsarbejde*. 6. udgave (s. 101-114). København: Munksgaard, 101-114

2. Iversen, L. (2012). Livsstil og helbred. I: Lund, R., Christensen, U., Iversen, L. (Red.), *Medicinsk sociologi* (s. 85-103), 2. udgave. København: Munksgaard.

3. Udesen, C. H., Skaarup, C., Petersen, M. N. S. & Ersbøll, A. K. (2020). Social ulighed i sundhed og sygdom – Udviklingen i Danmark i perioden 2010 – 2017. København: Sundhedsstyrelsen og Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

4. Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Møller, S. R., Román, J. E. I., Kragelund, K., Christensen, A. I. & Ekholm, O. (2022). Danskernes sundhed – den nationale sundhedsprofil 2021. København: Sundhedsstyrelsen.

5. US Department of Health and Human Services (2014). The Health Consequences of Smoking - 50 Years of Progress: A Report of the Surgeon General. Atlanta (GA).

6. Flachs, E. M., Eriksen, L., Koch, M. B., Ryd, J. T., Dibba, E., Skov-Ettrup, L., et al. (2015). Sygdomsbyrden i Danmark - sygdomme. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

7. World Health Organization (2018). Global status report on alcohol and health. Genève: World Health Organization.

8. Becker, U. (2016). Alkoholrelaterede somatiske skader. I: Becker, U., Tolstrup, J. S. (Red.), *Alkohol - brug, konsekvenser og behandling*, 1. udgave, 1. oplag. København: Munksgaard.
9. Scoccianti, C., Cecchini, M., Anderson, A. S., Berrino, F., Boutron-Ruault, M. C., Espina, C., Key, T. J., Leitzmann, M., Norat, T., Powers, H., Wiseman, M., Romieu, I. (2016). European Code against Cancer 4th Edition: Alcohol drinking and cancer. *Cancer Epidemiol*, 45,181-188. doi: 10.1016/j.canep.2016.09.011. Epub 2016 Nov 2. PMID: 27816465
10. Eriksen, L., Davidsen, M., Jensen, H. A. R., Ryd, J. T., Strøbæk, L., White, E. D. et al. (2016). Sygdomsbyrden i Danmark – risikofaktorer. København: Statens Institut for Folkesund, Syddansk Universitet.
11. Lassen, T. H., Petersen, M. N. S., Hviid, S. S., Jespersgaard, N., Bjerregaard, P., Grønbæk, M. K., Tolstrup, J. S. & Becker, U. (2020). Alkoholrelaterede helbreds-konsekvenser – en systematisk litteraturgennemgang af nyeste evidens. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
12. Møller, H., Damm, M. & Laursen, B. (2012). Ulykker i Danmark 1990-2009. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
13. Probst, C., Kilian, C., Sanchez, S., Lange, S. & Rehm, J. (2020). The role of alcohol use and drinking patterns in socioeconomic inequalities in mortality: a systematic review. *Lancet Public Health*, 5, 324-332
14. World Health Organization. Obesity and overweight. Fact sheet. Tilgået 14-02-2023: www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight.

15 Stofbrug

Dette kapitel handler om socialt udsatte menneskers brug af cannabis, en række andre euforiserende stoffer (herefter: stoffer) og ikke-lægeordineret medicin samt overdoser og adgang til stofindtagelsesrum og rent injektionsudstyr.

Brug af stoffer kan have akutte, alvorlige konsekvenser i form af blandt andet forgiftninger, ulykker og dødsfald (1,2). Desuden er personer med et intravenøst stofbrug i øget risiko for infektionssygdomme som hepatitis og HIV (1,3,5). Endvidere ses en klar sammenhæng mellem brug af stoffer og psykiske lidelser (4,5).

Kapitlet afdækker fem emner.

Det første emne omhandler brugen af cannabis.

Det andet emne omhandler brugen af stoffer eller ikke-lægeordineret medicin.

Det tredje emne omhandler overdoser, herunder andelen af svarpersoner, der har oplevet at tage en overdosis, og andelen, der har overværet andre tage en overdosis.

Det fjerde emne omhandler adgangen til stofindtagelsesrum.

Det femte emne omhandler adgangen til gratis rent injektionsudstyr.

Brug af cannabis

Dette emne omhandler brugen af cannabis, herunder andelen af svarpersoner, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, samt sammenhængen mellem cannabisbrug og en række fysiske og psykiske tilstande.

I SUSY UDSAT 2022 er brugen af cannabis undersøgt ved at spørge svarpersonerne, om de har brugt 'cannabis/hash' inden for den seneste måned, hvortil svarmulighederne var 'Nej' og 'Ja, inden for den seneste måned'. I det følgende bruges betegnelsen 'cannabis'.

Tabel 15.1 Andel, der har udvalgte fysiske og psykiske tilstande, fordelt efter, om man har brugt cannabis inden for den seneste måned. Procent

	Brugt cannabis inden for den seneste måned	
	Ja	Nej
Har en angstlidelse	42	32
Har en depression	33	27
Meget generet af smerter eller ubehag i skulder eller nakke	27	23
Meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd	35	30
Kroniske smerter	50	51
Har ADHD/ADD	28	15
Har PTSD	24	16

Tabel 15.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har udvalgte fysiske og psykiske tilstande, fordelt efter, om svarpersonen har brugt cannabis inden for den seneste måned.

Af tabellen fremgår det, at blandt svarpersoner, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, har 42 % en angstlidelse, mens andelen med en angstlidelse er 32 % for dem, der ikke har brugt cannabis inden for den seneste måned. Derudover illustrerer tabellen, at andelen, der er meget generet af smerter eller ubehag i ryg eller lænd, er 35 % blandt dem, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, mens andelen er 30 % blandt dem, der ikke har brugt cannabis inden for den seneste måned. Andelen, der har ADHD/ADD, er 28 % blandt personer, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, mens andelen er 15 % blandt dem, der ikke har brugt cannabis inden for den seneste måned. Det ses også, at der ikke er forskel på andelen med kroniske smerter mellem dem, der har brugt cannabis den seneste måned, og dem, som ikke har.

Table 15.2 Andel, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	33	52	29	45	67	52	19	3
Mænd	37	52	34	48	71	61	23	3
Kvinder	26	50	24	39	60	40	13	1
18-34 år	41	(91)	35	52	75	57	(13)	5
35-44 år	41	58	39	58	71	61	24	2
45-54 år	35	62	30	42	68	61	19	2
55-80 år	24	34	17	31	54	28	19	1
<i>Antal</i>	<i>1.075</i>	<i>143</i>	<i>494</i>	<i>226</i>	<i>267</i>	<i>113</i>	<i>266</i>	<i>9.779</i>

Table 15.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, der repræsenterer den generelle befolkning.

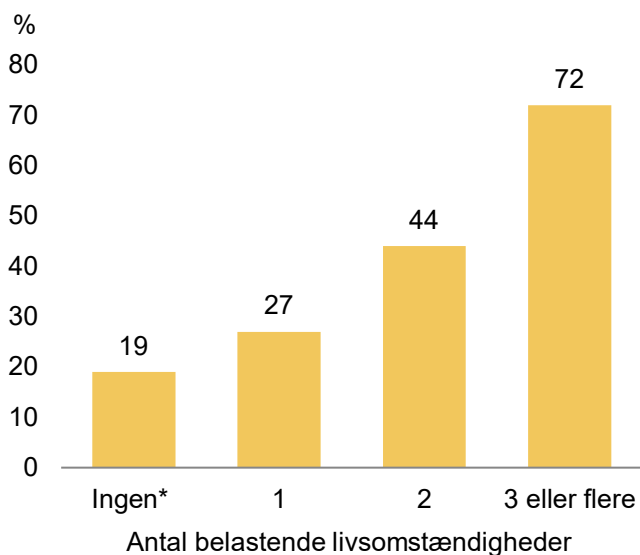
I alt 33 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har brugt cannabis inden for den seneste måned, hvilket er en markant større andel end i den generelle befolkning, hvor 3 % har brugt cannabis inden for den seneste måned.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et stofbrug (67 %), personer med et alkoholoverforbrug (52 %) og blandt personer, der lever i fattigdom (52 %).

I forhold til køn ses det, at andelen, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, er større blandt socialt udsatte mænd (37 %) end blandt socialt udsatte kvinder (26 %).

For alder ses det, at andelen er større blandt de yngste aldersgrupper end blandt de ældste aldersgrupper. Således har 41 % blandt henholdsvis de 18-34-årige og de 35-44-årige brugt cannabis inden for den seneste måned.

Figur 15.1 Andel, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 15.1 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således er andelen mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (19 %), og størst blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (72 %).

Brug af stoffer og ikke-lægeordineret medicin

I SUSY UDSAT 2022 er brugen af stoffer og ikke-lægeordineret medicin undersøgt ved at spørge svarpersonerne, om de inden for den seneste måned har indtaget ét eller flere af en række stoffer eller ikke-lægeordineret medicin. Det var også muligt for svarpersonerne at angive, hvis de havde brugt et stof eller medicinpræparat, som ikke var oplistet.

Tabel 15.3 Brug af stoffer og ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Stoffer							
Cannabis/hash	33	52	29	45	67	52	19
Kokain	14	25	13	20	56	26	0
Amfetamin	8	20	8	13	33	15	0
Heroin	10	17	7	11	41	18	0
GHB/fantasy	3	5	2	3	11	2	0
Andre (fx LSD, ecstasy)	5	11	4	7	22	9	0
Ikke-lægeordineret medicin							
Opioider/substitution (fx ketamin, metadon)	10	19	8	13	40	18	0
Benzodiazepiner/steroidpræparater	9	19	9	8	38	18	0
Andre (fx Ritalin, gabapentin)	10	18	11	13	41	22	0
<i>Antal</i>	<i>1.134</i>	<i>153</i>	<i>506</i>	<i>235</i>	<i>299</i>	<i>118</i>	<i>270</i>

Tabel 15.3 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 til spørgsmålet om, hvorvidt man har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned.

Af tabellen fremgår det, at i alt 33 % af svarpersonerne har brugt cannabis inden for den seneste måned, mens 14 % har angivet, at de har brugt kokain. I alt 10 % har brugt heroin, mens 8 % har brugt amfetamin. For de forskellige typer af ikke-lægeordineret medicin, er andelene 9-10 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der har brugt forskellige stoffer og former for ikke-lægeordineret medicin, er størst blandt personer med et stofbrug.

Tabel 15.4 Andel, der inden for den seneste måned har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige SUSY UDSAT 2022
Total	42	62	39	52	100	62	19
Mænd	46	62	46	56	100	64	22
Kvinder	35	65	31	44	100	57	13
18-34 år	51	(100)	46	62	100	68	(13)
35-44 år	51	68	52	62	100	68	24
45-54 år	44	73	40	52	100	70	18
55-80 år	32	45	23	37	100	41	18
<i>Antal</i>	<i>1.134</i>	<i>154</i>	<i>511</i>	<i>240</i>	<i>299</i>	<i>120</i>	<i>273</i>

I tabel 15.4 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for den seneste måned har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin. Den belastende livsomstændighed Stofbrug er defineret som de svarpersoner, der har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned med undtagelse af dem, der har angivet, at de udelukkende har brugt cannabis. Derfor er andelen 100 % blandt personer med et stofbrug.

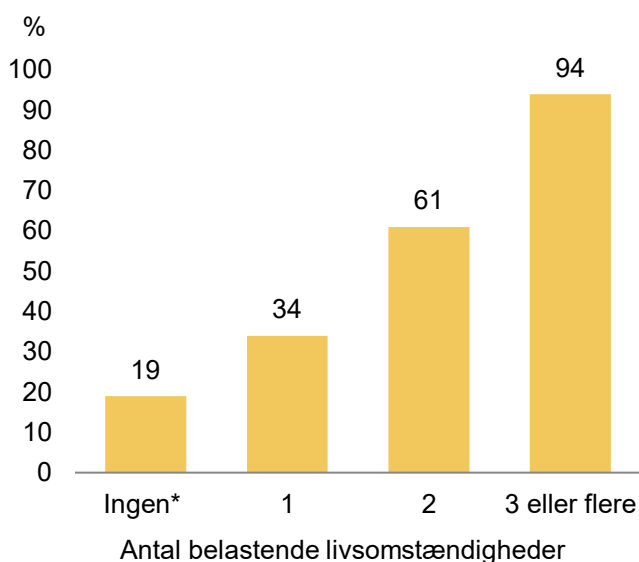
I alt 42 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har inden for den seneste måned brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et alkoholoverforbrug (62 %) og personer i fattigdom (62 %).

Der er en større andel blandt socialt udsatte mænd (46 %) end blandt socialt udsatte kvinder (35 %), der har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned. Samme tendens gør sig gældende, når man ser på de enkelte belastende livsomstændigheder, med undtagelse af personer med et alkoholoverforbrug, hvor andelen er større blandt kvinder (65 %) end blandt mænd (62 %).

I forhold til alder ses de største andele blandt de 2 yngste aldersgrupper af 18-34-årige (51 %) og 35-44-årige (51 %).

Figur 15.2 Andel, der har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 15.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin inden for den seneste måned, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen af personer, der har brugt stoffer eller ikke-lægeordineret medicin stiger markant med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For svarpersoner, som ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 19 %, mens andelen for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder, er 94 %.

Overdosis

Dette emne omhandler oplevelser med overdoser, herunder om svarpersonerne selv har oplevet at tage en overdosis, og om de har overværet nogen tage en overdosis.

Har selv taget en overdosis

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de nogensinde har taget en overdosis, hvortil svarmulighederne var 'Nej', 'Ja, inden for de seneste tre måneder', 'Ja, inden for det seneste år (men ikke inden for de seneste tre måneder) og 'Ja, tidligere, men ikke inden for det seneste år'. Det var kun muligt for svarpersonerne at sætte ét kryds.

Tabel 15.5 Har taget en overdosis i SUSY UDSAT 2022 fordelt på køn. Procent

	Mænd	Kvinder
Nej	79	81
Ja, inden for de seneste tre måneder	1	2
Ja, inden for det seneste år	2	2
Ja, tidligere, men ikke inden for det seneste år	18	16
<i>Antal</i>	686	395

Tabel 15.5 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne nogensinde har taget en overdosis, fordelt på køn.

Af tabellen fremgår det, at 79 % af mændene i SUSY UDSAT 2022 og 81 % af kvinderne aldrig har taget en overdosis.

Derudover viser tabellen, at 1 % af mændene og 2 % af kvinderne har taget en overdosis inden for de seneste tre måneder, og 2 % af både mændene og kvinderne har taget en overdosis inden for det seneste år.

Tabel 15.6 Andel, der nogensinde har taget en overdosis, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	20	27	21	18	42	25	12
Mænd	21	28	22	17	44	28	12
Kvinder	19	24	20	19	37	20	13
18-34 år	27	(55)	26	24	42	26	21
35-44 år	28	33	30	16	35	30	24
45-54 år	20	24	17	15	47	26	10
55-80 år	15	21	16	17	43	(15)	9
<i>Antal</i>	1.092	152	498	231	290	114	265

I tabel 15.6 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der nogensinde har taget en overdosis, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Det vil sige, at tabellen viser

andelen af svarpersoner, der har angivet, at de enten har taget en overdosis inden for tre måneder, inden for det seneste år eller tidligere.

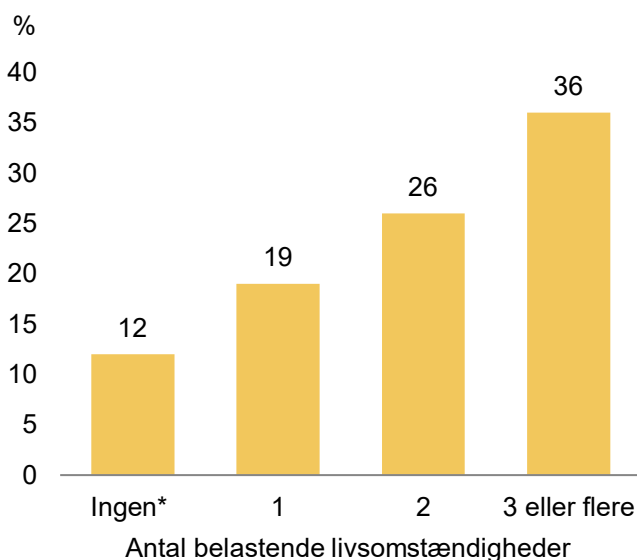
I alt 20 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har taget en overdosis.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et stofbrug (42 %), personer med et alkoholoverforbrug (27 %) og personer, der lever i fattigdom (25 %).

Der er overordnet set ikke væsentlig forskel på andelen, der har taget en overdosis, blandt mænd (21 %) og kvinder (19 %). Opdelt på belastende livsomstændigheder ses dog en større andel blandt mænd end kvinder, hvilket især gælder blandt personer med et alkoholoverforbrug, personer med et stofbrug og personer, der lever i fattigdom.

I forhold til alder ses det, at andelen, der nogensinde har taget en overdosis, er større blandt de yngste aldersgrupper end blandt de ældste aldersgrupper. I alt har 27 % blandt de 18-34-årige og 28 % blandt de 35-44-årige taget en overdosis.

Figur 15.3 Andel, der har taget en overdosis, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 15.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har taget en overdosis, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således er andelen mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (12 %), og størst blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (36 %).

Har overværet andre tage en overdosis

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de har overværet én eller flere personer tage en overdosis inden for det seneste år, hvortil svarmulighederne var 'Ja', og 'Nej'.

Tabel 15.7 Har overværet én eller flere personer tage en overdosis inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på køn. Procent

	Mænd	Kvinder
Ja	20	18
Nej	80	82
<i>Antal</i>	<i>664</i>	<i>382</i>

Tabel 15.7 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne har set én eller flere personer tage en overdosis inden for det seneste år.

Af tabellen fremgår det, at i alt 20 % blandt mændene og 18 % blandt kvinderne har overværet én eller flere personer tage en overdosis inden for det seneste år.

Har manglet adgang til gratis rent injektionsudstyr

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersoner, der har angivet, at de har injiceret stoffer, blevet spurgt, om de inden for det seneste år har manglet adgang til gratis, rent injektionsudstyr, hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 15.8 Har manglet adgang til gratis rent injektionsudstyr inden for det seneste år blandt personer med et stofbrug i SUSY UDSAT 2022. Procent

	Personer med et stofbrug
Ja	28
Nej	72
<i>Antal</i>	<i>94</i>

Tabel 15.8 viser svarfordelingen for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne har manglet adgang til gratis, rent injektionsudstyr inden for det seneste år, blandt personer med et stofbrug i SUSY UDSAT 2022.

Af tabellen fremgår det, at blandt personer med et stofbrug har i alt 28 % manglet adgang til gratis, rent injektionsudstyr inden for det seneste år, mens 72 % har svaret, at de ikke har manglet adgang til gratis, rent injektionsudstyr.

Har manglet adgang til stofindtagelsesrum

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for det seneste år har haft brug for et stofindtagelsesrum uden at have adgang til det, hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej'.

Tabel 15.9 Har manglet adgang til stofindtagelsesrum inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på personer med et stofbrug og køn. Procent.

	SUSY UDSAT 2022	Personer med et stofbrug	Mænd	Kvinder
Ja	7	20	9	4
Nej	93	80	91	96
<i>Antal</i>	<i>1.055</i>	<i>287</i>	<i>667</i>	<i>377</i>

Tabel 15.9 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne inden for det seneste år har haft brug for et stofindtagelsesrum uden at have adgang til det.

Af tabellen fremgår det, at i alt 7 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har manglet adgang til et stofindtagelsesrum, mens de resterende 93 % ikke har manglet adgang.

For svarpersoner med et stofbrug har 20 % manglet adgang til et stofindtagelsesrum, mens 80 % ikke har manglet adgang.

I forhold til køn ses det, at andelen, der har manglet adgang, er større blandt mænd (9 %) end blandt kvinder (4 %).

Udvikling

I det følgende beskrives udviklingen over tid for to mål for stofbrug i SUSY UDSAT. For brugen af cannabis præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022, mens der for målet om, hvorvidt man har taget en overdosis, præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2017 og 2022. Den procentvise udvikling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for de øvrige mål i dette kapitel, dels fordi nogle af spørgsmålsformuleringerne om brugen af stoffer i SUSY UDSAT 2022 er forskellige fra formuleringerne i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser, og dels fordi nogle af spørgsmålene i SUSY UDSAT 2022 ikke var en del af de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

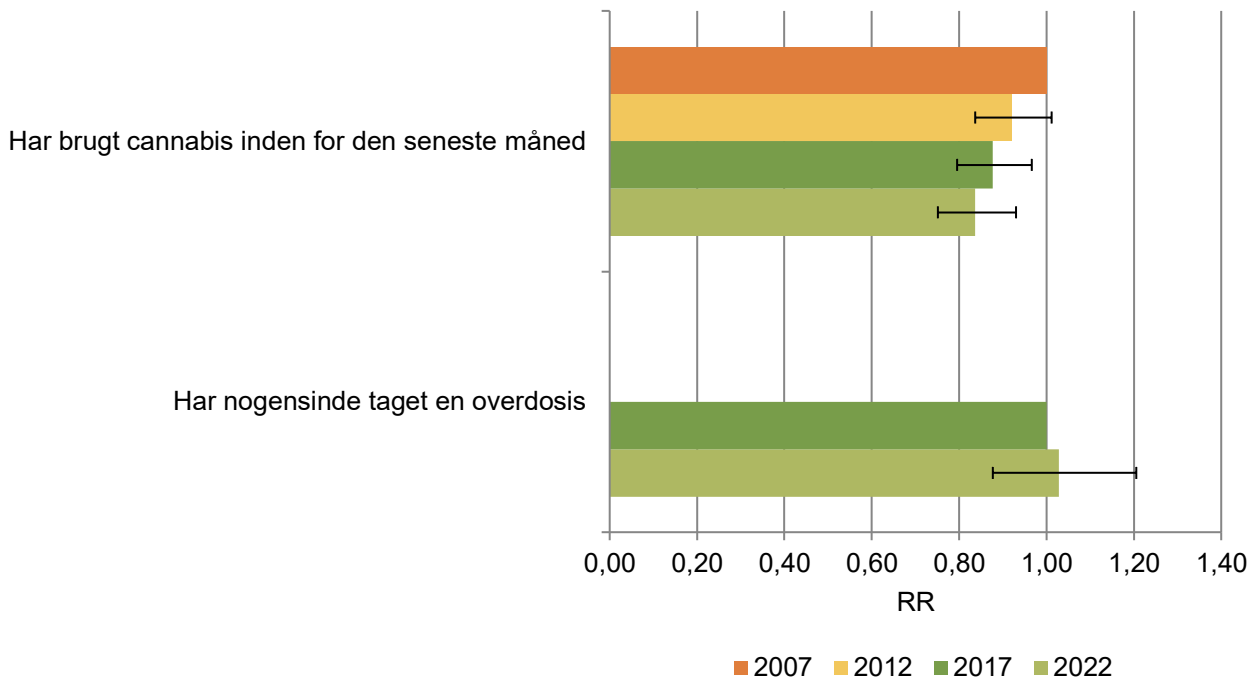
Tabel 15.10 Andel, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, og nogensinde har taget en overdosis, i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Har brugt cannabis inden for den seneste måned	45	40	37	33
Har nogensinde taget en overdosis	-	-	21	20

Tabel 15.10 viser andelen for brug af cannabis i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022 samt andelen, der har taget en overdosis i SUSY UDSAT 2017 og 2022.

Af tabellen fremgår det, at andelen af personer, der har brugt cannabis inden for den seneste måned, var 45 % i 2007, mens den var 37 % blandt svarpersonerne i 2017 og 33 % i 2022. Andelen, der nogensinde har taget en overdosis, var 21 % i 2017 og er 20 % i 2022.

Figur 15.4 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for brug af cannabis inden for den seneste måned, og om man har taget en overdosis, i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1)

Figur 15.4 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for henholdsvis at have brugt cannabis inden for den seneste måned i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 og for, om man nogensinde har taget en overdosis, i SUSY UDSAT 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2017.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er et statistisk signifikant fald i forekomsten af cannabisbrug inden for den seneste måned. Der ses ikke nogen statistisk signifikant udvikling i forekomsten, der nogensinde har taget en overdosis.

Opsamling: Stofbrug

Ved en sammenligning af socialt udsatte mennesker og den generelle befolkning ses det, at der er en markant større andel blandt socialt udsatte mennesker, som har brugt cannabis inden for den seneste måned. Blandt socialt udsatte mennesker har 33 % brugt cannabis, mens andelen er 3 % i den generelle befolkning.

I forhold til køn ses en større andel blandt socialt udsatte mænd (46 %) end blandt socialt udsatte kvinder (35 %), der inden for den seneste måned har brugt stoffer og ikke-lægeordineret medicin. Desuden er andelen for brug af cannabis inden for den seneste måned større blandt socialt udsatte mænd (37 %) end blandt socialt udsatte kvinder (26 %).

Ud over personer med et stofbrug ses de største andele for brug af cannabis, stoffer og ikke-lægeordineret medicin samt for at have taget en overdosis blandt personer med et alkoholoverforbrug og personer, der lever i fattigdom. For disse tre mål ses det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

De største andele for brug af cannabis, stoffer og ikke-lægeordineret medicin samt for overdoser ses hos de to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige).

I perioden 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af cannabisbrug inden for den seneste måned blandt socialt udsatte mennesker.

-
1. Sundhedsstyrelsen (2015). Fakta om stoffer. København: Sundhedsstyrelsen.
 2. Sundhedsstyrelsen (2018). Forebyggelsespakke – Stoffer. København: Sundhedsstyrelsen.
 3. Eriksen, L., Davidsen, M., Jensen, H. A. R., Ryd, J. T., Strøbæk, L., White, E. D., et al. (2016). Sygdomsbyrden i Danmark – risikofaktorer. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet
 4. Jané-Llopis, E. & Matytsina, I. (2006). Mental health and alcohol, drugs and tobacco: A review of the comorbidity between mental disorders and the use of alcohol, tobacco and illicit drugs. *Drug Alcohol Rev.* 25, 515-536.
 5. Sundhedsstyrelsen (2020). Sundhedsrelaterede konsekvenser. Narkotikasituationen i Danmark – delrapport 4. København: Sundhedsstyrelsen.

16 Problematisk brug af spil

Dette kapitel handler om problematisk brug af spil. Problematisk brug af spil forstås i denne undersøgelse som dét at bruge spil, for eksempel lotto, på en sådan måde, at man enten har løjet over for familie eller venner om, hvor meget man spiller, hvor meget man har tabt, eller hvor stor éns spillegæld er, eller at man har haft behov for at spille med større og større indsatser for at opnå den samme følelse af spænding.

Problematisk brug af spil har en sammenhæng med andre helbredsmæssige forhold, herunder mentale helbredsproblemer, stort forbrug af alkohol og daglig rygning (1).

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid i dette kapitel, da spørgsmålet om problematisk brug af spil ikke har været en del af de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Problematisk brug af spil

I SUSY UDSAT 2022 er problematisk brug af spil undersøgt ved at spørge svarpersonerne, om de har 1) Løjet (for fx familie/venner) om, hvor meget de spiller, hvor meget de har tabt, eller hvor stor deres spillegæld er, og 2) Haft behov for at spille med større og større indsatser (for at opnå den samme følelse af spænding). Hertil var svarmulighederne 'Ja, inden for det seneste år', 'Ja, tidligere' og 'Nej'.

Tabel 16.1 Problematisk brug af spil i SUSY UDSAT 2022. Procent

	Ja, inden for det seneste år	Ja, tidligere	Nej
Har nogensinde løjet (for fx familie/venner) om, hvor meget du spiller, hvor meget du har tabt, eller hvor stor din gæld er?	3	7	89
Har nogensinde haft behov for at spille med større og større indsatser (for at opnå den samme følelse af spænding)?	4	6	91

Tabel 16.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt man har løjet for fx familie og venner om, hvor meget man spiller, hvor meget man har tabt, eller hvor stor ens gæld er, samt om man nogensinde har haft behov for at spille med større og større indsatser.

Af tabellen fremgår det, at langt størstedelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT har angivet, at de aldrig har løjet om, hvor meget de spiller, hvor meget de har tabt, eller hvor stor deres gæld er (89 %). Tilsvarende svarer 91 %, at de aldrig har haft behov for at spille med større og større indsatser. I alt 3 % af svarpersonerne har inden for de seneste år løjet om, hvor meget de spiller, har tabt eller hvor stor deres gæld er, og 4 % af svarpersonerne har inden for det seneste år haft behov for at spille med større og større indsatser.

Tabel 16.2 Andel, der har haft et problematisk brug af spil inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	5	5	6	8	7	7	2	1
Mænd	6	6	7	9	8	7	4	2
Kvinder	4	(3)	6	(7)	5	(7)	(0)	1
18-34 år	4	(0)	(4)	(2)	(5)	(4)	(4)	2
35-44 år	9	(6)	10	13	13	15	(3)	2
45-54 år	5	(2)	6	11	(5)	(3)	(2)	2
55-80 år	4	8	4	(6)	(5)	(4)	(2)	1
<i>Antal</i>	<i>1.095</i>	<i>147</i>	<i>500</i>	<i>232</i>	<i>288</i>	<i>116</i>	<i>266</i>	<i>9.580</i>

I tabel 16.2 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har haft et problematisk brug af spil, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, der repræsenterer den generelle befolkning. I tabellen defineres et problematisk brug af spil som de svarpersoner, som enten har svaret ja til, at de inden for det seneste år har løjet om, hvor meget de spiller, hvor meget de har tabt, eller hvor stor deres gæld er

eller har svaret ja til, at de inden for det seneste år har haft behov for at spille med større og større indsats.

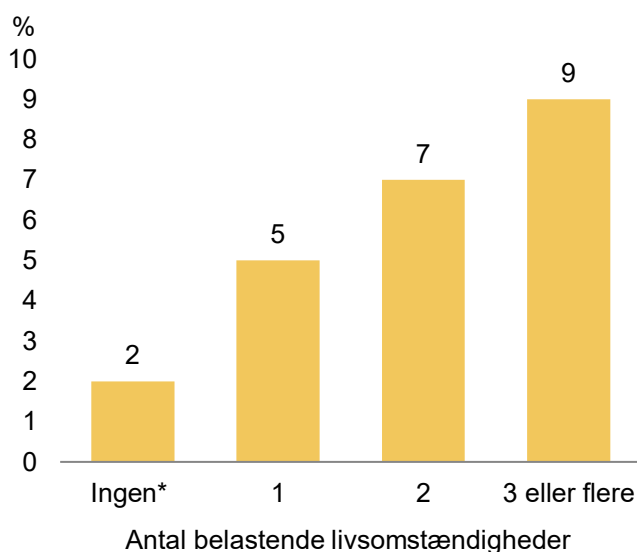
I alt 5 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har haft et problematisk brug af spil inden for det seneste år. Denne andel er større end andelen i den generelle befolkning (1 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen varierer fra 5 % til 8 % blandt de fem typer af belastende livsomstændigheder, mens andelen blandt øvrige i SUSY UDSAT er 2 %.

Der ses generelt ingen væsentlig kønsforskel i andelen med et problematisk brug af spil inden for det seneste år.

I forhold til alder ses den største andel blandt de 35-44-årige (9 %).

Figur 16.1 Andel, der inden for det seneste år har haft et problematisk brug af spil, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 16.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har haft et problematisk brug af spil, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen, der har haft et problematisk brug af spil inden for det seneste år, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For svarpersoner, som ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 2 %, mens den er 9 % for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder.

Opsamling: Problematisk brug af spil

Der ses en større andel, der har et problematisk brug af spil, blandt socialt udsatte mennesker (5 %) end i den generelle befolkning (1 %).

Andelen, der har et problematisk brug af spil, er størst blandt socialt udsatte mennesker i alderen 35-44-år (9 %). Det ses desuden, at andelen med et problematisk brug af spil stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger.

1. Kragelund, K., Ekholm, O., Larsen, C. V. L. & Christensen, A. I. (2022). Prevalence and Trends in Problem Gambling in Denmark with Special Focus on Country of Origin: Results from the Danish Health and Morbidity Surveys. *Journal of Gambling Studies*, 38, 1157–1171.

17 Sociale relationer

Sammenhængen mellem sociale relationer og menneskers fysiske og psykiske helbred er veldokumenteret. Personer med stærke sociale relationer har overordnet et bedre helbred, bliver i mindre grad syge, overvinder lettere sygdom og har lavere dødelighed end personer med svage sociale relationer (1-5). Ensomme mænd og kvinder lever i gennemsnit henholdsvis 8,9 år og 6,3 år kortere end mænd og kvinder, der ikke er ensomme, hvor ensomhed er defineret ud fra, om man ofte er uønsket alene, selvom man mest har lyst til at være sammen med andre (6).

Sociale relationer kan beskrives ved henholdsvis en strukturel og en funktionel dimension (1). Den strukturelle dimension dækker blandt andet over, hvor mange personer, man har kontakt til, og hvor hyppigt man har kontakt til dem – det vil sige det kvantitative aspekt af de sociale relationer. Den funktionelle dimension beskriver, hvorledes de sociale relationer fungerer, herunder hvilken grad af følelsesmæssig støtte, praktisk hjælp og værdsættelse en person oplever i sine sociale relationer, eller de problemer og bekymringer sociale relationer kan skabe – det vil sige det kvalitative aspekt af de sociale relationer (1). Begge dimensioner bliver belyst i dette kapitel.

Kapitlet afdækker seks emner.

Det første emne omhandler sammenhængen mellem selv vurderet helbred og sociale relationer.

Det andet emne omhandler fysisk og digital kontakt til familie, venner og bekendte.

Det tredje emne omhandler, hvor stor en andel af svarpersonerne, der ikke regner med at få hjælp fra andre, hvis de har brug for det, i tilfælde af sygdom.

Det fjerde emne omhandler, hvor stor en andel af svarpersonerne, der føler, de har nogen at tale med, hvis de har brug for det.

Det femte emne omhandler, hvor stor en andel af svarpersonerne, der oplever at være alene, selvom de har mest lyst til at være sammen med andre.

Det sjette emne omhandler andelen af svarpersoner, der oplever, at deres familie eller venner kræver for meget af dem.

Sammenhæng mellem selv vurderet helbred og sociale relationer

Dette emne omhandler sammenhængen mellem selv vurderet helbred og forskellige mål for sociale relationer. Tabel 17.1 baserer sig på spørgsmålet for selv vurderet helbred (jævnfør kapitel 6) og spørgsmålene til de forskellige mål for sociale relationer.

Tabel 17.1 Sammenhæng mellem selv vurderet helbred og fire mål for sociale relationer, i SUSY UDSAT 2022. Procent

		Fremragende, vældig godt eller godt selv vurderet helbred	Mindre godt eller dårligt selv vurderet helbred	Antal
Fysisk eller digitalt i kontakt med familie	Dagligt eller næsten dagligt	56	44	347
	Ugentligt, månedligt eller sjældnere	49	51	751
Fysisk eller digitalt i kontakt med venner og bekendte	Dagligt eller næsten dagligt	54	46	580
	Ugentligt, månedligt eller sjældnere	47	53	517
Regne med hjælp til praktiske problemer i tilfælde af sygdom	Ja, helt sikkert; ja, måske	41	59	195
	Nej	53	47	901
Uønsket alene	Ja, ofte	38	62	282
	En gang imellem, sjældent, aldrig	55	45	814

Tabel 17.1 viser sammenhængen mellem selv vurderet helbred og fire forskellige mål for sociale relationer.

Af tabellen fremgår det, at 56 % af dem, som dagligt eller næsten dagligt er i kontakt med familie, vurderer deres helbred til at være fremragende, vældig godt eller godt, mens 44 % vurderer deres helbred som mindre godt eller dårligt. Samtidig ses det, at 51 % af dem, der er i kontakt med familie ugentligt, månedligt eller sjældnere, vurderer deres helbred til at være mindre godt eller dårligt.

I alt 59 % af de svarpersoner, der helt sikkert eller måske kan regne med at få hjælp til praktiske problemer ved sygdom, vurderer deres helbred til at være mindre godt eller dårligt, mens 41 % vurderer eget helbred som fremragende, vældig godt eller godt.

I alt 62 % af dem, der ofte oplever at være uønsket alene, vurderer deres helbred til at være mindre godt eller dårligt. Omvendt ses det, at 55 % af dem, som en gang imellem, sjældent eller aldrig føler sig uønsket alene, vurderer eget helbred som fremragende, vældig godt eller godt.

Kontakt til familie, venner og bekendte

Dette afsnit handler om kontakt til familie, venner og bekendte.

Kontakt til familie

Kontakt til familie er i SUSY UDSAT 2022 undersøgt ved at spørge, hvor ofte svarpersonen er fysisk eller digitalt i kontakt med familie ved at ses, tale sammen eller skrive til hinanden, med svarmulighederne 'Dagligt eller næsten dagligt', '1 eller 2 gange om ugen', '1 eller 2 gange om måneden' og 'Sjældnere end 1 gang om måneden' og 'Aldrig'.

Tablet 17.2 Andel, der dagligt eller næsten dagligt har været fysisk eller digitalt i kontakt med familie, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	32	21	30	27	31	24	38	34
Mænd	26	19	24	27	26	16	29	27
Kvinder	41	29	37	27	42	34	53	47
18-34 år	40	(10)	42	26	44	(15)	42	36
35-44 år	34	21	25	25	26	30	56	38
45-54 år	29	11	25	31	25	21	39	33
55-80 år	29	30	30	24	32	27	33	31
<i>Antal</i>	<i>1.103</i>	<i>151</i>	<i>503</i>	<i>233</i>	<i>290</i>	<i>114</i>	<i>268</i>	<i>9.595</i>

Tablet 17.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der dagligt eller næsten dagligt har været i fysisk eller digital kontakt med familie. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

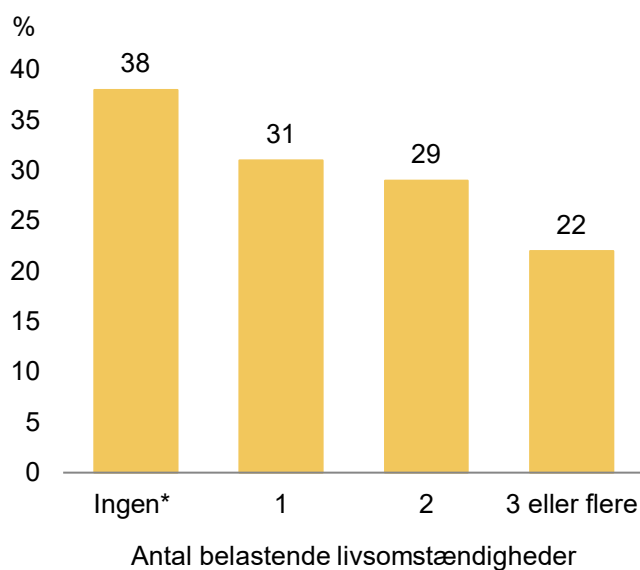
I alt har 32 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været dagligt eller næsten dagligt i kontakt med familie. I SUSY-2021 er andelen 34 %.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (38 %), det vil sige socialt udsatte personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

Andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med familie, er markant større blandt socialt udsatte kvinder (41 %) end blandt socialt udsatte mænd (26 %). Den markante kønsforskel ses også på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder. Den eneste undtagelse herfor ses blandt personer, der lever i hjemløshed, hvor andelen er den samme blandt kvinder (27 %) og mænd (27 %).

Sammenligner man aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 18-34-årige (40 %).

Figur 17.1 Andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været fysisk eller digitalt i kontakt med familie, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 17.1 viser andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med familie, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen falder med et stigende antal af belastende livsomstændigheder. Andelen er således størst for personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (38 %), og mindst for personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (22 %).

Kontakt til venner og bekendte

Kontakt til venner og bekendte er i SUSY UDSAT 2022 undersøgt ved at spørge, hvor ofte svarpersonen er fysisk eller digitalt i kontakt med venner og bekendte ved at ses, tale sammen eller skrive til hinanden, med svarmulighederne 'Dagligt eller næsten dagligt', '1 eller 2 gange om ugen', '1 eller 2 gange om måneden' og 'Sjældnere end 1 gang om måneden' og 'Aldrig'.

Tabel 17.3 Andel, der dagligt eller næsten dagligt har været fysisk eller digitalt i kontakt med venner og bekendte, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	53	56	52	44	52	48	56	26
Mænd	52	54	51	43	51	49	55	26
Kvinder	54	62	55	47	54	48	57	28
18-34 år	57	(60)	61	50	55	52	58	37
35-44 år	56	55	57	51	53	55	53	14
45-54 år	47	43	45	41	48	43	52	42
55-80 år	54	64	52	36	54	42	57	10
<i>Antal</i>	<i>1.102</i>	<i>151</i>	<i>503</i>	<i>233</i>	<i>290</i>	<i>114</i>	<i>266</i>	<i>9.164</i>

Tabel 17.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der dagligt eller næsten dagligt har været i fysisk eller digital kontakt med venner og bekendte. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

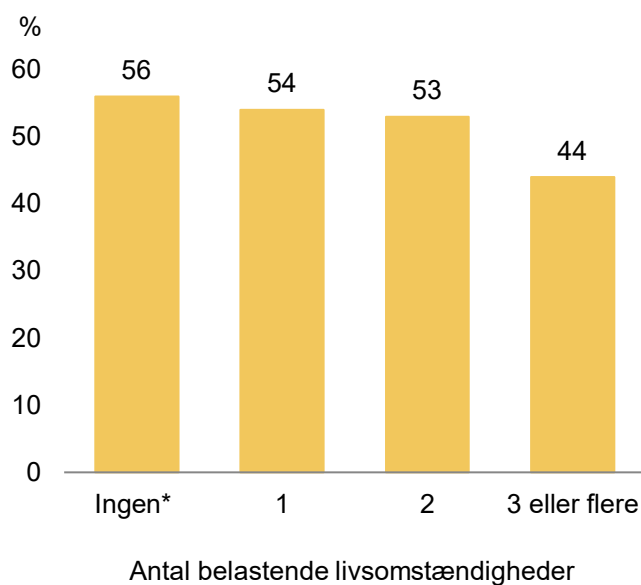
I alt har 53 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 dagligt eller næsten dagligt været i kontakt med venner og bekendte. Det er en dobbelt så stor andel som i den generelle befolkning, hvor i alt 26 % dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med venner og bekendte.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med et alkoholoverforbrug (56 %) og blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (56 %), det vil sige socialt udsatte personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

Overordnet ses der ingen væsentlig forskel mellem kønnene i andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med venner og bekendte. Opdelt på belastende livsomstændigheder ses det dog, at andelen er større blandt kvinder end blandt mænd, hvilket gælder for alle typer af belastninger med undtagelse af personer, der lever i fattigdom.

Der ses generelt ingen store forskelle mellem aldersgrupperne i andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med venner og bekendte. Andelen er dog mindst blandt de 45-54-årige (47 %).

Figur 17.2 Andel, der dagligt eller næsten dagligt har været fysisk eller digitalt i kontakt med venner og bekendte, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 17.2 viser andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med venner og bekendte, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at der generelt ikke er store forskelle i andelen, der dagligt eller næsten dagligt har været i kontakt med venner og bekendte. Dog ses det, at andelen er mindst blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (44 %).

Regner ikke med hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom

Dette emne er i SUSY UDSAT 2022 undersøgt gennem spørgsmålet: 'Hvis du bliver syg og har brug for hjælp til praktiske gøremål, kan du da regne med at få hjælp fra andre?', med svarmulighederne 'Ja, helt sikkert', 'Ja, måske' og 'Nej'.

Tabel 17.4 Andel, der ikke regner med hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	18	13	19	22	16	32	13
Mænd	18	14	19	20	16	35	15
Kvinder	18	(12)	20	28	16	27	10
18-34 år	15	(20)	15	20	18	22	(8)
35-44 år	18	18	18	19	12	30	16
45-54 år	19	(7)	24	27	16	32	11
55-80 år	18	14	18	23	19	44	14
<i>Antal</i>	<i>1.101</i>	<i>149</i>	<i>499</i>	<i>233</i>	<i>288</i>	<i>115</i>	<i>268</i>

Tabel 17.4 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ikke regner med at kunne få hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom.

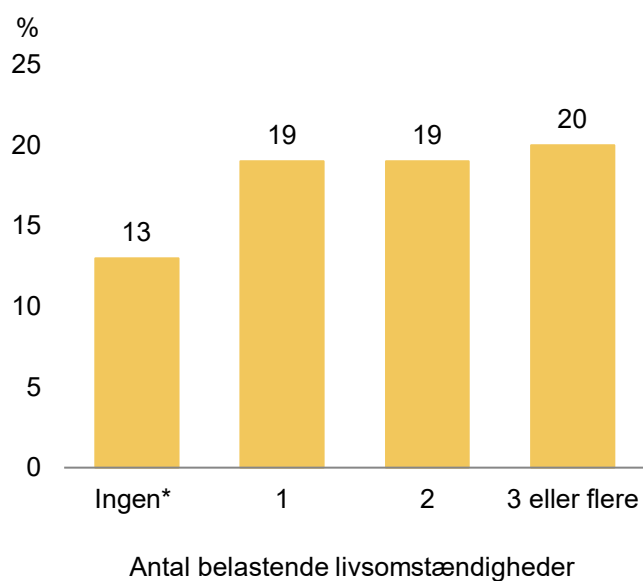
I alt 18 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 regner ikke med at kunne få hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (32 %).

Der er overordnet set ikke forskel mellem kønnene i andelen, der ikke regner med at kunne få hjælp til praktiske problemer i tilfælde af sygdom. For både mænd og kvinder er andelen 18 %. Opdelt på belastende livsomstændigheder ses dog en kønsforskel blandt personer, der lever i hjemløshed, blandt personer, der lever i fattigdom og blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses der generelt ikke store forskelle mellem grupperne. Andelen er dog lidt mindre blandt de 18-34-årige (15 %) end blandt de øvrige aldersgrupper.

Figur 17.3 Andel, der ikke regner med hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom, i SUSY UDAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 17.3 viser andelen, der ikke regner med at kunne få hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen er mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (13 %). Der er ikke forskel på andelen mellem de øvrige grupper.

Har ikke nogen at tale med, hvis man har problemer eller brug for støtte

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt gennem spørgsmålet: 'Har du nogen at tale med, hvis du har problemer eller har brug for støtte?', med svarmulighederne 'Ja, ofte', 'Ja, en gang imellem', 'Ja, men sjældent' og 'Nej'.

Tabel 17.5 Andel, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	10	12	10	12	11	17	8	5
Mænd	10	13	10	10	11	13	8	6
Kvinder	10	(9)	10	14	11	25	8	4
18-34 år	8	(0)	11	12	10	(15)	(4)	7
35-44 år	10	18	7	11	(4)	(9)	16	5
45-54 år	11	14	15	14	15	25	(5)	4
55-80 år	11	9	8	9	15	23	9	6
<i>Antal</i>	<i>1.102</i>	<i>150</i>	<i>502</i>	<i>231</i>	<i>287</i>	<i>115</i>	<i>267</i>	<i>9.717</i>

Tabel 17.5 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

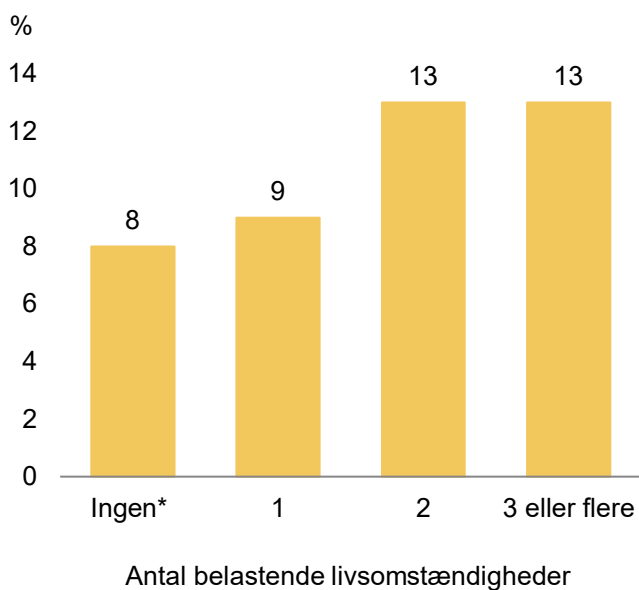
I alt har 10 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 ikke nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte. Det er en dobbelt så stor andel som i den generelle befolkning, hvor 5 % ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (17 %).

Samlet set er der ikke forskel på andelen af socialt udsatte mænd (10 %) og socialt udsatte kvinder (10 %), der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte. Dog ses en kønsforskel blandt enkelte af de belastende livsomstændigheder, særligt blandt personer, der lever i fattigdom, hvor andelen er 25 % blandt kvinder, der lever i fattigdom, og 13 % blandt mænd, der lever i fattigdom.

Der ses ingen væsentlige forskelle mellem aldersgrupper i andelen, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte.

Figur 17.4 Andel, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 17.4 viser andelen, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andelen er større blandt personer, der lever under henholdsvis 2 eller 3 eller flere belastende livsomstændigheder (13 %) end blandt personer, der lever under færre belastende livsomstændigheder.

Føler sig uønsket alene

Dette emne omhandler følelsen af være uønsket alene. I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt gennem spørgsmålet: 'Sker det nogensinde, at du er alene, selvom du egentlig havde mest lyst til at være sammen med andre?', med svarmulighederne 'Ja, ofte', 'Ja, en gang imellem', 'Ja, men sjældent' og 'Nej'.

Tabel 17.6 Andel, der ofte føler sig uønsket alene, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	26	26	31	27	27	45	19	8
Mænd	24	29	31	25	27	40	17	8
Kvinder	28	15	30	31	27	52	23	9
18-34 år	33	(30)	42	20	35	33	29	13
35-44 år	30	36	31	40	28	45	22	7
45-54 år	24	25	31	29	25	54	16	7
55-80 år	22	20	24	21	22	46	19	7
<i>Antal</i>	<i>1.101</i>	<i>151</i>	<i>502</i>	<i>232</i>	<i>290</i>	<i>115</i>	<i>266</i>	<i>9.661</i>

Tabel 17.6 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der ofte føler sig uønsket alene. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

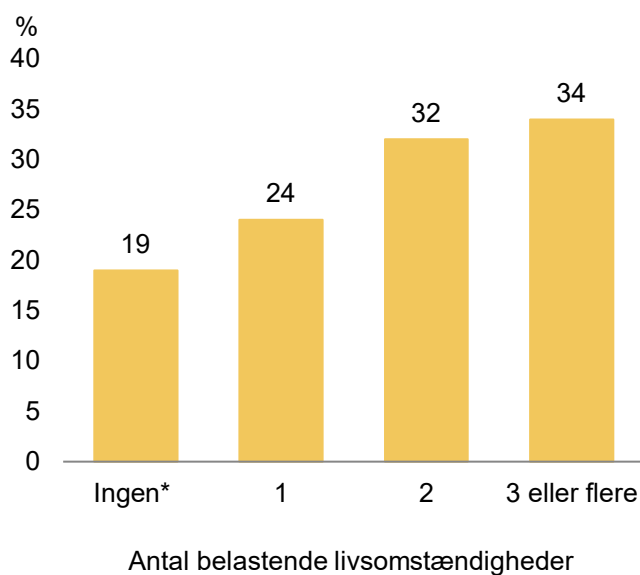
I alt 26 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 føler sig ofte uønsket alene. Det er en markant større andel end i den generelle befolkning, hvor 8 % har angivet, at de ofte føler sig uønsket alene.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (45 %).

Samlet set er andelen, der ofte føler sig uønsket alene, større blandt socialt udsatte kvinder (28 %) end blandt socialt udsatte mænd (24 %). Ser man på tværs af de belastende livsomstændigheder, varierer det, om andelen er størst blandt mænd eller blandt kvinder.

Sammenligner man aldersgrupperne, ses en tendens til, at andelen falder med stigende alder fra 33 % blandt de 18-34-årige til 22 % blandt de 55-80-årige.

Figur 17.5 Andel, der ofte føler sig uønsket alene, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 17.5 viser andelen, der ofte føler sig uønsket alene, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Den mindste andel ses således blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (19 %), og den største andel ses blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (34 %).

Har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt gennem spørgsmålet: 'Er der nogen i din familie eller blandt dine venner, der kræver for meget af dig i din hverdag?', med svarmulighederne 'Ja, altid', 'Ja, for det meste', 'Ja, nogle gange' og 'Nej, aldrig eller næsten aldrig'.

Tabel 17.7 Andel, der altid eller for det meste har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	12	18	13	13	14	21	11
Mænd	10	16	10	12	11	22	8
Kvinder	15	26	16	16	20	19	15
18-34 år	17	(50)	13	18	21	31	(17)
35-44 år	14	25	14	15	12	19	19
45-54 år	10	14	10	14	12	(15)	10
55-80 år	11	13	14	(6)	13	19	8
<i>Antal</i>	<i>1.095</i>	<i>150</i>	<i>500</i>	<i>230</i>	<i>286</i>	<i>112</i>	<i>264</i>

Tabel 17.7 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der altid eller for det meste har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen.

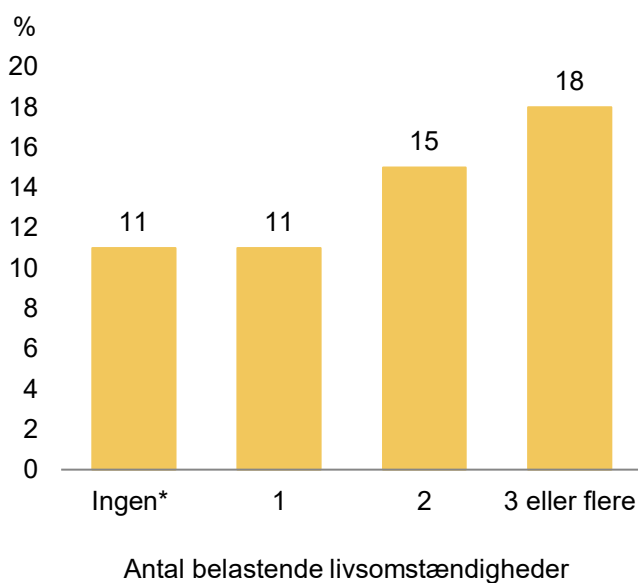
I alt har 12 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT altid eller for det meste familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses den største andel blandt personer, der lever i fattigdom (21 %).

Andelen, der altid eller for det meste har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen, er større blandt socialt udsatte kvinder (15 %) end blandt socialt udsatte mænd (10 %). Denne kønsforskel ses også på tværs af de belastende livsomstændigheder med undtagelse af personer i fattigdom.

Sammenligner man aldersgrupperne, ses den største andel blandt de 18-34-årige (17 %).

Figur 17.6 Andel, der altid eller for det meste har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 17.6 viser andelen, der altid eller for det meste har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Den største andel ses blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (18 %), og den mindste andel ses blandt personer, der lever under 1 eller ingen af de belastende livsomstændigheder (11 %).

Udvikling

Den følgende tabel og figur beskriver udviklingen over tid for fire af målene for sociale relationer. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for målene for kontakt til venner og familie, da spørgsmålsformuleringerne i SUSY UDSAT 2022 er forskellige fra formuleringerne i de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

Tabel 17.8 Mål for sociale relationer i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Regner ikke med at få hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom	15	18	16	18
Har aldrig/næsten aldrig nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte	13	13	12	10
Føler sig ofte uønsket alene	29	24	25	26
Har altid eller det meste af tiden familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen	13	14	15	12

Tabel 17.8 viser andelen for fire af målene for sociale relationer i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022.

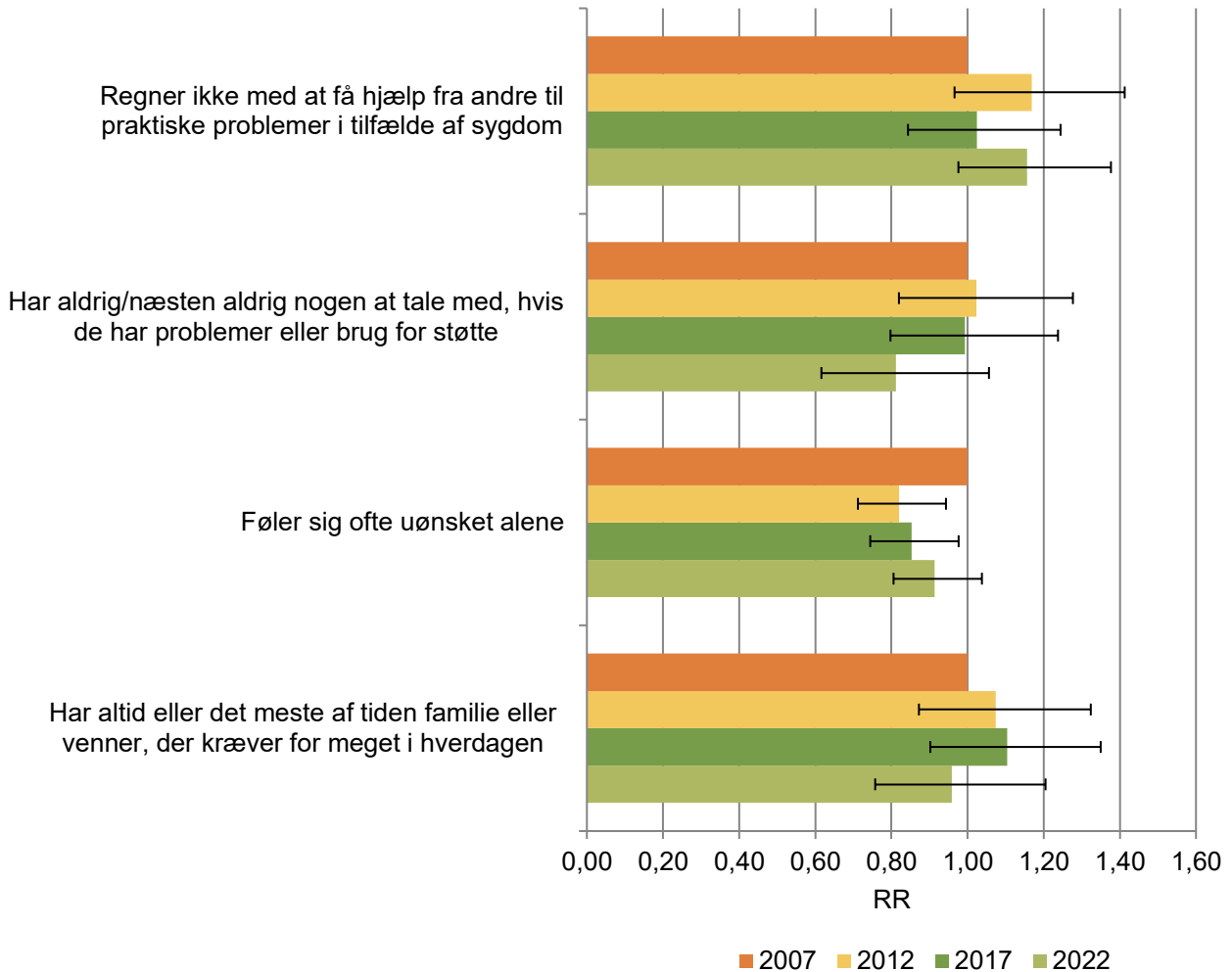
Af tabellen fremgår det, at andelen, der ikke regner med at kunne få hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom, er 15 % i 2007 og 18 % i 2022.

Andelen, der aldrig eller næsten aldrig har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, er 13 % i 2007, mens den i 2022 er 10 %.

Ser man på andelen, der ofte føler sig uønsket alene, er den i 2007 29 %, mens den i 2022 er 26 %.

Endelig ses det, at andelen, der altid eller det meste af tiden har familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen, er 13 % i 2007 og 12 % i 2022.

Figur 17.7 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for sociale relationer i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1).

Figur 17.7 viser udviklingen i den køns- og aldersjusterede relative risiko for fire mål, der belyser sociale relationer i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der for ingen af målene ses en statistisk signifikant ændring fra 2007 til 2022.

Opsamling: Sociale relationer

Ved en sammenligning af socialt udsatte mennesker og den generelle befolkning ses det, at andelen, der ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, er dobbelt så stor blandt socialt udsatte mennesker (10 %) som i den generelle befolkning (5 %). Det ses også, at en væsentlig større andel blandt socialt udsatte mennesker oplever ensomhed (26 %), defineret ved ofte at føle sig uønsket alene, sammenlignet med den generelle befolkning (8 %). Desuden er der en større andel blandt socialt udsatte mennesker (18 %), der ikke regner med hjælp fra andre til praktiske problemer i tilfælde af sygdom, end i den generelle befolkning (13 %). Omvendt er andelen, der dagligt eller næsten dagligt har kontakt til venner og bekendte, større blandt socialt udsatte mennesker (53 %) end i den generelle befolkning (26 %).

Der er en større andel blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd, som dagligt eller næsten dagligt har kontakt til familie (hhv. 41 % og 26 %) og ligeledes en større andel blandt kvinder, som oplever, at familie og venner kræver for meget i hverdagen end mænd (hhv. 15 % og 10 %). Desuden er forekomsten af ofte at føle sig uønsket alene lidt større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd (hhv. 28 % og 24 %). For de øvrige mål ses ingen væsentlige kønsforskelle.

For fire af målene for sociale relationer ses det, at personer, der lever i fattigdom, har de største andele. Andelen, der dagligt eller næsten dagligt har kontakt til deres familie og venner, er mindst blandt dem, der lever under flest belastende livsomstændigheder. Det ses også, at andelen, der ofte føler sig uønsket alene, stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger.

I den yngste aldersgruppe (18-34-årige) ses den største andel, der oplever at have familie eller venner, der kræver for meget i hverdagen (17 %), og som ofte føler sig uønsket alene (33 %). Samtidig er det også i den yngste aldersgruppe, at forekomsten af daglig eller næsten daglig kontakt til familie er størst (40 %).

Der ses ingen statistisk signifikante ændringer fra 2007 til 2022 for målene for sociale relationer blandt socialt udsatte mennesker.

-
1. Lund, R., Christensen, U. & Iversen, L. (red.) (2011). *Medicinsk Sociologi - Sociale faktorerens betydning for befolkningens helbred*. 2. udgave. København: Munksgaard.
 2. Due, P. & Holstein, B. E. (2016). Sundhedsadfærd. I Jensen, B. B., Grønbæk, M., Reventlow, B. (Red.). *Forebyggende sundhedsarbejde* (s. 101-114). 6. udgave. København: Munksgaard.
 3. House, J. S., Landis, K. R. & Umberson, D. (1988). Social relationships and health. *Science*. 241, 540- 545.
 4. Berkman, L. F. & Glass, T. (2000). Social integration, social networks, social support, and health. I Berkman, L. F. & Kawachi, I. (red.). *Social Epidemiology*. New York: Oxford University Press.
 5. Jensen, H. A. R., Davidsen, M., Møller, S. R., Román, J. E. I., Kragelund, K., Christensen, A. I. & Ekholm, O. (2022). *Danskernes sundhed – Den Nationale Sundhedsprofil 2021*. København: Sundhedsstyrelsen.

6. Eriksen, L, Davidsen, M., Jensen, H. A. R., Ryd, J. T., Strøbæk, L., White, E. D., Sørensen, J. & Juel, K. (2016). Sygdomsbyrden i Danmark. Risikofaktorer. Sundhedsstyrelsen: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

18 Vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed

Dette kapitel handler om vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed blandt socialt udsatte mennesker.

Udsættelse for fysiske overgreb, herunder partnervold, er forbundet med fysiske og psykiske helbredsproblemer og kan have flere psykosociale negative konsekvenser som lavt selvværd, ensomhed, selvskadende adfærd og øget brug af alkohol og stoffer (1, 2). Udsættelse for seksuelle overgreb er ligeledes forbundet med negative fysiske og psykiske reaktioner på kortere eller længere sigt, herunder PTSD, angst, depression og øget forbrug af alkohol og stoffer (3).

Dette kapitel afdækker tre emner.

Det første emne omhandler vold, herunder trusler om fysisk skade, lettere fysisk vold og grov fysisk vold.

Det andet emne omhandler seksuelle overgreb.

Det tredje emne omhandler uønsket seksuel opmærksomhed.

Vold

Dette emne omhandler vold, herunder trusler om fysisk skade, lettere fysisk vold og grov fysisk vold.

Trusler om fysisk skade

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de inden for det seneste år har været udsat for trusler om fysisk skade, med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej' samt mulighed for at skrive antal gange.

Tablet 18.1 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for trusler om fysisk skade, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	21	31	24	33	37	44	11
Mænd	20	28	25	27	36	42	9
Kvinder	23	42	23	50	39	50	13
18-34 år	32	(70)	33	38	48	42	(26)
35-44 år	30	47	34	40	43	56	16
45-54 år	24	31	25	37	32	45	16
55-80 år	11	16	11	21	28	32	4
<i>Antal</i>	<i>1.049</i>	<i>140</i>	<i>485</i>	<i>220</i>	<i>270</i>	<i>113</i>	<i>255</i>

Tablet 18.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for trusler om fysisk skade, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder.

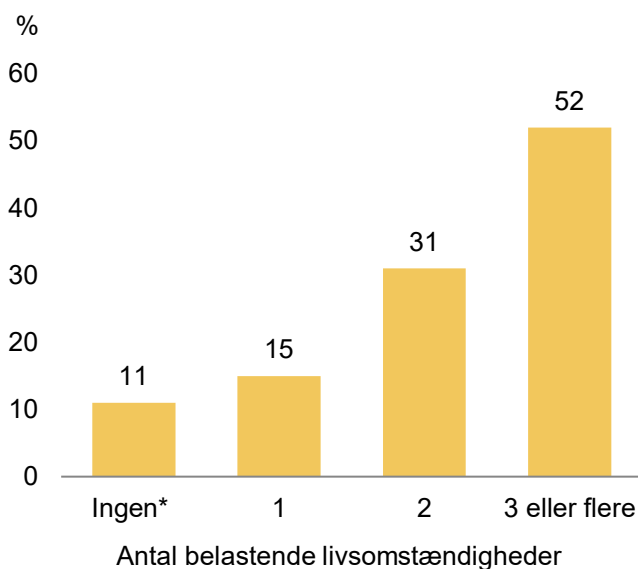
I alt har 21 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 været udsat for trusler om fysisk skade inden for det seneste år.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer i fattigdom (44 %) og blandt personer med et stofbrug (37 %).

Andelen, der har været udsat for trusler om fysisk skade, er samlet set lidt større blandt socialt udsatte kvinder (23 %) end blandt socialt udsatte mænd (20 %). Opdelt på belastende livsomstændigheder ses dog mere udtalte kønsforskelle for de fleste belastninger. For eksempel ses det, at 50 % af kvinder, der lever i hjemløshed, har oplevet trusler om fysisk skade, mens andelen for mænd i hjemløshed er 27 %.

I forhold til alder ses overordnet en tendens til, at andelen falder med stigende alder, fra 32 % i den yngste aldersgruppe af 18-34-årige til 11 % i den ældste aldersgruppe af 55-80-årige.

Figur 18.1 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for trusler om fysisk skade, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 18.1 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for trusler om fysisk skade, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 11 %, mens andelen er 52 % for personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Lettere fysisk vold

I SUSY UDSAT 2022 er lettere fysisk vold undersøgt ved at spørge, om svarpersonerne inden for det seneste år har været udsat for at blive skubbet, revet, rusket, slået med flad hånd eller lignende, med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej' samt mulighed for at skrive antal gange.

Tabel 18.2 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for lettere fysisk vold, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	16	33	16	30	28	39	10	2
Mænd	16	30	17	24	29	38	8	2
Kvinder	18	45	17	49	26	44	14	2
18-34 år	25	(78)	24	43	39	38	(11)	4
35-44 år	24	61	22	37	31	55	(10)	2
45-54 år	18	29	18	25	22	38	19	2
55-80 år	8	15	6	20	21	(19)	5	0
<i>Antal</i>	<i>1.021</i>	<i>141</i>	<i>479</i>	<i>216</i>	<i>258</i>	<i>107</i>	<i>247</i>	<i>9.494</i>

Tabel 18.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for lettere fysisk vold, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

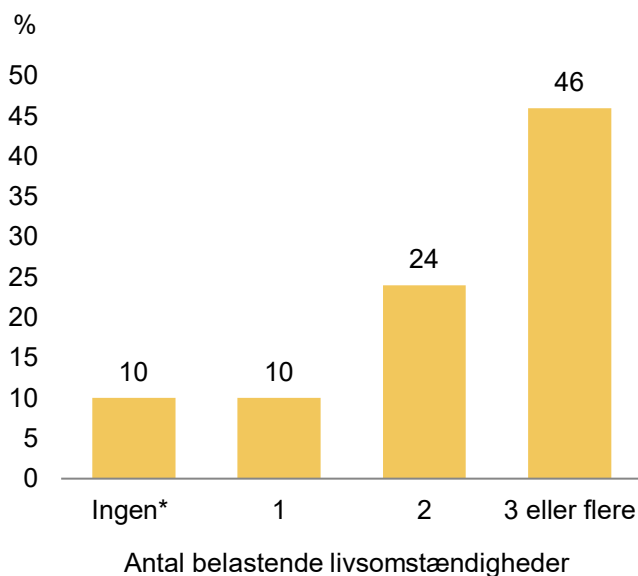
Af tabellen fremgår det, at 16 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været udsat for lettere fysisk vold inden for det seneste år, hvilket er en markant større andel end i den generelle befolkning (2 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer i fattigdom (39 %).

I alt 16 % blandt socialt udsatte mænd og 18 % blandt socialt udsatte kvinder har været udsat for lettere fysisk vold inden for det seneste år. Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen dog væsentligt større blandt kvinder end blandt mænd for de fleste belastende livsomstændigheder. Dette gælder for personer med et alkoholoverforbrug, personer i hjemløshed, personer i fattigdom og for øvrige i SUSY UDSAT 2022.

I forhold til alder ses de største andele blandt de yngste aldersgrupper, 25 % blandt de 18-34-årige og 24 % blandt de 35-44-årige. Der ses desuden en tendens til, at andelen falder med stigende alder.

Figur 18.2 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for lettere fysisk vold, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 18.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for lettere fysisk vold, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der ses en tendens til, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. For personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, og for personer, der lever under 1 belastende livsomstændighed, er andelen således 10 %, mens andelen er 46 % for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder.

Grov fysisk vold

I SUSY UDSAT 2022 er grov fysisk vold undersøgt ved at spørge, om svarpersonerne inden for det seneste år har været udsat for at blive sparket, slået med knyttet hånd eller genstand, kastet ind mod møbler, vægge, ned ad trappe eller lignende, udsat for kvælningsforsøg, eller angrebet med kniv eller skydevåben, hvortil svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej' samt mulighed for at skrive antal gange.

Tabel 18.3 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for grov fysisk vold, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	15	26	16	28	24	29	10	1
Mænd	16	24	17	26	25	33	10	1
Kvinder	13	32	15	34	23	25	9	1
18-34 år	24	(64)	24	37	35	32	(17)	2
35-44 år	22	44	23	36	28	38	18	1
45-54 år	15	27	16	24	19	33	11	1
55-80 år	7	9	6	16	17	(11)	6	0
<i>Antal</i>	<i>1.134</i>	<i>154</i>	<i>511</i>	<i>240</i>	<i>297</i>	<i>120</i>	<i>273</i>	<i>10.354</i>

Tabel 18.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for grov fysisk vold, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Desuden viser tabellen tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

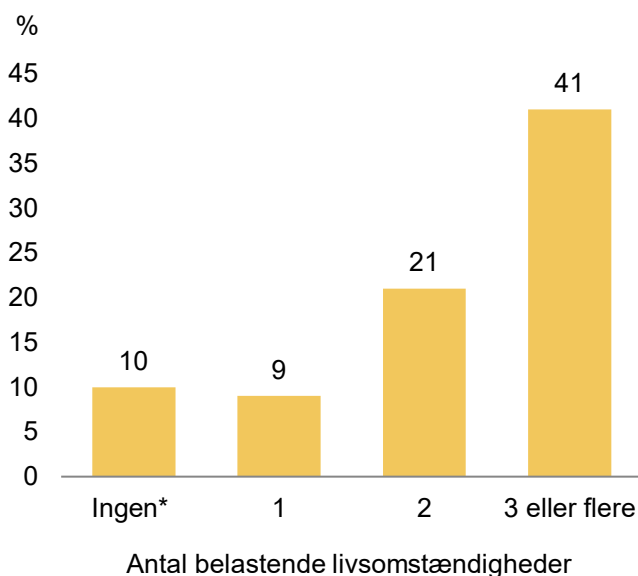
Af tabellen ses det, at 15 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været udsat for grov fysisk vold det seneste år, hvilket er en markant større andel end i den generelle befolkning, hvor 1 % har været udsat for grov fysisk vold.

Opgjort på belastende livsomstændigheder fremgår det, at andelen, der har været udsat for grov fysisk vold, er særligt stor blandt personer i fattigdom (29 %), personer i hjemløshed (28 %), personer med et alkoholoverforbrug (26 %) og blandt personer med et stofbrug (24 %).

En lidt større andel blandt socialt udsatte mænd (16 %) end blandt socialt udsatte kvinder (13 %) har været udsat for grov fysisk vold inden for det seneste år. Det varierer dog på tværs af de belastende livsomstændigheder, om andelen er størst blandt mænd eller blandt kvinder.

I forhold til alder ses en tendens til, at andelen, der har været udsat for grov fysisk vold det seneste år, falder med stigende alder, fra 24 % blandt de 18-34-årige til 7 % blandt de 55-80-årige.

Figur 18.3 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for grov fysisk vold, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 18.3 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for grov fysisk vold, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren ses de mindste andele blandt personer, der lever under 1 af de belastende livsomstændigheder (9 %) og blandt personer, der ikke lever under nogen af de undersøgte belastninger (10 %). Herefter stiger andelen til 21 % blandt personer, der lever under 2 af de belastende livsomstændigheder, og til 41 % blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Seksuelle overgreb

Dette emne omhandler seksuelle overgreb, herunder gennemført tvunget samleje og andre seksuelle overgreb.

Voldtægt

I SUSY UDSAT 2022 er voldtægt undersøgt ved at spørge, om svarpersonerne inden for det seneste år har været udsat for gennemført tvunget samleje, med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej' samt med mulighed for at skrive antal gange.

Tabel 18.4 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for gennemført tvunget samleje, i SUSY UDSAT 2022 og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	3	0
Mænd	1	0
Kvinder	6	0
18-34 år	5	1
35-44 år	5	0
45-54 år	2	0
55-80 år	(1)	0
<i>Antal</i>	<i>1.019</i>	<i>9.427</i>

Tabel 18.4 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for gennemført tvunget samleje, fordelt på køn og alder. Tabellen viser desuden tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning. Grundet for få svarpersoner er det ikke muligt at opgøre svarene på belastende livsomstændigheder, da hovedparten af andelen da er forbundet med for stor usikkerhed. Dog vil vi fremhæve enkelte andele fordelt på belastende livsomstændigheder, hvor antallet af svarpersoner er tilstrækkeligt.

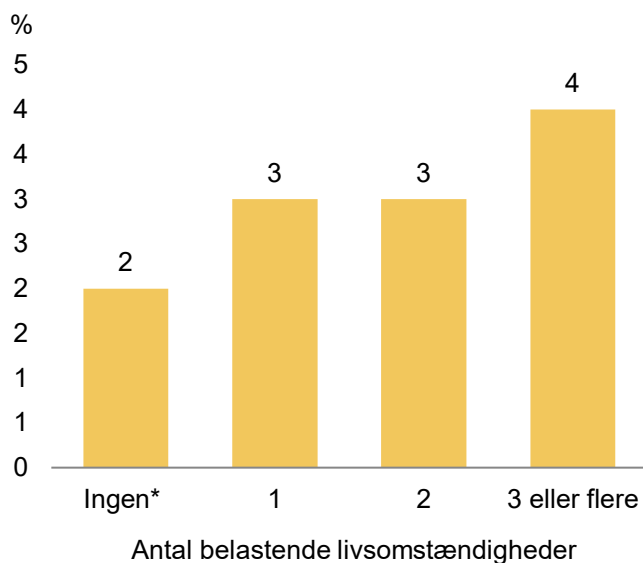
I alt 3 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har været udsat for gennemført tvunget samleje inden for det seneste år, mens andelen i SUSY-2021 er 0 %.

For kvinder med et alkoholoverforbrug er andelen 19 % (data ikke vist i tabel), og for kvinder i hjemløshed er andelen 16 % (data ikke vist i tabel).

Andelen, der har været udsat for gennemført tvunget samleje, er større blandt socialt udsatte kvinder (6 %) end blandt socialt udsatte mænd (1 %).

I forhold til alder ses det, at andelen, der har været udsat for gennemført tvunget samleje, er lidt større blandt de yngste aldersgrupper end blandt de ældste aldersgrupper.

Figur 18.4 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for gennemført tvunget samleje, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 18.4 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for gennemført tvunget samleje, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der ses generelt ingen væsentlige forskelle i andelen, der har været udsat for gennemført tvunget samleje, i forhold til antallet af belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Andre seksuelle overgreb

I SUSY UDSAT 2022 er andre seksuelle overgreb undersøgt ved at spørge, om svarpersonerne inden for det seneste år har været udsat for ubehagelig seksuel beføling, forsøg på tvunget samleje eller andre seksuelle overgreb med svarmulighederne 'Ja' og 'Nej' og med mulighed for at skrive antal gange.

Tabel 18.5 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for andre seksuelle overgreb, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	10	16	13	14	12	16	5	1
Mænd	4	8	6	4	7	7	3	1
Kvinder	18	44	21	43	22	29	7	2
18-34 år	17	(20)	21	26	27	19	(0)	4
35-44 år	11	(13)	13	11	8	19	(6)	0
45-54 år	9	19	10	14	10	17	10	1
55-80 år	6	14	12	(6)	7	(8)	(2)	0
<i>Antal</i>	<i>1.059</i>	<i>147</i>	<i>489</i>	<i>222</i>	<i>277</i>	<i>113</i>	<i>255</i>	<i>10.354</i>

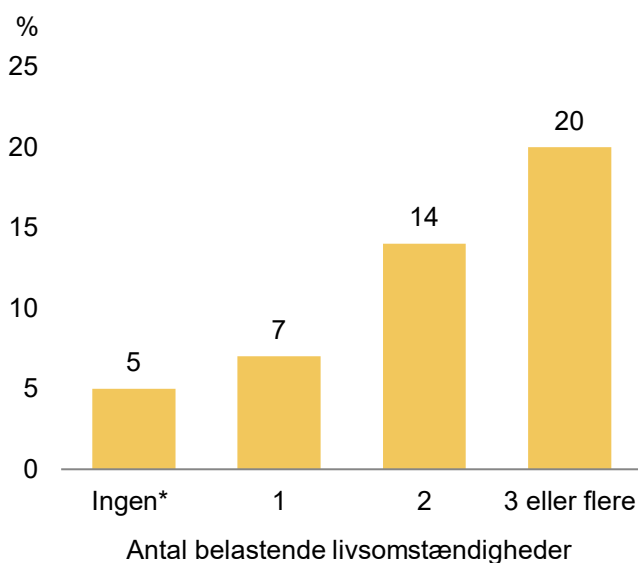
I tabel 18.5 ses andelen i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for andre seksuelle overgreb, det vil sige ubehagelig seksuel beføling, forsøg på tvunget samleje eller andre seksuelle overgreb, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Tabellen viser desuden tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

For svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 ses det, at i alt 10 % har været udsat for andre seksuelle overgreb inden for det seneste år. Dette er en markant større andel end i den generelle befolkning, hvor andelen er 1 %.

Der ses en markant kønsforskel i andelen, der har været udsat for andre seksuelle overgreb inden for det seneste år. Andelen blandt socialt udsatte mænd er 4 %, og andelen blandt socialt udsatte kvinder er 18 %. Kønsforskellen er endnu mere markant, når der opgøres på de fem belastende livsomstændigheder. De største andele, der har været udsat for andre seksuelle overgreb det seneste år, ses blandt kvinder med et alkoholoverforbrug (44 %) og kvinder i hjemløshed (43 %). Til sammenligning er andelen, der har været udsat for andre seksuelle overgreb det seneste år, 8 % blandt mænd med et alkoholoverforbrug og 4 % blandt mænd i hjemløshed.

I forhold til alder ses det, at andelen falder med stigende alder, fra 17 % blandt de 18-34-årige til 6 % blandt de 55-80-årige.

Figur 18.5 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for andre seksuelle overgreb (ubehagelig seksuel beføling eller lignende; forsøg på tvunget samleje; andre seksuelle overgreb), i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug og fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 18.5 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for andre seksuelle overgreb, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen, der inden for det seneste år har været udsat for andre seksuelle overgreb, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Blandt svarpersoner, som ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder, er andelen 5 %, mens den for personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder, er 20 %.

Uønsket seksuel opmærksomhed

I SUSY UDSAT 2022 er uønsket seksuel opmærksomhed undersøgt ved at spørge, om svarpersonerne inden for det seneste år har modtaget seksuelt stødende breve, sms'er, e-mails, telefonopkald eller henvendelser på internettet eller sociale medier; Oplevet at få uønsket seksuel omtale gennem rygter, billeder på internettet eller lignende; Blevet udsat for blotteri; Har fået uønskede seksuelle invitationer eller kommentarer; Har været udsat for andre former for seksuel opmærksomhed. Svarmulighederne var 'Ja' og 'Nej', samt med mulighed for at angive antal gange.

Tabel 18.6 Svarfordeling for oplevelser af forskellige former for uønsket seksuel opmærksomhed inden for det seneste år, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på køn. Procent

	Mænd	Kvinder
Har modtaget seksuel stødende breve, sms, e-mails, telefonopkald eller henvendelse på internettet eller sociale medier	8	22
Har fået uønsket seksuel omtale gennem rygter, billeder på internettet, eller lignende	4	11
Har været udsat for blotteri	1	5
Har fået uønskede seksuelle invitationer eller kommentarer	7	26
Har været udsat for andre former for uønsket seksuel opmærksomhed	6	22

Tabel 18.6 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har været udsat for én eller flere af de forskellige typer af uønsket seksuel opmærksomhed, fordelt på køn.

Af tabellen fremgår det, at andelen, der har været udsat for de forskellige former for uønsket seksuel opmærksomhed, er væsentligt større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd. Dette ses for samtlige typer af uønsket seksuel opmærksomhed. Eksempelvis er andelen, der har fået uønskede seksuelle invitationer eller kommentarer, 26 % blandt socialt udsatte kvinder mod 7 % blandt socialt udsatte mænd.

Tablet 18.7 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder og i SUSY-2021 fordelt på køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022	SUSY-2021
Total	22	23	31	21	24	31	14	4
Mænd	14	17	21	10	17	16	10	2
Kvinder	35	44	42	53	37	55	21	6
18-34 år	31	(18)	42	29	33	36	(17)	8
35-44 år	29	26	35	20	26	29	30	3
45-54 år	21	20	25	24	19	27	20	4
55-80 år	15	23	26	12	19	33	7	2
<i>Antal</i>	<i>1.134</i>	<i>154</i>	<i>511</i>	<i>240</i>	<i>299</i>	<i>120</i>	<i>273</i>	<i>9.406</i>

Tablet 18.7 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Tabellen viser desuden tal fra SUSY-2021, som repræsenterer den generelle befolkning.

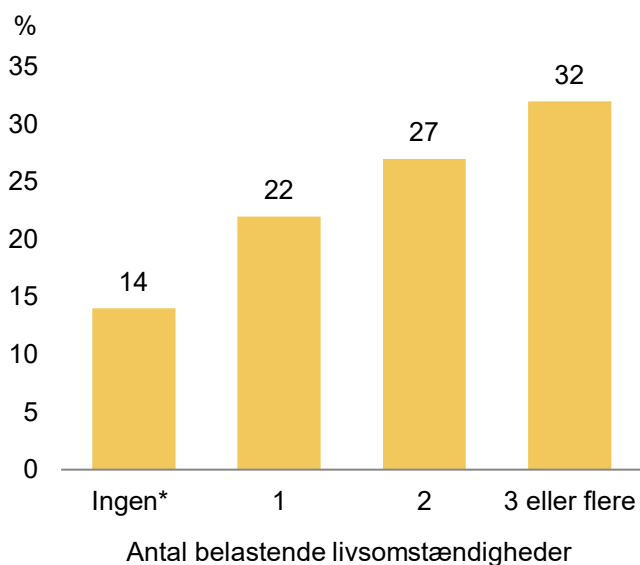
Der er en markant større andel, der har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, blandt svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 (22 %) end i den generelle befolkning (4 %).

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i fattigdom (31 %), og blandt personer med en psykisk lidelse (31 %).

Andelen, der har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, er markant større blandt socialt udsatte kvinder (35 %) end blandt socialt udsatte mænd (14 %). Samme tendens gør sig gældende, når man ser på typerne af belastende livsomstændigheder, hvor andelen blandt kvinderne er to til tre gange større end blandt mændene.

I forhold til alder ses en tendens til, at andelen falder med stigende alder, fra 31 % blandt de 18-34-årige til 15 % blandt de 55-80-årige.

Figur 18.6 Andel, der inden for det seneste år har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 18.6 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der inden for det seneste år har været udsat for én eller flere former for uønsket seksuel opmærksomhed, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således ses den mindste andel blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (14 %), og den største andel blandt personer, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (32 %).

Udvikling

I det følgende beskrives udviklingen over tid for de forskellige mål for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed i SUSY UDSAT. For fem af målene præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022, mens det for uønsket seksuel opmærksomhed kun er muligt at præsenterer tal fra 2017 og 2022, da spørgsmålet herom blev inkluderet i SUSY UDSAT-spørgeskemaet i 2017. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

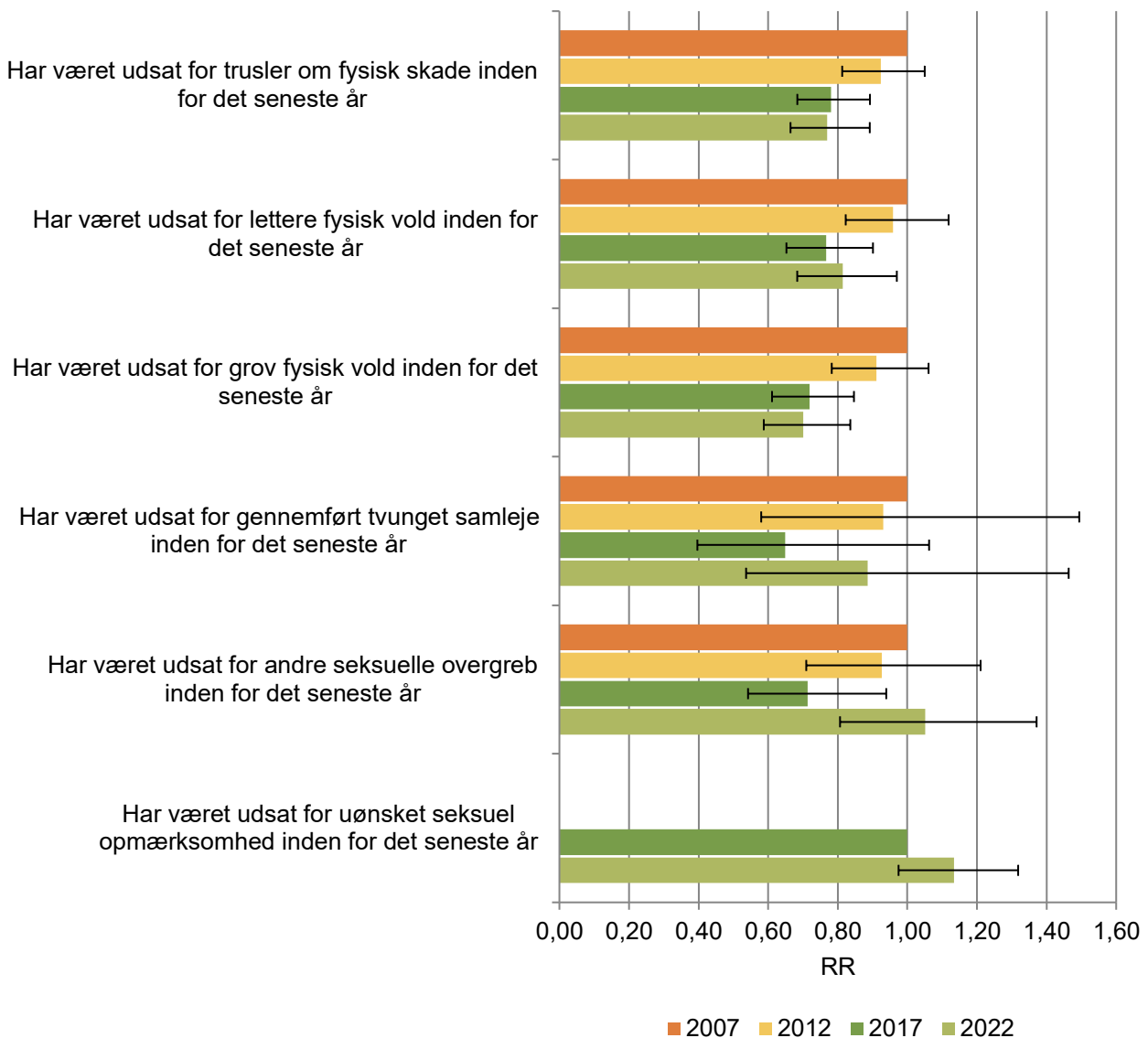
Tablet 18.8 Mål for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Har været udsat for trusler om fysisk skade inden for det seneste år	31	28	24	21
Har været udsat for lettere fysisk vold inden for det seneste år	24	22	18	16
Har været udsat for grov fysisk vold inden for det seneste år	25	22	17	15
Har været udsat for gennemført tvunget samleje inden for det seneste år	3	3	2	3
Har været udsat for andre seksuelle overgreb (ubehagelig seksuel beføling eller lignende; forsøg på tvunget samleje; andre seksuelle overgreb) inden for det seneste år	9	8	7	10
Har været udsat for uønsket seksuel opmærksomhed inden for det seneste år	-	-	20	22

Tablet 18.8 viser andele for de seks mål for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022.

Af tabellen fremgår det, at andelen af personer, der har oplevet trusler om fysisk skade, var 31 % i 2007, mens den i 2022 er 21 %. Andelen, der har oplevet lettere fysisk vold, var 24 % i 2007 og 16 % i 2022. Ser man på andelen, der har oplevet grov fysisk vold, var andelen 25 % i 2007, mens den i 2022 er 15 %.

Figur 18.7 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1)

Figur 18.7 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for de seks mål, der belyser vold, seksuelle overgreb i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007. For målet om uønsket seksuel opmærksomhed sammenlignes SUSY UDSAT 2022 med SUSY UDSAT 2017.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er et statistisk signifikant fald i forekomsten af henholdsvis trusler om fysisk skade, lettere fysisk vold og grov fysisk vold.

For de øvrige mål ses ikke en statistisk signifikant ændring over tid.

Opsamling: Vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed

For samtlige mål inden for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed gælder det, at andelen er markant større blandt socialt udsatte mennesker end i den generelle befolkning. Eksempelvis ses det, at andelen, der har været udsat for grov vold og lettere fysisk vold inden for det seneste år, er henholdsvis 15 % og 16 % blandt socialt udsatte mennesker, mens andelen er henholdsvis 1 % og 2 % i den generelle befolkning. Ligeledes ses det, at andelen, der har været udsat for andre seksuelle overgreb end gennemført tvunget samleje, er 10 % blandt socialt udsatte mennesker mod 1 % i den generelle befolkning.

For samtlige mål på nær målet for grov vold gælder det, at andelen er større blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd. Især ses der en kønsforskel for målene, der vedrører; gennemført tvunget samleje (6 % blandt kvinder, 1 % blandt mænd), seksuelle overgreb (18 % blandt kvinder, 4 % blandt mænd) og uønsket seksuel opmærksomhed (35 % blandt kvinder, 14 % blandt mænd).

For samtlige mål inden for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed, med undtagelse af gennemført tvunget samleje, ses de største andele i den yngste aldersgruppe (18-34-årige), og for de fleste mål ses desuden en tendens til, at andelen falder med stigende alder.

For størstedelen af målene gælder det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

I perioden fra 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at have været udsat for henholdsvis trusler om vold, lettere fysisk vold og grov fysisk vold blandt socialt udsatte mennesker.

-
1. Ottosen, M. H. & Østergaard, S. V. (2020). Partnervold i Danmark. København: VIVE
 2. Helweg-Larsen, K. & Frederiksen, M. L. (2007). Mænds vold mod kvinder – Omfang, karakter og indsats mod vold – 2007. København: Minister for Ligestilling og Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.
 3. Elklit, A., Andersen, L. E. & Spindler, H. (2020). Traumepsykologisk materialesamling: Psykiske følger efter voldtægt. København: Justitsministeriet.

19 Selvmordstanker og -forsøg

Dette kapitel handler om selvmordstanker og selvmordsforsøg blandt socialt udsatte mennesker.

Selvmordstanker kan spænde bredt fra kortvarige tanker om at tage sit eget liv til mere konstant tilstedeværende overvejelser om at tage sit eget liv, og tankerne kan være mere eller mindre konkrete (1). Selvmordsforsøg kan ligeledes dække over flere forskellige scenarier, som har det tilfælles, at der er tale om en målrettet handling, der sigter mod at ændre en persons situation. Her kan der være et reelt ønske om at dø, et ambivalent ønske om at dø eller slet intet reelt dødsønske, men snarere en bøn om hjælp (1). Et mislykket selvmordsforsøg kan således blandt andet være et udtryk for, at det tilgrundliggende ønske om at dø har været uklart eller manglende, eller at selvmordsforsøget mislykkedes. Det er desuden op til den enkelte svareperson forklaring, hvor grænsen går mellem eksempelvis selvdestruktiv adfærd, selvskade og selvmordsforsøg (2).

Kapitlet afdækker to emner.

Det første emne omhandler tanker om at tage sit eget liv.

Det andet emne omhandler forsøg på at tage sit eget liv.

Selvordstanker

I SUSY UDSAT 2022 er selvmordstanker undersøgt ved at spørge svarpersonerne, om de nogensinde har haft tanker om at tage sit eget liv, hvortil svarmulighederne var 'Ja, inden for det seneste år', 'Ja, tidligere' og 'Nej'.

Tabel 19.1 Selvmordstanker i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja, inden for det seneste år	21	22	30	25	28	37	10
Ja, tidligere	41	45	49	33	41	40	35
Nej	38	33	22	42	31	23	55
<i>Antal</i>	<i>1.090</i>	<i>149</i>	<i>497</i>	<i>229</i>	<i>286</i>	<i>115</i>	<i>265</i>

Tabel 19.1 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne har haft tanker om at tage sit eget liv, fordelt på belastende livsomstændigheder.

Af tabellen fremgår det, at 21 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har haft tanker om at tage sit eget liv inden for det seneste år. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer, der lever i fattigdom (37 %).

I alt 41 % af svarpersonerne har tidligere haft tanker om at tage deres eget liv. Her er andelen størst blandt personer med en psykisk lidelse (49 %).

I alt 38 % af svarpersonerne har aldrig haft tanker om at tage sit eget liv. Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen størst for øvrige i SUSY UDSAT 2022 (55 %), som refererer til de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

Table 19.2 Andel, der nogensinde har haft selvmordstanker, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	62	67	78	59	69	77	45
Mænd	58	65	75	56	67	74	41
Kvinder	67	74	82	65	73	81	52
18-34 år	74	(100)	88	68	80	(85)	59
35-44 år	68	78	79	69	72	79	48
45-54 år	66	70	78	60	65	76	52
55-80 år	52	55	72	42	62	69	39
<i>Antal</i>	<i>1.090</i>	<i>149</i>	<i>497</i>	<i>229</i>	<i>286</i>	<i>115</i>	<i>265</i>

I tabel 19.2 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der nogensinde har haft tanker om at tage sit eget liv, det vil sige enten har svaret 'Ja, inden for det seneste år' eller 'Ja, tidligere'. Andelen er fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Der kan ikke foretages en sammenligning med svarpersoner i SUSY-2021, da dette spørgsmål er særligt udviklet til SUSY UDSAT og ikke er en del af SUSY-2021-spørgeskemaet.

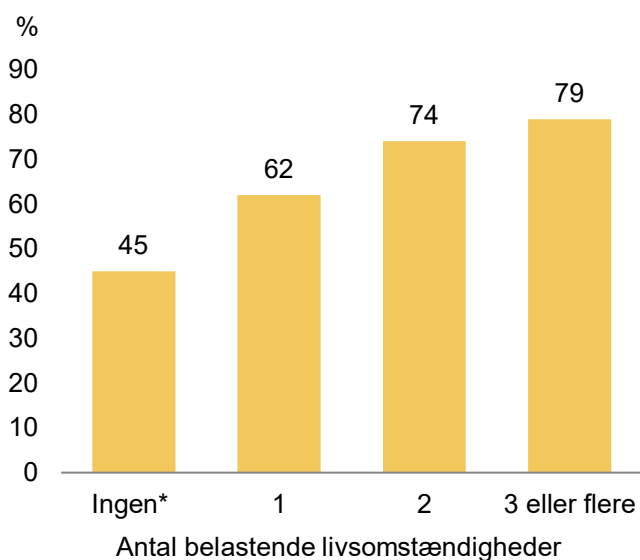
I alt 62 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har haft tanker om at tage sit eget liv.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med en psykisk lidelse (78 %) og blandt personer, der lever i fattigdom (77 %). De mindste andele ses blandt personer, der lever i hjemløshed (59 %), og blandt øvrige i SUSY UDSAT (45 %).

Der ses endvidere en kønsforskel i andelen, der nogensinde har haft selvmordstanker. I alt har 67 % blandt socialt udsatte kvinder mod 58 % blandt socialt udsatte mænd haft selvmordstanker. Andelen er større blandt kvinder end blandt mænd for alle typer af belastende livsomstændigheder.

I forhold til alder ses overordnet en tendens til, at andelen, der nogensinde har haft tanker om at tage sit eget liv, falder med stigende alder fra 74 % blandt de yngste svarpersoner til 52 % blandt de ældste svarpersoner.

Figur 19.1 Andel, der nogensinde har haft selvmordstanker, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 19.1 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der nogensinde har haft tanker om at tage sit eget liv, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er således mindst for svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (45 %), og størst for svarpersoner, der lever under 3 eller flere af de belastende livsomstændigheder (79 %).

Selvmordsforsøg

I SUSY UDSAT 2022 er svarpersonerne blevet spurgt, om de nogensinde har forsøgt at tage deres eget liv, hvortil svarmulighederne var 'Ja, inden for det seneste år', 'Ja, tidligere' og 'Nej'.

Tablet 19.3 Forsøg på at tage sit eget liv i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Ja, inden for det seneste år	4	5	7	9	7	8	1
Ja, tidligere	29	36	37	23	39	35	18
Nej	67	59	56	68	55	57	81
<i>Antal</i>	<i>1.087</i>	<i>148</i>	<i>497</i>	<i>224</i>	<i>282</i>	<i>114</i>	<i>265</i>

Tablet 19.3 viser svarfordelingen i SUSY UDSAT 2022 for spørgsmålet om, hvorvidt svarpersonerne har forsøgt at tage sit eget liv, fordelt på belastende livsomstændigheder.

Af tabellen fremgår det, at 4 % af svarpersonerne har forsøgt at tage sit eget liv inden for det seneste år. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen varierer fra 5-9 % blandt de fem typer af belastende livsomstændigheder, mens andelen er 1 % blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022, som refererer til de svarpersoner, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder.

I alt 29 % af svarpersonerne har tidligere forsøgt at tage sit eget liv. Her er andelen størst blandt personer med et stofbrug (39 %).

I alt 67 % af svarpersonerne har aldrig forsøgt at tage sit eget liv. Opgjort på belastende livsomstændigheder er andelen størst blandt øvrige i SUSY UDSAT 2022 (81 %).

Tablet 19.4 Andel, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	33	41	44	32	45	43	19
Mænd	29	39	39	29	42	41	18
Kvinder	39	47	51	40	53	50	21
18-34 år	41	(80)	52	34	51	54	27
35-44 år	43	59	55	40	53	48	21
45-54 år	34	37	39	34	43	43	22
55-80 år	25	29	37	21	37	27	17
<i>Antal</i>	<i>1.087</i>	<i>148</i>	<i>497</i>	<i>224</i>	<i>282</i>	<i>114</i>	<i>265</i>

I tabel 19.4 ses andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv, det vil sige har svaret enten 'Ja, inden for det seneste år' eller 'Ja, tidligere'. Andelen er fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Der kan ikke foretages en sammenligning med svarpersoner i SUSY-2021, da dette spørgsmål ikke indgår i SUSY-2021-spørgeskemaet.

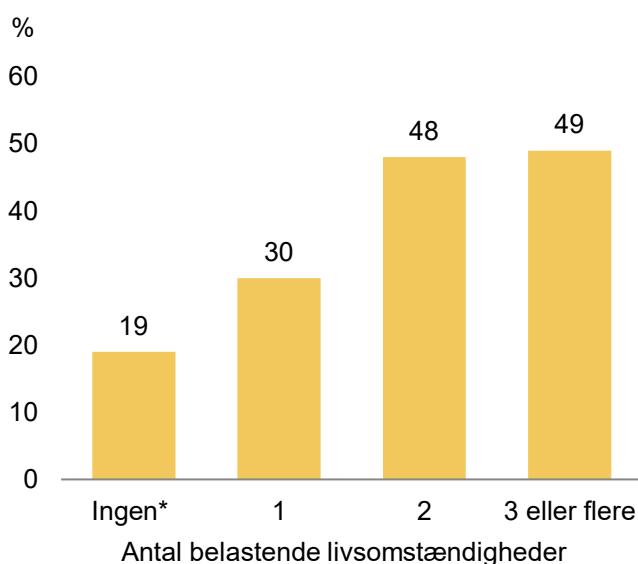
I alt 33 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 har nogensinde forsøgt at tage sit eget liv.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er nogenlunde ens blandt personer med et alkoholoverforbrug, et stofbrug, med en psykisk lidelse og blandt personer, som lever i fattigdom (41-45 %). Andelen, der nogensinde har forsøgt selvmord, er væsentlig mindre blandt personer, der lever i hjemløshed (32 %), og blandt øvrige i SUSY UDSAT (19 %).

For svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 ses en forskel mellem kønnene, hvor andelen, der nogensinde har forsøgt selvmord, er 39 % blandt socialt udsatte kvinder og 29 % blandt socialt udsatte mænd. Samme tendens gør sig gældende, når man ser på tværs af de belastende livsomstændigheder.

I forhold til alder ses det, at andelen, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv, er større blandt de yngre aldersgrupper end blandt de ældre aldersgrupper. I alt har 41 % blandt de 18-34-årige og 42 % blandt de 35-44-årige nogensinde forsøgt selvmord.

Figur 19.2 Andel, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv nogensinde, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 19.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv, grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Af figuren ses en overordnet tendens til, at andelen, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv, stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Således er andelen mindst blandt personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (19 %), og størst blandt personer, der lever under 2 (48 %) og 3 eller flere belastende livsomstændigheder (49 %).

Udvikling

I det følgende beskrives udviklingen over tid for selvmordsforsøg i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Den procentvise udvikling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Det er ikke muligt at illustrere udviklingen over tid for målet for selvmordstanker, da spørgsmålet ikke var en del af de foregående SUSY UDSAT-undersøgelser.

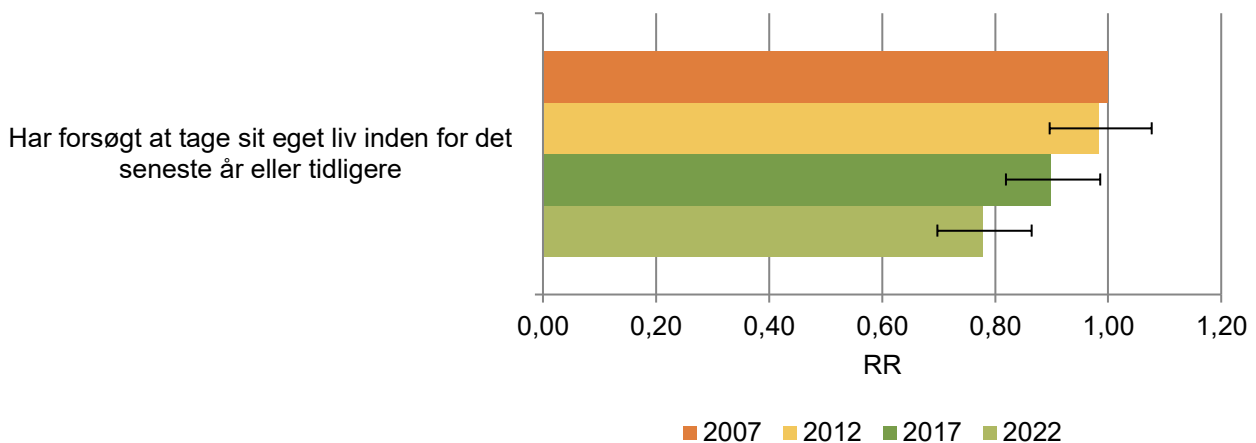
Tabel 19.5 Andel, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv, i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022. Procent

	2007	2012	2017	2022
Har forsøgt at tage sit eget liv inden for det seneste år eller tidligere	45	43	41	33

Tabel 19.5 viser andelen i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022, der nogensinde har forsøgt at tage sit eget liv.

Af tabellen fremgår det, at der blandt svarpersonerne i 2007 var 45 %, der havde forsøgt at tage sit eget liv, mens der blandt svarpersonerne i 2012 var 43 %, i 2017 41 %, og i 2022 er der 33 %.

Figur 19.3 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for nogensinde at have forsøgt at tage sit eget liv i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1)

Figur 19.3 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for nogensinde at have forsøgt at tage sit eget liv i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der i perioden 2007-2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af selvmordsforsøg blandt socialt udsatte mennesker.

Opsamling: Selvmordstanker og -forsøg

I alt har 62 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 nogensinde haft selvmordstanker, og 33 % har forsøgt selvmord på et tidspunkt i deres liv. Det er ikke muligt at sammenligne med den generelle befolkning.

For begge mål ses det, at andelen er størst blandt socialt udsatte kvinder sammenlignet med socialt udsatte mænd.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen, der nogensinde har haft selvmordstanker, er størst blandt personer med en psykisk lidelse (78 %) og personer, der lever i fattigdom (77 %), mens der ikke ses store forskelle i forhold til at have forsøgt selvmord. For begge mål stiger andelen med et stigende antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen.

Der ses en tendens til, at andelen, der har haft selvmordstanker, og andelen, der har forsøgt selvmord, er størst i de to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige).

I perioden 2007 til 2022 ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af selvmordsforsøg blandt socialt udsatte mennesker.

1. Kjølner, M., Nørlev, J. & Davidsen, M. (2006). Selvrapporeret selvmordsadfærd. Sundheds- og sygelighedsundersøgelserne 1994 og 2000. I Helweg-Larsen, K. (red.) *Selvmod i Danmark*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

2. Helweg-Larsen, K. (red.) (2006). *Selvmod i Danmark*. København: Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet.

20 Økonomi

At leve i fattigdom eller i en økonomisk trang situation kan have negativ indflydelse på helbredet (1). Undersøgelser viser, at personer, der modtager lave sociale ydelser, og personer, der lever i fattigdom, har mange afsavn som følge af den trange økonomiske situation, for eksempel hvad angår det at gå til tandlægen eller at købe nødvendig medicin (1, 2). Generelt rapporterer personer, der lever i fattigdom, markant dårligere fysisk og psykisk helbred, og lever man med en sygdom og samtidig er udfordret af arbejdsløshed eller økonomisk stress, kan det forværre sygdomsbyrden (1).

Kapitlet afdækker fem emner.

Det første belyser, hvor stor en andel af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der får penge fra lønnet arbejde.

Det andet emne belyser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der modtager kontanthjælp.

Det tredje emne belyser, hvor stor en del af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022 der modtager førtidspension.

Det fjerde emne belyser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der modtager penge fra familie, venner og lignende.

Det femte emne belyser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har fået penge ved at samle flasker.

Lønnet arbejde

I SUSY UDSAT 2022 opgøres lønnet arbejde på baggrund af, at svarpersonerne har svaret enten 'Lønnet arbejde - uden brug af det sociale frikort', 'Lønnet arbejde - med brug af det sociale frikort', 'Salg af Hus Forbi' eller 'Aktivering/løn med tilskud' til spørgsmålet om, hvor de har fået penge fra den seneste måned. I denne rapport er lønnet arbejde defineret ved disse former for indtægt.

Tabel 20.1 Andel, der har fået penge fra lønnet arbejdet med og uden brug af det sociale frikort, salg af Hus Forbi og aktivering/løn med tilskud, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	14	11	13	15	15	10	14
Mænd	15	14	16	15	15	7	13
Kvinder	12	(0)	10	15	15	14	15
18-34 år	20	(10)	18	12	30	(7)	22
35-44 år	16	(9)	14	11	18	15	22
45-54 år	14	(7)	13	19	7	(4)	22
55-80 år	10	15	10	17	8	(12)	8
<i>Antal</i>	<i>1.096</i>	<i>146</i>	<i>504</i>	<i>232</i>	<i>287</i>	<i>114</i>	<i>264</i>

Tabel 20.1 viser andelen i SUSY UDSAT 2022, der har fået penge fra lønnet arbejdet med eller uden brug af det sociale frikort, salg af Hus Forbi og aktivering/løn med tilskud.

I alt har 14 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 fået penge fra lønnet arbejdet.

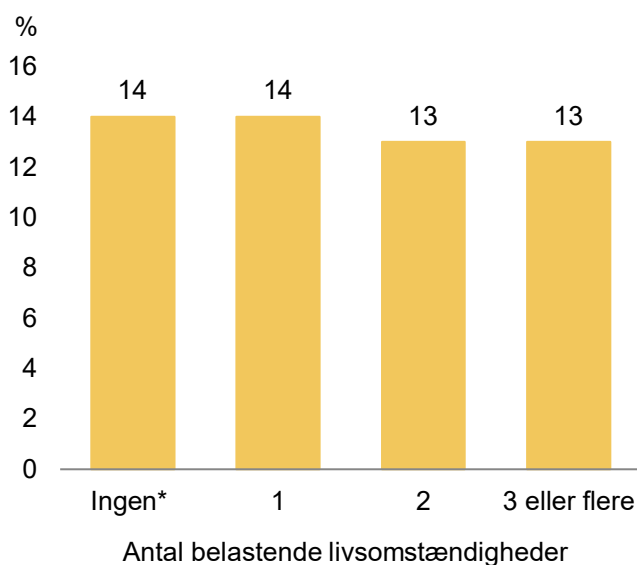
Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i hjemløshed (15 %), personer med stofbrug (15 %) og blandt personer med en psykisk lidelse (13 %).

I SUSY UDSAT 2022 er der en lidt større andel af mænd (15 %) end kvinder (12 %), der får penge fra lønnet arbejde. Ser man på de forskellige belastende livsomstændigheder, varierer det, om andelen er størst blandt kvinder eller mænd.

Sammenlignes aldersgrupperne, ses det, at andelen med lønnet arbejde falder med stigende alder fra 20 % blandt de 18-34-årige til 10 % blandt de 55-80-årige.

Desuden viser data fra SUSY UDSAT 2022 (hvilket ikke fremgår af tabel 20.1), at i alt 90 svarpersoner har fået penge fra lønnet arbejde uden brug af det sociale frikort, mens 32 svarpersoner har fået penge fra lønnet arbejde med brug af det sociale frikort. I alt 15 svarpersoner har fået penge fra salg af Hus Forbi.

Figur 20.1 Andel, der har fået penge fra lønnet arbejdet med og uden brug af det sociale frikort, salg af Hus Forbi og aktivering/løn med tilskud, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarepersonnen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 20.1 viser andelen, der har fået penge fra lønnet arbejdet med og uden brug af det sociale frikort, salg af Hus Forbi og aktivering/løn med tilskud, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Andelen er næsten ens uanset antallet af belastende livsomstændigheder.

Kontanthjælp

I SUSY UDSAT 2022 opgøres kontanthjælp på baggrund af, at svarpersonerne har svaret 'Kontanthjælp' ved spørgsmålet om, hvor de har fået penge fra den seneste måned.

Tablet 20.2 Andel, der har modtaget kontakthjælp inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT i 2022
Total	30	36	30	50	33	51	22
Mænd	33	38	34	52	36	56	23
Kvinder	25	31	24	44	29	44	22
18-34 år	58	(80)	58	63	59	67	61
35-44 år	42	61	36	59	38	62	44
45-54 år	29	29	25	51	30	48	22
55-80 år	15	21	14	30	11	24	11
<i>Antal</i>	<i>1.096</i>	<i>146</i>	<i>504</i>	<i>232</i>	<i>287</i>	<i>114</i>	<i>264</i>

Tablet 20.2 viser andelen af svarpersoner i SUSY UDSAT 2022, der har modtaget kontanthjælp inden for den seneste måned.

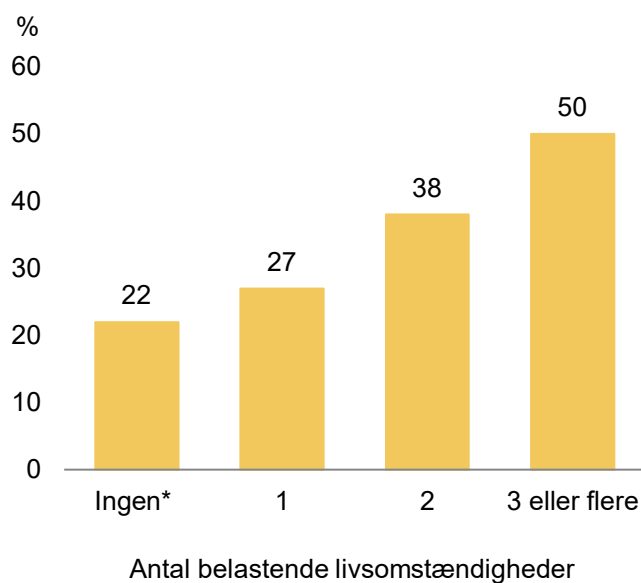
I alt har 30 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 modtaget kontakthjælp inden for den seneste måned.

Opdelt på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer, der lever i hjemløshed (50 %), og personer, der lever i fattigdom (51 %).

I SUSY UDSAT 2022 er der samlet set en større andel blandt mænd (33 %) end blandt kvinder (25 %), der har modtaget kontanthjælp inden for den seneste måned. Den samme kønsforskel gør sig gældende på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder.

Opgjort på alder ses det, at andelen, der har modtaget kontanthjælp den seneste måned, falder med stigende alder, fra 58 % blandt de 18-34-årige til 15 % blandt de 55-80-årige.

Figur 20.2 Andel, der har modtaget kontanthjælp inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 20.2 viser andelen, der har modtaget kontanthjælp inden for den seneste måned, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Af figuren fremgår det, at andelen stiger med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Andelen er således størst for personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (50 %) og mindst for dem, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (22 %).

Førtidspension og folkepension

Dette emne omhandler førtidspension og folkepension.

Førtidspension

I SUSY UDSAT 2022 er førtidspension undersøgt ved at spørge, hvor svarpersonerne har fået penge fra den seneste måned, hvortil der er 17 forskellige svarmuligheder, herunder 'Førtidspension'.

Tablet 20.3 Andel, der har modtaget førtidspension inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	40	45	46	27	41	31	36
Mænd	37	42	45	25	41	32	31
Kvinder	45	53	50	32	41	30	44
18-34 år	7	(20)	10	(8)	(7)	(11)	(9)
35-44 år	31	27	39	20	41	24	16
45-54 år	51	51	59	32	49	41	50
55-80 år	48	53	59	41	61	48	38
<i>Antal</i>	<i>1.096</i>	<i>146</i>	<i>504</i>	<i>232</i>	<i>287</i>	<i>114</i>	<i>264</i>

Tablet 20.3 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har modtaget førtidspension inden for den seneste måned.

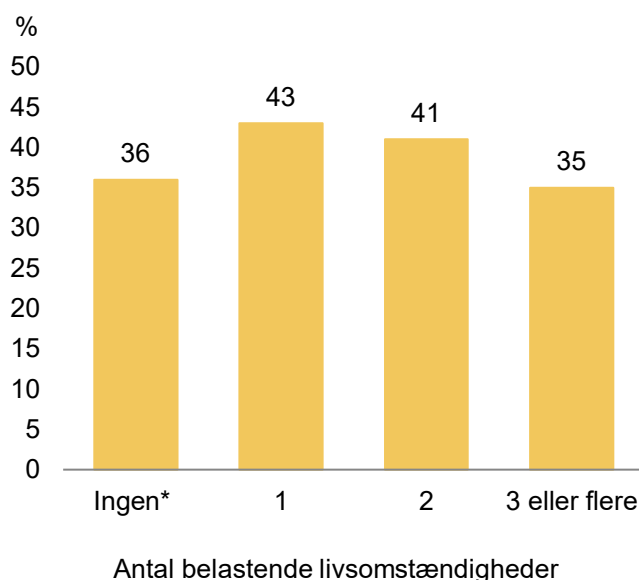
I alt har 40 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 modtaget førtidspension inden for den seneste måned.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses de største andele blandt personer med en psykisk lidelse (46 %), og blandt personer med et alkoholoverforbrug (45 %), mens den mindste andel ses blandt personer, der lever i hjemløshed (27%).

Der er samlet set en større andel blandt socialt udsatte kvinder (45 %) end blandt socialt udsatte mænd (37 %), der har modtaget kontanthjælp inden for den seneste måned. Den samme kønsforskel gør sig gældende på tværs af de forskellige belastende livsomstændigheder bortset fra blandt personer med stofbrug og personer, der lever i fattigdom, hvor der ikke er nævneværdig forskel mellem køn.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen mindst i aldersgruppen 18-34 år (7 %) og størst i de ældste aldersgrupper, nemlig 51 % blandt de 45-54-årige og 48 % blandt de 55-80-årige.

Figur 20.3 Andel, der har modtaget førtidspension inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 20.3 viser andelen, der har modtaget førtidspension inden for den seneste måned, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Overordnet ses der ikke et entydigt mønster i forhold til antallet af belastende livsomstændigheder. Andelen er næsten lige stor for personer, der ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (36 %) og dem, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (35 %). Den største andel ses blandt personer, der lever under 1 belastende livsomstændighed (43 %).

Folkepension

I Danmark kan man få folkepension, fra man er mellem 65-68 år afhængigt af, hvornår man er født. I SUSY UDSAT 2022 er folkepension undersøgt ved at spørge, hvor svarpersonerne har fået penge fra den seneste måned, hvortil der er 17 forskellige svarmuligheder, herunder 'Folkepension'. Der vises ikke en tabel for folkepension, da mange andele er behæftet med for stor usikkerhed grundet få svarpersoner. Vi fremhæver nedenfor andele, der har tilstrækkelig statistisk sikkerhed.

I alt har 106 personer i alderen 67-80 år svaret, at de har modtaget folkepension inden for den seneste måned. Dette svarer til 94 % af svarpersonerne i alderen 67-80 år, og som dermed er indenfor den aldersgruppe, der var berettiget til folkepension i 2022.

Ud af den samlede population i SUSY UDSAT 2022 har 11% angivet at modtage folkepension den seneste måned. Blandt mænd er andelen 13 %, og blandt kvinder er den 9 %. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses langt den største andel, nemlig 23%, blandt øvrige SUSY UDSAT', mens andelen for personer med de respektive fem belastende livsomstændigheder er på mellem 4 og 8 %.

Penge fra familie, venner og lignende

I SUSY UDSAT 2022 er dette emne undersøgt ved at spørge, hvor svarpersonerne har fået penge fra den seneste måned, hvortil der er 17 forskellige svarmuligheder, herunder 'Penge fra familie, venner og lignende'.

Tabel 20.4 Andel, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	8	10	10	9	11	19	6
Mænd	7	10	11	8	10	16	6
Kvinder	8	(9)	8	15	12	23	6
18-34 år	17	(10)	16	12	18	37	26
35-44 år	11	18	15	9	13	21	(6)
45-54 år	8	(7)	9	11	6	(11)	(5)
55-80 år	3	(6)	(3)	(6)	7	(8)	(3)
<i>Antal</i>	<i>1.096</i>	<i>146</i>	<i>504</i>	<i>232</i>	<i>287</i>	<i>114</i>	<i>264</i>

Tabel 20.4 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende inden for den seneste måned.

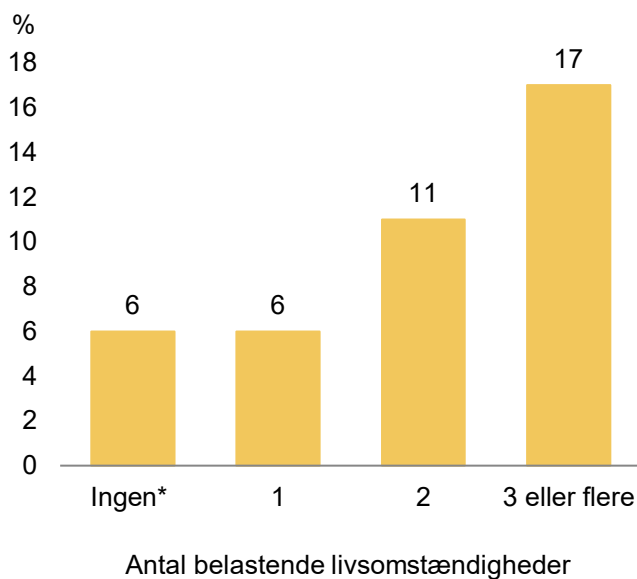
I alt har 8 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 modtaget penge fra familie, venner og lignende inden for den seneste måned.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer, der lever i fattigdom (19 %).

I SUSY UDSAT 2022 er der samlet set ingen væsentlige kønsforskelle. Opgjort på belastende livsomstændigheder ses imidlertid kønsforskelle, hvilket især gælder blandt personer, der lever i henholdsvis hjemløshed og fattigdom, hvor andelen er større blandt kvinder end blandt mænd.

Ser man på aldersgrupperne, fremgår det, at andelen, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende, falder med stigende alder fra 17 % blandt de 18-34-årige til 3 % blandt de 55-80-årige.

Figur 20.4 Andel, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 20.4 viser andelen, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende inden for den seneste måned, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Der ses overordnet en tendens til, at andelen, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende, stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger. Andelen er størst for personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder (17 %) og mindst for personer, der lever under 1 af de belastende livsomstændigheder (6 %) eller ikke lever under nogen af de belastende livsomstændigheder (6 %).

Samlet flasker

I SUSY UDSAT 2022 er dét at samle flaske undersøgt ved at spørge, hvor svarpersonerne har fået penge fra den seneste måned, hvortil der er 17 forskellige svarmuligheder, herunder 'Samle flasker'.

Tabel 20.5 Andel, der har fået penge ved at samle flasker inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 fordelt på belastende livsomstændigheder, køn og alder. Procent

	SUSY UDSAT 2022	Alkohol-overforbrug	Psykisk lidelse	Hjemløshed	Stofbrug	Fattigdom	Øvrige i SUSY UDSAT 2022
Total	8	12	8	13	14	21	5
Mænd	9	14	9	11	15	19	5
Kvinder	7	(6)	7	17	13	23	5
18-34 år	9	(20)	9	(6)	15	22	(4)
35-44 år	12	(12)	12	20	18	32	(3)
45-54 år	8	12	7	16	17	(11)	(5)
55-80 år	6	11	7	8	8	(16)	6
<i>Antal</i>	<i>1.096</i>	<i>146</i>	<i>504</i>	<i>232</i>	<i>287</i>	<i>114</i>	<i>264</i>

Tabel 20.5 viser andelen af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022, der har fået penge ved at samle flasker inden for den seneste måned.

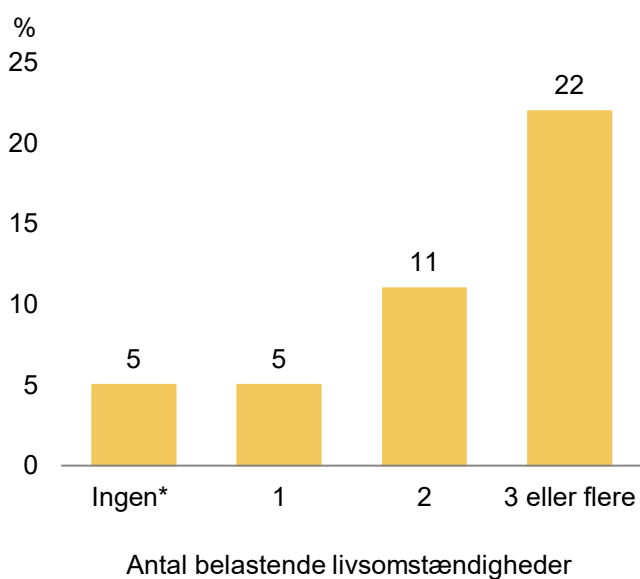
I alt har 8 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 fået penge ved at samle flasker inden for den seneste måned.

Opgjort på belastende livsomstændigheder ses det, at andelen er størst blandt personer, der lever i fattigdom (21 %), og personer med et stofbrug (14 %).

Der ses ingen væsentlige kønsforskelle i andelen, der har fået penge ved at samle flasker. På tværs af de belastende livsomstændigheder varierer det, om andelen er størst blandt mænd eller blandt kvinder.

Ser man på aldersgrupperne, er andelen, der har fået penge ved at samle flasker, størst for de 35-44-årige (12 %).

Figur 20.5 Andel, der har fået penge ved at samle flasker inden for den seneste måned, i SUSY UDSAT 2022 grupperet efter antal belastende livsomstændigheder hos svarpersonen (alkoholoverforbrug, psykisk lidelse, hjemløshed, stofbrug, fattigdom). Procent

*Øvrige i SUSY UDSAT 2022

Figur 20.5 viser andelen, der har fået penge ved at samle flasker inden for den seneste måned, grupperet efter, hvor mange belastende livsomstændigheder den enkelte svarperson lever under.

Der ses overordnet en tendens til, at andelen stiger, når antallet af belastende livsomstændigheder stiger, fra 5 % blandt personer, der lever under ingen eller 1 af de belastende livsomstændigheder til 22 % blandt personer, der lever under 3 eller flere belastende livsomstændigheder.

Udvikling

Den følgende tabel og figur beskriver udviklingen over tid for målene for økonomi i SUSY UDSAT. Der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022 for alle mål bortset fra 'Samlet flasker', hvor der præsenteres tal fra SUSY UDSAT 2017 og 2022, da spørgsmålet ikke var en del af de tidligere års SUSY UDSAT-undersøgelser. Den procentvise fordeling præsenteres i tabellen, mens figuren præsenterer udviklingen i køns- og aldersjusteret relativ risiko.

Tabel 20.6 Mål for økonomi i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017. Procent

	2007	2012	2017	2022
Har fået penge fra lønnet arbejdet med og uden brug af det sociale frikort, salg af Hus Forbi og aktivering/løn med tilskud	14	8	11	14
Har modtaget kontanthjælp inden for den seneste måned	44	44	44	30
Har modtaget førtidspension inden for den seneste måned	41	38	30	40
Har fået penge fra familie, venner og lignende inden for den seneste måned	8	6	10	8
Har fået penge ved at samle flasker inden for den seneste måned	-	-	10	8

Tabel 20.6 viser andelen for målene for økonomi i SUSY UDSAT 2007, 2012, 2017 og 2022.

Af tabellen fremgår det, at andelen, der inden for den seneste måned har fået penge fra lønnet arbejde, er 14 % både i 2007 og i 2022.

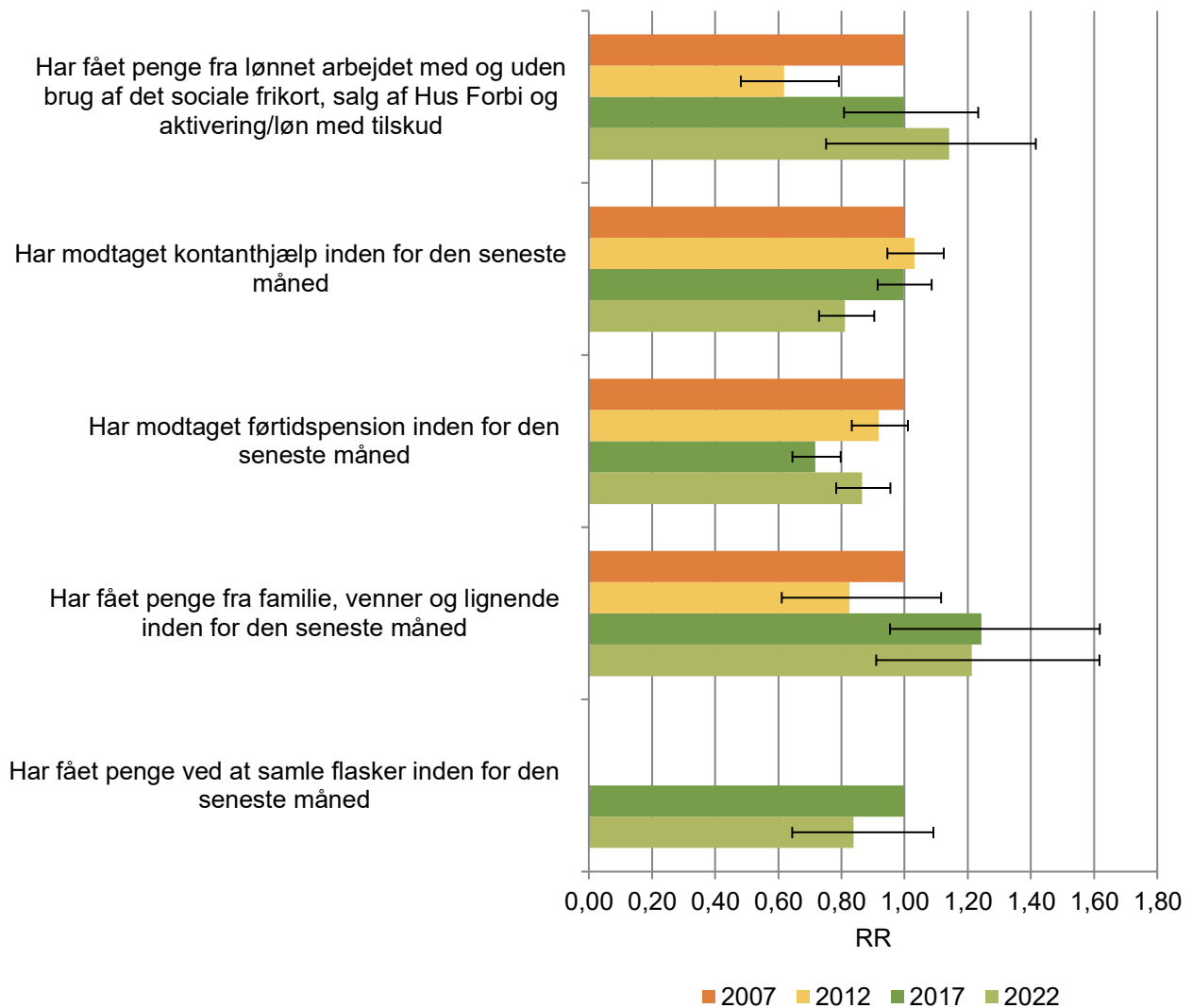
Andelen, der inden for den seneste måned har modtaget kontanthjælp, er 44 % 2007, mens den i 2022 er 30 %.

Ser man på andelen, der inden for den seneste måned har modtaget førtidspension, er den 41 % i 2007, mens den i 2022 er 40 %.

Andelen, der har modtaget penge fra familie, venner og lignende, er 8 % i henholdsvis 2007 og 2022.

Endelig ses det, at andelen, der har fået penge ved at samle flasker, er 10 % i 2017, mens den er 8 % i 2022.

Figur 20.6 Køns- og aldersjusteret relativ risiko for målene for økonomi i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007 (indeks=1).

Figur 20.6 viser den køns- og aldersjusterede relative risiko for fem mål, der belyser svarpersonernes økonomi i SUSY UDSAT 2012, 2017 og 2022 sammenlignet med SUSY UDSAT 2007.

Af figuren fremgår det, at der fra 2007 til 2022 er et statistisk signifikant fald i forekomsten af modtage kontanthjælp og førtidspension. For de øvrige mål ses ikke en statistisk signifikant ændring fra 2007 til 2022.

Opsamling: Økonomi

I alt har 14 % af svarpersonerne i SUSY UDSAT 2022 fået penge fra lønnet arbejdet (bl.a. salg af Hus Forbi, aktivering eller løn med tilskud) den seneste måned, mens 8 % har fået penge ved at samle flasker eller fra familie, venner og lignende. Lidt under en tredjedel har modtaget kontanthjælp, mens i alt 40 % har modtaget førtidspension den seneste måned.

For tre af målene for økonomi ses det desuden, at andelen falder med stigende alder. Det drejer sig om andelen med lønnet arbejde, andelen, der har modtaget kontanthjælp, og andelen, der har fået penge fra familie, venner og lignende den seneste måned.

For tre af målene for økonomi stiger andelen med et stigende antal belastende livsomstændigheder. Det drejer sig om andelen, der har modtaget kontanthjælp, andelen, der har fået penge fra familie, venner og lignende, og andelen, der har fået penge ved at samle flasker den seneste måned.

Der ses et statistisk signifikant fald i forekomsten af at modtage kontanthjælp og førtidspension fra 2007 til 2022 blandt socialt udsatte mennesker.

1. Udesen, C. H., Skaarup, C., Petersen M. N. S. & Ersbøll, A. K. E. (2020). Social ulighed i sundhed og sygdom. København: Sundhedsstyrelsen.

2. Hansen, F. K. & Hussain, M.A. (2009). Konsekvenser af de laveste sociale ydelser – Forsørgelsesgrundlag og afsavn. København: CASA.

21 Konklusion

Social ulighed i sundhed, sygelighed og trivsel

Den sociale ulighed i sundhed bliver tydeligt understreget i SUSY UDSAT 2022-undersøgelsen. Ved størstedelen af de mål for sundhed, sygelighed og trivsel, som kan sammenlignes med den generelle befolkning, er socialt udsatte mennesker dårligere stillet. Denne ulighed gælder både i forhold til selv vurderet helbred, mental sundhed, søvn, de fleste sygdomme og helbredsproblemer, smerter og ubehag, tandsundhed, rygning, alkoholforbrug, stofbrug, problematisk brug af spil, følelsen af at være uønsket alene og samtlige mål inden for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed. Eksempelvis er andelen med en depression, nemlig 29 %, fem gange så stor blandt socialt udsatte mennesker som i den generelle befolkning, og andelen med en angstlidelse (35 %) er fire gange så stor. Derudover er andelen, der har symptomer på alvorlig depression og angst, godt seks gange så stor, og andelen, der ofte føler sig nervøs eller stresset, er næsten tre gange så stor blandt socialt udsatte mennesker som i den generelle befolkning. Ligeledes er andelen, der har kroniske smerter, og som har været meget generet af forskellige former for smerter og ubehag i de seneste 14 dage, overordnet set dobbelt så stor blandt socialt udsatte mennesker som i den generelle befolkning. Andelen med helbredsproblemer såsom forhøjet blodtryk og slidgigt er også omkring dobbelt så stor blandt socialt udsatte mennesker sammenlignet med den generelle befolkning. Den sociale ulighed er i særdeleshed markant, når man ser på tandsundhed; i alt 45 % blandt socialt udsatte mennesker har færre end 20 tænder tilbage, hvilket er ni gange så mange som i den generelle befolkning, hvor andelen er 5 %.

I forhold til sociale relationer tegner der sig et lignende billede. Blandt socialt udsatte mennesker oplever dobbelt så mange, at de ikke har nogen at tale med, hvis de har problemer eller brug for støtte, sammenlignet med den generelle befolkning. Derudover føler en fjerdedel af svarpersonerne i undersøgelsen sig ofte uønsket alene, hvilket er tre gange så mange som i den generelle befolkning. Hvad angår vold er uligheden også markant. Andelen, der har været udsat for lettere fysisk vold inden for det seneste år, er med 16 % otte gange større blandt socialt udsatte mennesker end i den generelle befolkning. Andelen, der har været udsat for grov fysisk vold (15 %) inden for det seneste år, er femten gange større blandt socialt udsatte mennesker sammenlignet med den generelle befolkning. Blandt socialt udsatte kvinder har 6 % inden for det seneste år været udsat for voldtægt, og 18 % eller knap hver femte socialt udsatte kvinde er blevet udsat for andre seksuelle overgreb, hvilket gør sig gældende for 2 % blandt kvinder i den generelle befolkning.

Belastende livsomstændigheder

På tværs af rapportens resultater viser der sig et mønster i, at personer, der lever i fattigdom, og personer med et alkoholoverforbrug ofte er dårligst stillet i forhold til sundhed, sygelighed og trivsel sammenlignet med personer, der lever under de øvrige belastende livsomstændigheder. Desuden viser undersøgelsen, at trivslen og sundheds- og sygelighedstilstanden forværres, jo flere belastende livsomstændigheder svarpersonerne lever under.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at mange af undersøgelsens svarpersoner lever under flere af de forskellige belastende livsomstændigheder samtidig, og at deres svar derfor vil indgå i flere af kategorierne af belastende livsomstændigheder på samme tid i rapportens tabeller. Det skal ligeledes nævnes, at de belastende livsomstændigheder fattigdom og alkoholoverforbrug indeholder færre svarpersoner end de øvrige typer af belastende livsomstændigheder (jf. tabel 5.6

i afsnittet *Belastende livsomstændigheder* i kapitel 5). Resultater vedrørende disse grupper er derfor behæftet med nogen usikkerhed. Dog går det igen i de øvrige SUSY UDSAT-undersøgelser, at fattigdom og alkoholoverforbrug er de belastende livsomstændigheder, der er forbundet med at være særligt dårligt stillet i forhold til sundhed, sygelighed og trivsel. Desuden gælder det for personer i fattigdom og personer med et alkoholoverforbrug, at de ofte lever under flere belastende livsomstændigheder samtidig (jævnfør tabel 5.7 i afsnittet *Belastende livsomstændigheder* i kapitel 5).

Køns- og aldersforskelle i sundhed, sygelighed og trivsel

Der ses en række kønsforskelle i socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel. Der er en større andel blandt kvinderne end blandt mændene, der føler sig nervøse og stressede, lever med psykiske lidelser, er generet af smerter og ubehag og generelt er begrænset i deres hverdag på grund af sygdom. De kvindelige svarpersoner får sjældnere søvn nok og føler sig oftere trætte end de mandlige svarpersoner. Desuden oplever de kvindelige svarpersoner oftere end mændene, at familie og venner kræver for meget af dem, ligesom en større andel blandt socialt udsatte kvinder end blandt socialt udsatte mænd oplever ofte at være uønsket alene. Dertil oplever kvinder i SUSY UDSAT 2022 i større omfang end mænd trusler om fysisk skade, lettere fysisk vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed, og en større andel blandt socialt udsatte kvinder har haft selvmordstanker og forsøgt selvmord sammenlignet med socialt udsatte mænd. Omvendt har mændene i SUSY UDSAT 2022 en mere uhensigtsmæssig sundhedsadfærd end kvinderne, både hvad angår rygning, alkohol og motion, og en større andel af mændene har et stofbrug og et problematisk brug af spil. De socialt udsatte mænd i undersøgelsen har dårligere tandsundhed, går mindre til tandlæge og er sjældnere i kontakt med deres alment praktiserende læge end kvinderne. Socialt udsatte mænd er desuden i højere grad end socialt udsatte kvinder udsat for grov fysisk vold.

Andelen, der vurderer deres helbred til at være fremragende, meget godt eller godt, er mindst blandt de ældste svarpersoner (55-80-årige) sammenlignet med de øvrige aldersgrupper. Samtidig er forekomsten af en række somatiske sygdomme og helbredsproblemer størst blandt de to ældste aldersgrupper. De to yngste aldersgrupper (18-34-årige og 35-44-årige) er dårligst stillet på en række øvrige områder: De yngste får i ringest grad opfyldt deres basale behov i tilværelsen, og de har dårligst mental sundhed. Andelen med psykiske lidelser er markant større blandt de yngste end blandt de ældste svarpersoner, og de gør i højere grad brug af det psykiatriske sundhedsvæsen. De yngste oplever i større grad tandsmerter og går samtidig sjældnere til tandlæge end de ældre. Stofbrug og problematisk brug af spil er også mere udbredt blandt de to yngste aldersgrupper, ligesom en større andel blandt de yngste aldersgrupper har været udsat for vold, seksuelle overgreb og uønsket seksuel opmærksomhed. De yngste er mere i kontakt med deres familie og venner end de ældre, men er samtidig oftere uønsket alene og oplever også i større omfang, at venner og familie kræver for meget af dem i hverdagen.

Udviklingen i socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel fra 2007 til 2022

Overordnet set er der på de fleste mål ikke nogen statistisk signifikante ændringer i sundheden, sygeligheden og trivslen blandt socialt udsatte mennesker fra 2007 til 2022. Dog er der på nogle områder sket forbedringer. Der ses statistisk signifikante fald i forekomsten af langvarig sygdom, langvarig eftervirkning af skade, handicap eller anden langvarig lidelse, at være meget generet af åndedrætsbesvær eller forpustelse, at være meget generet af hovedpine, at være meget generet af forkølelse, snue eller hoste, at have færre end 20 tænder tilbage, rygning, at dyrke motion, brugen af cannabis, at være udsat for vold og trusler om fysisk skade og selvmordsforsøg blandt socialt udsatte mennesker. På andre områder ses en forværring; der ses en statistisk signifikant

stigning i forekomsten af ofte at føle sig nervøs eller stresset, at føle sig træt det meste af tiden og ikke at komme i bad i det omfang, man har behov for det.

Undersøgelsen vidner om, at der trods politisk fokus på socialt udsatte menneskers sundhed og trivsel samt på indsatser, der skal sikre adgang til relevante ydelser og støtte, stadig er alvorlige udfordringer, der går på tværs af sociale, mentale og fysiske helbredsudfordringer blandt socialt udsatte mennesker i Danmark.